

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

ZONGULDAK MASALLARI
(ARAŞTIRMA – İNCELEME – METİN)

Sonay Çalışoğlu

Zonguldak 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ZONGULDAK MASALLARI
(ARAŞTIRMA – İNCELEME – METİN)**

**Hazırlayan
Sonay Çalışoğlu**

**Danışman
Doç. Dr. Gül Banu Duman**

Zonguldak 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezi çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

28 /05/ 2019

Sonay ÇALIŞOĞLU

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında 181282121014 numaralı Sonay Çalışoğlu'nun hazırladığı "ZONGULDAK MASALLARI (ARAŞTIRMA-İNCELEME-METİN)" konulu ~~DOKTORA~~/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 02/05/2019 Perşembe günü saat 11.00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

Başkan _____

Doç. Dr. Gül Banu DUMAN (Danışman)

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Fahri DAĞI

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÖZER

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM

Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Tez Başlığı : Zonguldak Masalları (Araştırma-İnceleme-Metin)

Tez Yazarı : Sonay Çalışoğlu

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Gül Banu Duman

Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2019

Sayfa Adedi : 221

Toplumun kültürel yapısı aynı zamanda o toplumun yaşam tarzına yön vermektedir. Toplumun oluşturan en önemli yapı taşlarından biri de masallardır; çünkü masallar var olduğu toplumun kültürel - ekonomik yapısı, yeme-içme alışkanlıkları, âdet, gelenek ve görenekleri hakkında bilgi vermektedir. Bu anlamda kültürel değerlerin yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında masallar önem taşır.

Son yıllarda toplumun masallardan uzaklaştığı görülmektedir. Köylerden şehirlere yaşanan göçler, teknolojinin yaşamda oldukça fazla yer teşkil etmesi gibi sebepler masal anlatıcılarının sayılarını azaltmıştır.

Canlı kültür hazineleri olan masallar, bölgeden bölgeye farklılık gösterir. Bu yönüyle düşünüldüğü zaman masalların teknoloji çağı içerisinde kaybolmadan derlenip, yazılı hale getirilmesi sonraki kuşakların masalları tanıması, öz kültürlerinden haberdar olmaları ve bilimsel çalışmalara kaynak olması açısından oldukça değerlidir.

Masal çalışmaları incelendiğinde, Karadeniz Bölgesi masal çalışmalarında Zonguldak iline yönelik masal çalışmasının olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışmada Zonguldak'ın farklı köylerinden derlenen 50 masal, ağız özelliklerine bağlı kalınarak aktarılmıştır.

Çalışmada öncelikli amaç, Zonguldak iline ait masal çalışmalarının olmamasından kaynaklanan eksiği gidermek ve bu sayede kültürel değerleri bizden sonraki kuşaklarda aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Zonguldak Masalları, Masalların Tasnifi, Tip, Motif Sıralaması

ABSTRACT

Institute : Zonguldak Bülent Ecevit Universty Social Siences Institute, Turkish
Language and Literature Department

Thesis Title : Zonguldak Fables (Researh-Analysis-Text)

Thesis Writer : Sonay Çalışoğlu

Thesis Adviser : Assoc. Prof. Dr. Gül Banu Duman

Thesis Type,Year : Masters Thesis 2019

Number of Pages : 221

A society's cultural structure gives us information about that society. One of the main elements that create this structure is fables because they give us information about the social and economical status, eating habits, traditions, and past. In this matter, fables have great value for continuity of cultural aspects, and their transfer from generation to generation. The sad thing is we do not protect our fables enough as a society. Also, another sad point is by the migration from villages to cities, technology occupied a large space in our lives and the amount of storytellers' number has decreased.

Fables change from region to region and in this respect, they are our alive cultural treasure. Thinking from this angle, compiling and writing down the fables are very important to carry them to next generations; letting them know about our real culture and to make fables as resources of social studies. Thus, compiling and writing them would prevent fables from disappearing in this technological era.

When one analyses fable works of Black Sea region, he/she can see that there is no fable work of Zonguldak district. In this study, fifty fables compiled from different villages of Zonguldak has transferred by abiding by their local accent features

The primary goal of this study is to fulfill the gap of fable studies of Zonguldak region and transferring different fables from different villages to next generations in their original form. By doing this, important elements and values of our culture will live through next generations.

Key words: Fable, Fable Classifying, Type, Pattern Collocation, Zonguldak Fables

ÖNSÖZ

Masallar; bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantısını yansıtan kaynaklardır. Sözlü geleneğin ürünleri olan masallar, aslında kulaktan kulağa aktarıldığı için sürprizlerle doludur. Bu anlamda bakıldığında masalların ruhu olduğuna inanılır. Masallar bazen düşüncelerimizi zorlar, bazen bizi mucizelerle karşılaştırır. Bazen çok büyük bir âşk, bazen de yaşam mücadelesini anlatır. Tüm bunları anlatırken var olduğu bölgeye ait birçok unsuru içinde barındırır. Bölgenin kültürü, gelenek-göreneği, geçim kaynağı kısaca o bölgeye ait değerleri, hayatın içerisinde yer alan her türlü öğeyi yaşatır. Masallar anlatıldığı toplum içerisinde toplumun kültürünü aktarmak ve toplumun hafızasını canlı tutmak adına büyük öneme sahiptir.

“Söz uçar, yazı kalır” sözü dikkate alınacak olursa zaman akıp giderken masalların kayıt altına alınmasının önemi de daha iyi anlaşılacaktır; çünkü her masal anlatıcısı masalı anlatırken geçmişinden ve kendisinden önce yaşama veda eden insanların yaşam özelliklerinden masala bir şeyler katmaktadır. Bu da masalın değerini artırmaktadır. Masallar, özellikle çocuklar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu için çocuklar tertemiz zihinlerine atalarının yaşantılarından kendi öz kültürlerinden duyduklarını kaydedecek ve masallar kültür aktarımına büyük katkı sağlayacaktır. Bu şekilde düşünülecek olursa masallara yönelik bilimsel çalışmaların artırılması ve desteklenmesi değer kazanmaktadır.

Bu çalışmada Zonguldak iline yönelik masallar ağız özelliklerine bağlı kalınarak derlenmiştir. Tez çalışması sırasında kaynak kişilere ulaşılmada ve onların derleme için ikna edilmeleri gibi hususlarda birtakım zorluklarla karşılaşmış, bu tür sorunlar ikili ilişkilerle çözümlene yoluna gidilmiştir. Masal anlatıcılarının genelde kadın olması ve kadınların çekingenliği işi biraz daha zorlaştırmıştır; fakat köy muhtarı ve anlatıcının akraba çevresinden olması bu sorunun aşılması için yeterli olmuştur. Saha çalışmasında masal anlatıcılarından 50 masal derlenmiştir. Bu masallardan 12’si Türk Dili ve Edebiyatı emekli öğretmeni Hamit Kalyoncu’nun derlediği masallardan oluşmaktadır.

Bu çalışma giriş ve sonuç bölümü hariç beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Araştırma Alanının Tanıtılması yapılarak,

Zonguldak'ın coğrafi-ekonomik ve tarihi-kültürel yapısı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde masalın tanımı, masal anlatma geleneği, masalın diğer sözlü nesir türlerinden farkı, masalın kaynakları, masalın işlevleri, masalın unsurları ve bu unsurlardaki masallarda kişiler ve meslekleri, masalda mekân, masalda zaman, masalların tasnifi bölümleri yer almaktadır.

Üçüncü bölümde Zonguldak'ta derlenen 50 masalın derleme şekli, sahaya çıkmadan önce yapılan hazırlıklar ve konuyla ilgili yayınların araştırılması, derleme yapılacak bölgenin tespiti ve kaynak kişilerle temas kurulması, masalların ses kayıt cihazıyla tespiti, masalı anlatan kaynak kişiler hakkında bilgiler, Zonguldak masallarının tasnifi, masalların tip numaraları ve motif sıralamasına yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde derlenen 50 masalın ortak unsurları, bu ortak unsurlarda masallardaki temlerden, bu temlerde kurnazlık ile yükselme, bilgi ile yükselme, çalışma ile yükselme, tesadüfen yükselme, kötülerin cezalandırılması, tehlikeden kurtulma, iffetini muhafaza etme, iffetsizlik, iyilik, doğruluk, tevekkül, kadere karşı gelme, fırsatları değerlendirme ve kötülük unsurlarından bahsedilmiştir. Masallardaki kahramanların özellikleri üzerine; insanlar, saray ve idare adamları, halk tabakasına mensup olanlar, gerçeküstü varlıklar, sihirli gücü olan varlıklar, fevkaladelikler gösteren gerçek varlıklar ve hayvanlar alt başlıkları altında ele alınmıştır. Beşinci bölümde ise derlenen masallar, masalların ağız özelliği korunarak yazı diline aktarılarak, düzenlenmiş ve yazılmıştır.

Bu çalışmanın yüksek lisans derslerine başladığımdan beri tez hazırlanması sürecinde her türlü desteğini benden esirgemeyen gerek bir hoca olarak gerek insani olarak her zaman varlığını hissettiren, zorlandığım dönemlerde beni cesaretlendiren ve çalışmamın bitmesinde çok büyük katkısı olan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Gül Banu Duman, Dr. Öğr. Üyesi Fahri Dağı, Dr. Öğr. Üyesi Hasan Özer'e ve derlediği on iki masalı paylaşarak çalışmaya katkı sağlayan Emekli Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Hamit Kalyoncu'ya sonsuz teşekkürlerimi arz ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMA ALANININ TANITILMASI	4
1.1. Zonguldak'ın Coğrafi ve Ekonomik Yapısı	4
1.2. Zonguldak'ın Tarihi ve Kültürel Yapısı.....	6
2. MASAL ÜZERİNE	9
2.1. Masal Tanımı	9
2.2. Masal Anlatma Geleneği.....	12
2.3. Masalın Diğer Sözlü Nesir Türlerinden Farkı.....	13
2.3.1. Masal- Mit	14
2.3.2. Masal- Destan	15
2.3.3. Masal- Efsane	15
2.3.4. Masal- Halk Hikâyesi	16
2.3.5. Masal-Memorat	16
2.4. Masalların Kaynağı	17
2.4.1. Tarih Öncesi Dönem.....	17
2.4.2. Tarihi Görüş.....	18
2.4.3. Etnografik Antropoloji Görüş.....	18
2.5. Masalın İşlevleri.....	19
2.6. Masal Unsurları	20
2.6.1. Masalarda Kişiler ve Meslekleri.....	20
2.6.2. Masalda Zaman	21
2.6.3. Masalda Mekân	22
2.6.4. Masalda Yer.....	23
2.7. Masalların Tasnifi	23
3. ZONGULDAK MASALLARININ TASNİFİ	27
3.1. Zonguldak Masalları Derleme Şekli	29

3.1.1. Sahaya Çıkmadan Önce Yapılanlar ve Konuyla İlgili Yayınların Araştırılması	29
3.1.2. Derleme Yapılacak Alanın Tespiti ve Kaynak Şahıslarla Temas	29
3.1.3. Masalların Ses Kayıt Cihazı ile Tespiti	29
3.1.4. Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler	30
3.2. Masalların Tip Numaraları ve Motif Sıralaması	34
3.2.1. Masal 1	34
3.2.2. Masal 2	36
3.2.3. Masal 3	37
3.2.4. Masal 4	38
3.2.5. Masal 5	39
3.2.6. Masal 6	40
3.2.7. Masal 7	41
3.2.8. Masal 8	42
3.2.9. Masal 9	43
3.2.10. Masal 10	44
3.2.11. Masal 11	45
3.2.12. Masal 12	45
3.2.13. Masal 13	46
3.2.14. Masal 14	47
3.2.15. Masal 15	47
3.2.16. Masal 16	48
3.2.17. Masal 17	49
3.2.18. Masal 18	50
3.2.19. Masal 19	51
3.2.20. Masal 20	52
3.2.21. Masal 21	53
3.2.22. Masal 22	54
3.2.23. Masal 23	55
3.2.24. Masal 24	56
3.2.25. Masal 25	57
3.2.26. Masal 26	58
3.2.27. Masal 27	59
3.2.28. Masal 28	60
3.2.29. Masal 29	61

3.2.30. Masal 30	62
3.2.31. Masal 31	63
3.2.32. Masal 32	64
3.2.33. Masal 33	65
3.2.34. Masal 34	66
3.2.35. Masal 35	67
3.2.36. Masal 36	68
3.2.37. Masal 37	69
3.2.38. Masal 38	70
3.2.39. Masal 39	71
3.2.40. Masal 40	72
3.2.41. Masal 41	73
3.2.42. Masal 42	74
3.2.43. Masal 43	75
3.2.44. Masal 44	76
3.2.45. Masal 45	77
3.2.46. Masal 46	79
3.2.47. Masal 47	80
3.2.48. Masal 48	81
3.2.49. Masal 49	81
3.2.50. Masal 50	83
4. ZONGULDAK MASALLARINDA ORTAK UNSURLAR	84
4.1. Temler	84
4.1.1. Kurnazlık ile Yükselme	84
4.1.2. Bilgi ile Yükselme	85
4.1.3. Çalışmayla Yükselme	85
4.1.4. Tesadüfen Yükselme	86
4.1.5. Kötüerin Cezalandırılması	87
4.1.6. Bir İşin Yapılması	88
4.1.7. Tehlikeden Kurtulma	88
4.1.8. İffetini Muhafaza Etme	88
4.1.9. İffetsizlik	88
4.1.10. İyilik	89
4.1.11. Doğruluk	89
4.1.12. Tevekkül	90

4.1.13. Kadere Karşı Gelme	90
4.1.14. Fırsatları Değerlendirme.....	90
4.1.15. Kötülük	90
4.2. Kahramanlar	91
4.2.1. İnsanlar	91
4.2.1.1. Saray ve İdare Adamları	92
4.2.1.2. Halk tabakasına mensup olanlar	93
4.2.2. Gerçeküstü Varlıklar	96
4.2.2.1. Asal Gerçeküstü Varlıklar	96
4.2.2.2. Sihirli Gücü Olan Varlıklar.....	97
4.2.2.3. Fevkaladelikler Gösteren Gerçek Varlıklar	97
4.2.3. Hayvanlar	99
5. ZONGULDAK' TAN DERLENEN MASAL METİNLERİ	101
5.1. Adamıy Üç Ovulu	101
5.2. Ağa ile Çoban.....	105
5.3. Ali Osman Ağa ile Mehmet Ağa.....	109
5.4. Ayı ve Gızıy Aşkı.....	110
5.5. Ayşe ile Fatma.....	112
5.6. Ayşe Gız.....	114
5.7. Bir Adamıy Üç Kızı	115
5.8. Değirmen Taşı.....	117
5.9. Eviy Yedi Oğlu	117
5.10. Fatih Sultan Mehmet.....	120
5.11. Garibin Fesi.....	121
5.12. Gül ve Yalan	122
5.13. Hocanın Gurnazlığı	123
5.14. Hocanın Sonu	124
5.15. İki Arkedaş	125
5.16. Gar Nine	127
5.17. Gavak Ağacı.....	128
5.18. Keloğlan	130
5.19. Gomşu Kadın	131
5.20. Kopek ve İnsan.....	133
5.21. Padişah ve Balıkçı.....	135
5.22. Padişahın Ovulu	137

5.23. Padişahın Ovulu ve Çobanı Gızı	139
5.24. Peri ve Koyün Gızı	141
5.25. İramazan ile Eyüp Amca	142
5.26. Sultan Gız ve Ayı	143
5.27. Sümüklü Böcek	145
5.28. Tembel Gız	146
5.29. Yaşlı Adamın Ovulu	147
5.30. Yılan ile Çoban	149
5.31. Gülperi ve Devlerin Padişahı	151
5.32. Güvercin ve Balık	153
5.33. Hiç	155
5.34. Hocanın Yosması	157
5.35. Gurt, Tilki ve Ayı	161
5.36. Minare	163
5.37. Gurnaz Tilki	164
5.38. Üç Gelin	165
5.39. Gorku Arayan Adam	168
5.40. Muradına Eremeyen Dilber	170
5.41. Keloğlanıy Atı Masalı	176
5.42. Üvey Ana Masalı	178
5.43. Topal Adam Masalı	180
5.44. Keloğlanıy Kısmeti	183
5.45. İğci Baba	186
5.46. Götsüz Ovlan Masalı	189
5.47. Talih Guşu Masalı	191
5.48. Molla	193
5.49. Terzici Gozeli	194
5.50. Arzu'ynan Gamber	201
SONUÇ	208
KAYNAKÇA	211
EKLER	214
Ek 1: Mahalli Kelimeler Sözlüğü	214
Ek 2: Masal Anlatıcıları	216
ÖZGEÇMİŞ	221

KISALTMALAR LİSTESİ

C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
EB	: Wolfram Eberhard -Pertev Naili Boratav'ın hazırladığı "Typen Turkischer Volksmarchen "adlı eseri.
Kdz.	: Karadeniz
MÖ	: Milattan önce
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTV	: Typen Turkischer Volksmarchen
S	: Sayfa
Vb.	: Ve başkası ve başkaları ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
Vd.	: Ve devamı ve diğerleri
Yy.	: Yüzyıl
ZİKTM	: Zonguldak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1: Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler	30
Tablo 3.2: Eğitim Durumlarına Göre.....	32
Tablo 3.3: Cinsiyet Durumlarına Göre	33
Tablo 3.4: Meslek Dağılımına Göre	33
Tablo 3.5: Kaynak Şahısların Anlattıkları Masal Sayılarına Göre	34

GİRİŞ

Her masal, okuyucusunun hayal dünyası ve düşünce yapısıyla şekillenen birer hazinedir. "Masallar yaşadığımız dünyadan farklı bir dünya yaratarak, iyilerin kazandığı kötülerin kaybettiği insanların mutlu olduğu özlenen bir toplumsal düzen yaratarak insanlara umut verir" (Arslan, 2001; 33). Masallar bazen sevindirir, bazen üzer; fakat her ne olursa olsun sonunda dinleyicisine bir ders verir. İşte bu yüzden masallar değerlidir. Masallar, toplumun hareketli yapı taşlarıdır. Değişkendir, sıra dışıdır ve sürprizlerle doludur.

Sözlü kültür yazılı kültürden çok daha önce var olmuştur. Sözlü kültürde halkın önem verdiği türlerin başında masal gelmektedir, fakat gelişen teknoloji ve iletişim araçlarının sözlü kültürün yerini almasıyla masal anlatma geleneği her geçen gün önemini yitirmektedir. Oysa masallar var oldukları, içinde doğdukları toplumlar hakkında çok fazla bilgi vermektedir. "Masallar asırların imbiğinden süzülürken milli renklere boyanmış, masal kahramanlarına yüklenen vazifeler uğruna fedakârlıklarda bulunan değer yargıları, milli ahlakı aksettirir" (Işık, 2012; 2).

Boratav'a göre masalları yaratıldığı bağlamdan ayrı düşünmek mümkün değildir. Toplumun maddi ve manevi tüm özellikleri masalların içinde yer alır. Bir masalın içinde o toplumda yaşayan insanların yeme-içme, gelenek-görenek, geçim kaynakları, yaşam tarzı, ritüelleri, giyim kuşamı ve hatta meslekleri ile ilgili bilgiler bulmak mümkündür. Kültürleri yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak adına büyük önem taşıyan masalları Boratav şu sözleriyle açıklar: "Çocuğa anadilinin, bir işçi elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını, zenginliğini, inceliğini ilk aşılıyan masallardır" (Boratav, 1992:15). Bugün sözlü kültürde masal anlatma geleneğinin yok denecek kadar azalması masallar üzerine yapılan çalışmaların değerini ve önemini artırmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, masallara yönelik yapılan bilimsel çalışmalar son yıllarda artış göstermeye başlamıştır. Çalışmada Zonguldak iline yönelik masal araştırması yapılarak, bu konudaki akademik çalışmalara bir yenisini eklemek ve Zonguldak adına yapılmamış bir çalışmayı hayata geçirmek amaçlandı. Yapılan bu tez "Giriş" ve "Sonuç" bölümleri hariç olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmaya genel olarak bakılacak olunursa ilk aşamada masalla ilgili çalışmalar incelenmiştir. Masallarla ilgili kaynak olarak kullanılacak

kitap, makale ve diğerk çalışmalar belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise masal anlatacak kaynak kişiler tespit edilmiştir. Kaynak kişilere ulaşmak adına eş, dost ve çevreden araştırma yapılarak bulunan masal anlatıcılarıyla telefonla görüşülmüştür. Daha sonra köy muhtarlarıyla irtibata geçilerek, masal anlatıcılarına ulaşılmıştır. Masal anlatıcıları dinlenerek sesleri kaydedilmiştir. Masal anlatıcılardan masal anlatmaları istenildiğinde, fıkra ve anı anlatan kişiler olduğu görülmüştür. Yaşı ilerlemiş olan masal anlatıcılarından masal anlatmalarını istenildiğinde, masalların bazı kısmını unuttukları ve bazı kısımlarını da kendilerine göre değiştirdikleri gözlemlenmiştir. Çalışmada masallar kişilerin anlattığı Şekilde ağız özelliklerine bağlı kalınarak verilmeye çalışılmıştır; çünkü kaydedilen masalları ağza uygun olarak birebir aktarım yapmak ve anlatılan masalın özüne bağlı kalmak çalışma için önemlidir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ağızlı olarak yazılan masalların motif incelemesi yapılarak, Wolfram Eberhard ve Pertev Naili Boratav'ın 378 tip tespit ederek 23 ana başlık altında tasnif ettiği tip kataloguna göre de masalların tip incelemesi yapıldı. Masal motifleri, masal sıra numarasıyla yazılarak, yine aynı sıra numarasıyla masalların orijinal hali yazılmıştır. Masal anlatıcılarının Zonguldak'ın hangi ilçe ve köyünden olduğu, anlatıcıların isim-soy isim, yaş ve eğitim durumları belirtilmiştir. Çalışmanın gösterdiği masal anlatma geleneğinin her geçen yıl azalmakta olduğudur. Özellikle teknoloji hayatın merkezine yerleşmiş ve masallar da bu durumdan payını almıştır. Anneler artık çocuklarına masal anlatmayı bırakmış ve insanlar sohbet ortamlarında bir araya gelerek masalların dünyasına yolculuk yapmaktan uzaklaşmıştır. Kaynak şahışlar, masalları başından sonuna kadar anlatmakta zorluk çeken masal yerine fıkra ve mâni anlatan kişiler olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun yanı sıra masallarla ilgili karşılaşılan farklı bir durum da bazı masalarda bilinen masal kahramanlarının bir arada görülmesi, halk hikâyesi gibi görünen anlatının aslında masal özellikleri de taşımasıdır. Derlenen masallar arasında yer alan 50. masal olan Arzu ile Kamber masalında önemli bir halk hikâyesi olan Arzu ve Kamber'in yaşadığı olay örgüsüne, masalların sevilen kahramanı Keloğlan da dâhil olarak içerisinde aşk, hile ve ayrılığın olduğu ders verici bir masal ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın Zonguldak iline yönelik olarak yapılan ilk çalışma olması yönüyle, masal anlatıcılarının farklı köylerden olmasına

özen gösterilmiş ve anlatıcıların ağız özelliklerinin ortaya çıkarılması açısından masallar yazıya geçirilirken titizlikle çalışılmıştır.

1. ARAŞTIRMA ALANININ TANITILMASI

1.1. Zonguldak'ın Coğrafi ve Ekonomik Yapısı

Zonguldak'ın matematik ve özel konumu coğrafi özellikleri üzerinde etkilidir. Bu coğrafi özellikler Zonguldak'ın bitki örtüsü, iklimi, ekonomi yerleşme, nüfus gibi birçok unsur üzerinde kendini göstermektedir.

Zonguldak, Anadolu'nun Batı Karadeniz bölümünde, 41 derece 48 dakika kuzey paralelleri ve 31 derece 10 dakika ile 32 derece 50 dakika doğu meridyenleri arasında yer alır. 3.310 km²lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının binde altısını kaplar. "Karadeniz kıyılarından başlayan il toprakları, kuzeyden Karadeniz, kuzeydoğudan Bartın, doğudan Karabük, güneyden Bolu, batıda Düzce illeriyle çevrilidir. Zonguldak yönetsel anlamda Merkez ilçe, Alaplı, Çaycuma, Devrek, Gökçebey, Kdz. Ereğli, Kilimli ve Kozlu ilçelerinden oluşmaktadır" (Çatma, 2016; 385).

Şehrin engebeli arazi yapısı, şehirleşme üzerinde etkili olmaktadır. Şehrin merkezinde çoğu yerde merdiven olması ve mahalle aralarında geçişlerin merdivenlerle bağlanması şehrin engebeli arazi yapısından kaynaklanmaktadır.

"Zonguldak ili çok engebeli bir arazi yapısına sahip olup il alanının %56'sı dağlarla, %31'i platolarla ve %13'ü ovalarla kaplıdır. Akarsu vadileriyle yer yer derin bir biçimde parçalanmış olan il toprakları orta yükseklikteki dağlık alanlardan oluşur" (Kalyoncu, 2005: 286).

Bol yağışlı bir iklime sahip olan Zonguldak, yerüstü su kaynakları bakımından oldukça zengindir. "İlde Filyos Çayı dışında büyük akarsu olmamakla birlikte, çok sayıda akarsu vardır. Bu akarsular, il alanının sık bir vadi ağıyla parçalamıştır. Önemli sayılabilecek diğer akarsular ise Atyaylası Tepesi'nden doğan Alaplı Irmağı ile Hörgüç Tepe'den doğan Gülüç Irmağı'dır. Akarsuların denize döküldüğü yerlerde ise Küçükağzı, Ömerağzı, Çatalağzı, İnağzı, Değirmenağzı, Çavuşağzı, Alacağzı, Köseağzı, Mevreağzı, İncivezağzı adlarıyla oluşan küçük koylar vardır" (Kalyoncu, 2005: 286).

Zonguldak idari bakımdan merkez dâhil 8 ilçe, 25 belediye, 176 mahalle ve 380 köyden ibarettir. İl nüfusu 2017 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre 596.892'dir. Nüfusun %38'ini köy oluşturmakta, en çok nüfus 175.351 kişi ile Ereğli ilçesindedir. Bunu sırasıyla Merkez İlçe, Çaycuma, Devrek, Kozlu, Alaplı, Kilimli ve Gökçebey İlçeleri takip etmektedir (www.zonguldak.gov.tr).

Ereğli'de nüfusun diğer ilçelere göre fazla olmasında şüphesiz ki ilçede ağır sanayinin ve taşkömürü maden ocaklarının bulunması etkilidir. Ereğli'nin diğer ilçelerden farkı, ağır sanayi olarak demir, çelik gibi çeşitli metal işleme, üretme fabrikalarının bulunmasıdır. Bölgede demir çelik fabrikalarının olması da tesadüf değildir. Çünkü Zonguldak taşkömürü maden yataklarının bulunduğu, taşkömürünün çıkarılıp işlendiği ülkemizdeki sayılı illerden biridir. Enerji kaynağına yakınlık, bölgede demir çelik fabrikaları ve bu enerjiden yararlanılacak çeşitli fabrikaların kurulmasını, bu iş alanlarıyla da bölgede nüfusun artmasını sağlamıştır.

Zonguldak'ın sahip olduğu en önemli maden kaynağı taşkömürüdür. "Bunun yanında petrol, doğalgaz, demir, boksit, dolomit, kuvarsit, kuvars kumu, manganez ve şiferton gibi madenler yanında taş ve toprağa dayalı taş, kil, kum-çakıl ve kireç taşı gibi yaygın madenler de bulunmaktadır" (Akış, Kaya, Şimşek, 2016; 505).

Zonguldak'ın dağlık, ormanlık ve çok engebeli bir arazi yapısı vardır. "Ovalar, jeomorfolojik birimler arasında % 13'lük oranla en az alanı; ormanlar ise 186.390 hektarlık alanla genel sahanın %52'sini kaplamaktadırlar" (Akış, Kaya, Şimşek, 2016; 484- 494).

"Kıyı kesimlerinde bin metreye yaklaşan dağ yükseklikleri, güneye gidildikçe bin beş yüz metrelere çıkar. Devrek'te Baba Dağları adını alan bu yükseltiler, Bolu Dağları'nın Karadeniz'e üç sıra halinde paralel olarak uzanan kollarıdır. Bunlardan Atyaylası Tepesi (710 m), Kantar Tepe (905 m), Orhan Tepe (920 m), Soğukoluk Tepesi (1270 m), Kızıltepe (1470 m), Bacaklıyayla (1640 m) ilin önemli yükseltilerini oluştururlar" (Kalyoncu, 2005: 284-285).

1.2. Zonguldak'ın Tarihi ve Kültürel Yapısı

Zonguldak, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk vilayetidir. Madenci şehri olması ile bilinen Zonguldak ili emeğin başkenti olarak ifade edilir. “Şehre, Zonguldak isminin verilmesi çeşitli rivayetlere dayanmaktadır; sazlık ve kamışlık anlamına gelen zongalaktan, sıtmanın titremesini tariflen zonglamaktan ve bir başka rivayete göre, sisli bir havada gemisiyle buraya giren kaptanın sis kalktıktan sonra burası zongalıklmış demesinden, semer otu'na (kemer otu, kındıra otu) zongura denmesinden, Zonguldak isminin verildiği söylenmektedir. Kent adını, Sandraka / Sandrake adıyla bilinen yerleşim, adını Sandra Çayından alarak Zonguldak'a dönüşmüştür” (Kalyoncu, 2005: 70).

Bir başka görüşe göre; Göldağı'nın nirengi noktası alınması sonucu, Göldağı kesimi ya da bölgesi anlamına gelen “Zone Ghuel Dagħ” ın Türkçe okunuşundan almıştır. Bazı rivayetlere göre, daha çok şimdiki Zonguldak'ın bulunduğu yerde ocaklar açan Fransız girişimciler yörelerinin çok engebeli ve sık ormanlık oluşu sebebiyle buralara Jungle (Cangıl) adını vermişler, buna yerli halkın orman anlamında kullandıkları dav- dağ kelimesi de eklenince zamanla Zonguldak biçimini alacak olan "Jungle-Dağ" ismi doğmuştur.

İlk çağdan günümüze (Yakınçağ) değin Zonguldak ve çevresinin tarihçesi, tarihsel kronolojiye uygun olarak şöyle açıklanabilir: Frigyalılar (Frigler) Dönemi (MÖ 1200/750-676), Yunanlıların (İyonlar ve Diğerleri) ve Lidyalıların Kolonileri Dönemi (MÖ 7. yy-6. yy) Persler (Eski İranlılar) Dönemi (MÖ 555-MÖ 333), Hellenizm (Makedonya İmparatorluğu, Büyük İskender, Bitinya ve Pontus Krallıkları) Dönemi (MÖ 4. yy-MÖ 1. yy), Romalılar Dönemi (MS 1.yy-4. yy) , Bizans (Doğu Roma İmparatorluğu) Dönemi (4.Yüzyıl-13.Yüzyıl), Anadolu Selçukluları (1075/77-1308) Dönemi (11.-13.yy), Beylikler Dönemi (13. yy-15. yy) , Osmanlı Dönemi (14.yy-20.yy), Türkiye Cumhuriyeti (20.yy-)

Emeğin başkenti olarak bilinen Zonguldak'ta yer altı kaynaklarının önemi büyüktür. Özellikle taş kömürü açısından zengin olan Zonguldak bu anlamda önemli bir ekonomik kaynak yaratmıştır. Ülkenin farklı yerlerinden, şehrin ilçe ve köylerinden çok sayıda insan çalışmak için Zonguldak'a gelmektedir.

"Zonguldak'ta taşkömürü bulunmadan evvel Kastamonu eyaletinin Bolu sancağına ve Ereğli livasına bağlı Elvan köyünün bir sahil mahallesi idi" (Karaoğuz, 2011; 59). "Zonguldak, 1829'da bulunan taşkömürü ile bu maden cevherinin işletilmesiyle kent özelliği kazanmıştır. Zonguldak mevki 1899 yılında kaza olmuştur ve 1920 yılına kadar kaza teşkilatı olarak yönetilmiştir. Ancak Zonguldak'ta nüfus ve yapı âdeti arttığından 1 Haziran 1924 tarihinde kaza sınıfından çıkarılarak mutasarrıflık (ilçe) sınıfına alınmıştır. Zonguldak 1 Nisan 1924 tarihinde Cumhuriyet sonrası kurulan ilk il olmuştur" (BEÜ, 2014; 35).

Zonguldak ve çevresi henüz açığa çıkmamış tarihi ve arkeolojik eserler bakımından oldukça zengindir. "Herakleia Pontike (Kdz. Ereğli), Tios veya Teos (Filyos) bölgesinde yapılan arkeolojik araştırmalar bölgenin kültür tarihini Erken Tunç Çağı dönemine kadar götürmektedir" (Baysal, 2016; 43-47). Bu arkeolojik bölgeler sadece tarihe değil, mitolojiye de konu olmuştur. "Antik Çağ insanın doğa karşısında kötü güçler ve kötülükler karşısında yarattığı figürlerden birisi Herakles'tir. Herakles Herakleia'nın kurucusu ve koruyucusu olan halk nezdinde büyük saygı görmüş yarı tanrıdır. Herakles'in Cehennem'in Bekçi Köpeği Üçbaşı Kerberos'u buradan çıkarttığı yer olarak bölgedeki Cehennemağzı Mağraları gösterilir" (Öztürk, 2016; 81-82). Bu mağralarda dikkat çeken kalıntılar, ilk Hristiyanların ibadethane olarak kullandığı mağaralardır.

Zonguldak her ne kadar maden şehri olarak bilinse de, aslında doğal güzelliği ve yer altı oluşumlarıyla dikkat çekmektedir. Fakat şehrin arazi yapısının eğimli oluşu doğal güzelliklerin ve özellikle çok sayıda ki mağaranın turizme açılmasını engellemiş ve yeterince duyulmasının önüne geçmiştir.

"Zonguldak'ta bulunan hemen hemen tüm mağralar aktiftir. Bu mağraların içinde eşsiz güzellikte sarkıt, dikit ve traverten gibi jeolojik oluşumların yanı sıra akarsu ve göl gibi sulara da rastalanmaktadır. Zonguldak merkezde bulunan Gökgöl Mağarası ve Ereğli'de bulunan Cehemağzı Mağraları aydınlatma ve gezi yolları yapılarak ziyarete açılmıştır. Zonguldak'ın en uzun mağaraları şunlardır: Kızılelma 6630 m, Gökgöl 3350 m, Çayırköy 1150 m, Cumayanı 1100 m, Erçek 890 m, İnağzı 793 m, Ilıksu 606 m, Sofular 490 m" (www.zonguldakkulturturizm.gov.tr).

"Madencilik, dokumacılık, nakış (özellikle tel kırma nakış) ve ağaç işlemeciliği yöreye özgü kollarıdır. Kdz. Ereğli'de elpek, Çaycuma'da pelemet, diğer yerleşim birimlerinde ise çözme bez olarak bilinen yerli dokuma, düzen adı verilen el tezgâhlarında, keten ve pamuk ipliğiyle dokunur. Herhangi bir bez üzerine kırma teli adı verilen malzeme ve özel aletle işlenen tel kırma nakış, kadın üst giyiminde süsleme olarak kullanılır" (www.zonguldakkulturturizm.gov.tr).

Zonguldak adını taş kömürü ile duyurmuş olsada, Devrek'te hala devam eden bastonculuk sanatı ülke genelinde merak uyandırmakta ve her sene çok sayıda ziyaretçi bastonculuk sanatını görmek için Devrek'e ziyarete gelmektedir.

"Yüzyılı aşkın bir süredir, Devrek'te sürdürülen bastonculuk, Devrek bastonu adıyla ünlenmiştir. Sapı ceviz, gövdesi kızılıcak ağacı, ucu da manda boynuzu olan klasik Devrek bastonu tamamen bir el sanatı ürünüdür. Gövdesinde, başları sap kısmına doğru dolaşmış iki yılan motifi bulunur. Günümüzde değişik biçim, malzemedan yapılmış sapları ve gövdeleri gümüş, sedef bakır, kemik işlemeli motifler bulunan bastonlar da yapılmaktadır" (www.zonguldakkulturturizm.gov.tr).

"Devrek'te çörek, simit, cevizli ekmek (kömeç), beyaz baklava, ceviz içli kabaklı börek, etli yaprak sarması; Kdz. Ereğli'de pide, pide makarnası, Osmanlı çileği; Alaplı'da kabaklı gözleme, kiren çorbası; Çaycuma'da malay, manda yoğurdu yörenin simgesi olmuş ürünleridir" (www.zonguldakkulturturizm.gov.tr).

2. MASAL ÜZERİNE

Çalışmanın ikinci kısmını oluşturan bu kısımda masalın ne olduğu, masal anlatma geleneği, masalın diğer sözlü nesir türlerinden farkı, işlevleri ve yapısı, masalın kaynakları hakkında genel bilgiler verilecektir. Bu genel bilgiler alan araştırmalarından ve yazılı kaynaklardan derlenen Zonguldak masalları özelinde incelenmiştir.

Masallar, var olduğu kültürün bağrından kopan ve gelecek kuşaklara o kültürün sosyal, kültürel ve ekonomik kaynakları hakkında bilgi veren anlatım türlerinden biridir. Bu anlamda düşünüldüğünde masallar canlı kültür hazineleridir.

2.1. Masal Tanımı

Masalın tanımı farklı şekilde ifade edilmeye çalışılmışsa da aslında var olan en önemli olgu, masalların halkın özünden doğan ve toplumun hayal gücüyle şekillenen birer sözlü kültür ürünü olduğudur. Toplumun yaşayan ve aktarılacak en değerli kültür hazineleridir. Masalın ortaya çıktığı toplumdan beslenmesi ve o toplumun aynası olması, masalları değerli kılmaktadır. Masal sözcüğünün ortaya çıkışına baktığımızda, ilk önceleri günümüzdeki tanım kavramından farklı olarak dilimizde yer aldığı görülmektedir.

“Masal sözü Habeşçedeki ‘mesl’ sözünden gelmektedir. İbraniceye ‘maşal’, Aramice ‘mesel’, ‘masal’ oradan Türkçeye ‘masal’ olarak geçmiştir. Bu kelimeden önce kıssa, dâstân, hikâye gibi bazı sözcükler, aynı kavramı ifade etmekteydi” (Artun, 2016: 138). “Kelimenin zamanla ‘masal’ şekline dönüşmesi 19. yüzyılın başlarından itibaren görülmeye başlanır” (Sakaoğlu, 2012: 3).

Masallarda karşımıza çıkan bir kavramın farklı köylerde, değişik adlandırılması olmuştur. Bu bir nesne adı bir eylem ya da bir tören ismi olabilmektedir. Masal kelimesinin yurdun farklı bölgelerinde değişik isimlerde ifade edilmesi de bunun benzer bir örneğidir.

“Yurdumuzun değişik bölgelerinde ‘masal’ kelimesinin karşılığı olarak metel, mesele, matal, hekâ, hikâ, hikiya, hekeya, oranlama, ozanlama ve nagıl vs. sözcükleri kullanılmaktadır” (Sakaoğlu 2012:3; Artun 2016: 139).

Ülke sınırları içerisinde, aynı bölgede yer alan illerde sıklıkla kullanılan kelimelerin adları değişkenlik göstermekte ve hatta aynı il sınırları içerisinde bulunan farklı köylerde bile aynı anlamı taşıyan kelimelere verilen ismin değiştiği görülmektedir.

Türk dünyasında masal kelimesine karşılık olarak kullanılan kelimelerden bazıları şunlardır: “Çorçok (Teleütler); ertek, ertegü, şabuv, şabıs (Kazaklar, Kırgızlar); at çabu (Kırgızca); imak (Sagaylar); nıbah, sersek (Şorlar); nağıl (Azerbaycanlılar); hallep (Çuvaşlar); çoçek (Doğu Türkistanlılar); akîyât (Başkurtça, Tatarcai); ertâk (Özbekçe); erteki (Türkmen Türkçesi); çöçâk (Uygurca) vs. adları verilmektedir” (Sakaoğlu, 2012: 3; Artun, 2016: 139).

“Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarında inandırma iddiası olmayan kısa anlatı türüdür” (Boratav, 1982: 75).

Derlenen masalarda, anlatıcıların bu masalları büyüklerinden veya sohbet ortamında duydukları ifade edilmiştir. Anlatılan masalların tümünde olaylar beklenmeyen bir şekilde ilerleyerek iyi veya kötü bir sonla bitmiştir. Fakat her masal yaşama dair öğüt verici bir özellik taşımaktadır.

“Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye; öğüt verici, ahlak dersi veren alegorik eser” (Artun, 2016: 140).

Masal anlatıcılarının, birçoğu masalları kimden ve ne zaman duyduklarını hatırlamadıklarını dile getirerek bazı anlatıcılar masalın başını ya da sonunu hatırlamadıklarını ve kendileri ekleme yaptıklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde masalların ilk anlatıcıları ve masalı ilk anlatan kişinin kim olduğu bilinmemektedir.

“Genellikle yaratıcısı bilinmeyen ve ağızdan ağıza sürüp gelen, olağanüstü, düş ürünü olaylarla örülü anlatı türü” (Özkırmı, 1987: 814).

Çalışmadaki masallara baktığımızda dev, ejderha gibi asal gerçeküstü varlıklar, sihirli kaval, sihirli ayna, sihirli orman gibi sihirli gücü olan varlıklar ve konuşan ayı, konuşan köpek, konuşan tavşan, konuşan yılan, konuşan güvercin gibi

fevkaledelikler gösteren gerçek varlıklar karşımıza çıkmaktadır. Tüm bunlar olağanüstü ve gerçek yaşamda karşılaşamayacağımız durumlardır. Masallardaki zaman kavramı belirsiz ve mekân kavramı karmâşiktir. Bir orman aniden bir kuyuya dönüşebilmekte ve dinleyici masalın sonuna kadar hayal gücünün ötesinde olağanüstü durumlarla karşılaşmaktadır.

“Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu 'bir varmış, bir yokmuş' gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonuna 'yedi, içti, muratlarına erdiler' yahut 'onlar erdi muratlarına bir çikalım kerevetine', 'gökten üç elma düştü, bir anlatana, bir dinleyene, biri de bana' gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan biz sözlü anlatım türüdür” (Saim Sakaoglu, 2012: 2).

Dinlenen masalarda hayvanların bir insanın sahip olduğu özellikleri taşıması çok yaygındır. Masal 4'te bir ayının köyün en güzel kızını kaçırmak evlenmesi ve masalın sonunda kızın da ayıya *âşık* olduğunu anlaşılması sıradışı bir durum olmasına karşın masal ders verici özellik taşımaktadır.

“Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür” (Sakaoglu, 2012: 2).

“Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür” (TDK).

Zamanda belirsizlik kavramı derlenen masalların hemen hepsinde karşımıza çıkmaktadır. “Günün birinde, zamanın birinde, köyün birinde, bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanında” gibi sözlerle başlayan masalarda zaman kavramının olmadığı görülmektedir.

“Olayların geçtiği yer ve zamanı belirli olmayan, peri ve cin, dev, ejderha, cadıkarı, arap, padişah, vezir gibi kahramanlar belirli kişileri temsil etmeyen hikâye” (Tezel, Türk Ansiklopedisi, C. 23,1976,317).

“Masalı kendisine ait kavramları ve anlatım dili ile olağan ve olağanüstü olayları anlatan eğitici nitelikli, geleneksel ve kolektif karakter taşıyan mensur ürünler” (Aslan, 2001: 33).

Masalları dinlerken ve derlerken masalın bir yerinde beklenmedik bir durumla karşılaşmaktadır. Güçlü bir dev, konuşan bir ağaç ya da sıradışı bir olay dinleyiciyi şaşırtmaktadır.

“Masallar, içerisinde olağanüstü kahramanların ve hadiselerin geçtiği, klişe bir sözle başlayıp yine klişe bir sözle biten, dinleyiciyi inandırmak gibi bir iddiası olmayan ve umumiyetle nesir şeklinde söylenen hayal mahsulü türlerdir” (Şimşek, 2001: 3).

“Masal nesirle söylenmiş ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası olmayan, tamamı ile hayâl mahsulü olan mensur bir türdür” (Alptekin, 2002: 1).

Yukarıdaki masal tanımlarından yola çıkarak şu tanımlı yapabiliriz: sözlü gelenek içerisinde oluşturulan ve yaşatılan, genellikle yaratıcının belli olmadığı, içerisinde olağanüstü olay ve varlıkların olduğu, hayali unsurlar barındıran, belirli olmayan zamanda anlatılan nesir türüdür.

2.2. Masal Anlatma Geleneği

Sözlü anlatım türleri içerisindeki destan, halk hikâyesi gibi masalın da kendine özgü anlatma geleneği vardır. Masal, günümüzde dinleyicilere eğitim vermek, iyiyi, kötüyü öğretmek gibi işlevleri gereği daha çok çocuklara anneleri, babaları tarafından anlatılmaktadır. Oysaki masallar sadece çocuklara değil kültürümüzdeki her kesimden insana, büyükten küçüğe, yaşlısından gencine, anlatılabilir ve bu dinleyici kesim tarafından da masal gelenek içerisinde tüketilir.

Masal anlatan kişiye "olcum", "hekveci", "masalcı" gibi adlar verilir. Masal, halk arasında daha çok kadınlar tarafından anlatılır. Ziya Gökalp'e göre masalcılar, eski ozanlığın kadınlarda devam eden kısmıdır. Ozanlık babadan oğula kaldığı gibi masalcılık da anadan kıza geçer. Artun, masal anlatma geleneği ile ilgili şunları söylemektedir:

“Masal anlatıcısı masala başlamadan önce çeşitli tekerlemeler veya neredeyse herkesçe bilinen formeller ile başlayabilir: Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Masal anlatıcısı anlatımı kuvvetlendirmek için zaman zaman şapka, mendil, asa, fes, tespih gibi eşyalardan yararlanır, bunların yardımıyla yer yer rol yapar. Masal anlatan kişi özel bir saygı görür” (Artun, 2016: 140, 141,142).

Yukarıda bahsedilenler gibi masal anlatmak ve dinlemek için özel toplantılar yok denecek kadar az yapılmaktadır. Alan araştırmasında böyle bir toplantıya rastlanmadı. Günümüzde masal anlatmak ve dinlemek daha çok çocuklara hitap eden bir etkinlik olarak bilinmektedir. Oysaki masal sadece çocuklara değil büyüklere de hitap etmektedir. Masallar oluşturuldukları kültürün, geleneğin, göreneğin izlerini taşıması açısından oldukça önemlidir. Bir milletin sevinçlerini üzüntülerini, geçmişini, dileklerini, yaşam biçimlerini, davranışlarını vs. içinde barındırır. Sözlü gelenek, kültür zincirimizin önemli halkalarından biridir. Bu bakımda çocuklara anlatılması ve kültürün gelecek kuşağa aktarılması açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda masal dinlerken bilinmeyen zamanda bulunmak hayali unsurlar ve olağanüstülük ile oluşturulan kurgunun içinde yer almak dinleyen büyüklere de iyi gelecektir.

Çalışmada kaynak kişilerin masal anlatma geleneği ile ilgili olarak karşımıza özel bir anlatma geleneği çıkmamıştır. Geçmişte masal analarının olması ve masalların daha çok kadınlar tarafından çocuklara anlatılması özelliği giderek önemini kaybetmektedir. Masallar günümüzde her yaş grubuna anlatılmaktadır. Dolayısıyla masalın sadece çocuklara anlatıldığı anlayışı azalmıştır. Masal anlatmanın günümüzde özel bir ritüel havasında olmamasının birçok sebebi olabilir; teknolojinin yaygınlaşması, insanların bir araya gelerek eskisi gibi sohbet ortamlarının olmaması, masal anlatıcılarının azalması gösterilebilir.

2.3. Masalın Diğer Sözlü Nesir Türlerinden Farkı

Çalışmadaki 50 masaldan örnek verecek olursak anlatıcılardan masal anlatmalarını istediğimizde bize hikâye, efsane, fıkra, anı anlatanlar olmuştur. Buradan da anlaşıldığı üzere masal türü halk arasında diğer türlerle karıştırılmaktadır. Çalışmadaki Arzu ile Kamber 50. masal farklı iki türün iç içe

geçmesine örnek olarak verilebilir. Arzu ile Kamber masalı, aslında bir halk hikâyesi gibi algılansa da masalların sevilen ve akıllı kahramanı Keloğlan, olay döngüsü içerisinde yer almıştır. Halk hikâyesi ve masal türü iç içe geçerek, masalın içerisinde kısa hikâyeye yer verilmiştir.

Edebiyatımızda sözlü nesir halk nesri olarak da adlandırılmaktadır. “Sözlü edebiyat geleneğinin temsilcilerinin konuşma dilinde, şiir haricindeki geleneksel tahkiye etme, teknik ve üsluplarını kullanarak meydan getirdiği, yüz yüze iletişim ortamlarında, anlatıcının, dinleyicinin tepkilerini de göz önünde bulundurarak teatral bir biçimde icra ettiği ürünlerin tamamına ‘halk nesri’ adı verilir (Çobanoğlu 2005, 22).

Geleneksel olarak anlatılanların temalarına ve yapısal özelliklerine göre halk nesri, mit, efsane, destan, masal, halk hikâyesi, menkıbe, memorat türü olarak adlandırılırlar. Türler birbirinden karakteristik özellikleri ile ayrıldıkları gibi birbiriyle ortak özellik de gösterirler. Aynı zamanda iç içe de bulunabilir. Örneğin bir halk hikâyesi içinde masal, bir efsane içinde de destan yer alabilir. Çalışmada masalın karakteristik özelliklerini belirlemek için masal diğer sözlü nesir türleri (mit, destan, efsane, halk hikâyesi, memorat) ile karşılaştırıldı. Bu karşılaştırmada masalın diğer türlerle benzerlik ve farklılıkları şu şekilde incelendi:

2.3.1. Masal- Mit

Mitlerin zamanı belli değildir. Mitlerdeki kişiler doğüstü varlıklar olan tanrılar ve yarı tanrılardır. Anlatılanlar mitlerde olduğu gibi bir yaratılışın öyküsü olan gerçeklik değil; kişilerin yaratıcıklarına bağlı olarak oluşan kurmaca türlerdir. Zaman mitlerde olduğu gibi masalarda da belli olmayan geçmiş zamandır. Örneğin zamanın birinde, günlerden bir gün, vakti zamanında vb. ifadelerle belirsiz bir zaman anlatılır. Masal 1, 2, 3 kahramanlar doğüstü varlıklar ya da doğüstü özelliklere sahip kişiler olabilir. Örneğin masal 1 ve 40'ta Hızır Dede, masal 24 ve 44'te peri bulunur. Masalda ve mitte doğüstü güçlerin ve bu güçlere sahip kişilerin bulunması iki tür arasındaki benzerliktir.

“Mitler sadece dünyanın, insanın, bitkilerin, hayvanların yaratılışını veya kökenini değil aynı zamanda âdetlerin, kurumların, törenlerin de kökenini veya yaratılışını da konu edinirler” (Artun, 2016: 14). Mit, her zaman bir "yaratılışın

öyküsü"dür. Bir şeyin nasıl yaratıldığını, nasıl var olmaya başladığını anlatır. Mit ancak gerçekten olup bitmiş, tam anlamıyla ortaya çıkmış olan şeyden söz eder.

2.3.2. Masal- Destan

Masalın destandan ayrılan en önemli özelliği verdiği mesajlar ile evrensel olmasıdır. Destanlar bir milleti millet yapan mitlerden sonra en eski sözlü nesir türüdür. Destanlar oluşturulduğu milletin tarihi, sosyal, kültürel vb. hakkında önemli bilgiler verir. Masallar işlevleri ve verdikleri mesajlar açısından evrenseldir. Masalın konusu destan veya mit kadar dar değildir. Mitte yaratılışın öyküsü, destanda bir millete ait kahramanlık anlatılırken masalda konu iyilerin mükafatlandırıldığı, kötülerin cezalandırıldığı her şey olabilir. Masallar destanlar gibi manzum değil mensur yazılardır. Ana bir olay, çeşitli çatışmalarla desteklenerek anlatılır. Masal anlatıcıları sözlü ve yazılı gelenekte herkes olabilir.

“Destan, bir millet veya toplumun hayatında derin iz bırakmış, bir milleti veya toplumu sonuçları bakımından ilgilendiren bir kahramanlık konusuna sahip olayları usta bir anlatıcı tarafından bir dinleyici kitlesi önünde bir müzik aleti eşliğinde anlatılan sözlü veya yazılı edebi yaratmalardır” (Oğuz, Ekici vd. 2010: 158).

2.3.3. Masal- Efsane

Efsane, bir olay veya inancı dile getiren veya bunların ortaya çıkış sebebini açıklayan olağanüstü özelliklere sahip kısa anlatmalardır. Efsanelerde yer alan olayların gerçeğe dayandığı kabul edilir. Ancak olayın açıkça belirtilmesi için efsanede yer alan kişi ve zamanla ilgili bazı bilgilerin verilmesi gerekir. Efsanelerin en büyük vasfı inandırabilme, ikna edebilme hususiyetidir. Zaten efsanelerde yer alan hadiselerle inanmayan, inanmak istemeyen kimseler için, bu tür anlatmalar hiçbir şey ifade etmezler.

“Masalla efsane arasında görülen en mühim fark da budur. Masal dinleyicisi, onun hakikatte cereyan etmediğini bilir, ona göre dinler. Ama efsaneler için böyle bir şey söz konusu değildir. Onun dinleyicileri, içindeki hadiselerin mutlaka cereyan ettiğini kabul ederler” (Sakaoğlu, 2011: 11) Masallar çoğu zaman, "Bir varmış, bir yokmuş; evvel zaman içinde kalbur saman içinde." gibi kalıplaşmış

formellerle başlar. Masal 5, 9, 12, 17, 18, 24, 26, 31, 32, 33, 34, 38, 40, 41, 44, 45, 49 bu formellerle başlangıç dinleyiciyi masal dinlemeye hazırlayarak anlatılanların bilinmeyen bir zamanda oluştuğunu dinleyiciye sezdirmektir.

2.3.4. Masal- Halk Hikâyesi

Halk hikâyelerinin girişinde de tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış ifadeler vardır. Güzellerin ve çirkinlerin tasviri, tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış cümlelerle ifade edilir. Kahramanların hareketleri, bir yere gidişleri, bir olaydan başka bir olaya geçiş, uzun zamanı ifade etme vb. olaylar tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış sözlerle ifade edilir. Halk hikâyeleri genellikle "mutlu son"la biter. Ancak, "Kerem ile Aslı", "Tahir ile Zühre" gibi bazı hikâyelerde âşıkların bir araya geldikleri anda öldükleri de olur.

Halk hikâyeleri de masallar da genellikle iyilerin ödüllendirildiği kötülerin cezalandırıldığı sonlarla biter. Fakat okuyucunun masaldan ders alması için iyi niyetinin karşılığında başlarına felaket gelen masal kahramanları da vardır. Halk hikâyelerindeki kişiler ve konular gerçeğe daha yakındır. Masallarda ise konular ve kişiler tamamen gerçek dışı olabilir.

2.3.5. Masal-Memorat

Memorat ve masalın ikisi de mensur olarak yazılır. İkisinde de doğüstü güçler bulunur. Fakat ayrıldıkları en önemli nokta memoratın masala göre daha inandırıcı olmasıdır. Tanımda da bahsedildiği gibi memoratın kişileri gerçektir ve anlatıda olağanüstü olaylar gerçek kişilerin başından geçer. Çalışmamızdaki bazı masalarda doğüstü varlıklara ve bu varlıklarla insanların temasa geçtiğini görmekteyiz. Bu doğüstü güçler kötülere zarar verip onların art niyetli davranışlarını cezalandırırken iyi kişilere de yardım edip onların mükafatlandırılmasını sağlarlar. Memoratlarda ise doğüstü güçler, iyi kötü fark etmeksizin kişilerle temasa geçer ve iyilere de zarar verdikleri görülür.

Memorat, "Tabiatüstü ferdi bir tecrübenin yaşayan veya ondan dinlemiş birisi tarafından anlatılan şahsa bağlı hikâye" (Kvideland, 1991:19) olarak tanımlanmaktadır. "Bu tanımlamada yer alan 'tabiatüstü' ile kastedilen öncelikle 'öteki dünya' ve farklı bir boyutta olmanın yanı sıra "insanlarla beraber aynı

mekanları paylaşan, cin, peri, şeytan, alkız, karabasan veya çeşitli ruhlardan oluşan ve sosyal bir hayat yaşadığına inanılan" varlıklarla 'görme, konuşma, dokunma, hissetme, rüya veya bunlardan başka bir yolla' kurulan bir iletişimdir. Memoratlar da bu şekilde kurulmuş bir iletişimle yaşananların yaşayan veya ondan dinleyen birisi tarafından anlatılmasıdır" (Çobanoğlu, 2003: 21).

2.4. Masalların Kaynağı

Masalların kaynağı hakkında üç dönemden bahsedilmektedir. Bu konudaki ilk yayın Fransız halk bilimcisi Gedeon Huet'in Paris'te 1923'te yayımladığı Les Contes Populaires adlı çalışmasının konu ile ilgili bölümleri Pertev Naili Boratav tarafından özetlenerek Türkçeye kazandırılır. Stitit Thompson, 1946 tarihli The Folktale adlı eserinde masalların kaynağı konusuna geniş ölçüde değinmiştir. Masalların kaynağı konusuna Bilge Seyidoğlu, Umay Günay, Saim Sakaoğlu, Ali Berat Alptekin gibi halk bilimi uzmanları da değinmiştir.

Saim Sakaoğlu "masalların ortaya çıkışıyla ilgili olarak tek bir kaynağa bağlı olunmaması gerektiğini fakat masalları bir bütün olarak değil de tek tek ele alındığında bazılarının belirli coğrafyaya, kültüre veya dine bağlanabileceğini" ileri sürmüştür (Sakaoğlu, 2009:13).

Pertev Naili Boratav, Saim Sakaoğlu, Umay Günay masal kaynaklarını şu şekilde vermektedir:

1. Kablettarih Nazariyesi (Tarih Öncesi Nazariye / Tarih Öncesi Görüş, Mitoloji Okulu, Mitolojik Görüş)
2. Tarihî Nazariye (Tarihî Nazariye / Tarihî Görüş, Hindoloji Okulu, Hindoloji Görüşü)
3. Etnografik Nazariye (Etnografik Nazariye / Etnografik Görüş, Antropoloji Okulu, Antropolojik Görüş)

2.4.1. Tarih Öncesi Dönem

Her oluşum bir kökene bağlanmaktadır. Masalların kökenine bakıldığında Hint mitolojisi karşımıza çıkmaktadır. Her masal doğduğu kültürün dinlerinden,

yaşam biçiminden, sosyal yapısından ve kültürel değerlerinden birtakım olguları içine alır.

"Masalların kökü Hint mitolojisinde (Veda'larda) aranmalıdır. 'Hint Avrupa Görüşü' olarak adlandırılan bu görüş, Hint- Avrupa dillerinin Sanskritçe ile olan akrabalığının belirlenmesinin sonucunda ortaya atılmış olabilir" (Sakaoğlu,2003:5). Bu görüşün savunucuları G. Grimm ile Dasent'tir. Ayrıca mitolojik görüşün temsilcileri olan Max Müllermasal ile mitolojinin benzer olduğunu ve masalın mitolojiden çıkmış olduğunu ileri sürer. Müller, Hint -Avrupa uluslarının mitolojisini incelemiş ve kaynak olarak da Hindistan'ı göstermiştir.

2.4.2. Tarihi Görüş

"Bu görüşte Hindistan'ı kaynak olarak görürler ancak masalların bu alanda, tarihi alanlarda şekillenip yayıldıkları görüşünü ileri sürerler. Bu görüşün bilimsel anlamdaki ilk temsilcisi De Sacy'dir. O masalların kaynağı olarak Veda'lar yerine Pañçatantra'yı yerleştirir" (Sakaoğlu, 2003: 7). Bu konuda önemli diğer bir araştırmacı ise Theodor Benfey'dir. Benfey'in bütün incelemelerinde Budizm'in etkisini arama endişesi görülür. Buna göre Pañçatantra Müslümanlara, 10. Yüzyıldan sonra Müslümanların aracılığı ile yazılı yollarla, Çin'e ve Moğolistan'a yayılır. Motiflerde Moğollar ve Türkler aracılığı ile kuzeyden sözlü olarak Avrupa'ya yayılır.

2.4.3. Etnografik Antropoloji Görüş

"Masal kaynaklarındaki çeşitlilik görüşünden yola çıkarak masalların farklı yerlerde birbirine benzer olarak bağımsız bir şekilde meydana geldiği görüşünü benimser. Farklı kültür seviyesindeki insanların ortak inanç ve âdetlere sahip oldukları görüşünü ortaya koyar. Kültürün paralel olarak gelişmesi sonucunda benzer masalların ortaya çıktığını ifade eder" (Günay, 2011: 666). Bu görüşün temsilcileri Andrew Lang, Edward Tylor ve M. Lennan gibi etnograflardır. "Etnografik görüşe göre masallar mitolojinin değil medeni hayatın artıklarıdır. Bu medeni hayat ile kastedilen insanların bir arada yaşamaya başlamasıyla ilgili olan hayattır. Lang'ın görüşüne göre, o masalların kaynağı konusunda Hindistan'a tanınma önceliğini kabul etmez. Lang masalarda bulunan ilkel fikirlerden yola çıkarak onların çok eski zamanlarda oluştuğu fikrini ileri sürer" (Sakaoğlu, 2003: 8).

2.5. Masalın İşlevleri

Masallar genelde dinleyenlere ders verici, doğru yola getirici, Allah'ın gücü, büyüklüğü padişahlık gücü ile kötülüklere ve entrikalara karşı Hızır ve iyilik perileri gibi insan-üstü yaratıklarla başa çıkılabileceği; baskı ve çile çekilse bile, murada ve iyi günlere erişilebileceği anlatılarak, insanlara umut verir. Masallar, genellikle didaktik (öğretici) bir nitelik taşır. Kötüler, her türlü gücü ve imkânı kullanarak kötülüklerini yapar. Ancak Allah tarafından görevlendirilen Hızır ve iyilik perileri bu kötülükleri önler veya bozar.

Masallarda genellikle kötü yönetim, akıllılık, kötülük-zekâ ve beceri, iyilik-kötülük, doğruluk-haksızlık, adalet-zulüm, alçakgönüllülük-kibir, yoksulluk-zenginlik vb. gibi zıt durumların temsilcisi olan kişilerin mücadeleleri anlatılır. Genellikle de iyiler galip gelir. Masal kişileri, padişah, sadrazam; terzi, berber gibi küçük meslek erbabı Hızır, yaşlı adam (Hoca), yardımsever ermiş kişi, köylü, değirmenci, Keloğlan, üvey anne, yoksul genç; yoksul ev kızı, öksüz kız kardeşler vb. gibi toplumun her tabakasından olabilir.

Genelde masallarda kötülerin cezalandırılması veya iyilerin ödüllendirilmesi görülmeyebilir. Bazı masalların sonu dinleyicinin beklemediği şekilde sürprizle sonuçlanır. 18 numaralı masalda görüldüğü gibi Keloğlan, kendisine iyilik yapan ev halkına olumsuz karşılık vererek evdeki kadınların namusuna göz koymuştur. Yani bu masalda kötülerin her zaman cezalandırılmadığı görülmektedir.

Masallar, ait oldukları bölgenin tüm yapısal özelliklerini vermesi açısından çok önemlidir. O bölge insanının kültürel, sosyolojik, ekonomik ve dinî değerlerini yansıtması bakımından çok önemli bir aktarım aracıdır. Bunun yanında dil öğretimindeki katkısı da çok büyüktür. Çünkü insanlara kendi dillerinin bütün incelik ve güzelliklerini aktarmada en büyük araçtır. Özellikle de masallar, çocuk eğitiminde pedagojik araç olarak kullanılmaktadır. “Çocuğa anadilinin, bir işçi elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, ninnilerin, tekerlemelerin, türkülerin yanı başında ama herhalde onlardan daha geniş ölçüde ilk aşıl原因an masallardır” (Boratav, 1992:15).

2.6. Masal Unsurları

2.6.1. Masalarda Kişiler ve Meslekleri

Masallarla ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde masaldaki kişilerin mesleklerinin, masalın olay örgüsünde oldukça etkin olduğu görüldü. Çoğu zaman bu meslekler ve bu meslekleri icra eden kişilerin tip özelliği gösterdiği, masalın başkahramanı olarak karşımıza çıktığı gözlemlendi. Bu anlamda masallarımız üzerinden kendi özgün çalışmamız olan bu kısmı eklemeyi uygun gördük.

Çalışmada yer alan masalların tümünde masalın başkahramanı olarak yer alan şahsın icra ettiği meslek aslında bize bölge halkının icra ettiği meslekler ve toplumun masalarda mesleklere bakış açısı ile ilgili bilgi verildi. Masalların tümünde 22 farklı meslek görülmektedir. Bu meslekler çoban, oduncu, muhtar, doktor, kayıkçı, müezzin, kervancı, mimar, polis, tüccar, padişah, balıkçı, çiftçi, ayakkabı tamircisi, ağa, marangoz, terzi, tellal, profesör, hizmetçi, avcı ve hoca olarak tespit edildi. Bu meslekler içerisinde Padişah, Çoban ve Hoca en fazla geçen ve masalların başkahramanı olan meslekler. Diğer meslekler ise masalarda en az geçen ve masalların yardımcı kahramanı olan mesleklerdir.

Padişahlık mesleği masalarda en fazla yer alan mesleklerin başında gelmektedir. Padişah kılık kıyafetiyle ve gücüyle dikkat çeken bazen adil bazen ise adaletsiz olan yöneticidir. Padişah her masalda evlidir ve kız çocuğu vardır. Sadece bir masalda erkek çocuğa sahiptir ve padişah tek eşlidir. Padişahın yaşadığı yer saray ve çevresidir. İsteddiği kahramanlıkları yerine getiren kişilerle kızını evlendirmek ister. Masal: 10, 22, 23'te görülen genelde sahip olduğu gücü ve otoriteyi kişileri cezalandırarak kullanır. Fakat bir masalda padişah Fatih Sultan Mehmet, yaşlı bir kadının kendisini mahkemeye vermesi ve mahkemenin de Fatih Sultan Mehmet'i haksız bulması sonucu yaşlı kadının ayağına giderek özür dilemesi bu masalı padişahın vicdanı ve adaleti bakımından diğerlerinden ayırmaktadır.

Masalarda en fazla yer alan ikinci meslek çobanlıktır. Masal: 2, 2, 30'da görülen çoban karakteri genelde karşımıza iyi karakter olarak çıkmaktadır ve masalın başkahramanıdır. Çoban bazen dağ başında bazen yol kenarında hayvan otlatırken yer almaktadır ve çoban yardımsever kişiliğiyle ön plana çıkmaktadır.

Genelde evli değildir. Hiçbir masalda kadın çobana rastlanmamıştır. Çoban yoksul ve azla yetinmeyi bilen ve bir anlamda dışlanan bir karakter olmasına rağmen, çobanın her zaman iyi bir eş bulma çabası vardır. Seçtiği bu eş adayını ya padişahın güzeller güzeli kızı ya da ağanın zengin kızıdır. Garip çobandan, bir kahramanlık beklenir ve iyi niyetli çoban çoğunlukla masalın sonunda kendisinden istenilen kahramanlığı yerine getirerek istediği kızla evlenir. Masalarda çoban üzerine oynanmak istenen oyunlar hep çobanın karşısındaki kişiye zarar vermiştir. Yoksul olan çoban her zaman güler yüzlü ve insan seven bir kişiliktir.

Hocalık mesleği masalarda en fazla yer alan ikinci meslektir. Masal: 13, 14, 34'te hocalık mesleğinin geneline bakıldığında akıl danışılan ve fikri sorulan kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı masalarda hocanın eşinden bahsedilmiştir. Hoca evli ve tek eşlidir. Hocanın çocuğu yoktur. Hocanın kılık kıyafetine baktığımızda sarıklı ve cübbeli olarak yer almaktadır. Hoca ezan okurken ve namaz kıldırırken karşımıza çıkmaktadır. Ama masalın sonunda hoca aslında beklenilenin aksine etrafındaki insanların eş ve kız çocuklarına göz koyan ve onlara sarkıntılık eden kişi olarak yer almaktadır. Bu anlamda kötü karakterdir. Hoca genelde masalların başkahramanıdır ve hocanın davranışı masalın sonuna yön verir. Hocalık gibi ahlaki boyutu yüksek bir mesleğin masalların geneline baktığımızda mesleğe bakışın olumsuz olduğunu görebiliyoruz.

2.6.2. Masalda Zaman

Masalarda zaman kavramını net değildir. Masal: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18'de görülen masalarda; evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, günlerden bir gün, eski zamanda, bir varmış, bir yokmuş, bundan çok önceki dönemlerde, zamanın birinde vb gibi çeşitli formellerle başlarlar. Bu başlangıç formelleri belli bir zaman üzerine değil, bir belirsiz zaman üzerine kuruludur.

"Masalarda olaylar önemlerine göre sıralanarak aktarılır ve miş'li geçmiş zaman, şimdiki zaman ya da geniş zamanın rivayeti kullanılır" (Artun, 2016: 152).

Masallardaki evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal iken, pireler berber iken gibi olağanüstü belirsiz bir zamandan bahsedilebilir. Sözlü anlatım türleri içerisinde olağanüstü özellikleri barındırıp inandırıcılığı en az olan tür olan masalın bu formelle başlaması dinleyiciye anlatılacakların aslında bir hayal

ürünü olduğunu en başında sezdirir. Bunu yanına masalda gündelik hayatımızda kullandığımız bir gün, birkaç hafta, yarın, ertesi gün, aylar sonra gibi zaman kavramlarıyla geçen zamanı ölçmemizi sağlayan ifadeler de kullanılır.

Üç gün üç gece yürüdü, kırk gün kırk gece düğü yaptılar vb. ifadeler zamanı tahayyül etmek için kullanılan formellerden bazılarıdır. Bu sayılar aynı zamanda formülistiktir. Üç, yedi, kırk masalda en çok kullanılan formülistik sayılardır. Bu sayıların kutsal değerleri vardır. Örneğin masal sonunda "Gökten üç elma düştü" formelinde üç sayısı evliliği temsil eder. Mitolojide bir sayısı erkeği, iki sayısı kadını temsil eder. Bir ve ikinin toplamı üç ise evliliği temsil eder. Masal sonunda üç elma masal kahramanının sevdiğine kavuştuğunu ve mutlu mesut yaşadığını gösterir.

2.6.3. Masalda Mekân

Çalışmada yer alan masalların hepsinde saray, ev, kuyu, mağara, zindan nerede olduğu belirsiz kapalı mekanlar yer almaktadır. Orman, köy, çiftlik, avlu, kasaba gibi yine nerede olduğu belirsiz olan açık mekânlar yer bulunmaktadır. Kaynak şahsın coğrafi alan kavramına uygun bir şekilde masalın anlatıldığı bölgeye ait yerleşim yerleri, coğrafi alanlar masalarda yer almaktadır. Bu yerler zaman zaman mesafe tayini için kullanılmaktadır.

"Masalarda yer adı pek az geçer. Geçtiği zamanda söz konusu yerin gerçek şehirle pek az ilgisi olur. Türk masalarında adı geçen Yemen, Çin, Mısır vd. gibi yerler gerçekte masaldaki olayla ilgisi olmayan yerlerdir. Bazı masallardaki İstanbul, Halep gibi şehirler de bir büyük şehir anlamında kullanılmıştır." (Artun, 2016: 152).

Masallardaki kuyuya düşme ve buradan kurtulma masalın kurgusunda önemli olaylardan biridir. 1. masalda görüldüğü gibi masal kahramanı kuyuya düştüğünde olağanüstü bir olay başlayabilir. Masala kahramanı kuyuya kendi isteği ile düşmez. Onu istemeyen veya ona kötülük yapmak isten kişiler onu kuyuya iterek yok etmek, öldürmek isterler. Kuyuya düşen masal kahramanı ölmez. Masal kahramanı burada genellikle altınla dolu hazine bulur. Akıllı ve zeki olan masal kahramanı kuyudaki altınları alıp kuyudan çıkmayı başararak zengin olur.

2.6.4. Masalda Yer

Masal, sözlü anlatım türlerinden biri olduğu için kişi yer, mekân, zaman, olay unsurlarını taşımaktadır. Mekân masaldaki olayların nerede geçtiğini bazen bir belirsizlikle dinleyicinin hayal gücüne bırakıp evrensel olduğu gibi bazen de ülke, şehir, köy adı vererek masalın yerelliği hakkında bilgi vermektedir. 1. masalda görüldüğü gibi "gurbet" denilen yer de masalarda sıklıkla kullanılan yerlerden biridir. Evden genellikle para kazanmak için ayrılan erkeklerin gittikleri ve başlarına çeşitli olayların geldiği sıla özlemi çekilen yer anlamında kullanılan bir yerdir. Gurbetin neresi olduğu tam olarak masalda söylenmez ama bu yer çoğunlukla bir şehirdir.

Orman, masalda olayların geçtiği ve kahramanın çeşitli olaylar yaşamasında başlangıç görevi gören bir mekandır. Ormanda yaşayan hayvanlar, ormanda bulunan olağanüstü varlıklar, ormandan geçen birileri vs. masal kahramanına çeşitli şekillerde yardımcı olurlar. Örneğin Masalda bir ağanın kızını seven çobanın sevdiğine kavuşması için ormanda yaşayan bir yılan, ona kaval getirip ağanın koyduğu şartı geçmesini sağlamıştır. 5. masalda ise üvey annesi tarafından istenmeyen masal kahramanı Fatma, babası tarafından karanlık ormana terk edilir. Fatma ormanda babasını ararken bir ev bulur. Bu evde yaşayan şeytanlara akıllıca cevap verip canını kurtarır. Onlarla birlikte zenginlik içinde yaşar.

Görüldüğü gibi masalarda mekân olarak kullanılan orman kahramanın sığınağı, ona yol gösterici yardımcı bir unsurdur. Masalarda olayların başladığı veya genel mekân olarak genel çerçeve çizen "köy"ün neresi olduğu hakkında bilgi verilmemektedir. Çünkü masallar sözlü kültürde oluşup anonim özellikler gösterir. Bu "köy" her yer olabilir. 13. ve 14. masallar buna örnek olarak gösterilebilir. Bazı masallar yerellik özelliği gösterdiğinden masaldaki köyün neresi olduğu hakkında bilgi verebilir. Örneğin: İki Arkadaş adlı masal derlemesinde masal Zonguldak köylerinde diye dar çerçeve ile başlamaktadır. Masalın nerede geçtiği dinleyiciye sunulmakta, dinleyicinin bu bilgi ile masalı dinlemesi istenmektedir.

2.7. Masalların Tasnifi

“Masalların sınıflandırılmasıyla ilgili ilk çalışma 186’te J.G. von Hahn tarafından yapılmıştır. Ancak bu sadece tarihi olma vasfı taşımaktadır. Hahn

tarafından yapılan bu tasnif kullanışlı olmadığı için pek ilgi görmemiştir” (Dağı, 2008: 8).

"H. F. Feilber masalları deyimlere, hikâye başlıklarına ve Grimm kardeşlerin verdiği numaraya dayanan bir tasnife tabi tutmuştur”(Sakaoğlu, 2002: 53).

"Avrupa ve Yakın Doğu, diğer kıta ve ülkelerdeki iptidai insan topluluklarının masallarını içine alan bir çalışmayı 1908 yılında Amerika’da Robert H. Lowie ve Alfred L. Kroeber yapmıştır. Bu tasnif daha sonraları Fransız araştırmacı Franz Boas tarafından genişletilmiştir” (Dağı, 2008: 8).

"Karle Krohn, Antti Aarne’den iyi bir tasnif yapılmasını istemiştir. Aarne bugün tüm masal araştırmaları için kaynaklık edecek olan tasnifi meydana getirmiştir” (Çobanoğlu, 2012: 127).

Aarne, masalları üç kısma ayırmaktadır:

- a) Hayvan Masalları: 1- 129
- b) Asıl Masallar: 300- 1199
- c) Fıkralar: 1200- 1999

Aarne’nin çalışması halkbilimi öğrencilerinin çalışmalarında kullanabilecekleri bir kılavuz kitap olarak hazırlanmıştır. Daha sonra Stith Thompson tarafından Aarne’nin sınıflandırılması korunup yeni ilavelerle genişletilerek "Masal Tipleri" (The Types of The Folktale) adıyla yayınlanır.

Masalları tiplerine göre tasnif eden bu çalışmanın genel sınıflandırma sistemi şu şekildedir:

- a) Hayvan Masalları: 1-299
- b) Asıl Halk Masalları: 300-1199
- c) Fıkralar: 1200- 1999
- d) Zincirlemeli Masallar: 2000- 2399
- e) Sınıflamaya girmeyen Masallar: 2400-2499

Bu çalışmanın dışında en önemli tasnif Fransız halkiyatçısı Gedeon Huet'ninkidir. Huet “Les Contes Populaires”adlı eserini 1923 yılında neşretmiş ve bu çalışmasında masalları dört bölüme ayırmıştır:

- a) Harikulade Hikâyeler
- b) Realist Hikâyeler
- c) Tuhaf Hikâyeler
- d) Kahramanları Hayvan Olan hikâyeler

Türk masalları üzerine yapılan en başarılı tasnif çalışması W. Eberhard ile P.N. Boratav'ın birlikte hazırladıkları “Typen Türkischer Volksmarchen” dir. Bu çalışmadaki başlıklar ve masallar şu şekildedir:

- a. Hayvan Masalları: 1-22.
- b. Hayvan ve İnsan: 22-33.
- c. Hayvan veya bir ruh bir insana yardım eder: 34-82.
- d. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme: 83-109.
- e. İyi ruhla ve evliyalarla yaşama: 110-122.
- f. Kaderin hakimiyeti:123-142.
- g. Rüya: 143-145.
- h. Kötü ruhlarla yaşama: 146- 168.
- i. Sihirbazlar: 169-184.
- j. Bir kız sevgili bulur: 185-196
- k. Bir erkek sevgili bulur: 197-222
- l. Fakir kız zenginle evlenir: 223-238
- m. Kıskançlık ve iftira: 239-255
- n. Hor görülen koca kahramandır: 256-258
- o. Zina ve baştan çıkartma: 259-280
- p. Acayip icraat ve olaylar: 281-288
- q. Acayip davalar: 289-301
- r. Realist masallar: 302-310

- s.** Acayip tesadüfler: 311-316
- t.** Komik hikâyeler: 317-322
- u.** Aptal, tembel erkek ve kadınlar: 323-338
- v.** Hırsız ve dedektif: 339-349
- w.** Akıllı, hilekâr veya cimri kadın ve erkekler: 350-378

3. ZONGULDAK MASALLARININ TASNİFİ

Zonguldak ve çevresinde derlenen 50 masal metni incelendi. Burada Stith Thompson tasnifinin en son şekli alınarak aşağıdaki şekilde verilmiştir.

- a) Hayvan Masalları: 4, 20, 26, 27, 30, 32, 35, 37.
- b) Asıl Halk Masalları: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50.
- c) Fıkralar: Yok.
- d) Zincirleme Masallar: Yok.
- e) Sınıflandırmaya Girmeyen Masallar: Yok.

Masallar arasında yukarıda da görüldüğü gibi 8 hayvan masalı tespit edildi. Derlenen 50 masaldan 42'si asıl halk masalı motifi özelliğinde olduğu için bunların üzerinde duruldu.

Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratav'ın 2500 Türk masalı üzerinde incelemeler yaparak hazırladıkları tip katalogunda 378 tip tespit ederek 23 ana başlık altında tasnif etmişlerdir.

Bu tip kataloğundaki tasnif ve sıralamaya göre incelenen 50 masal sıralanarak, tip numaraları belirlendi.

İncelenen masalların Eberhard-Boratav katalogundaki 23 adet konu başlığına göre dağılımı şu şekildedir:

1. Hayvan masalları (1-22): 8 masal (4, 20, 26, 27, 30, 32, 35, 37.)
2. Hayvan ve insan masalları (23-33): 5 masal (4, 20, 26, 27, 30.)
3. Hayvan veya ruh bir insana yardım eder (34–82): 4 masal (20, 24, 26, 27.)
4. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme (83-109): 2 masal (4, 31.)
5. İyi ruh ve evliyalarla evlenme (110-122): Yok.

6. Kaderin hâkimiyeti (123-142): 20 masal (1, 4, 5, 6, 7, 15, 17, 19, 22, 23, 26, 27, 30, 31, 34, 40, 42, 43, 45,49.)
7. Rüya (143-145): 3 masal (1, 15, 23.)
8. Kötü ruhla yaşama (146-168): Yok.
9. Sihirbazlar (169-184): Yok.
10. Bir kız sevgili bulur (185-196): Yok.
11. Bir erkek sevgili bulur (197-222): Yok.
12. Fakir kız zenginle evlenir (223-238): 6 masal (5, 6, 7, 17, 19, 23.)
13. Kıskançlık ve iftira (239-255): 6 masal (3, 5, 6, 7, 16, 19.)
14. Hor görülen koca kahramandır (256-258): Yok.
15. Zina ve baştan çıkartma (259-280): 4 masal (13, 14, 18, 34.)
16. Acayip icraat ve olaylar (281-288): Yok.
17. Acayip davalar (289-301): Yok.
18. Realist masallar (302-310): 3 masal (10, 21, 27.)
19. Acayip tesadüfler (311-316): Yok.
20. Komik hikâyeler (317-322): 3 masal (11, 13, 25.)
21. Aptal, tembel erkek ve kadınlar (323-338): 5 masal (8, 18, 25, 28, 36.)
22. Hırsız ve dedektif (339-349): Yok.
23. Akıllı, hilekâr veya cimri kadın ve erkekler (350-378): 28 masal (2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 28, 30, 34, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49.)

3.1. Zonguldak Masalları Derleme Şekli

3.1.1. Sahaya Çıkmadan Önce Yapılanlar ve Konuyla İlgili Yayınların Araştırılması

Çalışmayla ilgili konuyu belirledikten sonra derlemeye başlamadan önce ilk yapılan araştırma, konuyla ilgili daha önceden yapılmış çalışma ve yayınların incelenmesi olmuştur. İlk olarak konuyla ilgili olarak yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı ulusal tez merkezinde bulunan tezlerden yararlanılmıştır. Zonguldak merkez ve ilçelerde çıkan gazete ve dergiler de incelenmiştir.

3.1.2. Derleme Yapılacak Alanın Tespiti ve Kaynak Şahıslarla Temas

Derlemeye başlamadan önce bu konuyla ilgili çalışma yapmış olan bazı kişilere önce telefonla ulaşılarak konu hakkında bilgi verdikten sonra yardım istenildi. Edebiyat öğretmeni Hamit Kalyoncu elinde bulunan Zonguldak masallarıyla ilgili derlemeleri paylaşarak çalışmaya katkıda bulunmuştur. Kalyoncu derlediği masalları kendi üniversite bitirme tez çalışmasında “Çaycuma Ağzından Derlemeler” ismiyle kullanmıştır. Çalışmadaki (39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50) numaralı masallar Hamit Kalyoncu’ya ait derlemelerdir. Çalışmada masal anlatıcılarını tespit ederken kaynak kişilerin Zonguldak’ın farklı köylerinden olmasına dikkat edilmiştir.

3.1.3. Masalların Ses Kayıt Cihazı ile Tespiti

Çalışmadaki masallar anlatıcılardan dinlenirken ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Derlemede karşılaşılan en önemli sıkıntılardan birisi kaynak şahısların ses kayıt cihazını gördükleri zaman masal anlatmak istememeleridir. Köy muhtarı ve anlatıcının akraba ve çevresinden destek alınarak bu sorun giderilmeye çalışılmıştır. Masal anlatıcılarının genelde kadınlar olması ve kadınların çekingenliği işi biraz zorlaştırırsa da problem aşılmıştır. İkinci olarak masalları ses kayıt cihazından deşifre ederken ağız özelliklerini korumak adına doğru bir şekilde aktarım yapmak için bir masal birçok kez dinlemek zorunda kalınmıştır. Çalışmada bulunan 50 masalın tümünde Zonguldak ve çevre bölgesinin ağız özellikleri aslına uygun olarak verilmeye çalışılmıştır.

3.1.4. Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler

Masalları anlatan kaynak şahıslar hakkında bilgiler aşağıdaki sıraya göre verilmiştir.

- Masalı anlatanın adı ve soyadı
- Derleme yeri ve anlatıcının yaşı
- Anlatıcının öğrenim durumu
- Mesleği
- Kaynak kişilerin anlattığı masalın çalışmadaki sıra numarası

Tablo 3.1: Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler

Hava TURAN	Ulviye ACAR	Cengiz ACAR
Ereğli-Gökçeler, 47	Çaycuma-Filyos, 83	Çaycuma- Filyos, 54
Lise Mezunu	İlkokul mezunu	Lise mezunu
Ev hanımı	Ev hanımı	Emekli
1, 2	3,4,5,35	6
Gülten VERİM	Halil DEMİROĞLU	Temel TURAN
Gökçebey- Bakacakkadı, 59	Zonguldak, 86	Ereğli-Gökçeler, 63
İlkokul mezunu	İlkokul	Lise
Ev hanımı	Emekli	Kamu personeli
7	8,9,10,21	11,12
Meral SAVAŞ	Fatime ÇORAK	Zeynep GEBEDEK
Çatalağzı-Yaka, 53	Çatalağzı-Yaka, 80	Çaycuma, 90
Lise	Yok	İlkokul
Ev hanımı	Ev hanımı	Ev hanımı
13,17	14,15	16,20
Yaşar TÜRK MENDAĞ	Pakize ASLANTAŞ	Nihayet KILIÇ
Çaycuma-Saltukova, 65	Çaycuma-Çömlekçi,75	Kilimli, 76
İlkokul	Yok	Yok
Ev hanımı	Ev hanımı	Ev hanımı
18	19	22,23

Tablo 3.1: devamı

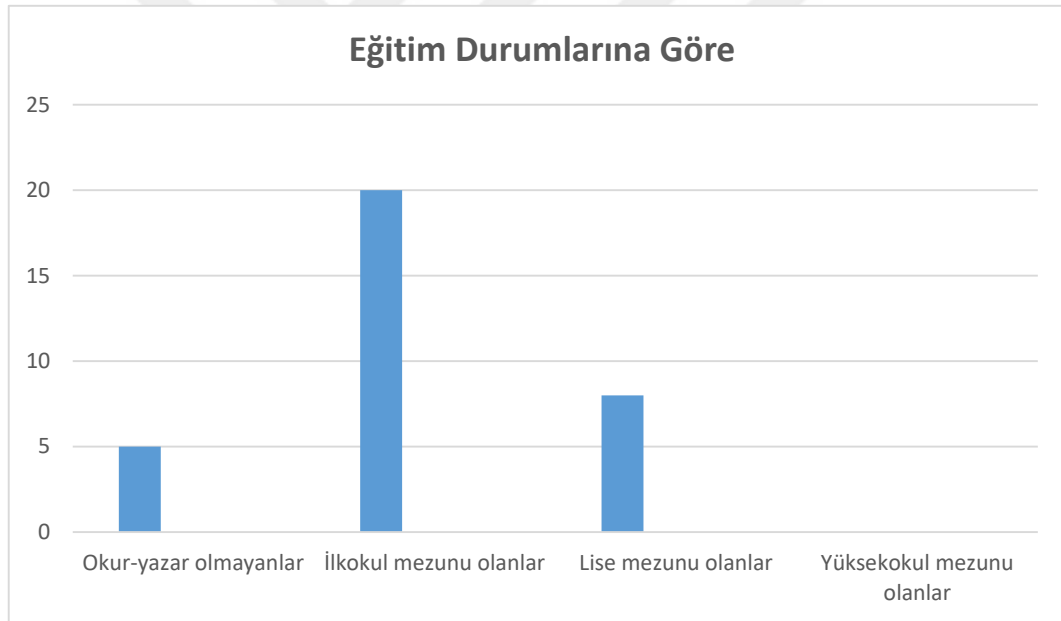
Müzeyyen TATAR	Fatma ALTIPARMAK	Melahat AYGÜN
Kilimli, 38	Kozlu, 55	Kilimli, 77
İlkokul	Yok	İlkokul
Ev hanımı	Ev hanımı	Ev hanımı
24,25	26	27,28
Dursun YILMAZ	Mine BABA	Kadir KESKİN
Çaycuma-Filyos, 57	Ereğli-Gökçeler, 53	Ereğli-Gökçeler, 60
Lise	İlkokul	İlkokul
Kamu personeli	Ev hanımı	Emekli
29,30	31	32
Ruşan KESKİN	Hanife ACAR	Yelda ERDEM
Ereğli-Gökçeler, 60	Ereğli-Gülüç, 55	Ereğli, 29
İlkokul	İlkokul	İlkokul
Emekli	Ev hanımı	Ev hanımı
33	34	36,37
Gülhanım BALTACIOĞLU	Behiye ASLAN	Anşa KÖKTÜRK
Zonguldak, 63	Çaycuma, 58	Çaycuma, 49
Lise	İlkokul	İlkokul
Emekli	Ev hanımı	Ev hanımı
38	39	40
Cemile YÜZLÜ	Naciye KÖKTÜRK	Halise GÜMÜŞOK
Çaycuma-Saltukova, 46	Çaycuma-Filyos, 75	Çaycuma-Karamusa, 37
İlkokul	Yok	İlkokul
Ev hanımı	Ev hanımı	Ev hanımı
41	42,43	44
Döndü KAYMAZ	Recep ÇÖLOĞLU	Anşa ÜNSAL
Çaycuma-Veliköy, 28	Çaycuma-Muharrem Şah, 29 an	Çaycuma-Kayıkcılar, 38
Lise	Lise	İlkokul
İşçi	İşçi	Ev hanımı
45	46	4

Tablo 3.1: devamı

Osman YUMUK	Hacer KALYONCU	Behiye Şen
Çaycuma-Karapınar, 61	Çaycuma, 61	Çaycuma,68
İlkokul	İlkokul	İlkokul
Emekli	Ev hanımı	Ev hanımı
48	49	50

Masal anlatıcılarına ulaşmak adına sahaya çıkmadan önce edinilen bilgiler doğrultusunda okuma-yazma bilmeyenler tercih edilmeye çalışıldı. Fakat kaynak şahıs bulmakta zorlanıldığı için ve anlatıcılardan bazıları fıkra ve efsane anlattığı için masal değeri taşıyan tüm anlatılar derlendi. Bu doğrultuda kaynak şahısların öğrenim, yaş, meslek ve anlattıkları masal sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.2: Eğitim Durumlarına Göre

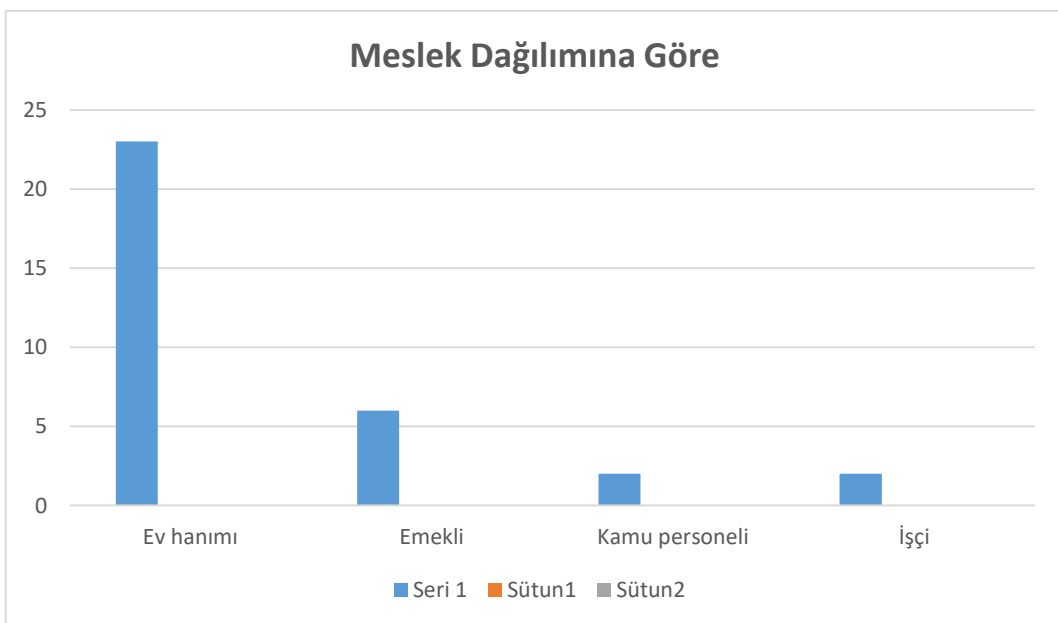
Tablo 3.3: Cinsiyet Durumlarına Göre

Daha önce de belirtildiği gibi masal anlatıcıları erkeklerden ziyade kadınlardır. Yaşı ellinin altında ve ellinin üzerinde olmak üzere 25 kadın masal anlatıcısı bulunmaktadır. Yaşı ellinin altında ve ellinin üzerinde olmak üzere toplam 8 erkek anlatıcı vardır. Kaynak şahısların yaş durumları ise aşağıdaki gibidir:

Çalışmaya alınan 50 masalın anlatıcılarının meslek gruplarına göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 3.4: Meslek Dağılımına Göre

Masalların kaynak şahıslara göre dağılımı ise aşağıda belirtildiği şekildedir:

Tablo 3.5: Kaynak Şahısların Anlattıkları Masal Sayılarına Göre

4 masal anlatan	2 kişi (Halil Demiroğlu, Ulviye Acar)
3 masal anlatan	Yok
2 masal anlatan	11 kişi (Hava Turan, Temel Turan, Meral Savaş, Fatime Çorak, Dursun Yılmaz, Zeynep Gbedek, Nihayet Kılıç, Müzeyyen Tatar, Yelda Erdem, Melahat Aygün, Naciye Köktürk.)
1 masal anlatan	20 kişi (Cengiz Acar, Gülten Verim, Mine Baba, Yaşar Türkmendağ, Kadir Keskin, Pakize Aslantaş, Ruşan Keskin, Hanife Acar, Fatma Altıparmak, Gülhanım Baltacıoğlu, Behiye Aslan, Anşa Ünsal, Anşa Köktürk, Osman Yumuk, Cemile Yüzlü, Hacer Kalyoncu, Halise Gümüşok, Döndü Kaymaz, Recep Çöloğlu, Behiye Şen.)

3.2. Masalların Tip Numaraları ve Motif Sıralaması

3.2.1. Masal 1

1. Adamın Üç Oğlu

2. EB. 110

3. Hava Turan

4. Kötülerin sonunun hüsrana olması.

5. Motif Sırası:

1. Üç erkek kardeş para kazanmak amacıyla gurbete çıkmaya karar verirler. Üç kardeş de isteklerini dile getirirler. Bu gariban kardeşlerin isteklerini Hızır dede duyar ve bu kardeşlere yardım etmek ister. Ama yardım etmeden önce mücadele etmelerini de istediği için biraz zaman verir.

2. Neyse bu üç kardeş yola devam ederler. Gece vakti olunca bir ağacın altına uzanırlar. Kısa süre sonra üçü de rüyaya dalar. Büyük kardeş rüyasında bir çuval altını olduğunu, ortanca kardeş bir sürü koyunu olduğunu ve küçük kardeş te görünmez olduğunu görür. Hızır Dede en değişik istek küçük kardeşin olunca, görünmez olup ne yapacağını merak ettiği için ilk önce küçük kardeşin isteğini yerine getirmeye karar verir.

3. İki kardeş sabah uyanıp bakar ki küçük kardeş yok. Kızıp yola devam eder. Yollarına devam eden kardeşler, yolda birkaç gün geçirirler ve bir gece karşılırlarına yılanlar padişahı çıkar.

4. Kardeşler yılanlar padişahına gurbete çalışmaya gittiklerini söyler. Yılanlar padişahı yaşadığı kuyunun dibine hapsetmek için onları kandırır. Küçük kardeş onları kurtarır.

5. Hızır Dede gelir gene küçük kardeşin karşısına çıkar. Ona iyi bir insan olduğunu söyler ve bir dilek hakkı daha verir. Küçük kardeşte diğer kardeşlerinin hatasını anlamasını ister.

6. Hızır Dede küçük kardeşi görünür yapar diğerlerini sırasıyla görünmez yapacağını söyler.

7. Hızır Dede kardeşler uyurken o gece büyük kardeşin rüyasına girer ve ona görünmez olacağını söyler. Büyük kardeş bir çiftçi görür. Çiftçinin ayağına vurup onu yere düşürür ve ne kadar parası varsa alır. Sonra görünmez olduğu için etrafta kimin ne kadar altını varsa alır toplar ve bir çuval altını olur.

8. Ertesi gün ortanca kardeşin rüyasına giren Hızır Dede ona görünmez olacağını söyler. Sabah uyanınca karşıdan bir çobanın koyun sürüsüyle geldiğini gören ortanca kardeş, çobanı öldürür ve tüm koyunların sahibi olur.

9. Hızır Dede bu iki kardeşin hain ve kötü olduğunu görür ve görünmezliği ikisinden de alır. Birkaç gün sonra küçük kardeşin karşısına çıkar. Öbür kardeşlerine göre merhametli olduğunu görür ona son bir dilek hakkı daha vererek yardım eder.

10. Küçük kardeş Hızır Dededen son olarak, çok uzak köylerden birinde olan babasının yanına gitmeyi birkaç hayvanı olmasını ve bu hayvanlara bakarak geçinip, gitmeyi ister. Hızır Dede küçük kardeşi babasının yanına ulaştırır. Baba oğul geçinip giderler. Diğer iki kardeş sefaletten amansız hastalığa yakalanır ve ölürler.

3.2.2. Masal 2

1. Ağa ile Çoban

2. EB. 82

3. Hava Turan

4. Başarının Ödüllendirilmesi.

5. Motif Sırası:

1.Vakti zamanında bir ağa vardır. Bu ağa varlıklı ve haindir. Bu ağanın hayvanlarına bakan bir de çobanı vardır.

2. Çoban bu işleri yaparken ağanın kızını görür ve her gördüğünde onunla evlenmek istediğini içinden geçirir. Bir gün ağanın kızına âşık olduğunu söylerken ağa kızı da çobana âşık olduğunu söylemektedir.

3. Çoban tüm cesaretini toplar ve ağanın karşısına çıkar. Ağa duyduklarına şaşırır fakat kızını vermek istemediğinden çobana istekleri olduğunu söyler. Çoban dinlemeden kabul eder ve ağa ilk istediğini söyler.

4. Ağa “Kimsenin giremediği karanlık ormana gireceksin ve oradan kırk tane yılan getireceksin” der.

5. Çoban karanlık ormanda gezmeye ve yılan aramaya başlar. Çoban ormanda yılan ararken karşısına bir yılan çıkar. Çoban bakar ve yılanın kör olduğunu anlar. Çoban başından geçenleri yılanına anlatır. Yılan çobandan bir istekte bulunur çobanın yerine getirmesi karşılığında ona sihirli bir kaval verir ve çoban ağanın bu isteğinin yerine getirmiş olur.

6. Kızını çobana vermek istemeyen ağa bu seferde “Bana kırk külçe altın getir” der.

7. Çoban çaresizce ne yapacağını düşünürken yolda bir mağara görür ve içine girer. Mağaradaki haramilerle anlaşarak onlara sihirli kavalı verir kendisi kırk külçe altın alır. Ağanın yanına gider.

8. Ağa bakmış olacak gibi değil, son bir istekte bulunur. “Benim karım amansız bir hastalığa yakalandı. Kimse derdine çare bulamadı. Benim karımı iyi edersen o zaman kızımı alır gidersin” der.

9. Çoban bu sefer ağanın karısını iyi etmek için anasının yanına gider. Çobanın anası bir ilaç hazırlar ve ağanın karısına kırk gün kırk gece içirirler. Kırkıncı gece ağanın karısı iyileşir.

10. Ağa bu duruma çok şaşırarak kızını çobana verir. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

3.2.3. Masal 3

1. Ali Osman Ağa ile Mehmet Ağa

2. EB. 174

3. Ulviye Acar

4. Kendi kazdığın kuyuya düşmek.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde bir Koca Mehmet Ağa vardır ve karısı hamile kalınca canı elma çeker.

2. Mehmet Ağa elma aramaya çıkar. Fakat hiçbir yerde elma bulamaz.

3. Yolun karşısında Ali Osman Ağaya rastlar. Ali Osman Ağa kurnazlık yaparak samanlıkta elmaları olduğunu söyleyerek Mehmet Ağayı samanlığa kitler.

4. Mehmet Ağa, bütün gece samanlıktan kurtulmaya çalışır ve samanlığın kapısının arkasına saklanır. Mehmet Ağa'dan ses çıkmayınca korkup samanlığa gelen Ali Osman Ağa, samanlık kapısını açar.

5. Samanlığın kapısını açınca kafasına aldığı darbe ile neye uğradığını şaşırır. Mehmet Ağa, kurtulup kaçar. Ali Osman Ağa da kendi kazdığı kuyuya düşer.

3.2.4. Masal 4

1. Ayı ve Kızın Aşkı

2. EB. 39

3. Ulviye Acar

4. Mutlu aşkın mutsuz sonu

5. Motif Sırası:

1. Günlerden bir gün köyün en güzel kızına ormanın ayısı âşık olur ve onunla evlenmek ister.

2. Bir gün kız ormana gider ve ayı kızını kaçıtır.

3. Aradan yıllar geçer ayı ile kız evlenir ve çocukları olur. Mutlu bir aile kurarlar.

4. Kız ailesini çok özler görmek ister ve ayıyla paylaşır. Ayı kızın haline üzülür ve karısını kırmaz.

5. Kız iki çocuğu ile yola çıkar. Yolda ayı çok korktuğunu söyleyip kızın fikri ile fırına saklanır ve uyuyakalır.

6. İki delikanlı ayıyı fırına girerken görür ve etrafını sarıp fırını ateşe verirler.

7. Etraftan gelen seslere bakmak için fırının önüne giderler. Bakarlar ki ayı yanarak ölmüş.

8. Kız ağıt yakmaya başlar. Anlarlar ki kız ayıyla evlenmiş ve çok sevmiş. Tüm köylü kıza ve ayı kocasına çok üzülür.

3.2.5. Masal 5

1. Ayşe ile Fatma

2. EB. 68

3. Ulviye Acar

4. Üvey annenin kötü niyetinin sonucunda kendi kızının sonunu hazırlaması.

5. Motif Sırası:

1. Zamanın birinde bir adam ve karısı vardır. Bunların bir kızı olur.
2. Adamın karısı ölür ve bir zaman sonra adam başka kadınla evlenir. Bu kadından da bir kızı olur.
3. Kadın üvey kızı Fatma'dan rahatsız olur ve adamdan bu kızı atmasını ister.
4. Adam bir balta bir çuval bir ip ve bir kabak alıp kızına seslenir. Kızı da babasını kırmayıp babasının peşinden ormana gider.
5. Adam elindeki kabağı bir ağaca asar ve kızını ormanda bırakır.
6. Kız ormanda korkuyla kabağın asıldığı ağacın yanında bekler. Kız beklerken bir ışık görür ve ilerlerken değirmene varır.
7. Değirmende şeytanlarla karşılaşır. Şeytanlar kızı çok sever güzel giydirip kollarına bilezikler takarlar.
8. Üvey anne Fatma'yı görünce çok kıskanır ve adamdan kendi kızını götürmesini de ister.
9. Adam yine yanına bir balta bir çuval bir ip ve bir kabak alır ve üvey kızına seslenir. Üvey kızı da ormana gider bir ışık görür değirmene varır fakat şeytanlar bu kızı sevmez. Üvey kızı öldürürler.
10. Üvey anne kızının kemiklerini bulunca çok üzülür. Adamı suçlu bulur ve evden çekip gider. Adamla zengin kızı ferah bir hayat sürer.

3.2.6. Masal 6

1. Ayşe Kız

2. EB...

3. Cengiz Acar

4. İyinin merhameti kötünün pişmanlığı

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde herkese yardım eden bir Ayşe kız vardır.
2. Kızın annesi bir gün hastalığa yakalanır ve ölür. Babası başka bir kadınla evlenir.
3. Üvey anne kötü bir kadındır ve üvey kızına kötülük eder.
4. Köyün birinde varlıklı bir fındık ağası üvey kızı beğenir ve evlenirler.
5. Ayşe varlıklı bir kız olur. Üvey anne ve kızları çok kıskanır.
6. Ayşe kızın babası ölür ve üvey anne ile kızları çok yoksul kalır.
7. Üvey anne ve kızları Ayşe'nin yanına gelir yardım ister. Ayşe de onları yanına alır.
8. Üvey anne yaptıklarından utanır. Ayşe kızın iyiliği dilden dile dolaşır.

3.2.7. Masal 7

1. Bir Adamın Üç Kızı

2. EB. 95

3. Gülten Verim

4. İyi hep iyidir kötü hep kötüdür.

5. Motif Sırası:

1. Bir adamın üç kızı olur bunlardan ikisi çirkin en küçüğü çok güzeldir.
2. İki kardeş küçük kız çok kıskanır ve ona evin tüm işlerini yaptırırlar.
3. İki kardeş küçük kız babasına şikâyet eder babası çok sinirlenir ve küçük kızını kapıya ilk gelenle evlendireceğini söyler.
4. Bir gün köyün delisi kapıya gelir adam kızını deliye verip gönderir.
5. Deli ile küçük kız gittikleri yerde prens ile karşılaşır.
6. Prens kızı beğenir deliye para verir kızı alır. Küçük kız artık zengin bir prenses olur.
7. Bir gün kızın yanına çocuk gelir ve onu öldüreceğini söyler.
8. Bir zaman sonra prenses ilk çocuğunu dünyaya getirirken ölür.
9. Prens karısının ölümünden iki kardeşinin sorumlu olduğunu duyar ve kardeşleri bulup zindana attırır.
10. İki yıl sonra prenses çıkıp gelir ve prens çok sevinir.
11. Prens karısına kardeşlerini istediği zaman öldürmesini söyler. Fakat prenses razı olmaz onları sarayın hizmetçisi yapar.
12. Prens ve prenses çocuğu ile bir ömür boyu mutlu yaşarlar.

3.2.8. Masal 8

1. Değirmen Taşı

2. EB...

3. Halil Demiroğlu

4. Kendini akıllı zannedenlerin hazin sonu.

5. Motif Sırası:

5. Motif Sırası:

1. Köylüler değirmen taşını dereye indirmek ister ve bir araya gelip konuşurlar.

2. İçlerinden en akıllısı bir fikir söyler ve taşın ortasından delik açıp kafasından geçirir.

3. Taş yukarıdan aşağı döne döne gider ve adamın boynunu koparır kafası içeri düşer.

4. Köylüler adamın karısını gidip eşinin boynu var mı yok mu diye sorarlar.

5. Kadın sabah çorba içerken kafası yerindeydi der.

6. Kadın kocasının öldüğünü anlar ve ağlamaya başlar.

3.2.9. Masal 9

1.Evin Yedi Oğlu

2.EB. 166

3.Halil Demiroğlu

4.Elina geçen fırsatları değerlendirerek mutluluğa ulaşma.

5.Motif Sırası:

1. Bir adam yedi oğlunu yedi kızla evlendirmek ister ve yedi kızlı olan bir adam bulur.

2. Baba ve yedi oğlu yolda ormandan geçerken aksakallı dedeyle karşılaşırlar.

3. Aksakallı Dede yolun tehlikeli olduğunu söyler fakat baba ve yedi oğlu aksakallı dedeyi dinlemez yola devam ederler.

4. Yolda bir dev çıkar ve yedi oğlu rehin alır fakat küçük oğlan hariç diğer oğlanlar kurtulur.

5. Küçük oğlanın nişanlısı oğlanı kurtarmaya gelir dev kızlı da esir alır.

6. Dev küçük oğlana bir şart koşarak perili kşkteki müzik aleti karşılığında nişanlısını vereceğini söyler.

7. ocuk yolda bir öküze rastlar ve öküz  tüyünü vererek ona yardım edeceğini söyler.

8. ocuk yine yolda giderken deve kuşuna rastlar ve deve kuşu çocuğa görünmez yapan bir küp verir.

9. ocuk perili köşke gelir ve küpü içip görünmez olur fakat bir yere çarparak tekrar görünür olur.

10. Peri ocuğa iki tane isteği karşılığında müzik aletini vereceğini söyler.

1.İstek: Ambardaki buğday ve arpa karışımını temizlemek.

2.İstek: Güreşçisi ile güreşmek.

11. Çocuk güreşçiyi yener ve peri müzik aletini verir. Deve kuşu yardımıyla devin yanına uçarak müzik aletini deve verir. Dev çok sevinir ve nişanlısını altınlara boğarak çocuk ve kızı evine gönderir.

12. Küçük çocuk ve nişanlısı eve gelerek babasına aksakallı dedenin dediklerini ve başından geçen olayları anlatır.

13. Babası oğlu ve gelinin bağına basar ve kırk gün kırk gece düğün yapıp mutlu olurlar.

3.2.10. Masal 10

1. Fatih Sultan Mehmet

2. EB...

3. Halil Demiroğlu

4. Padişahın olsan en yüce husus kul hakkıdır.

5. Motif Sırası:

1. Fatih Sultan Mehmet bir köye gelip medrese yaptırmak için uygun yer arar ve bir yerde inşaata başlar.

2. Bir gün yaşlı bir kadın gelir ve onun yerine inşaat yapıldığını görünce sinirlenir ve mahkemeye verir.

3. Mahkeme Fatih Sultan Mehmet'i suçlu bulur ve insan rızası olmadığı için medrese yapını durdurur inşaatı yıkmasını söyler.

4. Fatih Sultan Mehmet dünyada padişah değil insan hükmünün geçtiğini anlayarak yaşlı kadından helallik istemeye gider.

5. Padişah'ın davranışı tüm dünyaya güzel bir ders olur.

3.2.11. Masal 11

1. Garibin Fesi

2. EB...

3. Temel Turan

4. Hem suçlu hem güçlü.

5. Sırası:

1. Zonguldak köylerine perşembe günleri manda getirilip görücüye çıkarılır.
2. Bir perşembe günü manda getiren adam ağanın yanına gider ve fesinin kirli olduğunu söyleyerek yardım ister.
3. Ağa silahını çıkarıp fesi kıvılcımla temizlemeye çalışır.
4. Karşıdan bir manda sürüsü geçer ağada onlara bakar ve elindeki silahı unuttur.
5. Adamın fesi yanar çok üzülür ağaya söylenir. Ağada sinirlenir “Giden gitti” der.

3.2.12. Masal 12

1. Gül ve Yalan

2. EB. 243

3. Temel Turan

4. Yalanın tüm güzellikleri yok etmesi.

5. Motif Sırası:

1. Çok eskiden gülleri ile ünlü bir köy vardır ve bu güller hastayı iyileştirir ağlayanı susturur üzülünü güldürür.
2. Bir gün köye yabancı bir aile gelip köyün bahçeli evine taşınır.

3. Bir zaman sonra köydeki güller kokusunu yitirir ve köye yeni gelen ailenin çocuklarının yalan söylemesi yüzünden olduğu anlaşılır.

4. Köylü halkı çare bulmak için yabancı aile ile tanışmaya gider ve yanlarında gül demeti ile götürürler.

5. Bilge köylü aileye güllerin kokmamasının sebebinin çocuklarının yalan söylemesinden olduğunu anlatır aile çok utanır ve söz verir.

6. Sözler gökyüzüne yükselir ve güller açıp koku saçar.

7. Köylü halkı mutlu bir şekilde yaşamaya devam eder.

3.2.13. Masal 13

1. Hocanın Kurnazlığı

2. EB...

3. Meral Savaş

4. Kendini kurnaz sananların kendi kuyularına düşmesi.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde bir kadın her gün camiye gider ve namaz kılar.
2. Caminin hocası kadına göz koyar ve her gün el sallar.
3. Kadın bu durumu kocasına anlatır ve kocasının aklına bir fikir gelir.
4. Kadın hocayı evine davet eder ve kadının kocası hocayı sopayla döver.
5. Hoca akıllanır fakat köyden ve hocalıktan atılır.

3.2.14. Masal 14

1. Hocanın Sonu

2. EB...

3. Fatime Çorak

4. Küçük çocuğun yaramazlığının faydası.

5. Motif Sırası:

1. Köyde iki çocuklu bir adam vardır çocuklardan biri babası ile tarlaya gider.

2. Çocuk evden su almaya gider ve evde sesler duyar babasına söyler babası inanmaz.

3. Adamın oğlu çok kurnazdır. Hoca efendinin ezanı okuyacağı sırada üzerine misket atar ve hoca efendi düşüp ölür.

4. Çocuğun babası çocuğa kızar fakat çocuk sevinir.

5. Çocuk sayesinde hoca kötü emellerine ulaşamaz.

3.2.15. Masal 15

1. İki Arkadaş

2. EB...

3. Fatime Çorak

4. Elde edeceğim derken evdekinden de olmak.

5. Motif Sırası:

1. Bir köyde iki asalak arkadaş bir harita bulur ve bilen birine gitmeye karar verir.

2. İlk önce hocaya giderler fakat hoca anlamaz ve gönderir.

3. Daha sonra ermişe giderler fakat ermiş şifacı olduğunu söyleyerek sinirlenir ve bağırır.

4. Ardından muhtara giderler fakat muhtarda kızar ve kovar.

5. İki arkadaş eve döner bakarlar ki karıları gitmiş hemen imama gidip dertlerini anlatırlar.

6. İmam Efendi üç gün dua edip Allah'tan istemelerini söyler.

7. İki arkadaş üç gün dua eder ve rüyalarında kendi evlerinin altında altın görürler.

9. İmama gidip rüyayı anlatırlar imam gülererek “Neyi kimden isteyeceğinizi bilmiyorsunuz” der.

10. Bu iki arkadaş yaşadıklarından sonra iyi insan olur.

3.2.16. Masal 16

1. Kar Nine

2. EB...

3. Zeynep Gebedek

4. İyilerin iyiliklerle kötülerin kötülüklerle karşılaşması.

5. Motif Sırası:

1. Kadının birinin bir öz bir de üvey kızı vardır. Öz kızını sever üvey kızına da kötü davranır.

2. Kadın üvey kızı bir gün tığını alması için kuyuya atar ve kız kuyudan bir ses duyar.

3. Sesin ilk önce bir fırından sonra bir elma ağacından geldiğini duyar ve dediklerini yapar.

4. Üvey kız kuyunun sonundaki bir evin eşiğinde nineye rastlar. Nine de kıza dediklerini yaparsa ona armağan vereceğini söyler.

5. Kız ilk önce yemek pişirip odaları süpürür sonra yastıkları silkeler. Ardından nine lapa lapa kar yağdırır.

6. Nine kıza armağan olarak kuyudan çıkacağı yolu gösterir ve kız geçerken gökten altın yağar.

7. Kız altınları toplayarak eve gelir. Üvey anne kızın altınlarını görünce çok kıskanır ve kendi kızını da kuyuya atar.

8. Üvey annenin kızı kuyudaki sesleri dinlemez ninenin dediklerini yapmaz ve eve pislik içinde döner.

9. İyi kızın armağanı altın kötü kalpli kızın armağanı pislik olur.

3.2.17. Masal 17

1. Kavak Ağacı

2. EB. 216

3. Meral Savaş

4. İyiliğin iyilikle karşılık bulması.

5. Motif Sırası:

1. Güzel bir kız bir gün çok sıkılır ormana gider ve kavak ağacı görür.

2. Kız kavak ağacında kendisini yanına almasını ister kavak ağacı kızın başına bir şey gelmesin diye alıp sahip çıkar.

3. Ertesi gün bir prens kızı görür ve âşık olur. Kızı indirmek için neneye gider yardım ister.

4. Nene kızı indirmek için kavak ağacının yanına gider.

1. İlk önce ağacın altına ters kazan ve ters saçak koyar kız görür ve neneyi uyarır. Fakat ağaçtan inmez.

2. Daha sonra ağacın altına ağaç dikmeye çalışır kız yine görür günah olduğunu söyler fakat ağaçtan yine inmez.

3. Son olarak nene prensi alarak ağaca gider ve prens ölmüş numarası yapar. Kız dayanamaz prensi kurtarmak için kavak ağacına indirmesini söyler.

5. Prens gözünü açar kıza âşık olduğunu söyler. Kızı alır ve kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

3.2.18. Masal 18

1. Keloğlan

2. EB

3. Yaşar Türkmendağ

4. Kimseye erken güvenmemek gerekir.

5. Motif Sırası:

1. Keloğlan bir gün dağa çıkar ve anası Keloğlan'dan odun toplamasını ister.

2. Dağa çıkan Keloğlan bir ev görür kapıyı çalar ve üç tane kadınla karşılaşır. Bu kadınlardan biri yaşlı biri gelin biri de kızdır.

3. Keloğlan o gece orda kalmak ister kadınlar düşünür ve evde kalmasına izin verir.

4. Kadınlar Keloğlanla muhabbet eder ve saf olduğuna karar vererek “Birlikte yatalım yer yok” derler.

5. Kadınlar gece bulgur ve fasulye yerler. Anası “Çok yemeyin sıkır” diye uyarır. Fasulye yiyen kızlar sürekli kaçırmaya başlarlar.

6. Gece olur kız "Beni bulgur sıkıyor" diye bağırmaya başlar. Anası uyardığını söyleyerek kızar.

7. Kız bulgurun değil Keloğlanın sıkıldığını söyler. Anası "Bizi çoktan bitirdi sıra en son sana geldi" der.

8. Keloğlanın kaçın kurası olduğunu herkes öğrenir.

3.2.19. Masal 19

1. Komşu Kadın

2. EB

3. Pakize Aslantaş

4. Önüne engeller çıkan kız ve annenin sonunda huzura kavuşmaları.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde bir kadının hiç çocuğu olmaz ve komşusu bu kadına çirkin kızını verir.

2. Kadın bu kızı besler büyütür ve kız güzelleşir. Komşu kadın kızını görünce çok beğenir ve geri ister.

3. Çocuğu vermek istemeyen kadın kızı alıp köyü terk eder.

4. Yolda bir ejder ile karşılaşır. Ejder onlara yardım edeceğini söyler fakat karşılığında güzel kızın evinden çıkmamasını ister.

5. Kız ejderin evinde çok sıkılır ve ejderle konuşmaya karar verir.

6. Ejder kıza kartalı öldürmesi karşılığında bir şans vereceğini söyler.

7. Kız kartalı öldürür ve ejderin evinden kaçıp köylerine giderler.

8. Köy yanmış ve herkes köyden kaçmıştır. O sırada oradan bir çoban geçer ve kıza mektup verir.

9. Mektupta çobanla kızın evlenmesi gerektiği yazar. Kız çobanla evlenir mutlu mesut yaşarlar.

3.2.20. Masal 20

1. Köpek ve İnsan

2. EB

3. Zeynep Gebedek

4. Köpeğin insanoğlu ile tanışması.

5. Motif Sırası:

1. Bir köpek yalnız yaşamaktan bıkar ve kendine arkadaş aramaya çıkar.

2. Köpek ilk önce tavşanla karşılaşır ve ona dost olmayı teklif eder. Tavşan kabul eder. Köpek gece havlamaya başlar. Tavşan "Sus kurt bizi kurt parçalar" der. Köpek tavşanın korkak kurdun güçlü olduğunu düşünerek kurdu arar.

3. Köpek kurtla karşılaşır ve arkadaş olmak ister. Köpek gece havlamaya başlar. Kurt "Sus ayı duyarsa bizi yer" der. Köpek kurdunda korkak olduğunu düşünür ve ayıyı aramaya başlar.

4. Köpek ayıyla karşılaşır ve arkadaş olmak ister. Köpek gece yine havlamaya başlar. Ayı "Sus insanoğlu bizi duyarsa öldürür" der. Köpek ayının da korkak olduğunu düşünür ve insan aramaya başlar.

5. Ayı bir ormancıyla karşılaşır ve arkadaş olmak ister. Ormancı kabul eder evine alır. Köpek gece havlamaya başlar. Ormancı "Neden havlıyorsun? Biraz sus uyuyayım" der.

6. Köpek ormancının kimseden korkmadığını anlar ve köpek insanoğlu ile bu zamana kadar dost olarak yaşar.

3.2.21. Masal 21

1. Padişah ve Balıkçı

2. EB

3. Halil Demiroğlu

4. Balıkçının aklının padişah ve vezirden üstün gelmesi.

5. Motif Sırası:

1. Bir balıkçı balık avlarken bir padişaha rastlar.

2. Padişah balıkçıya sabah neden kalkmadığını sorar. Balıkçı "Er kalktım el aldı" der.

3. Padişah bu sefer geçinip geçinemediğini sorar. Balıkçı "6'ya 6 ekliyorum 32'ye yetiremiyorum" der.

4. Padişah son kez balıkçıya "Yolla aran nasıl?" diye sorar. Balıkçı "3 ile aram iyi" der.

5. Padişah balıkçının verdiği cevapları anlamaz ve "Bir gaz göndersem yollaya bilir misin ?" diye bir soru daha sorar. Balıkçı "Erbabıyım efendim" diye cevap verir.

6. Padişah balıkçının dediklerinden bir şey anlamaz ve vezirini gönderir.

7. Balıkçı padişaha verdiği cevapları vezire anlatır, padişah ve vezir balıkçı karşısında şaşırırlar.

3.2.22. Masal 22

1. Padişahın Oğlu

2. EB. 107

3. Nihayet Kılıç

4. Padişahın oğlunun mutlu sona kavuşmasındaki aşamalar.

5. Motif Sırası:

1. Bir padişahın hiç oğlu olmaz ve Kaf Dağı arkasındaki bir kadınla evlenirse çocuğu olacağını öğrenir.

2. Kaf Dağı arkasına gider ve kötü kalpli ejder ile karşılaşır ve ejder buna bir şart karşılığında kızını vereceğini söyler.

3. Ejder padişahıtan evleneceği kıza karşılık doğacak oğlunu ister. Padişah kabul eder.

4. Ejder yerin yedi kat altından çıkar kızını verir, padişah kızını alır kırk gün kırk gece düğün yapar.

5. Kısa süre sonra padişahın oğlu olur. Oğlu o kadar güzeldir ki padişah bakamaz kör olur ve ince hastalığa yakalanıp ölür.

6. Padişahın karısı bebeği bir sepete koyar ve dereye sallar, bebeği yaşlı bir kadın bulur.

7. Bebek büyür ve çok yağız çok güzel bir delikanlı olur, yaşlı kadın bebekte daha önemli bir şey olduğunu düşünür.

8. Yaşlı kadın büyücüye gider ve büyücü her şeyi anlatır.

9. Yaşlı kadın oğluna her şeyi anlatır ve Kaf Dağı'na gönderir.

10. Oğlan ejderi bulur fakat ejder çocuğun kokusunu alır yerin yedi kat altına atar.

11. Çocuk gözlerini çok güzel bir kızın kollarında açar, kız başından geçenleri delikanlıya anlatır.

12. Kız ve çocuk plan yapar ejderi öldürmeyi başarırlar ve kız ile çocuk kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenir. Mutlu mesut yaşarlar.

3.2.23. Masal 23

1. Padişahın Oğlu ve Çobanın Kızı

2. EB...

3. Nihayet Kılıç

4. Kaderin önüne kimsenin geçememesi.

5. Motif Sırası:

1. Bir padişah her gece rüyasında bir çobanın kızını görür ve bu çobanı bulmaya karar verir.

2. Padişah çobandan yardım ister, çobanda para karşılığında kızını vereceğini söyler.

3. Bir gün çoban koyun otlatırken bir çukurda bıçaklanıp atılmış bir kız bulur ve alıp evine götürür.

4. Padişah yine aynı rüyaları görür ve yirmi sene sonra çobanı bularak kızını öldürdüğünü yine aynı rüyaları gördüğünü söyler.

5. Çobanın yanına çok güzel bir kız gelir padişah kızını çok beğenir ve alıp sarayına götürür.

6. Padişahın oğlu kızını çok beğenir fakat babasının kızını öldüreceğini bir mektubu okuyarak anlar.

7. Bir zaman sonra padişahın oğlu ve kız evlenir.

8. Padişah çoban kızını yanına çağırır ve sorular sorar cevaplayabilirse karışmayacağını söyler.

9. Çoban kızı bütün sorulara cevap verir ve bunca zaman yaptıklarından utanır mutlu olmalarına izin verir.

3.2.24. Masal 24

1. Peri ve Köyün Kızı

2. EB. 205

3. Müzeyyen Tatar

4. Mutsuz kızın peri sayesinde mutluluğa kavuşması.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde yalnız ve mutsuz bir kız vardır.
2. Bir gün kız ormanda gezerken bir hayvana rastlar ve onu izler.
3. Bir anda bir peri kızı gelir ve kıza mutluluklar ülkesinde huzurlu yaşayacağını söyler.
4. Küçük kız periye bir daha nasıl karşılaşacaklarını sorar peri kızı da odasındaki aynanın sihirli olduğunu söyler.
5. Bir gün gene kız odasında çok sıkılır ayna karşısına geçer ve peri kızını çağırır, peri kızı küçük kıza alarak mutluluklar ülkesine götürür.
6. Küçük kızın bir gün aynası kırılır ve ağlamaya başlar, peri kızı küçük kıza çok üzülür onu alır ve götürür.
7. Kız artık mutluluklar ülkesinde kalmaya karar verir ve kimse küçük kızdan bir daha haber alamaz.

3.2.25. Masal 25

1. Ramazan ile Eyüp Amca

2. EB...

3. Müzeyyen Tatar

4. Eğlenmek isteyen delinin canını kıl payı kurtarması.

5. Motif Sırası:

1. Köyde sözü dinlenen bir Eyüp Amca vardır birde köyün delisi vardır.
2. Bir gün iki arkadaş domuz avına çıkarlar, Eyüp Amca'yı korkutmaya karar verirler.
3. Adamlardan biri kadın kıyafeti giyer Eyüp Amca'nın karşısına çıkar, Eyüp Amca korkar ve bağırır.
4. Köyün delisi kadın kıyafeti giyen adamın karşısına geçer adam kaçarken tarlaya yuvarlanır.
5. Eyüp Amca tarladan sesler duyar domuz sanar silahını çıkarır.
6. Köylüler Eyüp Amca'yı durdurur ve tarladakinin domuz değil adam olduğunu söyler.
7. Eyüp Amca öldürmekten vazgeçer, adamlarda canlarını kurtarır.

3.2.26. Masal 26

1. Sultan Kız ve Ayı

2. EB. 252

3. Fatma Altıparmak

4. İyilik yapan ayının kötülük bulunması.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde çok fakir bir değirmenci ile bir kızı vardır.
2. Adam karınları doymayınca kızını alıp ormana gider, ormanda ayı ile karşılaşır.
3. Adam ayıya fakir olduğunu söyleyerek kızını ayıya verir.
4. Ayı kızla evlenir ve çocukları olur.
5. Bir gün kız ayının ininden kaçır babasının yanına gider.
6. Adam çok sevinir ve kızını ayıya geri vermek istemez.
7. Adam ayıyı öldürür, kızına ayıdan hatıra bir kıl getirir.
8. Kız ayı kocasını özler yanına gider, ayının öldüğünü görür ve ağlamaya başlar.
9. Babası kızın ayıyı sevdiğini anlıyor ve çok üzülüyor.

3.2.27. Masal 27

1. Sümüklü Böcek

2. EB. 21

3. Melahat Aygün

4. Beğenmediği sümüklü böceğe muhtaç olan adamın yaptıklarından ders alması.

5. Motif Sırası:

1. Adamın biri her gün ormanda gördüğü sümüklü böceğe tekme atar ve sümüklü böcek yuvarlanır.

2. Adam bir gün amansız hastalığa yakalanır ve derdine kimse çare bulamaz.

3. Adam bir gün rüya görür. Rüyada hastalığına çarenin sümüklü böcek olduğunu söylerler.

4. Adam böceği aramaya karar verir, ormana gidip sümüklü böcek toplar evine gelir.

5. Adamın karısı sümüklü böcek çorbası yapar ve adam içip iyileşir.

6. Adam borç ödemek için Almanya'ya gider. Orada deprem olur.

7. Adam “Allah kimi öldürüp kimi yaşatacağını iyi bilir” diyerek kımıldamaz. Yaptıklarından ders alır.

3.2.28. Masal 28

1. Tembel Kız

2. EB. 371

3. Melahat Aygün

4. İnsanların karşısına çıkan tesadüflerin hayatlarını değiştirmesi.

5. Motif Sırası:

1. Küçük bir köyde fakir bir kadınla kızı yaşar.
2. Kadın kızının tembelliğinden kızını döver, kız ağlamaya başlar.
3. Kapının önünden geçen yaşlı nine kızı duyar ve kızı annesinden ister.
4. Yaşlı nine kızın önüne bir sürü yün koyar ve iplik yapmasını ister. Karşılığında oğlu ile evlendireceğini söyler.
5. Kız üç gün ağlar ama yünleri iplik yapmaz.
6. Tembel kıza biri başparmağı kocaman olan, biri kocaman ayağı olan biri de kocaman bir dudağı olan üç yaşlı kadın yardım eder.
7. Yaşlı nine yünlerin iplik yapıldığını görünce kızı oğlu ile evlendirir.

3.2.29. Masal 29

1. Yaşlı Adamın Oğlu

2. EB...

3. Dursun Yılmaz

4. Okumak ile adam olunamaması.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde bir baba ve oğlu vardır. Babası oğlunun bir baltaya sap olamayacağını düşünür.

2. Oğlan bir süre sonra evden kaçır, okur, avukat olur.

3. Bir gün oğlan babasını köyünden aldırıp İstanbul'a getirtir.

4. Adam güzel bir kapının önünde inip şık giyimli bir adamla karşılaşır.

5. Bu şık giyimli adamın oğlu olduğunu görür. Oğlan babasına ben bir baltaya sap oldum diyerek işini, arabasını vb. gösterir.

6. Baba oğluna "Bir baltaya sap olmak iş ile değil iyi insan olmakla alakalı" der.

7. Oğlan çok üzülür ve yaptıklarının hata olduğunu anlar.

3.2.30. Masal 30

1. Yılan ile Çoban

2. EB. 49

3. Dursun Yılmaz

4. Doyumsuz yılanın hazin sonu.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde her şeyi yiyen bir yılan ve her gün koyun otlatan çoban vardır.

2. Bir gün çobanın karşısına yılan çıkar ve çoban koyunları yerine beş kilo süt vermeyi teklif eder.

3. Yılan alışır her gün süt ister fakat çoban dayanamaz ve bir koyununu yılanla vereceğini söyler.

4. Çoban yalan söyleyerek yılanı koyun vermez. Yılanı kandırıldığını sanar.

5. Bir gün çoban bir kızla evlenir ve hamile kalır.

6. Çobanın karısı yılanla karşılaşır fakat yılan hamile olduğunu görünce kadına acır ve sokmaz

7. Gül Peri her şeyi dev padişahına anlatır, padişah kıza âşık olur ve evlenmek ister.

8. Gül Peri çok sevinir ve dev padişahına sarılır o sırada çok güzel bir kız olur.

9. Gül Peri'nin güzelliğini gören dev padişahı ağlar ve Gül Peri'nin onu istemeyeceğini düşünür.

10. Gül Peri devin bu haline dayanamaz devî öper, o sırada devde yağız bir delikanlı olur.

11. Bir ömür boyu mutlu olurlar.

3.2.31. Masal 31

1. Gülperi Ve Devlerin Padişahı

2. EB

3. Mine Baba

4. Gerçek aşkın her şeyi güzelleştirmesi.

5. Motif Sırası:

1. Bir padişah ve üç kızı vardır. Bunlardan biri Ay Peri bir Nur Peri biri de Gül Peri'dir.

2. Gül Peri çok çirkin bir kızdır ve çirkinliğini hiç görmemiştir.

3. Padişahın kızları büyümüş ve diğer ülkelerin prensleri ile evlenmiştir. Fakat Gül Periyi kimse beğenmemiştir.

4. Gül Peri atına binip kaçır yolda bir kuyudan su içmek için durur.

5. Gül Peri tam su içecekken kuyuya düşer ve başka diyara geçer.

6. Gül Peri bu diyarda bir devle karşılaşır, dev kızı alır ve devler padişahının yanına götürür.

7. Gül Peri her şeyi dev padişahına anlatır, padişah kıza âşık olur ve evlenmek ister.

8. Gül Peri çok sevinir ve dev padişahına sarılır o sırada çok güzel bir kız olur.

9. Gül Peri'nin güzelliğini gören dev padişahı ağlar ve Gül Peri'nin onu istemeyeceğini düşünür.

10. Gül Peri devin bu haline dayanamaz devi öper, o sırada devde yağız bir delikanlı olur.

11. Bir ömür boyu mutlu olurlar.

3.2.32. Masal 32

1. Güvercin ve Balık

2. EB

3. Kadir Keskin

4. Sevdiğini yarı yolda bırakmayan güvercin.

5. Motif Sırası:

1. Uzak bir yerde hayvanların konuşabildiği sihirli bir orman vardır.
2. Bir gün güvercin su içmek için gittiği pınarda bir balık görür, çok beğenir ve her gün izlemeye gider.
3. Güvercin bu durumdan çok sıkılır ve balıkla konuşmaya karar verir.
4. Balığı görmeye giden güvercinin ayağına yosun takılır.
5. Balık güvercine çok üzülür ve ona yardım etmek ister.
6. Güvercin balığa doğru yaklaşır fakat suya düşer.
7. Tilki suda balık ve güvercini görür yemek ister.
8. Tilki güvercini ağzına atacakken güvercin uçarak kaçır.
9. Güvercin gökyüzünden tilkinin balığı yiyeceğini görür, balığı tilkinin ağzından kurtarır.
10. Güvercin balığı başka bir nehre bırakır ve her gün onu izlemeye gider

3.2.33. Masal 33

1. Hiç

2. EB. 328

3. Ruşan Keskin

4. Keloğlanın saflığı.

5. Motif Sırası:

1. Bir gün annesi Keloğlan'ı tuz almaya gönderir.
2. Keloğlan çok unutkan biri olduğu için sürekli hiç hiç diyerek yola çıkar.
3. Yolda cenazeye rastlayan keloğlan hiç diyerek geçer. Bir adam kızar, tokat atar ve "Allah rahmet eylesin" demesi gerektiğini söyler.
4. Keloğlan bu sefer Allah rahmet eylesin diyerek yolda giderken milletin oynadığını görür. Bir adam kızar ve "Hayırlı olsun" demesi gerektiğini söyler.
5. Keloğlan bu seferde hayırlı olsun diyerek giderken inek ölüsüne rastlar. İneğin sahibi çok kızar ve "Of ne fena!" demesi gerektiğini söyler.
6. Keloğlan yoluna of ne fena diyerek devam ederken oynayan gülen kadınları görür. Kadınlar çok terbiyesizce olduğunu söyleyerek "Oh ne güzel!" demesi gerektiğini söylerler.
7. Keloğlan yoluna "Oh ne güzel!" diyerek devam ederken bakkalda soygun yapan hırsızları görür. Bakkal sahibi keloğlana ayıp olduğunu söyleyerek "Geçmiş olsun. " demesi gerektiğini söyler.
8. Keloğlan yoluna geçmiş olsun diyerek devam ederken iki adamın kavga ettiğini görür. Adamlardan biri keloğlana kızarak "Ayıptır günahtır" demesi gerektiğini söyler.
9. Keloğlan yoluna ayıptır günahtır diyerek devam ederken yolda kedileri görür. Adamlardan biri Keloğlan'ı uyararak hiçbir şey söylememesi gerektiğini söyler.

10. Adamın bu sözünün üzerine Keloğlan'ın aklına annesinin hiç istediği gelir, vahlayarak eve gider.

3.2.34. Masal 34

1. Hocanın Yosması

2. EB...

3. Hanife Acar

4. Değirmecinin iyi niyeti karşısında kabul edilen duasının sonuçları.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde garip bir değirmenci vardır. Bu değirmencinin yuva kurmak gibi bir dileği vardır.

2. Değirmenci her gün "Allah'ım bana iş ver helalinden bir de eş ver haramından" der.

3. Köyde kuraklık olur. Değirmenci çare bulmak için ağaya gider.

4. Ağa fırsatçılık ederek değirmenciye fındıklığındaki böcekleri temizlemesi karşılığında iş vereceğini söyler.

5. Değirmenci böcekleri nasıl temizleyeceği konusunda Ermiş'e gider. Ermiş ceylan kanı bulup böceklerin üzerlerine dökmesini söyler.

6. Değirmenci ceylan bulur fakat kıyamaz onun yerine ölü tavşan kanı getirir.

7. Değirmenci tavşankanını bahçeye döker, kırk gün sonra böcekler temizlenir, ağaçlar filizlenir

8. Ağa değirmenciye verdiği sözü tutmaz ayak işlerini yaptırır.

9. Değirmenci ormanda giderken öldürmediği ceylanı görür ve ceylan onu öldürmediği için değirmenciye dua ettiğini söyler.

10. Değirmenci ormanda bir ev içinde de yaşlı bir adam görür. Yaşlı adam öleceğini söyleyerek evini ve değirmenini değirmenciye verir.

11. İşleri iyi giden değirmenci camiye namaz kılmaya gider ve güzel kızla tanışır, âşık olur.

12. Tekrar namaza giden değirmenci kıza el sallar, yanına gider.

13. Kızın yanında hocayı görür ve babası sanar.

14. Değirmenci kızını hocadan istemeye gider. Kızını alır evlenir.

15. Kız değirmencinin ne kadar iyi olduğunu görür, utanır ve değirmenciye nasıl biri olduğunu anlatır.

16. Değirmenci kendini yollara vurur ve Ermiş'e gider derdini anlatır.

17. Ermiş değirmenciye haram eş dileğini söyler. Değirmenci çok üzülen erkenden yanlıştan dönderdiği için Allah'a şükür namazı kılar.

3.2.35. Masal 35

1. Kurt, Tilki ve Ayı

2. EB. 3

3. Ulviye Acar

4. Tilkinin kurnazlığı.

5. Motif Sırası:

1. Bir gün tilki ayı ve kurdun karnı acıkır, tilkiyi kümese göndermeye karar verirler.

2. Tilki kümese gider fakat sahibi olduğu için tavuk alamaz.

3. Bu sefer ayı ve kurt tilkiyle kümese gider, tilkiyi beklerler.

4. Ayı ve kurt adamın evini dinlemeye başlar ve tilkiyi atlatıp tavuk vermeyeceğini duyarlar.

5. Ayı ve kurt plan yapar. Adamın önüne çıkıp öküzünü yiyeceğini söylerler.
6. Adam kurt ve ayıya yalvarır, yarın öküzünü vereceğini söyler.
7. Adam başından geçenleri karısına anlatır. Karısı adama bir fikir verir. "Sen yarın tohum çuvalı ağacın dibine koy, ayı seni gözetler" der.
8. Adam tarlaya gider tilki ile karşılaşır, tilki adama seslenir.
9. Ayı tohum çuvalı içinden çiftçiye seslenir. Tilki ayıyı fark eder fakat bilmezlikten gelir.
10. Tilki çiftçiye seslenir çuvalı sıkı bağlamasını ister.
11. Çiftçi çuvalı bağlar ağaca asar.
12. Tilki çiftçiden çuvala sopayla vurmasını ister. Ayı ölür tavuğa kavuşur.

3.2.36. Masal 36

1. Minare

2. EB...

3. Yelda Erdem

4. Kendini akıllı zannedenlerin hazin sonu.

5. Motif Sırası:

1. Köydeki insanlar minare boyunu ölçmeye kalkarlar ve tartışmaya başlarlar.
2. Bir adamın aklına bir fikir gelir ve kaç adam boyu olduğuna bakalım, der.
3. Üç adam üst üste çıkar. En alttaki adam yorulur.
4. Adamların hepsi yuvarlanır ve ölür.

3.2.37. Masal 37

1. Kurnaz Tilki

2. EB. 22

3. Yelda Erdem

4. Kendini kurnaz sanan tilkinin sonu.

5. Motif Sırası:

1. Tilki bir gün ormanda gezerken karşına karga çıkar ve onu yemek ister.
2. Kargayı yanına çağırır tam ağzına atacakken karga besmele çekmesini söyler, karga kaçar.
3. Karga ormanda giderken bu sefer kirpiye rastlar onu yemek ister.
4. Kirpi bağırır ve dikenleri tilkiye batırarak kaçar.
5. Tilki yine yolda gezer bu sefer de eşeğe rastlar. Eşek tilkinin aklındakini anlar ve ayağına bir şey takıldığını söyler.
6. Eşek tilkiye tekme atar. Tilki yine aç kalır.
7. Tilki son kez horozla karşılaşır. Horozla anlaşma yapar.
8. Tilki horozu kümese tavuk almaya gönderir.
9. Kümesin sahibi gelir, horoz saklanır, tilki kaçmaya çalışır.
10. Kümesin sahibi tilkiyi görür, öldürür.

3.2.38. Masal 38

1. Üç Gelin

2. EB. 370

3. Behiye Aslan

4. Üç gelinin zekâsı ile kendilerini kurtarması.

5. Motif Sırası:

1. Köyün birinde üç gelin vardır. Bu gelinler kocalarından hiç memnun değildir.
2. Üç gelin kocaları uyuyunca evden kaçmaya karar verir ve yola düşerler.
3. Gece vakti karşılarna kurt ve ayı çıkar. Işığı yanan bir eve sığınmaya çalışırlar.
4. Evin kapısı yaşlı kadın açar ve gelinleri eve alır.
5. Büyük gelin mutfakta insan kulakları görür ve yaşlı kadının insan eti ile beslendiğini anlar.
6. Üç gelin yan yana yatar, kapıda yaşlı kadın bekler.
7. Yaşlı kadın uyudu mu diye gelinlere seslenir. Büyük gelin uykusunun kaçtığını söyleyip yaşlı kadından mâni söylemesini ister.
8. Yaşlı kadın mâni söyler, büyük gelinde gördüklerini anlatır.
9. Yaşlı kadın yine seslenir bu sefer ortanca gelin uykusunun kaçtığını söyleyerek yaşlı kadından ateş yakmasını ister.
10. Yaşlı kadın ateş yakar, gelinler plan yapar.
11. Yaşlı kadın son kez gelinlere seslenir. Bu seferde küçük gelin elma istediğini söyler.
12. Yaşlı kadın elma alıp gelir o sırada gelinler mutfığa yağ dökerler yaşlı kadını yakalarlar ve ateşe atarlar.
13. Yaşlı kadının evinde mutlu mesut yaşarlar.

3.2.39. Masal 39

1. Korku Arayan Adam

2. EB. 284

3. Behiye Aslan

4. Korkuyu bulan adamın sevinci.

5. Motif Sırası:

1. Adamın biri korku nedir bilmediğinden korkuyu aramaya çıkar.
2. Adam gavurların oturduğu bir şehre gelir. Bu gavurların bir papazı öldürüp bir kiliseye koyduklarını öğrenir ve içeri girmek ister.
3. Gavurlar adama beklerse yüz altın vereceğini söyler, adam kabul eder.
4. Yatsı namazından sonra adam kiliseye girer, uyumaya başlar.
5. Gece üstü açık tabuttan " Kalkayım mı?" diye ses gelir, adam önemsemmez.
6. Tabuttan ikinci kez "Kalkayım mı?" diye ses gelir bu sefer adam "Kalkıp ne yapacaksınız?" der.
7. Ölü papaz tabuttan cadı şeklinde çıkar adamla kavga ederler.
8. Sabah olur adama bakmaya gelirler, adamın korkmadığını gören gavurlar altını verir.
9. Adam eşeğine binip yoluna devam eder. Yolda giderken adamın tuvaleti gelir.
10. Adam eğilirken kuş uçar adamın yüreği hop eder.
11. Adam korktuğunu anlar. Korkuyu bulduğuna sevinir.

3.2.40. Masal 40

1. Muradına Eremeyen Dilber

2. EB...

3. Anşa Köktürk

4. İyinin muradına ermesi kötünün cezasını bulmasını.

5. Motif Sırası:

1. Fakir bir karı kocanın güzel bir kızları olur. Fakat bu kıza isim koyamazlar.

2. Bir gün evlerine Hızır gelir ve kızın ismini Gülizar koyar.

3. Hızır Gülizar'ın koluna tılsım koyar ve çıkarmamasını yoksa öleceğini söyler.

4. Sabah olur kadın kızını yıkarken saçlarını tarar, altınlar dökülür. Cimcikler ağlatır, gözlerinden inciler dökülür. Fakir karı koca zengin olur.

5. Adamın karısı hastalanır ve ölür. Adam başka bir kadınlar evlenir.

6. Yemen padişahının oğlu rüyasında bu kızını görür ve âşık olur, uyuyamaz.

7. Bir gün sarayın bahçesine ihtiyar adam kâğıt atar ve padişahın oğlu kağıdı alır ve âşık olduğu kızın memleketinin isminin yazılı olduğunu görür.

8. Padişahın annesi kızın memleketine gider ve kızını aramaya başlar.

9. Kadın kızını bulur ve oğlu ile kırk gün kırk gece düğün yaparak evlendirir.

10. Yolda kızın karnı acıkır üvey annesi tuzlu yemek verir ve kız su ister.

11. Üvey anne kızın gözlerine karşılık su vereceğini söyler, kız gözlerini verir kör kalır.

12. Kadın kızını ağacın dibine atar kendi kızını padişahın oğluna götürür. Kız ağlamaya başlar gözlerinden inciler dökülür.

13. Kızı bir kervancı görür alır, bakar. Kız gülmeye başlar yanağında güller biter. Kervancı gülleri alır saraya götürür.

14. Kervancı sarayın önünde iki göze iki gül diye bağırmaya başlar. Üvey anne ve kızı gözleri verir gülleri alır.

15. Kızın gözleri açılır. Fakat üvey annesi kızı varlığını öğrenir kızın tılsımını alır.

16. Kız ölür. Dağdaki mağaradan "Muradına Eremeyen Kız" diye sesler yükselir.

17. Üvey kadının kızının padişahın oğlu olur. Oğlan tılsımla uğraşırken padişahın oğlu tılsımı bulur ve her şeyi anlar.

18. Padişah kızı bulur, üvey annesi ve kızını kırk katırın kuyruğuna bağlar, üvey anne ve kızı ölür. Padişah ve kız mutlu mesut yaşarlar.

3.2.41. Masal 41

1. Keloğlanın Atı Masalı

2. EB...

3. Cemile Yüzlü

4. Aklını kullanan keloğlanın ödülü.

5. Motif Sırası:

1. Bir adam ve üç oğlu vardır. Bu adamın bir de tarlası vardır.
2. Adamın tarlasını her gün bir şey yer, adam bu şeyi bulmaları için oğullarını sırasıyla gönderir.
3. İlk büyük oğlan gider fakat uyuyakalır, bulamaz.
4. İkinci kez ortanca oğlan gider fakat burada uyuyakalır, bulamaz. Son kez Keloğlan gitmeye karar verir, tarlada uykusu gelir uyumamak için parmağının ucundan keser.

5. İki tane at çıkar Keloğlan iki sihirli kıl verir, başı sıkışınca kullanmasını söylerler.

6. Keloğlan babasına gider atları kovaladığını söyler, babası Keloğlanı kovar.

7. Keloğlan padişahın yanında hizmetkar olur, burada padişahın kızını çok beğenir.

8. Kız padişahı beğenmez, küçük görür. Keloğlan sihirli kılları birbirine sürterek atlardan yardım ister.

9. Keloğlan bir tane urba bir tane kanatlı at ister. Padişahın kızı Keloğlanı bunlarla görür ve âşık olur.

10. Padişah ihtiyarladığını söyleyerek kızına bir elma verir. Bu elmayı verdiği kişiyle evlenmesini ister.

11. Bir yarış olur Keloğlan birinci gelir, kız elmayı Keloğlana verir.

12. Düşman topluluğu padişahın üstüne gelir, Keloğlan padişahı kurtarır.

13. Padişah kendisini kurtaran Keloğlan'a kızını vermeyi kabul eder. Kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenirler.

3.2.42. Masal 42

1. Üvey Ana Masalı

2. EB...

3. Naciye Köktürk

4. Dokuz oğulun kendi başlarına mutluluğu bulması.

5. Motif Sırası:

1. Bir adamın dokuz oğlu vardır. Bu oğulların annesi ölür.

2. Adam oğullarını üvey anneye götürür, üvey anne oğulları istemez.

3. Adam ve oğulları da dağa çıkar, adam çocuklarını dağa bırakıp gider.

4. Küçük oğlan ağacın tepesine çıkar, bir ışık görür.
5. Üç oğlan ışığı bulmaya giderler, bir eve varırlar.
6. Kapıyı bir kadın açar ve ayının evi olduğunu söyler.
7. Kadın çocukları doyurur, ayı eve gelir.
8. Kadın çocukları ayıdan saklar, çocukları evden gönderir.
9. Ayı çocukların peşlerinden gider, çocuklar kaçarken bir mağaraya girer.
10. Mağaranın sahibi ayının ayakkabılarını almalarını söyler, ayı yürüyemez.
11. Çocuklar ayının evine geri döner, kadını kandırır.
12. Kadının altınlarını ayı istedi diye alırlar, babasının yanına dönerler.
13. Altını gören baba dokuz oğluna ev yaptırır. Mutlu mesut yaşarlar.

3.2.43. Masal 43

1. Topal Adam Masalı

2. EB. 152

3. Naciye Köktürk

4. Kendi kazdığın kuyuya düşmek.

5. Motif Sırası:

1. Bir padişahın kızı vardır ve bir gün yatakta bit bulur.
2. Padişah bitin derisini yüzer ve sokak ortasına asar.
3. Padişah derinin ne derisi olduğunu bilene kızını vereceğini söyler.
4. Topal adamın biri gelir, derinin bit derisi olduğunu söyler. Padişah kızını bu adama verir, evlenirler.
5. Topal adam kızını alır sarayına gider, bir odaya girmemesini söyler.

6. Topal adam atını alıp ticarete gider, kızını aylarca sarayda bırakır.
7. Kız girmemesi gereken odaya girer ve içeride bir cenaze topluluğu görür.
8. Cenazeyi gömerler, kız mezara girer. Cenazenin ciğerlerini yediklerini görür.
9. Topal adam eve gelir. Kızın ciğerlerini yemek ister.
10. Kız abdest alma bahanesiyle kalkar, Allah'a fırtına kopması için dua eder.
11. Fırtına kızını alır kavak ağacının dibine bırakır. Bir delikanlı gelir kızını alır evlenirler, çocukları olur.
12. Topal adam kızını bu ve çocuklarını bulur. Kızın inekleri gönderdiği yere gider ve ineklerden birinin yerine geçer.
13. İneklerle akşam kızın evine gelir, kızını alıp kaçmak için herkesi uyutur.
14. Topal adam merdivenin dibine bir ateş yakarak kazanda su kaynatır, kızını alıp kazanın içinde pişirmek ister.
15. Kız her şeyi anlar. Topal adamla kız kavga eder, kız topal adamı kazanın içine iter. Adam orda pişerek ölür.

3.2.44. Masal 44

1. Keloğlanın Kısmeti

2. EB. 120

3. Halise Gümüşok

4. Perileri dinleyen Keloğlanın mutluluğa kavuşması.

5. Motif Sırası:

1. Bir gün Keloğlanın canı sıkılır ve Çoban Mehmet ile başka köye gezmeye çıkarlar.
2. Keloğlan ve Mehmet'in karnı acıkır, ilk önce keloğlanın ekmeğini yerler.

3. Akşam keloğlan ve Mehmet değirmene gelirler, karınları yine acıkır. Mehmet keloğlanla ekmeğini paylaşmaz onu bırakıp gider.

4. Keloğlan değirmendeki ekmeğin kırıntılarını yer ve uykuya dalar.

5. Değirmene üç tane peri gelir. Birinci peri dağın eteğinde altın olduğunu, ikinci peri padişahın kızının k3r g3zlerini bir k3pek 3d3 ile koyun 3d3n3 birbirine s3rt3p a3ılacağını, 333nc3 peri ise değirmende bir sı3anın boynunda altın asılı olduğunu s3yler.

6. Sabah Keloğlan sı3anı tutup altınları alır, dağa doğru yola d3şer. Dağa 3oban bulur. 3obandan iki altın karşılığında bir k3pek ile bir koyun kesmesini ister.

7. Keloğlan padişahın sarayına gider ve kızının g3z3n3 a3acağını s3yler. Padişah izin verir.

8. Keloğlan k3pek 3d3 ile koyun 3d3n3 birbirine s3rer kızın g3zlerine s3rer. Kızın g3zleri a3ılır.

9. Padişah kıza kendisini Keloğlan'a vereceğini s3yler. Kız Keloğla'ı evi yok diye beğenmez.

10. Keloğlan altınlarla saray yaptırır, padişah ve kız bunu g3r3r. Kız Keloğlan'ı beğenir ve kırk g3n kırk gece d3đ3n yaparlar.

3.2.45. Masal 45

1. İğci Baba

2. EB. 157

3. D3nd3 Kaymaz

4. İğci babanın hazin sonu.

5. Motif Sırası:

1. Bir adamın 33 kızını y3n eğirirken kapıdan "İğci Baba" diye bağırır iğne sattığını s3yler.

2. İğci Baba iğnesinin iyi olmadığını söyler. Kızları eve götürmek ister.
3. İlk önce büyük kız eve gider, et pişirir fakat eti yemez. “Parmağımı keseyim yer misin?” diye kıza sorar. Kız kabul eder parmağı yer. İğci Baba kızını asar.
4. İğci Baba yine iğne satmaya çıkar bu sefer ortanca kız eve gelir. Et pişirir fakat oda eti yemez. “Parmağımı keseyim yer misin?” der. Kız kabul eder parmağı yer. Ortanca kızını da asar.
5. İğci baba küçük kızını görür, “Kardeşlerini iyi yerlere verdim” diyerek küçük kızını evine götürür.
6. Küçük kız kedisi ile İğci Baba'nın evine gider. İğci Baba bu kıza da et pişirtir fakat bu kıza da eti yemez. İğci baba küçük kıza da “Parmağımı keseyim yer misin?” diye sorar. Kız parmağı alır kedisine yedirir.
7. İğci Baba kıza her şeyi anlatır. Parmağı kediye yedirdiği için kıza kırk anahtar verir fakat kırk birinci kapıyı açmamasını söyler.
8. Kız kırk birinci odayı merak eder ve açar. Kız tavanda asılı bir delikanlı görür.
9. Kız delikanlıyı kurtarır, altınları alıp evden kaçarlar.
10. Bir akşam İğci Baba kızının evine gelir, kocasının uyanmaması için başının altına zehirli su şişesi koyar.
11. Kızını boğmak isterken, kız şişeyi kırar kocası uyanır.
12. Kızın kocası İğci Babayı yağlar ve kazana atar, yakar. Kız ve kocası da mutlu mesut yaşarlar.

3.2.46. Masal 46

1. Götsüz Oğlan Masalı

2. EB...

3. Recep Çöloğlu

4. Götsüz oğlanın hazin sonu.

5. Motif Sırası:

1. Bir karı kocanın götsüz bir oğlu olur.
2. Bu oğlan bir gün otların altına girer ve ineğin otlandığı görür.
3. Götsüz oğlan ineğin yediği otlarla birlikte ineğin karnına girer.
4. Kız kardeşi ineği sağmaya gider, götsüz oğlan ineğin içinden “Götün gözüküyor” diye kıza seslenir, kız korkar babasını çağırır.
5. Kızın babası ineği keser, götsüz oğlan ineğin işkembesinde kalır.
6. Ayı gelir işkembeyi yer, oğlan ayının karnına girer.
7. Ayı tavuk çalmaya gider, oğlan ayının içinden kümes sahibine “Tavuklarını çalıyor” diye seslenir.
8. Ayı kaçarken başka ayıya rastlar, içinden ses geldiğini söyler.
9. Ayı kayalığa çıkar, ayağı kayar ve yuvarlanıp ölür. Götsüz oğlan da ayının içinde ölür.

3.2.47. Masal 47

1. Talih Kuşu

2. EB...

3. Anşa Ünsal

4. Yapılan kötülüğe iyilikle karşılık verilmesi.

5. Motif Sırası:

1. Bir adamın üç oğlu vardır. Adam bir gün oğullarını yanına çağırır ve onu ne kadar sevdiğini sorar.

2. Büyük oğlu altın kadar, ortanca oğlu gümüş kadar, küçük oğlu ise tuz kadar sevdiğini söyler.

3. Adam küçük oğluna çok sinirlenir ve cellata vererek başını kesmesini ister.

4. Cellat çocuğa kıyamaz, çocuk başka bir şehre gider.

5. Çocuk ihtiyar bir demircinin yanına çırak olarak girer.

6. Bir gün bu şehrin padişahı ölür. Padişahın talih kuşunun kimin başına konarsa onu padişah yapacakları ilan edilir.

7. Çocuk bunu duyar, meydana gider.

8. Hoca talih kuşunu iki kez salar, ikisinde de çocuğun başına konar.

9. Çocuğu alıp şehrin padişahı yaparlar, çocuk herkesi davet edip yemekler yaptırılmasını emreder.

10. Çocuğun babası da bu yemeğe gelir, yemek yerken yemek tuzsuz gelir.

11. Adam yemeklerin neden böyle olduğunu sorar. Adama "Yemekler altınsız olur ama tuzsuz olmaz" derler.

12. Adam yaptıklarından pişman olur, çocuk babasını affeder.

3.2.48. Masal 48

1. Molla

2. EB...

3. Osman Yumuk

4. Aç kalan mollanın ramazanda oruç tutmaması.

5. Motif Sırası:

1. Molla Ramazan ayında kahveye girer ve bir çay ister.

2. Kahvedeki herkes şaşırır ve utanması gerektiğini söyler.

3. Molla on bir ay aç gezdiğini kimsenin halini sormadığını, aç aç oruç tutulmayacağını söyler. Tüm köylü şaşırır kalır.

3.2.49. Masal 49

1. Terzici Güzeli

2. EB...

3. Hacer Kalyoncu

4. Terzici güzelinin engelleri aşarak muradına ermesi.

5. Motif Sırası:

1. Bir padişahın bir oğlu vardır, babasına darılıp başka memlekete gider.

2. Çocuk ihtiyar bir eskici ile karşılaşır ve çırağı olmak ister.

3. Eskici çocuğu çırağı yapar, çocuk her yeri temizler. Kalfalık yapar, terzicilik yapar. Adı "terzici güzeli" çıkar.

4. Kralın kızı terzici güzelini merak eder ve evinden dükkâna yer altı yolu kazdırır.

5. Kral terzici güzelinin namını duyar ve yanına çağırır.

6. Kral çocuğa bir top kumaş verir. İğne batmadan makas kesmeden bir ceket ve bir pantolon yapmasını ister.

7. Çocuğun bir gün kapısını Hızır çalar ve evinde misafir olarak kalır.

8. Çocuk her şeyi Hızır'a anlatır, Hızır çocuğun kumaşını keser.

9. Çocuk kumaşı ata yükler, padişaha götürür.

10. Padişah kumaşın makas kesmemiş, iğne batmamış olduğunu görür ve çocuğa kızını verir.

11. Çocuk Hızır'ın yanına geri döner, Hızır çocuğun gözüne sürme sürer ve yer altı yoluna bırakır.

12. Çocuk yer altı yolundan kızın odasına çıkar. Kızı cimcikler.

13. Kız geceleri bağırır. Padişah kızının neyi olduğunu öğretmek için bir sürü bakımcı getirtir.

14. Çocuğun gözlerinden srmeler silinir. Kim olduğu ortaya çıkar.

15. Hızır ve çocuk kızı kaçırır. Kız her yere mürekkep sürer.

16. Kral mürekkep izlerinden kızını bulur. Hızır kralın yanına gelir ve okur.

17. Hızır krala tkrdğn yalatır. Kralı kurtarmaya terzici gzeli gelir.

18. Kral kızını tekrar terzici güzeline verir. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

3.2.50. Masal 50

1. Arzu İle Kamber

2. EB...

3. Behiye Şen

4. Kavuşamayan âşıkların kötülerle mücadelesi.

5. Motif Sırası:

1. Arzu ile Kamber mektepte birbirlerine âşık olur. Şeftali bahçesinde sevişirlerken büyük babaanne onları görür ve aile büyüklerine söyler.

2. Büyük babaanne ve Arzu'nun babası kızının Kamber ile evlenmesini istemez Kamber'i öldürme planları yaparlar.

3. Büyük babaanne tavuğa ilaç koyar Kamber'e yedirmek ister Kamber anlar ve yemez.

4. Kamber'i davara gönderirler bu sırada Arzu'yu bir başkasıyla evlendirirler.

5. Kamber anlar çoban keloğlanın kıyafetlerini giyer onun yerine geçer.

6. Arzu Kamber'i tanır birlikte plan yaparlar.

7. Arzu düldül ister Keloğlanın kılığına giren Kamber düldülü getirir.

8. Düldül ile kaçarlar.

9. Deniz kenarına giderler ikiside denize atlar.

10. Aile büyükleri ve damat deniz kenarında Arzu ile Kamber'i ölü bulurlar.

11. Damat büyük babanneyi sevenleri ayırdırğını anlayınca hançer saplar.

12. Büyük babaanne kırmızı ve beyaz gül olan Kamber ve Arzu'nun arasında kara diken olarak çıkar.

4. ZONGULDAK MASALLARINDA ORTAK UNSURLAR

4.1. Temler

Masallar, bir bakıma müspet ile menfi kavram ve kişilerin mahkemeleşmesinden doğan hikâyledir. Bu mahkemeleşme sonucunda insanlar iyiliğe mükafat yoluyla davet edilirken, kötülükten uzak durmaları da ceza yoluyla telkin edilir. Masallar, bu özellikleri ile halk arasında kendiliğinden tezahür etmiş bir oto-kontrol sistemidirler.

Masallarda iyiyi idealize edip övme, kötüyü ise yerme esastır. Nitekim masallar bu iki temel olgu üzerine inşa edilmiştir. Kaynağını iyilik ana teminden alan bilgi, doğruluk, namus, mertlik ve tevekkül gibi kavramlar masallarda her zaman yüceltilen değerlerdir. Bunlar karşısında zulüm, kıskançlık, ahlaksızlık, cimrilik ve kibir gibi kötü duygular ise sürekli pasifize edilir. İyi bir anlatıcı bu kurallara dikkat ederek masalı şekillendirir. Bu görüşlerden hareketle 50 Zonguldak masalında tespit edilen temler şunlardır:

4.1.1. Kurnazlık ile Yükselme

6 masalda görülür: 1, 4, 9, 19, 35, 37.

1. masal: Hızır Dede kardeşler uyurken o gece büyük kardeşin rüyasına girer ve ona görünmez olacağını söyler. Büyük kardeş bir çiftçi görür. Çiftçinin ayağına vurup onu yere düşürür ve ne kadar parası varsa alır. Sonra görünmez olduğu için etrafta kimin ne kadar altını varsa alır toplar ve bir çuval altını olur.

4. masal: Bir gün kız ormana gider ve ayı kızını kaçıtır.

9. masal: Çocuk güreşçiyi yener ve peri müzik aletini verir. Deve kuşu yardımıyla devin yanına uçarak müzik aletini deve verir. Dev çok sevinir ve nişanlısını altınlara boğarak çocuk ve kızını evine gönderir.

19. masal: Mektupta çobanla kızın evlenmesi gerektiği yazar. Kız çobanla evlenir mutlu mesut yaşarlar.

35. masal: Tilki çiftçiye seslenir çuvalı sıkı bağlamasını ister. Çiftçi çuvalı bağlar ağaca asar. Tilki çiftçiden çuvala sopayla vurmasını ister. Ayı ölür

37. masal: Tilki son kez horozla karşılaşır. Horozla anlaşma yapar. Tilki horozu kümese tavuk almaya gönderir. Kümesin sahibi gelir, horoz saklanır, tilki kaçmaya çalışır. Kümesin sahibi tilkiyi görür, öldürür.

4.1.2. Bilgi ile Yükselme

4 masalda görülür: 21, 38, 41, 49.

21. masal: Balıkçı padişaha verdiği cevapları vezire anlatır, padişah ve vezir balıkçı karşısında şaşırırlar.

38. masal: Büyük gelin mutfakta insan kulakları görür ve yaşlı kadının insan eti ile beslendiğini anlar.

41. masal: Keloğlan bir tane urba bir tane kanatlı at ister. Padişahın kızı Keloğlanı bunlarla görür ve âşık olur.

49. masal: Kralın kızı terzici güzelini merak eder ve evinden dükkâna yer altı yolu kazdırır.

4.1.3. Çalışmayla Yükselme

4 masalda görülür: 1, 2, 44, 49.

1. masal: Kardeşler yılanlar padişahına gurbete çalışmaya gittiklerini söylemiş. Yılanlar padişahı kardeşleri kandırmak ve yaşadığı kuyunun dibine hapsedmek için onları kandırmış.

2. masal: Çoban o sırada elindeki kavalı başlanmış çalmaya ve kırk yılan diye seslenmiş. Çobanın bir anda etrafına kırk yılan toplanmış. Bu durumu gören ağa çok şaşırılmış. Kızını da çobana vermek istemiş.

44. masal: Keloğlan altınlarla saray yaptırır, padişah ve kız bunu görür. Kız keloğlanı beğenir ve kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

45. masal: Bir adamın üç kızı yün eğirirken kapıdan iğci baba diye bağıırır iğne sattığını söyler.

4.1.4. Tesadüfen Yükselme

8 masalda görülür: 9, 19, 22, 24, 41, 42, 44, 49.

9. masal: Çocuk devin elinde nişanlısını bırakıp yola koyulur. Yolda giderken bir öküze rastlar ve öküze yardım eder. Öküz de çocuğa üç tüyünü verir.

19. masal: Kız çobanın verdiği mektubu merakla açar ve bir bakar ki mektupda çobanla evlenmesi gerektiği yazıyor. Kız çobanla evlenir ve çobanın köyüne gider. Kız çoban kocası ve anasıyla mutlu mesut yaşayıp gider.

22. masal: Padişahın karısı bebeği bir sepete koyar ve dereye sallar, bebeği yaşlı bir kadın bulur.

24. masal: Bir anda bir peri kızı gelir ve kıza mutluluklar ülkesinde huzurlu yaşayacağını söyler. Küçük kız periye bir daha nasıl karşılaşacaklarını sorar peri kızı da odasındaki aynanın sihirli olduğunu söyler.

41. masal: İki tane at çıkar Keloğlan iki sihirli kıl verir, başı sıkışınca kullanmasını söylerler.

42. masal: Küçük oğlan ağacın tepesine çıkar, bir ışık görür. Üç oğlan ışığı bulmaya giderler, bir eve varırlar.

44. masal: Değirmene üç tane peri gelir. Birinci peri dağın eteğinde altın olduğunu, ikinci peri padişahın kızının kör gözlerini bir köpek ödü ile koyun ödünü birbirine sürtüp açılacağını, üçüncü peri ise değirmende bir sıçanın boynunda altın asılı olduğunu söyler.

49. masal: Çocuğun bir gün kapısını Hızır çalar ve evinde misafir olarak kalır. Çocuk her şeyi Hızır'a anlatır, Hızır çocuğun kumaşını keser.

4.1.5. Kötüerin Cezalandırılması

8 masalda görülür: 1, 3, 5, 6, 13, 16, 37, 40.

1. masal: Hızır Dede gelir gene küçük kardeşin karşısına çıkar. Ona iyi bir insan olduğunu söyler ve bir dilek hakkı daha verir. Küçük kardeşte diğer kardeşlerinin hatasını anlamasını ister.

3. masal: Samanlığın kapısını açınca kafasına aldığı darbe ile neye uğradığını şaşırır. Mehmet Ağa, kurtulup kaçır. Ali Osman Ağa da kendi kazdığı kuyuya düşer.

5. masal: Adam yine yanına bir balta bir çuval bir ip ve bir kabak alır ve üvey kızına seslenir. Üvey kızı da ormana gider bir ışık görür değirmene varır fakat şeytanlar bu kızı sevmez. Üvey kızı öldürürler.

6.masal: Üvey anne kötü bir kadındır ve üvey kızına kötülük eder Köyün birinde varlıklı bir fındık ağası üvey kızı beğenir ve evlenirler. Ayşe varlıklı bir kız olur. Üvey anne ve kızları çok kıskanır.

13. masal: Kadın hocayı evine davet eder ve kadının kocası hocayı sopayla döver.

16. masal: Üvey annenin kızı kuyudaki sesleri dinlemez ninenin dediklerini yapmaz ve eve pislik içinde döner. İyi kızın armağanı altın kötü kalpli kızın armağanı pislik olur.

37. masal: Tilki yine yolda gezer bu sefer de eşeğe rastlar. Eşek tilkinin aklındakini anlar ve ayağına bir şey takıldığını söyler. Eşek tilkiye tekme atar. Tilki yine aç kalır.

40. masal: Padişah kızı bulur, üvey annesi ve kızını kırk katırın kuyruğuna bağlar, üvey anne ve kızı ölür. Padişah ve kız mutlu mesut yaşarlar.

4.1.6. Bir İşin Yapılması

1 masalda görülür: 33

33. masal: Adamın bu sözünün üzerine Keloğlanın aklına annesinin hiç istediği gelir, vahlayarak eve gider.

4.1.7. Tehlikeden Kurtulma

3 masalda görülür: 13, 14, 38.

13. masal: Kadın bu durumu kocasına anlatır ve kocasının aklına bir fikir gelir. Kadın hocayı evine davet eder ve kadının kocası hocayı sopayla döver

14. masal: Adamın oğlu çok kurnazdır. Hoca efendinin ezanı okuyacağı sırada üzerine misket atar ve hoca efendi düşüp ölür. Çocuğun babası çocuğa kızar fakat çocuk sevinir. Çocuk sayesinde hoca kötü emellerine ulaşamaz.

38. masal: Yaşlı kadın elma alıp gelir o sırada gelinler mutfağa yağ dökerler yaşlı kadını yakalarlar ve ateşe atarlar. Yaşlı kadının evinde mutlu mesut yaşarlar.

4.1.8. İffetini Muhafaza Etme

2 masalda görülür: 13, 14.

13. masal: Kadın bu durumu kocasına anlatır ve kocasının aklına bir fikir gelir

14. masal: Çocuk sayesinde hoca kötü emellerine ulaşamaz.

4.1.9. İffetsizlik

2 masalda görülür: 18, 34.

18. masal: Kadınlar Keloğlanla muhabbet eder ve saf olduğuna karar vererek birlikte yatalım yer yok derler.

34. masal: Kızın yanında hocayı görür ve babası sanar.

4.1.10. İyilik

7 masalda görülür: 1, 2, 6, 16, 17, 32, 40.

1. masal: Hızır Dede gelir gene küçük kardeşin karşısına çıkar. Ona iyi bir insan olduğunu söyler ve bir dilek hakkı daha verir. Küçük kardeşte diğer kardeşlerinin hatasını anlamasını ister.

2. masal: Çoban çaresizce ne yapacağını düşünürken yolda bir mağara görür ve içine girer. Mağaradaki haramilerle anlaşarak onlara sihirli kavalı verir kendisi kırk külçe altın alır. Ağanın yanına gider.

6. masal: Köyün birinde varlıklı bir fındık ağası üvey kızı beğenir ve evlenirler.

16. masal: Nine kıza armağan olarak kuyudan çıkacağı yolu gösterir ve kız geçerken gökten altın yağar.

17. masal: Kız kavak ağacında kendisini yanına almasını ister kavak ağacı kızın başına bir şey gelmesin diye alıp sahip çıkar.

32. masal: Güvercin gökyüzünden tilkinin balığı yiyeceğini görür, balığı tilkinin ağzından kurtarır.

40. masal: Hızır Gülizar'ın koluna tılsım koyar ve çıkarmamasını yoksa öleceğini söyler. Sabah olur kadın kızını yıkarken saçlarını tarar, altınlar dökülür. Cimcikler ağlatır, gözlerinden inciler dökülür. Fakir karı koca zengin olur.

4.1.11. Doğruluk

2 masalda görülür: 1, 10.

1. masal: Küçük kardeş Hızır Dedenen son olarak, çok uzak köylerden birinde olan babasının yanına gitmeyi birkaç hayvanı olmasını ve bu hayvanlara bakarak geçinip, gitmeyi ister. Hızır Dede küçük kardeşi babasının yanına ulaştırır. Baba oğul geçinip giderler. Diğer iki kardeş sefaletten amansız hastalığa yakalanır ve ölürlür.

10. masal: Fatih Sultan Mehmet dünyada padişah değil insan hükmünün geçtiğini anlayarak yaşlı kadından helallik istemeye gider.

4.1.12. Tevekkül

2 masalda görülür: 15, 27.

15. masal: İmam Efendi üç gün dua edip Allahtan istemelerini söyler.

27. masal: Adam Allah kimi öldürüp kimi yaşatacağını iyi bilir diyerek kımıldamaz. Yaptıklarından ders alır.

4.1.13. Kadere Karşı Gelme

2 masalda görülür: 23, 27.

23. masal: Padişah yine aynı rüyaları görür ve yirmi sene sonra çobanı bularak kızı öldürdüğünü yine aynı rüyaları gördüğünü söyler.

24. masal: Kız artık mutluluklar ülkesinde kalmaya karar verir ve kimse küçük kızdan bir daha haber alamaz.

4.1.14. Fırsatları Değerlendirme

1 masalda görülür: 37

37. masal: Kümesin sahibi gelir, horoz saklanır, tilki kaçmaya çalışır. Kümesin sahibi tilkiyi görür, öldürür.

4.1.15. Kötülük

7 masalda görülür: 16, 35, 37, 40, 43, 45, 47.

16. masal: Üvey annenin kızı kuyudaki sesleri dinlemez ninenin dediklerini yapmaz ve eve pislik içinde döner.

35. masal Ayı tohum çuvalı içinden çiftçiye seslenir. Tilki ayıyı fark eder fakat bilmezlikten gelir.

37. masal: Kargayı yanına çağırır tam ağzına atacakken karga besmele çekmesini söyler, karga kaçır.

40. masal: Üvey anne kızın gözlerine karşılık su vereceğini söyler, kız gözlerini verir kör kalır.

43. masal: İneklerle akşam kızın evine gelir, kızını alıp kaçmak için herkesi uyutur.

45. masal: Kızını boğmak isterken, kız şişeyi kırar kocası uyanır.

47. masal: Adam küçük oğluna çok sinirlenir ve cellata vererek başını kesmesini ister.

4.2. Kahramanlar

Kahraman kadrosu geniş olan masalarda olaylar dallandırılmış bir görünüm arz ederler. Bu durum masalların anlaşılmasını zorlaştırdığı gibi, dinleyenleri de sıkır.

Zonguldak masallarında kısmen sınırlı olan kahraman kadrosunu 3 ana grupta toplamak mümkündür.

- a) İnsanlar
- b) Gerçeküstü varlıklar
- c) Hayvanlar

4.2.1. İnsanlar

İnsanlar, Zonguldak masallarının kahraman kadrosunda büyük bir yer teşkil eder. Toplumun her kesiminden insana rastlayabileceğimiz bu gruptaki kahramanları yaptıkları işlere ve buldukları mevkilere göre şu alt gruplarda toplayabiliriz.

4.2.1.1. Saray ve İdare Adamları

Bu gruba padişahlar, vezirler, prensler, prensesler ve bunların ev halkı girmektedir.

a. Padişahlar: 7 masalda görülür: 10, 21, 22, 23, 31, 41, 43.

10. masal: Koskoca padişah bu davranışlarıyla tüm cihana güzel bir ders verir.

21. masal: Padişah balıkçıya neden sabah kalkmadığını sorar.

22. masal: Padişah bir çocuk sahibi olmak için bir sürü kadınla evlenir fakat hiçbirinden çocuk sahibi olamaz.

23. masal: Padişah bu arada uzun zaman rüya görmediği için sarayında mutlu mesut yaşar.

31. masal: Padişahın nur topu gibi üç kızı olmuş. Bu kızların isimleri Ayper, Nurperi ve Gülperi'dir.

41. masal: Bir gün padişah, "Artık ben yaşlandım kızım. Sana bir elma vercem. Bunu istediğin kişiye ver de onunla seni evlendireyim" der.

43. masal: Bir gün padişahın evine ağır bir misafir gelir.

b. Padişahın kızları: 1 masalda geçer: 31

31. masal: Yalnız Gülperi o kadar çirkin bir kızmış ki bu kızın padişahın kızı olduğunu bilmeyenler onunla alay eder.

c. Padişahın oğulları: 1 masalda geçer: 22

22. masal: Bu çocuk padişahın oğlu ve ejder onun yaşadığını biliyor.

4.2.1.2. Halk tabakasına mensup olanlar

Zonguldak masallarında insan kahramanlar içinde büyük bir bölümü halk tabakasına mensup olanlar oluşturmaktadır.

a. Bazı tipler: Bütün Türk masallarında rastladığımız bazı özel tipleri, Zonguldak masallarında da görmekteyiz.

a.a. Keloğlan: 4 masalda geçer: 18, 33, 41, 44.

18. masal: Keloğlan, kadınlara saf cevaplar verir. Sonra kadınlar Keloğlan'ın saf olduğuna karar verir.

33. masal: Keloğlan cenazede ağlayanların içerisinde geçerken hiç hiç diye bağııyormuş.

41. masal: Padişahın bir kızı vardır. Keloğlan bu kıza vurulur ama kız buna bakmazmış hiç.

44. masal: Keloğlan padişahın sarayına gider. "Senin kızının gözleri körmüş, ben açarım" der.

a.b. Delikanlı: 2 masalda geçer: 31, 22.

31. masal: Gülperi sarılıp devi öptüğü an devde o anda boylu poslu yağız bir delikanlıya dönüşmüş.

22. masal: Delikanlı bu arada güzel kıza âşık olur ve ona annesini bulmaya gideceğini, annesini bulduklarında evlenebileceklerini söyler.

b. Aile fertleri: Zonguldak masallarında önemli yer tutmaktadır. Bu bölümde daha önce ele aldığımız tiplerin dışında kalan aile tiplerini incelemeye çalışacağız.

b.a. Baba: 9 masalda geçer: 1, 4, 5, 6, 7, 9, 14, 26, 29.

1. masal: Baba biz gurbete gideceğiz. Köyde aç kaldık ne sana ne kendimize bakamıyoruz, demiş oğulları.

4. masal: Kızın anne babası, kızını günlerce arar fakat bulamazlar.

5. masal: Gece vakti ormanda baba ve kızın yolları ayrılır. Kız bir müddet sonra korkar ve kabağın asıldığı yere gider babasını beklemeye başlar. Kız epey bekler babası gelmeyince orada gördüğü küçük bir ışığı takip etmeye başlar.

6. masal: Bu yüzden de babanın kızının gördüğü zulümlerden asla haberi olmaz. Zavallı kız da babasının huzuru bozulmasın diye hiç sesini çıkarmaz.

7. masal: Babaları küçük kızını çok sevmesine rağmen hiçbir iş yapmadan bütün gün oturmasına sinirlenir ve küçük kızını ilk isteyene vercem diye kendisine söz verir.

9. masal: Oğlanlar evlerine gitmek için babalarıyla beraber yola çıkarlar. Uzunca bir süre gittikten sonra yolda ormandan geçerken yaşlı sakallı bir dede görürler.

14. masal: Bir gün çocuklardan biri babasına tarlada çift sürerek yardım eder.

26. masal: Babası kızını görünce çok sevinmiş ve kızını bir daha ayının inine göndermek istemez.

29. masal: Babası sürekli oğlunun bir baltaya sap olamayacağını düşünürmüş.

b.b. Anne: 2 masalda geçer: 4, 22.

4.masal: Annesi babası çok dertlenir ve kızlarına çok üzülürler.

22. masal: Delikanlı bu arada güzel kıza âşık olur ve ona annesini bulmaya gideceğini, annesini bulduklarında evlenebileceklerini söyler.

b.c. Üvey anne: 3 masalda geçer: 5, 6, 42.

5. masal: Üvey anne bir müddet sonra sudan gelir ve bakar ki Fatma eve gelmiş, köylüler Fatma'nın başında, Fatma'nın kolları altın dolu, yüzü güler.

6. masal: Aradan biraz zaman geçer üvey anne ve kızları bir araya gelirler zavallı kıza kötülük etmeye başlarlar.

42. masal: Gitmiş babaları üvey anne getirmiş. O üvey anne istememiş onları, çocuklar kalmışlar.

b.ç. Kızlar: 3 masalda geçer: 4, 7, 28.

4.masal: Kız, ayıdan olan iki kız çocuğunu da alıp ailesinin evine gitmek için yola çıkar.

7. masal: Bir adamın üç kızı olur. Kızların ikisi çirkin fakat en küçük olan çok güzeldir.

28. masal: Kızı ise, çıkırığın önünde tembel tembel oturur, hayale dalar ve hiç iplik bükmeden günlerini geçirirmiş.

c. Meslek sahipleri: Zonguldak masallarında meslek sahipleri çok faz yer almamaktadır.

c.a. Çiftçi: 3 masalda geçer: 1, 29, 35.

1. masal: Büyük kardeş uyandığında karşından bir çiftçinin geldiğini görmüş ve çiftçinin üzerine doğru koşmuş. Çiftçi onu görmemiş ve büyük kardeş görünmez olduğunu anlamış.

29. masal: Çiftçilikle uğraşan yaşlı adam, oğulundan iyice umudu kesmiş ve koyünde işine gücüne dalmış.

35. masal: Çiftçi eline sopayı alır ve başlar çuvala vurmaya.

c.b. Çoban: 5 masalda geçer: 1, 2, 19, 23, 30.

1. masal: Sabah uyanınca karşından bir çobanın koyun sürüsüyle geldiğini gören ortanca kardeş, çobanı öldürmüştü ve tüm koyunların sahibi olmuş.

2. masal: Köylüler çobana üzölmeye başlamış. Çünkü karanlık ormana giren bir daha çıkamıyormuş.

19. masal: Kız çobanın verdiği mektubu merakla açar ve bir bakar ki mektupta çobanla evlenmesi gerektiği yazar.

23. masal: Çoban uşağı alıp evine götürür. Fakat yara bere içindeki uşağın kendi kızı olduğunu anlamaz.

30. masal: Çoban çok sinirlenir ve yılanı elindeki sopayla kovalar. Sonra eve gider başından geçenleri köyün ermişine anlatır.

c.c. Değirmenci: 2 masalda geçer: 26, 34.

26. masal: Aslında önceleri durumu iyiymiş bu değirmencinin, fakat sonra köyde mahsuller kıtlaşmaya başlayınca kimse değirmenciye un öğütmeye gelmez olmuş.

34. masal: Değirmenci küçük tarlasına domates salatalık ekmiş. Oradan çıkan ne varsa satıp para kazanacaktı.

ç.ç. Kervancı: 1 masalda geçer: 40

40. masal: Kervancı başı alır kızı yanına. “Benim kızım ol” der, evine kadar götürür.

4.2.2. Gerçeküstü Varlıklar

Zonguldak masallarında insan ve hayvan kahramanların yanında gerçeküstü varlıklar da önemli bir yere sahiptir. Buldukları masalların olağanüstü çeşitlilik derecesini arttıran bu varlıklar, normal kahramanlarda bulunmayan birtakım özelliklere sahiptirler.

4.2.2.1. Asal Gerçeküstü Varlıklar

a. Dev: 1 masalda geçer: 30

30. masal: Gülperi olanları anlatmaya çalışırken dev tek eliyle Gülperiyi havaya kaldırıp onu devler ülkesinin padişahının yanına götürür.

b. Ejderha: 1 masalda geçer: 19

19. masal: Kadın kızını da sıkıca tembihler dışarı bakmamasını yoksa ejderin kendilerini sokağa atacağını söyler.

4.2.2.2. Sihirli Gücü Olan Varlıklar

a. Sihirli kaval: 1 masalda geçer: 2

2. masal: Bu kavalı çaldığında hangi hayvanı çağırırsan senin etrafına toplanır. Kaval sihirli bir kaval.

b. Sihirli ayna: 1 masalda geçer: 23

23. masal: “Senin odanda bir ayna var. O ayna çok sihirli bir ayna. Sen kendini mutsuz hissettiğinde o aynaya bak ve dua et biz o zaman seni buraya alırız” demiş peri.

c. Sihirli orman: 1 masalda geçer: 31

31. masal: Bu orman sihirliymiş. Çünkü buradaki bütün hayvanlar konuşabiliyormuş ve ormanın diğer bir özelliği de tüm hayvanların kardeş kardeş yaşıyor olmasıymiş.

4.2.2.3. Fevkaladelikler Gösteren Gerçek Varlıklar

a. Konuşan ayı: 2 masalda geçer: 4, 34

4. masal: Ayı kızın durumuna üzülür ve karısını da kırmak istemez. Ama bir taraftan da çok korkar. Beni orda yaşatmazlar der.

34. masal: Ayı gene tilkiye seslenir: “Tilki kardeş sen git kümese kurt bu işi beceremiyor. Sen uyanıksın yaparsın. Karnımız çok acıktı bize bir tavuk kap gel” der.

b. Konuşan köpek: 1 masalda geçer: 20

20. masal: Köpek önünde koşan bir tavşan görmüş ve tavşanın ardından seslenmiş:

"Hey küçük tavşan kaçma, dur beni dinle. Seninle dost olup beraber yaşayalım iste misin?" demiş.

c. Konuşan Tavşan: 1 masalda geçer: 20

20. masal: “Neden istemiyim. Çok isterim” demiş tavşan.

d. Konuşan yılan: 1 masalda geçer: 29

29. masal: Ertesi gün bahçede çobana rastlayan yılan: “Çoban kardeş sen bana koyunlarım kaçtı demiştin ama hepsi yaşıyor sen beni kandırmışsın” der.

e. Konuşan güvercin: 1 masalda geçer: 31

31. masal: Güvercinde balığa cevap vermiş: “Ben her gün seni görmek için buraya keder geliyorum. Ama sen benim hiç farkımda değilsin”

f. Konuşan balık: 1 masalda geçer: 31

31. masal: Güvercin can havliyle çırpınırken balık güvercine doğru yaklaşmış ve seslenmiş. “Ne oldu sana, niye çırpınıyorsun?” demiş.

g. Konuşan tilki: 2 masalda geçer: 31, 36.

31. masal: Tilki gerisin geri döner. Ayının yanına gider. Ayıya der ki: "Ben kümese gittim. Fakat orada sahibi vardı. Ben tavuk filan alamadım. Hem orada kapan varsa ben ona yakalanırım”

36. masal: Tilki kargaya seslenir: “Karga kardeş az yanıma gel de gül yüzünü göreyim” der.

h. Konuşan kurt: 1 masalda geçer: 31

31. masal: Kurt, çift süren adamı göz hapsine alır ve tarlada karşısına çıkar. “Sen bize bir tavuk vermedin. Senin öküzünü yiyeceğim” der.

ı. Konuşan karga: 1 masalda geçer: 36

36. masal: Tam yerken karga tilkiye: “Tilki kardeş beni bismillah çekmeden yeme” der.

i. Konuşan eşek: 1 masalda geçer:36

36. masal: Eşek tilkinin bir kurnazlık düşündüğünü anlar ve yanına gider. O sırada ayağının altına bir şey takıldığını ve yürüyemediğini söyler tilkiye.

4.2.3. Hayvanlar

Zonguldak masallarında hayvanlara çok fazla rastlanmamakla beraber çeşitlilikte fazla değildir. Hayvanlar çoğunlukla konuşurulmuş fevkaladelik gösteren varlıklar grubuna dahil edilmiştir.

a. At: 2 masalda geçer: 30, 40.

30. masal: Atıyla dörtlü giden Gülperi'nin aklından kendini öldürmek geçiyormuş.

40. masal: Keloğlan babasının yanına gelir derki: “Gece yarısı iki at geldi, yakaladım, ama sonra saldı” Böyle deyince evden kovar bunu babası.

b. Eşek: 3 masalda geçer: 22, 38, 41.

22. masal: Çobanın kızı vezirlerden bir eşek, bir koyun derisi ve bir de değnek ister. Çobanın kızı sabah biner kendisine verilen eşeğe gider padişahın kapısına.

38. masal: Ondan sora buna yüz altını vermişler, bir de eşek vermişler altına adam ondan sonra öylece gitmiş.

41. masal: Altın yüklü eşek gelir. Çocuklar bu altın yüklü eşeklerle babalarının evine giderler.

c. Horoz: 1 masalda geçer: 36

36.masal: Horoz gider tam komşusunun kümesinden tavuk çalacak, kümesin sahibi çıkar gelir horoz o sırada kümese girer ve saklanır kümesin sahibi de tilkiyi kaçarken görünce çeker silahını ve tilkiyi öldürür.

d. İnek: 2 masalda geçer: 32, 44.

32. masal: Keloğlan yolda bir inek ölüsüne rastlamış ve “Hayırlı, uğurlu olsun” diyerek yoluna devam etmiş.

44. masal: Kız yerde inek sağarken bir ihtiyar adam gelir. “Kızım beni misafir eder misiniz?” der.

e. Koyun: 1 masalda geçer: 1

1. masal: Sabah uyanınca karşıdan bir çobanın koyun sürüsüyle geldiğini gören ortanca kardeş, çobanı öldürmüştü ve tüm koyunların sahibi olmuş.

f. Öküz: 1 masalda geçer: 9

9. masal: Çocuk devin elinde nişanlısını bırakıp yola koyulur. Yolda giderken bir öküze rastlar ve öküze yardım eder. Öküz de çocuğa üç tüyünü verir

g. Tavuk: 2 masalda geçer: 33, 34.

33. masal: Birkaç tavuğu varmış, onların yumurtasını satayım demiş ama tavuklarda hastalığa yakalanıp ölmüş.

34. masal: Kümes sahibi tilkiyi atlatacağını ve ona asla tavuk vermeyeceğini anlatır. Bu duruma kızan ayı ve kurt bir plan yaparlar

h. Deve kuşu: 1 masalda geçer: 9

9. masal: Çocuk yolda giderken bir deve kuşu görür ve deve kuşu da ona bir küp verir.

5. ZONGULDAK' TAN DERLENEN MASAL METİNLERİ

5.1. Adamıy Üç Ovulu

Zamanıy birinde bi adamıy üç ovulu vamiş. Bu olanla ufak işler yapa garınlarını doyurumuş. Ama zaman geçtikçe para gazanamaz olmuşla ve olanla gurbete çıkma karar vemiş. Bir gün çıkmışla babalarınıy garşısına.

- Buva biz gurbete gidecez. Göyde aç galduk ne sa ne kendimize bakamayoz, demişle.

Adamcaz çok üzölmüş emme oğullarınıy gurbete çıkmasına razı olmuş. Üç olan almışla azıklarını sırtlarına düşmüşle, yollara. Kim bilü kaç gün yol yürücekle. Yolda üç gardeş birbirine gurdukları hayalleri anlatmaya başlamış. Böyük gardeş bir çuval altın hayal etmiş. Ortanca gardeş bir sürü goyunu olmasını hayal etmiş. Güçük gardeş zaten diğér gardeşlerinden biraz daha farklıymış. Demiş ki,

- Ben görünmez olmak istedim. Görünmez olunca her şeye ulaşmam daha kolay olu, demiş.

Bu gariban gardeşleriy istediklerini Hızır Dede duymuş. Ve bu gardeşlere yardım etmek istemiş. Ama yardım etmeden önce mücadele etmelerini de istediği için biraz zaman vemiş gardeşlere. Neyse bu üç kardeş yola devam etmişle. Gece vakti olunca bir ağacıy altına uzanmışla. Kısa süre sonra üçü de rüyaya dalmış. Böyük gardeş rüyasında bir çuval altını olduğunu, ortanca gardeş bir sürü koyunu olduğunu ve küçük gardeş de görünmez olduğunu görüyormuş. Hızır Dede en değışik istek küçük kardeşin olunca görünmez olup ne yapacanı merak ettiğü için ilk önce güçük kardeşin isteğini yerine getirmeye karar vemiş. Üç gardeş sabah olup, uyanınca bakmışla ki güçük kardeş yok. Kaçıp gitti diye düşünüp kızmışla gardeşlerine. İki gardeş yola devam etmiş. Tabi güçük gardeş görünmez oldu ya o da takılmış gardeşleriniy peşine onlarla gidiya ama gardeşleri küçük gardeşi gormüyomuş. Gene uzunca bir yola girmişle. İki gardeşin karşılarına yolda bi yılan çıkmış. Yılan,

- Ben çok açım ba biraz süt verin, demiş.

Kardeşle yilandan gorkmuşla ve demişle ki,

- Bizde süt ne geze yılan gardeş, gunledür biz de açuz. Sa süt bulamamız.

Yılan duyduğu bu cevaba çok sinirlenmiş ve tam büyük gardeşi sokmak isteken görünmeyen güçük gardeş yılanıy gozüne bir sopaynan vurmuş ve yılanı kör etmiş. Gardeşle hem çok şaşumuş hem çok sevinmiş ve yollarına devam etmişle. Yolda gideken bu sefer garşılarına bi koprü çıkmış. Ortanca gardeş,

- Biz bu koprüden geçelim. Yolumuz daha kısa olu, demüş.

İki gardeş köprünü üzerinden geçeken koprü çatlamaya başlamış. Güçük gardeş tutmuş köprünü odunlarını ve iki gardeş köprüden geçmiş. Tabi iki gardeş yine çok şaşumuş ve olup bitene bi anlam verememiş. Yollarına devam eden gardeşle, yolda birgaç gün geçümüşle ve bi gece karşılarına yılanla padişahı çıkmış. Yılanlı padişah,

- Nereye gidiyosuyuz, demiş.

Gardeşle yılanlar padişahına gurbete çalışmaya gittüklerini söylemiş. Yılanla padişahı gardeşleri kandumak ve yaşadığı kuyunuy dibine hapsedmek için onları gandumuş. Yılanla padişahı,

- Ben kestirme yol biliyom. Beni takip ediy de giteceyiz yere hemen varıy, demiş.

Gardeşler, yılanlar padişahına inanarak peşine takulup gitmişle. O gadar uzun yol gitmişle ki en sonunda karanlık bir yere varmışla. Yılanla padişahı,

- Tamam geldiyz. Şu guyudan da su içebülüsüyüz. Biraz ferahlasıyız, demiş.

Gardeşler tam o sırada kuyuya su içmek için eğilince yılanlar padişahı, kardeşlerin sırtına vurmuş ve onları kuyunuy yedi kat dibine kendi mahsenine atmış. Gardeşler düşmüşle guyunuy dibine, kalmışla orada ne yapacaklarını bilememişle. Güçük gardeşleriniy bu olaylardan haberi oldunu ve ondan kaçıp gittini düşünerek ona da gızmaya başlamışla. Yılanla padişahınıy mahseni o kadar garanlıkmiş ki gardeşle birbiriniy yüzünü bile göremiyomuş. Tabi güçük gardeş görünmez olmuş ya bunları takip etmiş o da inmiş guyunuy dibine onlanan.

Gardeşlerini kendisi için söylediklerini duyan güççük gardeş, biraz üzölmüş ve gardeşlerine gızmış. Guyunuy dibinde birden söylenmeye başlamış.

- Ben bu başınıza gelecekleri bilmiyodum. Ama siz benim için bilip de kaçtığımı söylediyiz. Ayıp ayıp, demiş.

Gardeşler şaşurmuşla etrafa bağınmışla bu ses nerden geliya diye etrafta kimseniş olmadığını bildükleri için delirdüklerini ve sesle duyduklarını düşünmüşle. Güççük gardeş görünmez ya bi mum bulmuş yakmış ve etrafı hafif aydınlatmış. Gardeşle etraflarına bakmışla ki etrafta bir sürü insan cesedi var. Altınla va. Yiyeceklerle va. Yiyeceklerden yemiş ve karınlarını doyurmuşla. Sonra agılları başına gelmiş zindandan nasıl çıkacaklarını düşünmeye başlamışla. Ne yapalım ne edelim deken o sırada yılanla padişahı zindana girmiş. Tabi güççük gardeş görünmez olduğu için onların yanında her şeyi görüp duyuyormuş. Gardeşlerini gurtarmak için yılanla padişahını başına odunla üç kez vurmuş ve yılanla padişahı olduğu yere yığılmış. Kardeşle ne oldunu anlamamışla ama yılanla padişahını öldüne sevinmişle. Zindanda ne gada ceset varsa üst üste goymuşlar ve guyudan ağzına gada yükselen cesetlerin üzerine çıkarak guyudan dışarı çıkmayı başarmışla. Gene düşmüşle yollara, görünmez kardeşle bunları takip ederek yola devam etmiş. Gardeşle yorulup uykuya dalınca Hızır Dede gelmiş gene küçük kardeşini garşısına çıkmış. Hızır Dede,

- Görünmez olmak istedin fakat bu özelliğini kardeşlerini kurtarmak için kullandın. Kendin için bir şey yapmadın. Sen iyi bir insansın ben sana bir iyilik daha yapacam. Sen ne istiyorsan bana söyle, demiş.

Güççük gardeş,

- Kardeşlerim benim hakkımda kötü düşündü onları bu hatasını anlamalarını ve onları utandırmayı isteyon, demiş.

Hızır Dede,

- O zaman bundan sonra seni görünür yapacam. Sırasıyla da onları görünmez yapacam, demiş.

Gardeşler uyurken o gece rüyalarına Hızır Dede girmiş ve büyük gardeşe görünmez olacağını söylemiş. Büyük gardeş uyanınca garşidan bir çiftçiniy geldiğini gormüş ve çiftçiniy üzerine doğru koşmuş. Çiftçi onu gormemiş ve büyük gardeş görünmez oldunu anlamış. Sonra çiftçiniy ayana vurmuş onu yere düşümüş ve ne kadar parası varsa almış. Sonra görünmez olduğu için etrafta kimin ne gada altını vasa almış, toplamış ve bir çuval altını olmuş. Hızır Dede bakmış bu gardeş çok hain ve kötü huylu herkese gotülük yapıyor. Görünmez olma özelliğini ondan almaya garar vemiş. Ertesi gün ortanca gardeşin rüyasına giren Hızır Dede ona görünmez olacağını soylemiş. Sabah uyanınca garşidan bir çobanıy goyun sürüsüyle geldini goren ortanca gardeş, çobanı öldürmüş ve tüm goyunlarıy sahibi olmuş. Hızır Dede gormüş ki bu gardeşte hain ve gotu huylu görünmezli ondan da almaya karar vermiş. Hızır Dede birkaç gün sonra güccük gardeşiy garşısına çıkmış.

- Seni gardeşleriye yaptığım yardımıy karşılığını kötü niyetli gullandıla. Biri bi sürü goyun istedi fakat bir çobanı öldürerek goyunlara sahip oldu. Diğeri bi çuval altun istedi ama bunuy için bir çiftçiye zarar verdi ve hırsızlık yaptı. Seni için kötü düşündüle ama sen görünmez olduy onlara yardım ettiy; onları hayatlarını kurtardıy, demiş.

Güccük kardeş o zaman düşünmüş ve cevap vemiş.

- Ben kardeşlerimiy kötü olduklarını onlara hiçbi zaman gonduramadım. Allaf razı olsun senden Hızır Dede sen bunu gormeme yardım ettin. Evden gurbete çıkarken babam cebime bir mektup goymuş. Babam gardeşlerimiy zalim oldunu ve dikkat etmem gerektiğini yazmış. Onlar sen gibi değil hayınlıklarını sa belli etmezle ancak görünmez olusay onları tanırsıy yazmış. Ben de sayende görünmez oldum ve gardeşlerimi tanıdım. Onla hala yaptıklarından utanmadıla. Ama ben onları danımış oldum. Allaf senden ırazı olsun, demiş.

Hızır Dede bakmış bu güccük gardeş merhametli, onun son bir istini daha yerine götürmek ve ona yardım etmek istemiş. Güccük gardeş Hızır Dede'den son olarak çok uzak koylerden birinde olan babasınıy yanına gitmeyi birkaç hayvanı olmasını ve bu hayvanlara bakarak geçinip gitmeyi istemiş. Hızır Dede güccük gardeşi babasınıy yanına ulaştumuş. Buva ovul birkaç hayvanları olmuş ve bu hayvanlara bakarak etinden, sütünden faydalanarak geçinüp gitmeye başlamış.

Yılla sonra diğerk iki gardeş çok fakirleşmiş ve parasız galmış. Gelip babalarını kapısına dayanmış. Güççük gardeş yine ağabeylerine gıyamamış.

- Buva sen büyümsüy ağabeylerimi al de aluruz eve. Irızkımızdan onlada yir. Geçünüp giderüz, demüş.

Buvası güççük ovulunuy bu isteni gabul etmemiş.

- Ağabeyleriy sa çok fenalık etdü. Olmaz ovul onla sa sahip çıkmadı, demiş.

Ağabeyleri güççük gardeş yapduklarından utanarak boyunları önde çekip gitmişle.

Birgaç yıl sonra duymuşla ki diğerk iki gardeş amansız bir hastalığa yakalanup ölmüş. Kotü niyetleri gardeşlere hayır gotumemiş. Bu masalda elaleme ibret olarak böylece bitmiş.

Hava Turan

5.2. Ağa ile Çoban

Vakti zamanında bir ağa vamiş. Bu ağa çok varlıklı fakat bir o kadar da hain bir adammiş. Ağanıy havanlarına bakan bi çoban vamiş. Her zabah gelü, hayvanları güde ve hayvanların temizliğini yaparmış. Çoban bu işleri yaparken ağanıy kızı da çobanın dikkatini çekemiş. Ağanıy kızı başı önde gezen, zabahtan aşama gada ağa buvasınıy istedüklerinü yapan, saygılı ve çok güzel bir kızmış. Çoban ağanıy gızını her gördüğünde içinden onunla evlenmek istediğünü geçürümüş. Tabi ağa kızı çobana verilü mi? Çoban herkese ağanıy kızına âşık olduğunu söyleyip durmuş. Çobanıy etrafındaki herkes çobana nasihat edemiş. Ağanıy gızından vazgeçmesi için dille dökermiş ama nafiye çobanıy ağa kızına duyduğu sevgiyi dindirememiş. Gel zaman git zaman aradan ayla geçmiş. Çoban sabah erkenden ağanıy gapısına geldiği bir gün, ağanıy gızını yalavuz başına gormüş ve sıkıştırmuş bi tenhada.

- Sen ağa kızısiy biliyom ama ben seni seviyorum ve bunu aglımdan çıkaramayom, demiş.

Meğerse ağa kızıniy da çobana karşı duyguları boş değılmiş ve o da çobandan hoşlanıyomuş. Çoban bunu duyunca sevinçten havalara uçmuş. Bu iki

genç sevdalanmış birbirine emme ağanıy kızını çobana vermeyeceğini biliyolmuş. Ne yapsak ne etsek diye düşünmeye başlamışla. Bir gun çoban demiş ki,

- Ben ağanıy garşısına çıkacam. Beni falakaya yatırsa da ona gızına âşık oldunu söyleyecem. Artık boynum gıldan ince.

Ağanıy gızı babasınıy huyunu bildiği için çobana bir şey olacak diye çok kokuyomuş ama çobanıy aşkından başka gözü bir şey görmüyomuş. Çoban tüm cesaretini toplayıp çıkmış ağanıy garşısına.

- Ağam ben seni gızınla evlenmek istiyom, demiş.

Ağa önce duyduklarına inanamamış. Basit bir çobanıy gızını isteme cesaretine de şaşmış. Önce biraz düşünmüş ve sonra alaylı bir şekilde,

- Demek gızıma âşıkıy. Tamam o zaman ben senden bazı şeyler isteyeceğim. İsteklerimi yerine getirebilirsen kızımı alır gidersen, demiş.

Çoban daha ağanıy kendisinden ne isteyeceğini bilmeden ağanıy isteklerini kabul etmiş. Ağa ilk isteğini söylemiş.

- Sen şimdi kimseni giremediği karanlık ormana gireceksin ve oradan kırk tane yılan getireceksiy, demiş.

Göylüler çobana üzölmeye başlamış. Çünkü karanlık ormana giren bi daha çıkamıyormuş. Tabi çoban bunlarıy hiçbirini düşünmemiş ve ağanıy gızınıy aşkından ormanıy yoluna düşmüş. Çoban karanlık ormanda gezmeye ve yılan aramaya başlamış. Çoban ormanda yılan araken garşısına bir yılan çıkmış. Çoban bakmış ve yılanıy kör olduğunu anlamış. Çoban başından geçenleri yılanla anlatmış. Yılan da oğa demiş ki,

- Benim gozlerim kör şu garşıdaki çeşmeni suyundan bana getirirsen suyu gozlerime sürerim ve gözlerim açılı, demiş.

Çoban hemen garşıdaki çeşmeden avucuna su gotümüş ve yılanla vemiş yılanla bu suyu gözlerine sürünce yılanıy gözleri açılmış. Gözleri açılan yılan çok sevinmiş ve çobana,

- Sen çeşmeden su götüdü benim gözlerim açıldı. Ben de sa bir gaval verecem. Bu gavalı çaldığıda hangi hayvanı çağurusay seni etrafına toplar. Gaval sihirli bir Gaval. Ormanda ki tüm hayvanlar, kavalın sesini tanır, demiş.

Çoban bunuy üzerine çıkmış ağanı karşıısına.

- Ağam sen bana garanlık ormandan kırk yılan götü dediy. Ben de götüdüm. Gızını ve de alıp gidey, demiş.

Ağada, çobana demiş ki,

- Goreyim kırk yılanı, göster bakalım.

Çoban o sırada elindeki gavalı başlamış çalmaya ve kırk yılan diye seslenmiş. Çobanı bir anda etrafına kırk yılan toplanmış. Bu durumu gören ağa çok şaşırılmış. Kızını da çobana vermek istemedüğü için,

- Kırk yılanı getirdin ama bu benim birinci isteğimdi. Şimdi de bana kırk külçe altun getir, demiş.

Çoban fakir tabi, kırk külçe altun çobanda ne geze. Çaresiz ayrılmış ağanı yanından başlamış düşünmeye. Çaresiz gezip dolaşuken bir mağara görmüş çoban, dalmış içine mağaranı. Meğer orası haramileriy mağarasıymış. Mağaranı içerisinde kimse yokmuş, çoban başlamış mağaranı içerisinde gezinmeye. Tam o sırada içeriye haramiler girmiş. Tam kırk harami vemiş. Çobanı gören haramile,

- Sen bizim gizli yerimizi nasıl bildiy de buraya girdiy. Seni öldürcez, demiş.

Çoban da haramilere demiş ki,

- Benim bir kavalım var. O gavalı çalınca çağırdıyız hayvanla buraya geliya. İsterseyiz onu size verem. Beni salın gidey demiş.

Gaval, haramileriy çok hoşuna gitmiş. Bakmışla Gavalı çalınca çağırdıkları hayvan geliya. Çobanı bırakmaya karar vermişle. Çoban da haramileriy yerini kimseye söylemeyececi fakat bunuy karşılığında kendisine kırk külçe altun

vemeleri gerektiğini söylemiş. Haramiler çobanı bu isteni kabul etmiş ve çobana kırk külçe altun vemişler. Çoban altunları aldığı gibi gitmiş ağanı yanına.

- Ağam kırk yılan istedi götürdüm. Kırk külçe altun istedim onu da götürdüm. Kızını ve de alıp gidey, demiş.

Ağa bakmış olacak gibi değil, senden son bir istem va demiş.

- Benim karım amansız bir hastalığa yakalandı. Kimse derdine çare bulamadı. Benim karımı iyi edersen o zaman kızımı alır gidesiy, demiş.

Çoban bu seferde ağanı garısını nasıl iyi edeceni düşünmeye başlamış. Çobanı ağına bu sefer anası gelmiş. Gitmiş anasını yanına.

- Ana ben ağanı kızına sevdalandım. Ağa ba garanlık ormandan kırk yılan getü dedi. Karanlık ormanda kor yılana yardım ettim. Gözleri açıldı ba bir gaval vedi. O kavalı çalınca çağırdım hayvanla gavalıy etrafına toplandı ben de kırk yılan çağırdım. Ağa bununla yetinmedi bu seferde kırk külçe altun istedi. Ne yapacamı düşünükken bir mağara gordüm ve mağaranı içine girdim. Mağarada kırk haramile yaşamış. Gavalı onlara vedim canımı bağışladılar. Yerlerini söylemiyim diye bana da kırk külçe altun verdile. Kırk külçe altunı ağaya götürdüm bana yine kızını vermedi. Ağanı son isteği derdine derman bulunamayan garısını iyileştirmem. Anam ben nasıl yapayım da ağanı hasta garısını iyi edeyim? Seni elleriy şifalıdır. Ba bir yardım et ağanı kızını alayım, demiş.

Çobanı anası, çobanı haline çok üzölmüş. Ormanı bir ucunda her derde deva olan bir ot vamiş. Çobanla birlikte günlerce onu bulmaya çalışmışla ve en sonunda çobanı anası otu bulmuş. Otu eve eletmiş ve başka otlarlanan garışturarak ilaç yapmış. Ovluna vemiş.

- Oğlum bu ilacı kırk gün kırk gece ağanı garısına içü. İnşaallah iyi olacak, demiş.

Çoban ağaya, anasını yaptığı ilacı eletmiş. Ağa önce çobanı söylediklerine inanmamış çünkü kaç tane hekim gormüş garısını ve iyi edememiş. Çobanı boşuna uğraştını ve en sonunda kızını alamadan gideceğini düşünmüş. Çoban anasını yapduğu ilacı, ağanı karısına kırk gün kırk gece içirmiş ve kırkıncı

günün akşamı ağanyı karısı iyileşip ayağa kalkmış. Ağa çok şaşumuş ve kızını çobana vemiş. Ağanyı kızını alan çoban kırk gün kırk gece düğün yapmış. Onlar ermiş muradına, sizde erin muradınıza.

Hava Turan

5.3. Ali Osman Ağa ile Mehmet Ağa

Koyün birinde bir Goca Mehmet Ağa vamiş. Bu Mehmet Ağa varlıklı bi adammış. Mehmet Ağa'nın garısı gebe galınca günleden bi gün canı çok elma çekmiş. Garısı söylenip durmuş.

- Mehmet Ağa canım çok elma çekiya. Söpçe'de elma vasa, git bul da bana getirive, demiş.

Mehmet Ağa, Söpçe'de elma aramaya çıkmış. Aramış, taramış, her tarafa bakınmış fagat elma bulamamış. Garısının da canı çok elma çekti diye aramaya devam etmiş. Oraya, buraya koşturup duruyomuş. O sırada yolun garşısından Ali Osman Ağa geçiyomuş ve Mehmet Ağaya sormuş.

- Sen burada ne arıyosuy, demiş.

Mehmet Ağa dertli dertli söylenmiş,

- Benim garım gebe Ali Osman Ağa, canı elma çekti; Söpçeyi aradım, taradım bulamayon, demiş.

Ali Osman Ağa biraz kurnaz bir adammış. Aklından bir fikir geçimüş.

- Mehmet ağa, gel benim samanlık elma dolu. Boşuna buralarda arama, demiş.

Mehmet Ağa sevinerek goşmuş samanlığa. Her tarafı araya, taraya fakat elma bulamaya. O sırada Ali Osman Ağa, Mehmet Ağa'yı samanlığa kilitlemiş. Mehmet Ağa gece boyu bağırılmış.

- Ali Osman Ağa beni buradan kurtar, garım merak eder. Bırak da gideyim deya.

Ali Osman Ağa, çekmiş evine gidiya. Mehmet Ağa da samanlıkta bağırıp durmuş. O sırada oradan bir kadın geçiyomuş ve Mehmet Ağa'nıy bağırılmalarını duymuş. Mehmet Ağa, Ali Osman Ağa'nın kendisini kilitlediğini söyleyince goşmuş Ali Osman Ağayı bulmaya. Samanlığıy yanındaki kuyunuy içine doğru bağırmaya başlamış.

- Ali Osman Ağa, huuuuuuu nerdesiy?

Tabi kadın geyunun içine bağırınca, ses veren olmamış. Çünkü onu kimse duymamış. Kadın da sonra kimse gelmeye, anahtarı da bulamadım deyip çekip gidmiş. Mehmet Ağa, bütün gece samanlıkta uğraşip samanlıktan kurtulmaya çalışmış. Samanlıkta ilerleyip ve kapınıy arkasına saklanmış. Mehmet Ağa'dan ses çıkmayınca gorgup samanlığa gelen Ali Osman Ağa, samanlığıy gapısını açınca gafasına aldığı darbeylen neye uğradığını şaşumuş. Mehmet Ağa, gurtulup kaçmuş. Ali Osman Ağa da gendi gazdığı geyuya gendisi düşmüş.

Ulviye Acar

5.4. Ayı ve Gızıy Aşkı

Günleden bi gün koyün en güzel gızına ormanın ayısı aşık oluya ve onunla evlenmek isteya. Ayı ne yapsam ne etsem diye düşünüya. Tesadüf bir gün gız ormana gidiya. Ayı güzelle güzeli gızı takip ediya ve ayı gızı gaçıriya. Gızı gaçıran ayı gızı alıya ve inine hapsediya.

Bir müddet sonra gızın ortadan gaybolduğu anlaşılıya. Her tarafa bagıyala, arayala fakat gızı bulamayala. Annesi babası çok dertleniya ve gızlarına çok üzülüyala. Gızın anne babası, gızı günlece arayala fakat bulamayala.

Aradan çok uzun zaman geçiya, ayı ve gız evleniya. Bir zaman sonra da çocukları oluya. Ayı ve gız mutlu bir aile guruyala. Gız ara sıra ailesini hatırlaya ve özleya. Gız, bir gün uzun uzun düşünüya ve düşüncesini ayıyla paylaşıya.

- Ben ailemi görmek isteyon, çok özledim dayanamayon, deya.

Ayı gızın durumuna üzülüya ve garısını da gırmak istemeya. Ama bir taraftan da çok gorkuya.

- Beni orda yaşatmazla, öldürüle, deya.

Gız ve ayı bir anlaşma yapıyala. Gız ailesine gocasınıy İstanbul'a çalışmaya gittiğini söylemeye garar veriya. Gız, ayıdan olan iki kız çocuğunu da alıp ailesiniy evine gitmek için yola çıkıya. Yolda giderken ayı, gızıy ailesiniy evine yaklaştıkça gorkıya ve söylenmeye başlıya.

-Ben ne yapcam şimdi, deya

Gız da ayıyı saklamak için bi cinlik düşünüya. Yolda yürürken eve yakın bir fırın görüyala.

- Sen fırına gir saklan, ben annemleri görüp gelem. Seni sorarlarsa İstanbul'a çalışmaya gitti derin, deya

Ayı, gızın söylediklerini kabul ediya ve fırına girip beklemeye başlıya. Gız ailesiniy evine gideye. Gızın çocuklarından biri nomal öteki çok tüylüdü doğuya.

Anne ve babası gıza soruyala,

- İki gız çocuk, ikisi de aynı çocuk neden biriniy bacakları çok tüylü?

Gızda düşünüya ve cevap veriya. Biraz da sinirleniya:

- Allah yapmış öyle olmuş, deya.

Derkene akşam oluya meğerse on beş, on altı yaşlarında iki deliganlı ayıyı fırına girekene görüyala. Gidip fırının başında bekleyela. Akşama ayı fırının içinde dinlenirkene uyuyagalıya. Deliganlıla etraftan biraz çırçır toplayala ateş yakıyala ve veriyala fırını ateşe ve fırının ağzını kapatıyala. O aşam orada ayı, dinlenirkene cayır cayır yanıya. Fırınıy yanmasıyla birlikte etraftan sesler geliya. Gız bu sesleri duyaya ve goşarak fırının önüne gideya. Bi baka ki ayı gocası yanmış. Gız çok üzülüya ve ağıt yakmaya başlıya,

Ah benim tülucem

Balın, yoğurdun çoktu

Galın, gahrın yoktu

deya ağlayada ağlaya. Sonunda anlayala ki gız ayıyla evlenmiş ve onu çok sevmiş. Tüm köylü, gıza ve ayı gocasına üzülüya.

Ulviye Acar

5.5. Ayşe ile Fatma

Evvel zaman içinde galbur zaman içinde bi varmış bi yokmuş bir dane adam vamiş. Bu adamıy da bi garıcığı vamiş. Bu adam ve gadın geçinip gidiyalamış. Güzelce geçinip giden bu garı gocanıy zamanla bir gızları olmuş. Gızıy adını da Fatma koymuşla. Böyle güzelce geçinip gidelleken adamıy garısı ölmüş. Adamcaz gızıyla yalnız başına galya. Aradan senele geçiya. Adamcaz yalnızlığa dayanamaya ve başka bir gadınla evleniya. Bu gadınıy gızınıy adı da Ayşe'ymiş. Gene aradan uzun bi zaman geçiya ve gadın üvey gızı Fatma'dan rahatsız oluya. Gadın gocasını çekiya kenara.

- Adam sen git bu gızı ne yapasay yap, istesey ya garantlik oluktan aşaya at ya da dereye at ben görmeyemde gitsin, demiş

Adam garısınıy söylediklerinden sonra düşünüya, daşınıya ve ne yapacanı sapıtıya. Bir tarafta garısı, bir tarafta üvey gızı, bir tarafta öz gızı ne yapay diye düşünükken bir fikir geliya aklına. Adam bi balta, bi çuval, bi ip ve bide gabak alıya ve gızına,

- Ben gidiyom gızım Fatma sen gel, deya.

Gız babasınıy istene şaşırıya ve ne deyeceni bilmeya.

- Baba akşam vakti oraya gidülü mü, deya.

Babası mecbur gidiya,

- Gızım senle ben çıra bulup gelecez, deya.

Tabi gız buvasınıy isteni gıramaya ormanıy yolunu tutuyala. Adam ormana geldinde elindeki gabağı bir ağaca asıya ve gızına deya ki,

- Sen aş ki yoldan git ben yukardan gidem.

Gece vakti ormanda buva ve gızın yolları ayrılıya. Gız bir müddet sonra gorkuya ve gabağın asıldığı yere gideya babasını beklemeye başlaya. Gız epey bekleye babası gelmeyince orada gördüğü gücçük bir ışığı takip etmeye başlaya. Işığı takip eden gız sonunda bir değirmene varıya. Değirmene gelen gız orada saklanıya, bakıya ki değirmeniy içinden sesle geliya. Davullan, zurnaylan, göçekle oynaya oynaya değirmende ses çıkarıyala. Bu sesleden biri burnunu çekiya ve bağıriya.

- Burada bi şey sanki insan gokuya, deya.

Sonra sesler gızın yanına doğru geliya ve soruya:

- Sen in misiy, cin misiy?

O zaman Fatma cevap veriya,

- Ne inim ne cinim sizin gibi şeytanım.

Şeytanlar, kızı çok seviyala. Gızı güllük gülistanlık giydiriyala gollarına bilezikle döşeyela. Aradan uzun senele geçiya. Şeytanla bigün gızı evine göndermeye garar veriyala. Gız evine gidiya fakat üvey annesi evde olmaya. Üvey anne suda oluya sonra sudan geliya ve bakıye ki Fatma eve gelmiş. köylüle Fatma'nıy başında, Fatma'nın golları altın dolu, yüzü gülüya. Üvey anne Fatma'yı görünce çok gıskanıya ve gocasına söyleniya.

- Adam, sen Fatma'yı eletdiğiy yere benim gızım Ayşe'yi de elet, deya.

Adam yine yanına bi balta, bi çuval, bi ip ve bide gabak alıya ve yola düşiyala. Adam ormana geldiğinde elindeki gabağı bir ağaca asıya ve üvey gızına sesleniya.

- Sen aşı ki yoldan git ben yukardan gidem

Üvey gız Ayşe garanlıkta ormanda ilerleken bir ışık görüya. Garşısına bide yol çıkıya. Fatma yoldan doğru aşı iniya. Fatma biraz ilerleya, davullan, zurnaynan, göçeklenen oynaya oynaya. Sonra değirmenden ses çıktığını duyuya. Bu sesleden biri burnunu çekiya ve bağıriya.

- Burda bir şey va. Sanki insan gokuya, deya.

Sonra sesle gızın yanına doğru geliyala ve soruyala:

- Sen in misiy, cin misiy?

Üvey gız Ayşe seslere cevap veriya.

- Ne inim ne cinim ben bir insanım, deya.

Şeytanla, gızın insan oldunu anlayınca onu bi guyuya atıyala ve orda bırakıyala. Üvey gız Ayşe burada ölüya. Ayşeniy kemiklerini ormanda köpekle buluya annesiniy gapısınıy önüne getiriya. Göpekle başlaya ulumaya, Üvey anne gapıdaki gemikleri gızı Ayşe'ye ait oldunu anlaya ve başlaya ağlamaya. Üvey gadın gocasına söyleneiya.

- Sen gızıy Fatma'yı altınlara boğduy. Benim gızım Ayşe'niy kemiklerini götürdüy. Gayri senle duramayon, deya.

Üvey anne evden çekiya gideya. Adam da zengin gızıyla ferah bir hayat sürüya. Üvey anneniy kötü olması kendi başını yakıya.

Ulviye Acar

5.6. Ayşe Gız

Köyü birinde bir Ayşe gız vamiş çok çalışkan ve agıllı bir gızmış. Herkese yardım ede ve herkesiy işine koşamış. Zonguldak'ta fındık ağaları çokmuş. Gızda kimin fındık işi vasa yardıma gidemiş. Gıza tüm köy bakıp durup nazar edellemiş. Gızın annesi bigün ince hastalığa yakalanmış ve ölmüş. Tabi gız perişan oluya ne yapcanı ne edceni bilemeya. Gızın babası boş duramaya. Garısınıy ölümüne üzülmeden hemen evleniya. Gızıy üvey annesi çok iyi bi gadın değilmiş ve onuy da iki genç gızı vamiş. Aradan biraz zaman geçiyala üvey anne ve gızları bi araya geliyala zavallı gıza kötülük etmeye başlayala. Evdeki tüm işleri, bağ bahçeniy temizlini zavallı gıza yaptıriyala. Üvey anne ve gızları aşam eve babaları geldinde gıza iyi davranıyala. Bu yüzden de babanın gızınıy gördüğü zulümlerden asla haberi olmaya. Zavallı gız da babasınıy huzuru bozulmasın diye hiç sesini çıkarmaya. Zavallı gız hem zulüm görüya hem de bunları kimseye anlatamaya. Köyü birinde çok varlıklı bir fındık ağası vamiş

ve Ayşe gızı çok beğenmiş. Tabi etraftan da gızın ne gada iyi oldunu gonusulmuş. Zengin fındık ağası oğlunu bu gızla evlendirmeye garar veriya. Ayşe gız da oğlanla evlenmeyi kabul ediya. Gel zaman git zaman Ayşe gız çok varlıklı ve zengin bir gadın oluya. Üvey anne ve gızları da bu durumu çok gıskanıyala. Aradan uzun yıllar geçiya. Ayşe gızın babası vefat ediya. Babaları vefat edince, üvey anne ve gızları çok yoksul ve parasız galıyala. Üvey anne bir gün Ayşe gızın yanına gelmiş.

- Ah Ayşe gızım biz çok aç galdık. Sen varlıklı bir hanımsıy bize yardım et. Kol kanat ger, deya.

Ayşe gız üvey annesi ve gızlarını kendisine yaptığı kötülükleri unutuya ve onlara yardım etmeye garar veriya. Gocasıyla gonusuya ve üvey annesiyle gızlarını yanına almak istedini söyleya. Gocası da Ayşe gızı gıramaya ve bunu gabul ediya. Üvey anne ve gızları Ayşe gızın evinde yaşamaya başlıyala ve garınları doyuya. Ama üvey anne Ayşe gıza yaptıkları kötülükleri düşünüya, üzölmeye başlıyala ve Ayşe gızın ne gadar iyi birisi olduğunu anlaya. Bir gün Ayşe gıza deya ki,

- Gızım biz sana çok kötölük ettik ama sen bize eviyi açtıy. Allah senden razı olsun, deya.

Ayşe gız da çok iyi galpli olduğu için olanları, gördüğü kötölükleri unutuya ve üvey annesini de gızlarını da affediya. Bi arada mutlu mesut yaşayala. Üvey anne ve gızları da yaptıkları kötölüklerden her zaman utanç duymuş. Ayşe gızın iyilikleri de dilden dile dolaşıp durmuş.

Cengiz Acar

5.7. Bir Adamıy Üç Kızı

Bi adamıy üç gızı oluya. Gızlarıy ikisi çirkin fakat en gücçük olan çok güzel. Diğer iki gardeş gücçük gızı çok gıskanıyala. Buvaları evde yokken tüm evin işlerini, bağ bahçe işlerini hep gücçük gıza yaptıyıyala. Gücçük gız da hiç sesini çıkarmaya. Buvaları aşam eve geldinde gızlar her işi gendileriniy yaptını gücçük gızın bütün gün oturdunu söyleyala. Buvaları gücçük gızı çok sevmesine rağmen hiçbi iş yapmadan bütün gün oturmasına sinirleniya ve gücçük gızını ilk isteyene verecen diye kendisine söz veriya. Bi gün köyün delisi gapıya geliya ve adamdan gücçük gızını isteya. Baba güzeller güzeli gızını deliye vermek istemeye fakat gendi

gendine verdiği söz aklına geliya. Gızını deliyen gönderiya. Masal bu ya deli oğlan gızı alıya gidiya. Gittikleri yerde çok yakışıklı bir prense rastlıyala. Prens gızı görünce güzelliği garşısında şaşırıya ve evlenmek isteya. Deli oğlana para veriya ve gızı ondan alıya. Prens gızı sarayına götürüya ve anlı şanlı bir düğünle evleniya. Tabi gücçük gız zengin, varlıklı bir prenses oluya. Bir gün sarayda gezerken gücçük bir çocuk yanına geliya.

- Prensosim seni öldürecekke, deya ve ortadan kayboluya.

Prensos bunu gocasına anlatıya. Gocası gücçük bir çocuğun lafına inanmaması gerektiğini söyleya. Bir zaman sonra prensos ilk çocuğunu dünyaya getirecekken vefat ediya. Prens sağlıklı garısınıy ölümünü hazmedemeya ve garısınıy öleceni söyleyen gücçük çocuğu bulduruya.

Prens, gücçük çocuğa garısının ölçeni nerden bildiğini soruya. Çocukta iki köy ötede gızın çirkin gardeşlerini gısgançlıktan dolayı gücçük gızı doğurtan ebeye para vererek, onu doğumdan sonra öldürtceklerini gonuşuken onları duyduğunu söyleya. Prens gızın kardeşlerini buluya, zindana attırıya. Doğan çocuğunuy büyüyüp, onları öldürüp, annelerinin intigamını alacağı güne gada zindanda galacaklarını söyleya. Bi iki yıl sonra prensin garısı çıkıp geliya. Tabi herkes şaşkın. Gız prense,

- O çocuk bana ablalarımın beni öldürtcenı söyledi. Bende çocuğumu doğurup saraydan kaçtım. Çünkü sen bana inanmadın, deya.

Prens garısını görünce çok seviniya. Ona sarılıya ve ablalarını zindana attırdığını istediği zaman onları öldürtebileceğini söyleya. Gız ablalarının ölmesine razı olmaya ve sarayında kendisine hizmetçi tutuya onları. Böylece acısı biraz olsun hafifleya. Gücçük gız iyi galbiniy, iyiliğini görüya sarayda çocuğu ve gocasıynan bir ömür mutlu yaşaya.

Gülten Verim

5.8. Değirmen Taşı

Köylüle değirmen taşını dereye indümek isteya. Bi araya geliya ve istişare yapıya.

Bu taşı aşaya, dereye indürecekleri değirmen taşı nasıl iner deya düşünüyala. İçlerinden en akıllıca olanı bir fikir deya,

- Bu taşın ortasına bir delik açın ve gafamı burdan geçiriy, beni ordan tutup aşı indiriy, deya.

Adamıy fikrini beğenmişle ve adamıy gafasını taşın ortasında ki deliğe sokuyala, başlamışla adamı yuvarlamaya. Tabi adamlar taşı yuvarlanuken tutuya. Ama daş yuvarlandıkça hızlanıya. Hızlanınca başlamış yukardan aşaya gitmeye. Taş yukarıdan aşı döne döne koparıya adamıy boynunu, adamın gafası içeri düşüya. Gelip adamıy yanına bi bakıyala ki adamıy boynu yok. Sonra adamlar aralarında başlayala tartışmaya.

- Bu adamıy boynu va mıydın, yok muydun?

Garadeniz masalıya, sonra garar veriyala. Adamıy boynu va mı, yok mu diye adamıy garısına sormaya garar veriyala.

- Hanım gocayıy boynu va mıydın, yok muydu, diye soruya.

Gadın önce şaşırıya ve sonra cevap veriya.

- Zabanan çorba yirken sakalı töm töm sallanıya. Gafası yerindeydin, deya.

Gadın sonra anlıya ki gocası ölmüş ve başlıya ağlamaya. Bu masalda burda biteya.

Halil Demiroğlu

5.9. Eviy Yedi Oğlu

Bi vamiş bi yoğmuş. Bi adamıy yedi oğlu vamiş. Adam bu oğullarını bi evde yedi gızı olan birisiyle evlendümek isteya. Adam bi gün karısına deya ki,

- Ben gapı gapı gezüp bi evde yedi gızı olan aile bulacam, deya.

Adam arayıp arayıp buluya. Koyün birinde yedi kızı olan bi adam va. Adam oğulları için kızları babasıyla konuşuya.

- Sen kızları hazırla ben de evime dönüp düğün hazırlıklarına başlayam, deya.

Oğlanla evlerine gitmek için babalarıyla beraber yola çıkıyala. Uzunca bi süre gittikten sonra yolda ormandan geçeken yaşlı sakallı bir dede görüyola. Dede bunlara sesleniya.

- Falan yoldan geçmey orası çok tehlikeli, deya.

Fakat oğlanla aksakallı dedeniy laflarını dikkate almayala. Yaşlı olduğu için onun bunakça gonuştunu düşünüyala. Fakat gücçük oğlan aksakallı dedeniy söylediklerine inanıya. Fakat yine de kötü yoldan geçiyala. O yoldan geçeken de garşılarına bir dev çıkıya ve dev oğlanları rehin alıya. Oğlanla bir şekilde deviy elinden gurtuluyala. Fakat gücçük oğlan devin elinde esir galıya. Gücçük oğlanı evleneceği gız yani nişanlısı gücçük oğlanı kurtarmaya geliyala fakat dev kızı da esir alıya. Dev bir şart goşuya. Gücçük oğlana deya ki,

- Falan yerde bir perili koşk va orada kendi kendine müzik çalan bi müzik aleti va. Bana onu getirüse sen bana nişanlını veririm. Çünkü çok yalnızım ve benim bir müzik aletine ihtiyacım va, deya.

Çocuk devin elinde nişanlısını bırakıp yola goyuluya. Yolda gideken bir öküze rastlaya ve öküze yardım ediya. Öküz de çocuğa üç tüyünü veriya.

- Başın darda olduğu zaman bu tüyü salla ben hemen gelürüm, deya.

Çocuk yolda gideken garıncalara rastlaya. Garıncala garşıdan garşıya geçemeyala. çeveriya ve başı dertte olduğunu sallamasını söyleyala. Çocuk yine gideken bir deve kuşu görüya ve deve guşu da ona bir küp veriya.

- Başın darda oldunda güpü içip görünmez olusuy, deya.

Uşak uzun bir zaman gidiya ve nihayet perili koşke ulaşıya. Uşak hemen deve guşunuy verdiği güpü içiya ve görünmez oluya. Vezirle çocuğu görmeyince çocuk rahatlıkla muhafızları atlayıp koşke giriya. Periye öğle yemeni getiriya. Peri

hepsini yemeyince çocuk yemey geri kalanını yiya. Gave geliya ve çocuk uşak onuyda yarısını içiya. Peri şüpheleniya. Uşak da o sırada bi yere çarpınca tekrar görünür oluya ve periye derdini anlatıya. Deviy nişanlısını rehin aldını ve kendisindeki müzik aletini ona eletüse nişanlısını rahat bırakacanı söyleya.

- Peri de benim istediklerimi yapasay sana aleti verürüm. Aşada ambarda buğdayla arpa karışımını akşamdan zabaha tek tek ayurusay sa istediği verürüm, deya.

Çocuk garıncaları çağırıya ve garıncala sabaha gada bu işi hallediyala. Fakat peri gene durmaya.

- Benim çok güçlü bir güreşçim va. Onla güreşebilüsey sa müzik aletini veririm, deya.

Çocuk öküze söyleya ve öküzde bütün guvvetini çocuğa veriya ve çocuk öküzü gücüyle güreşçiyi yeniya. Peri müzik aletini oğlana veriya. Ve deve guşunuy uçma gücünü kullanarak deviy yanına gidiya müzik aletini deve veriya. Dev çok seviniya ve ilk kez birisini kendisine insan gibi davrandını söyleya. Çocuğa nişanlısını yanında mücevherler ve altınlarda vererek çocuğu evine gönderiya.

Çocuğun abileri de eve gelmeyen gücçük oğlan için babalarına yalan söyleyala. Çocuğuy artık onlarla yaşamak istemedini ve sevmedini o yüzden gelmedini söyleyala. Gücçük oğlan ve nişanlısı eve varınca, oğlanı babası oğlana söyleniya.

- Sen benim evlatlarım içinde en merhametli olandı. Neden bizi istemediy ve terk ettiy, deya.

Çocukta olayıy aslını abilerini gendilerini uyaran aksakallı dedeyi dinlemediklerini, götürüyala girdiklerini ve devin kendisi ve nişanlısını rehin aldını anlatıya. Adam gücçük oğlu ve gelinini bağrına basıya ve kırk gün kırk gece düğün yapıp mutlu olula.

Halil Demiroğlu

5.10. Fatih Sultan Mehmet

Günün birinde, Fatih Sultan Mehmet bir koye geliya ve inceleme yapıya. Cami, mescit, gonaklama yeri yapmak için uygun yer arayala. Bir yerde garar veriya ve orada inşaatı başlatıya İnşaat epey ilerledikten sonra köyde bulunan yaşlı bir gadın geliya. Gadın bir bakar ki onun yerlerinde inşaat yapıya. Gadın rızası alınmadan yerinin üzerine medrese yapılmasına çok sinirleniya.

- Benim yerime ırızam olmadan bu inşaatı kim yapıya, diye soruya.

Köylüler gadına cevap veriya,

- Fatih Sultan Mehmet Han yapturuya, deya.

Gadın köylülerin söylediklerine çok gızaya ve rızası olmadan onuy yerine inşaat yapduğu için Fatih Sultan Mehmet Hanı gadiya şikayet ediya. Gadı, Fatih Sultan Mehmet Hanın devlet oldunu ve devletin de istediği yere inşaat yapabilceni söyleya. Bundan sonra araya bir sürü bilirkişi giriya ve Fatih Sultan Mehmet'e ulaşıya. Fatih Sultan Mehmet,

- Devletin yaptığı kıstastır, isteği yere istediğini yapar, diye cevap veriya.

Sonra gadın, Fatih Sultan Mehmet'i mahkemeye veriya. Mahkeme Fatih Sultan Mehmet'i suçlu buluya. Fatih Sultan Mehmet'e haber gönderiyala. Bir insanın rızasını almadan cami, medrese yaptırmanıy yanlış oldunu ve inşaatları yıkması gerektiği söyleya. Bunuy üzerine padişah düşünüya, taşınıya.

- Demek ki bu dünyada padişan değil, insanıy hükmü va, deya.

Padişah emir veriya ve tüm inşaatı yıktırıya. En önemli hususuy kul hakkı olduğunu anlayan padişah, yaşlı gadınıy evine gidiya; elini öpüya ve helallik isteya. Gokoca padişah bu davranışınan tüm cihana güzel bir ders veriya. Bu masal da burda bitiya.

Halil Demiroğlu

5.11. Garibin Fesi

Çok esgileden, Zonguldan köylerine perşembe günleri, mandalar getiriyala ve görücüya çıkarıyala. Köylü perşembe günleri, farklı çevrelerden gelen esnafla gaynaşıp ve akıl alışverişi yapalla.

Bi perşembe günü mandaları getiren adam, ağanıy yanına gideye ve ona akıl danışıya. Önce güzel bi sohbet ve gaynaşmanıy ardından ağaya soruya.

- Ağam, benim fesim çok girli ne yapsam girini akıtamayon. Sen buna bir çare bul, deya.

Ağada düşüneya, taşıniya.

- Sen salak mısıy be adam? Bundan golay bi şey yok. Ben bu işi hemen hallederin, deya.

Ağa bağıriya.

- Benim silahımı götürüy çabuk, deya.

Ağaya silahını veriyala ve ağa, adamıy fesine doğru veriya gıvılcımı. Ağa fesi gıvılcımla temizlemeye çalışırken garşıdan bir manda sürüsü geçiya. Herkes farklı bir şeyler söyleya. Ağa bi ona bakıya bir buna bakıya ve kafası garışıya. O sırada silahını da unutaya. Adam da söylenmeye başliya.

- Ağa, tavını geçirdin benim fes elden gidiye, deya.

Adamın lafi üzerine ağa sinirleniya ve fese bakıya ki, fes elden gidiya. Sonra söylenmeye başlaya.

- Sen beni lafa tuttun, ondan dolayı ben fesi unuttum, deya.

Fesi elden giden adam üzölmüş ve başlamış söylenmeye.

- Ah ağam ah sen ne yaptıy ?

Ağa fesi bir çıkarmış, silkelemiş ki ne fes galmış ortada ne bi şey. Adam üzölmüş hayıflanmaya başlamış. Ağa da, adama cevap vemiş.

- Sen beni lafa tutmasaydıy, seni fes pür pak çıkacaktıy. Gayri yapcak bi şey yok. Giden gitti, deya.

Bu masalda burda bitiya, olan garibin fesine oluya.

Temel Turan

5.12. Gül ve Yalan

Evvel zaman içinde galbur zaman içinde nice bülbüller öter gırmızı güller içinde. Ben deyim eski zamanlada siz deyin yeni zamanlada. Çok eskiden gülleriyle ünlü bir köy vamiş. Bu köyde yetişen güller çok güzel gogamiş. Güllerin gokusı herkesiy dilindeymiş ve uzaklardan duyulmuş. Bu güllerin gokusı çok etkiliymiş hasta insan güllerden goklasa iyileşümüş, ağlayan çocuk güllerden goklasa susa ve üzüntülü insan gülleden goklasa derdi azalımış. Köy halkı da bunu bildiği için rengarenk güllere gözü gibi bakımış. Köyde her zaman bir huzur ortamı ve mutluluk vamiş. Köy halkı kin, nefret bilmezmiş. Herkes birbirleriyle barış ve huzur içinde yaşallamış. Gülerin gokusı mu insanları bu gadar ahlaklı yapmış yoksa köy halkı gendiliğinden mi bu gada iyiymiş kimse bilmezmiş ama her güzel sebep güllere bağlanıyomuş.

Bi gün köye yabancı bir aile gelmiş ve koyün bahçeli bi evine yerleşmiş. Aradan biraz zaman geçiya bu yabancıların oturduğu evin bahçesindeki güller gogusunu yitirmeye başlamış ve bunu gören göylülerde çok üzölmüş. Zamanla diğer evlerin bahçesinde güllerin goguları da gitmeye başlamış. Köylüler bir araya geliya bu durumun nedenini araştırmaya başlamış. Bir gün koyünün biri bakıya ki koye yeni gelen bu ailenin çocukları yalan söyleya. Oysa köyde ki o güne gada göyde hiçbi çocuk yalan konuşmazımış. Yeni gelen ailenin çocukları yalan söylemeyi köydeki diğer çocuklara da öğretiya. Her çocuk bir yalan söyledinde, bir tane gül kokusunu kaybediya. Zamanla tüm güller gogusunu yitiririya. Çünkü insanlar yalan söyledüklerinde ağızlarından çok kötü bi koku çıkamış. İnsanlar alamadığı için bu kötü koku gülleri çok etkileya ve güllerin kogusu gidiyomuş. Yalanların olduğu hiç bi yerde güller güzel kokmazmış.

Gunlerden bi gün koy halkı bir araya gelerek gülleri için bi çare bulmaya garar veriya ve bikaç kişi bir araya geliya köye yeni taşınan bu aileyle tanışmaya

garar veriya. Onlara yalan söylemenin ne gada kötü bir şey olduğunu anlatıyala. Köylüler giderken solgun gullede de bir demet yapıyala ve yanlarına alıyala. Yeni taşınan ailenin gapısını çalıya ve garşılarna yalan söyleyen çocukların annesi çıkıya. Köylüler solgun gül demetini gadına uzatıya. Kadın bu duruma çok şaşırıya. Sonra kadın köylüleri içeri davet edıya. İçlerinden bilge köylü konuşmaya başlıya.

- Bizim güllerimiz önceden çok güzel gogardı. Çünkü kimse yalan söylemezdi. Siz yalan söylediğiniz için güllerimizin gogusu gitti ve biz bu duruma çok üzülyöz, deya.

Bilge köylüyü merakla dinleyen ev halkı, başlarını öne eğmiş ve çok utanmış. Kendilerini etrafa götü koku saçan güller gadar kötü hissetmişle ve bilge göylüye bir daha yalan söylemeyecekleri konusunda söz vemişle. Verilen bu söz o sırada gökyüzüne yükselmiş ve o anda güller yeniden açmaya ve güzel kokula etrafa saçılmış. Köylüler mutlu bir şekilde yaşamlarını sürdürmeye devam etmiş.

Temel Turan

5.13. Hocanın Gurnazlığı

Koyün birinde gadının biri, her gün camiye gideya ve namaz vazifesini yerine getürüya. Hoca da camiye gelen bu gadına el altından göz dikiya. Bunları evleri de birbirine çok yağın mı sa. Hoca abdest alırken her gün gadına el sallaya. Kadın da bi gün, iki gün derken dayanamaya. Ne yapsam ne etsem diye düşünmeye ve dertlenmeye başlıya.

- Ah hoca, ah hoca sen ne yapıyuy? diye söylenip durıya

Gadın sonunda, hocanın edepsizliğini, gocasına söylemeye garar veriya.

- Burada bir adam va. Seniy hoca bana her gün el sallıya. Ne yapsam şaşırđım, deya.

Adamın da ağına güzel bir fikir geliya.

- El salla sen ona, eve gel de bagalım o zaman ne olıya, deya.

Gadın bi kaç gün daha beklia. Hoca her sabah gene el sallıya Kadın bir gün hocaya sesleniya.

- Beyim evde yok hoca efendi, eve gel, deya.

Neysen kadın hocayı eve çağırıya ve hoca eve geliya. Kadın,

- Yatama bak, yatama, deya.

Sonra hocayı evde sıkışdırıyala, veriyala sopayı, veriyala sopayı aradan uzun bi zaman geçiya. Kadın gene bir gün hocayı denemek için hocaya el sallaya. Hoca kadının garşısında duruya fakat kadına el sallamıya. Kadın hocaya sesleniya.

- Hoca Efendi gelsene, deya.

Hoca kadına mahcup bakıya, cevap veriya.

- Gelümüyün artık ben sopayı yedim, deya.

Hoca bir ton daya yiya, göyden de oluya, hocalıktan da. Bu da ona büyük bir ders oluya.

Meral Savaş

5.14. Hocanın Sonu

Koyde iki çocuklu bir adam va deyela. Bir gün çocuklardan biri babasına tarlada çift sürerek yardım ediya. Diğeri de kasabaya iniya. Tarlada çift süren çocuk, su almaya eve gidiya; bi de bakmış ki evden acayip sesle geliya. Çocuk koşa koşa babasınıy yanına gidiya.

- Baba bizim evden acayip sesler geliya. Hoca efendiniy sesine benzeya, deya.

Babası da sinirleniveriya.

- Oğlum ses felan gelmeye sen yalan söylüyön, deya.

Aradan biraz zaman geçiya çocuk tekrar eve gideya. Suyu alıp geliya. Annesi de tarlaya geliya. Biraz çalıştıktan sonra babası,

- Artık biz de Şu bahçede ekinimizi biçmeye gidelim, deya.

Adamın gücçük çocuğu çok gurnaz ve munzurmuş. Hoca efendi ikinci namazını okuca sırada, elindeki misketi minareniy öteberisine güzelce yayıya. Hoca ikinci namazını ogurken misketleri hocanıy üzerine salıya. Hoca ne olduğunu anlamadan paldır güldür aşağı düşüya ve ölüya. Çoluk çocuk aç tarladan döneken bide bakmışla ki bi yas, bi ağıt ortalığı sarıya. Bir de bakıyala ki bizim hoca efendi ölmüş. Adam hocanıy öldünü anlayınca gücçük oğluna söyleniya.

- Bak oğlum ben sa demedim mi hoca efendiye sen iftira attın bak Allah belasını vedi, deya.

Çocuk gülüya ve hocanıy öldüğüne de seviniya babasına deya ki,

- Ahhh buvacum ahh sağa galsaydı hoca anamı da çok Şey yapcaktın. Allah'tan ben misket attım da hocayı misket sayesinde öldüdüm. Anamı da gurtardım, deya.

Bu masalda evin gücçük oğlu sayesinde hoca kötü emellerine ulaşamadan bitiya.

Fatime Çorak

5.15. İki Arkedaş

Zonguldak koylerinde hazine va diye söylentile oluyormuş. Bi köyde yaşayan iki asalak arkadaş ellerine geçen bi haritayı çözmek istemiŐle fakat bi türlü haritada ne oldunu öđrenememiŐle. Adamlardan biri arkadaŐına haritayı bu işi bilen birine götürmem, demiş. İki arkadaş önce hocaya gitmeye karar vermişle. Hocanıy yanına varduklarında meramlarını dile getirivermiŐle.

- Hoca efendi bizim elimizde bi harita va. Altınların yerini gösteriya. Sen hocasıy bilüsüy bakıvede bize yerini söyleyive, deyala.

Hoca düşünüya, taşınıya ne deyeceni bilemeye. Sonra deya ki,

- Ben inceledim ama bunu anlamadım. Siz bilen birine götürüy, deya.

Sonra bu iki arkadaş dağları arkasında her şeyi çok bilen ermişe gidiveriya. Günlerce yryala ve yorgunluktan lyala. Neyse sonuçta ermişe ulaşıyala.

- Ermiş biz sana çok uzun yoldan geldik. Elimizde bi harita va bak da bize altınları yerini syleve, deyala.

Ermiş sinirleniya ve adamlara bağırmaya başlaya,

- Ben hastalara şifa bulurum, kısmetsizlere goca bulurum ama altın yeri bulamam. Yryn gidin işinize, deya.

Sonra iki gafadar boş durmaya tabi bu seferde varıyala muhtara.

- Muhtar sen bizim derdimize bi çare bul biz harita bulduk ama okuyamayoz. Altınlara ulaşamayoz. Bilsey sen bilsy, deyala.

Muhtar bunlara gızıya ve onları ordan govalaya. Bu iki işsiz harita ellerinde ona buna soraken ceplerinde ne vasa harcayala. Eve döndüklerinde bakıyala ki garıları da terk etmiş ve gitmiş. Sonra düşünüp taşınıyala ve varıyala imama. İmam efendiye anlatıyala dertlerini. Yanlış işlere girdklerini ve tövbe etmek istediklerini, deyala. İmam bunları dinleya ve deya ki,

- şu kitabı alıy okuyuy ve  gün dua ediy. Allah'tan istemeyi biliy o size doğru yolu gösterir, deya.

Bu iki arkadaş yapduklarından utanarak kitabı okuya ve  gün dua ediyala.  gün boyunca rüyalarında kendi evlerini görüyala. Sonra evin altını kazıyala ne grsnle kp küp altın. Sonra hemen imamı yanına gidiyala.

- İmam efendi biz senin dediğin gibi dua okuduk ve rüyamızda evimizi gördük altınlar bizim evden çıktı, deyala.

İmam da gülerek deya ki,

- Siz neyi kimden istecemizi bilmiyonuz. Kul Allah'ın yaratduğudu. Kulu yaratandan istemedenden kuldandan istemek olmaz. Bu da size ders olsun bundan sonra kimden ne isteyeceni bilirsiniz, deya.

Bu iki argadaş bu yaşadıklarından sonra iyi insan oluya ve bu masalda burada bitiya.

Fatime Çorak

5.16. Gar Nine

Eski zamanlada, gadının biri öz diğeri üvey iki gızı va deyale. Gadınıy, öz gızını seviya üvey gızına ise kötü davranıya, onu hiç sevmiya. Üvey gızı, bir gün gyunuy başına oturuva oya yaparken tıgını guyuya düşürüveriya. Ağlaya ağlaya üvey anasınıy yanına varıya ve tıgını guyuya düşürdüğünü, deya. Kadın kötü galpli deyale, gızı azarlaye ve ona: Madem tıgı düşürdü in aşaya onu al, deya. Kadın böyle söyleyerek üvey gızını tuttuğu gibi guyuya atıya. Gızcaz gyunuy dibine varıya, burasınıy acayip bir ülke olduğunu görüya ve arkasından bir sesin geldiğini fark ediya.

- Çabuk ekmeğimi çıgarıy, yoksa yanıya, diye bağırdını duyuya.

Kız arkasına dönünce kendisine seslenenin bir fırın olduğunu fark ediya ve mis gibi pişmiş ekmeğe fırından çıkartıya. Daha sonra bir elma ağacı ona sesleniya.

- Çabuk ol olgunlaşmış elmalarımı çürümeden topla, deya.

Gız ağaçtaki bütün elmaları hemen toplaya. Bir yolun sonunda gücçük bir ev görüya ve evin eşiğinde oturan bir nine ona,

- Benimle birlikte oturmak iste misiy? Çok çalışısay sana iyi bir armağan sözü verürüm, deya.

Gız merakla gadına ne yapacanı soruya ve kadın anlatıya,

- Yemek bişürcey odaları süpürcey temizlecey. Sonrada gar yağsın diye yastıkları pencereden guvvetlice silkeleycey. Şunu bil ki bana gar nine derler, deya.

Gücçük gız söylenenleri o gadar iyi yapmış ki, sonunda lapa lapa gar yağıya. Gücçük çocuklar sevinç içinde gartopu oynayala. Gar nine gücçük gıza düşüncelerini söyleya.

- Çok iyi çalıştıy, armağanı da hak ettin, deya.

Gar nine gücük gıza guyudan çıkacağı yolu gösteriya. Gızcağız kemeriy altından geçeken gökten altın yağı veriya. Gücük gız önlüğünü çeviriya, altınları toplıya ve gar nineniy izlediği yolu izleyerek yeryüzüne çıkıya. Üvey ana gızını elinde altınları görünce gısganmış ve öz gızına guyuya bir tığ atmasını ve sonrada inip almasını öğütleye. Gız annesinin dediğini yapıya. Guyunuy dibine iniya ve o acayip ülkeye varıya. Fırın ondan da ekmeğini yanmadan çıkarılmasını isteya ama gadınıy öz gızı ne fırından ekmeği çıkariya ne de elmadan devşireya. Gadınıy öz gızı vaktiniy olmadını söyleyerek onları başından savıya. Sonunda ekmekler yanıya ve elmalar çürüya. Gız yürüyerek sonunda gar nineniy evine varıya ve bi gece nineyle birlikte kalıya. Ama gız ertesi gün geç vakitlere gadar hala uyuya. Yatak odasıy halan dağınık ve ortalık hala girli. Her taraf perişan ve toz içinde. Gar nine bu durumu görünce sinirleniya ve gıza hakkını vereceğini söyleya. Yeryüzüne çıkış yolunu ona da gösteriya. Gız gösterilen yolu hemen izleya ve gemerin altından geçegen bu kez pislik yağıya ve gızıy saçı başı ve giysileri pislik içinde kalıya. Gız yeryüzüne çıkınca herkes onun bu haliyle alay edeya. Sonuç olarak iyi galpli gızıy armağanı altın götü galpli gızıy armağanı pislik oluya.

Zeynep Gebedek

5.17. Gavak Ağacı

Bi vamiş, bi yokmuş. Zaman zaman içinde, galbur saman içinde. Deve tellal iken, horoz imam iken, manda berber iken, annem kâşıkta, babam beşikte iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, Zonguldak'ta güzel bi gız vamiş. Bu gız öyle güzelmiş ki herkes gıza bakıp duruyamış.

Gız bi gün çok sıkılıya ve ormana gezmeye gidiya ormanda gezeken gaybolıya ve ne yapacağını bilemeya. O sırada ormanda bir gavak ağacı görüya ve gavak ağacına derdini anletıya.

- Eğil gavak eğil, deya.

Gavak ağacı eğiliya ve gızı dinleya. Gız gene gavak ağacına sesleniya.

- Eğil gavak eğil, eğil de beni yanına al, deya

Gavak ağacı gızı tepesine alıya ve ormanda başına bir iş gelmesin deya gıza sahip çıkıya. Gız geceyi gavak ağacının depesinde geçiriya. Ertesi gün bir prens oradan geçerken gavak ağacının tepesinde gızı görüya ve gıza orada âşık oluya. Ama gızı oradan nasıl indireceni bilemeye ve neneye gidip yardım istiya.

- Nene ben gavak ağacının tepesinde ki güzeller güzeli gıza âşık oldum. Ama onu gavak ağacının tepesinden nasıl indirecemi bilemeyon anca sen bana yardım edersin, deya.

Nene ve prens ormana gideya ve gavak ağacının tepesindeki gızın altına gidiya. Nene ağacın altına gazan goyuya ama gazanı ters goyuya. Yine ağacın altına saçak goyuya ama saçağıda ters goyuya. Gızda bunları ağacın tepesinden görüya ve neneye sesleniya.

- Nenem gazanı ters goyduy. Saçağı da ters goyduy, deya.

Nene de gıza deya ki,

- Ah gızım ben yaşlandım gari bunları nasıl düz goyam sen aşağı ende bana yardım edive, deya.

Ama gız aşağı inmek istemeyä. Nene ertesi gün gene geleya ve gavak ağacının altına ağaç dikmeye çalışıya gız gene ağacın tepesinden sesleniya.

- Nene gavak ağacının altına ağaç dikilmez. Çünkü ağaç altına ağaç dikmek günahdır, deya.

Nene o zaman gıza aşı inmesini ve kendisine yer göstermesini, gözlerinin görmediğini söyleya. Gız ormanda kendisine sahip çıkan gavak ağacına gıyamaya ve aşağı inmeyä. Nene sinirleneyä ve prensin yanına gideya.

- Bu gıza ne ettiysem aşağı inmedi ve ne edeceğimi şaşırđım, deya.

Ertesi gün prens ve nene yeni bir plan guruyola ve gavak ağacının altına iniyala. Prens o sırada ölmüş numarası yapaya ve yere yatıya. Gavak ağacının tepesindeki gız bunu görüya ve neneye deya ki,

- Nenem bir adam öldü yardım et de galdır ağacın altından, deya.

Nene deya ki,

- Gızım ben yaşlı garip bir gadınım nasıl galdırayım. Gücüm guvvetim galmadı sen bana yardım et, deya

Gız bunun üzerine gavak ağacına sesleneya.

- Gavak sen beni gurtardın ormanda yalnız galsaydım beni gurtla guzular yerdı. Beni aşağı indir de ben de neneme yardım edeyim, deya.

Gavak ağacı o sırada dallarını aşağı iteya ve gız ağaçtan aşağı eniya. Tam prensin başına gıdeya o sırada prens gözlerini açıya ve gıza âşık olduğunu söyleya. Prens gızı alıp sarayına götürüya ve gırg gün gırg gece düğün yapıp evleneyala. Bu masal da böyle güzel sonlanıya.

Meral Savaş

5.18. Keloğlan

Bi vamiş, bi yoğumuş. Bizim Keloğlan bir gün dağa çıkıya. Dağa çıgaken anası Keloğlan'dan dağdan odun toplamasını ve evin odun ihtiyacını karşılamasını isteya. Keloğlan eşeğini alıya ve dağlarıy yolunu tutıya Dağlara çıkaken nere gezsem diye düşünmeye başlıya ve yolunu şaşırıya Hava gararmaya başlayınca uzakta bir evin bacasınıy tüttüğünü görüyüya ve eve yanaşıya. Evin dibine gelip gapısını çalıya. Bir bagıya ki evde üç dane gadın görüya. Bi yaşlı gadın, bi gelin ve bi de gızı evde oturuya. Keloğlanı garşılarında görünce şaşırıyala.

- Hayrola oğlum neye geldiy, deyala.

Keloğlan çekinerek cevap veriya.

- Ben yolumu şaşudum. Bu aşam sizde galabülü müyüm, deya

Gadımla düşünüp taşıny ve o aşam Keloğlanıy evlerinde galmasına izin veriya. O aşam hoş beş ederek yemek yiyala. Gadınlar Keloğlan'a bir sürü soru soruya.

- Birisiyle yattıy mı, galktıy mı, geri vardıy mı?

Kelođlan, gadınlara saf cevaplar veriya. Sonra gadınlar Kelođlan'ın saf olduna garar veriýala. Bizim odunumuz va ama yatacak yerimiz yok, deýala. Düşünerek Kelođlan'a güvenip birlikte yatalım, deýala. Evdeki gadınlar sabahtan bulgur pilavıyla guru fasulye yemişle tabi. Fasulye yiyen gızla sürekli altlarına gaçırya. Anaları onları uyarıya.

- Gızım fazla bulgur, fasulye yemey adamı sıkı, deya.

Gızlar da bulguru, fasulyeyi yiyiyala.

- Yok ana deya bizi bulgur sıkımaz yete ki garnımızı doýuralım, deýala.

Uzunca bir süre hoşbeş ettikten sonra yatıyala. Aradan biraz zaman geçiya ve gadınıy gızı bağırya,

- Anaa beni bulgur sıkıya ana beni bulgur sıkıya.

Anası cevap veriye.

- Gızım ben sa demedim mi bulgur adamı sıkı.

Gız gene bağıрма başlaya.

- Ana ne bulguru Keloğlan beni sıkıya.

Anası da gızına hayıflana hayıflana cevap veriya.

- Ah gızım ah bizi çoktan bititü de sağa en son geldi, deya.

Meğer Keloğlan gaçın gurasıymış herkes öğreniya.

Yaşar Türkmenadağ

5.19. Gomşu Gadın

Koyüy birinde bir garınıy hiç çocuğu olmaya. Garı hocalara gidiya, duala ediya, adakla adaya ama çocuğu olmaya. Garı ne edeceğini bilemeye. Golu gomşu hep alay ediya garıyla. Garınıy yanında oturan gomşu garının da çok çocuğu oluya. Deya ki gomşusuna,

- Ben sana gızlarımdan birini verem sen de elalemiy dilinden gurtul. Hem oğlan veremem oğlanlar iş tutar para getiriyala. Gızlar gocaya gidemeya evde oturup dureyala, deya.

Garı düşünüyü ve gomşusunuy kızlarından birini almayı gabul ediya. Garınıy aldığı çocuk biraz çirkin, gonuşmaya, gülmeyä ama garı ne etsin çaresiz alıya. Garı çocuğa bakıya, besleyä, büyütüyä ve çirkin gız güzel bir gız oluvarıya. Gomşu garınıy kızları hep çirkin oluya. Garı gidiya gomşusuna deya ki,

- Ben sana en çirkin, gonuşmayan, gülmeyen gızımı vedim. Sen ne ettiy de hinci bu gız böyle güzel oldu ve ağzından bal damlıya. Ben gızımı geri isteyom, deya.

Çocuğu olmayan gomşu garı sinirleniya tabi. Ertesi gün gızınıy yanına alıp orayı terk ediya. Garınıy parası pulu yok ne edeceğini bilemeye o sırada yolda bir ejder çıkıya garşılarna. Deya ki ana gıza,

- Ben size yardım edeyim benim yerim yurdum va. Benle gelin yalnız bir şartım va. Senin gızın çok güzel gafasını benim evimden dışarı çıkarmacak. Gül yüzünü kimseye göstermecek, deya.

Gadın aç, susuz dayanamacanı biliya. Geri dönese de gomşu garı gızını alacak. Mecbur ejderin isteklerini gabul ediya. Üçü birlikte ejderin evine gidiyala. Ejderiy evine vadıklarında gapgara bi zindana giriyala sanki goz gozü görmeyä. Gadın gızını da sıkıca tembihleyä dışarı bakmamasını yoksa ejderiy kendilerini sokağa atacanı söyleya. Anasıyla gızı burada yaşamaya başlaya. Ama aradan zaman geçiyä ve gız çok sıkılıya gece garanlık, gündüz garanlık.

- Ana burdan kaçıp gidelim. Bu ejder bizi buraya gapattı. Biz burda ölüp galıverecez. Ne yapalım edelim burdan çikalım, deya. Garı gızına gızıya ve ejderiy kendilerini öldüreceni söyleya.

Ertesi gün gız ejderle gonuşmaya garar veriyä. Ejderiy garanlık evinde durmak istemedini ejdere anlatıya ve ejder de gıza oradan kurtulması için şans veriyä deya ki,

- Yarın buraya bir gartal gelecek fakat bu gartal öyle bir gartal değil bunu hiç yenen olmaya bu güne kada. Bu gartalin arkasında bir gözü daha var. Bu gözüne bir çomak sokarsan gartal o zaman ölücek. Ben ondan gurtulacam sen beneden gurtulacaksıy, deya.

Ertesi gün gosgocaman bir gartal çıkıp geliya ejderhanıya yaşadığı yere. Bir de ne görsün bir kadın ve gızı duruya içeride. Meğer gartal ejderhayı öldürmeye gelmiş. Bakınaya bakınaya bulamaya ejderhayı. Sonra deya ki ejderha yoksa ben ikinizden birini öldürcem. Gız, gartala yalandan bir şeyler söyleya ve tam o sırada gartal arkasını döndünde bakıya ki gartalıy arkasında bi gözü daha va. Gartalı bir şekilde oyalaya ve tam o sırada yerden aldığı çomağı gartalıy gözüne batırıya. Gartal yere düşüya ve golu ganadı gıpırdamaya. Öylece yığılıya yere. Sonra anasıyla gızı ejderhanıya evinden kaçıp gideyala. Günlerce yol gittikten sonra ana gız evlerine varıyala. Fakat gittiklerinde gız biliya ki gerçek anası gızı alacak yanına. Ana gız evlerine vardıklarında ne görsünle koylerinde yangın çıkmış ve herkes koyden kaçmış. O sırada oradan bir çoban geçiya. Gız da çobanıya yanına gidip soruya.

- Çoban ne oldu bu koye kimse galmamış, deya

Çobanda deya ki,

- Göyü önce domuzla bastı, hayvanları yedi sonra hiç yağmur yağmadı ekinle gurudu. En sonda yangın çıktı herkes kaçtı gitti, deya.

Gız göyünü böyle görünce çok üzülüya tabi. Bundan sonra anasıyla nasıl yaşayacağını düşünüya ve sonra çoban gıza bir mektup veriya. Gız çobanıya vedüğü mektubu merakla açıya ve bir bakıya ki mektupda çobanla evlenmesi gerektiği yazıya Gız çobanla evleniya ve çobanıya göyüne gidiya. Gız çoban gocası ve anasıyla mutlu mesut yaşayıp gidiyala.

Pakize Aslantaş

5.20. Kopek ve İnsan

Bundan çok çok önceki dönemde, kopekle şimdiki gibi evlede değil, ormanlarda yaşamış. Bi köpek yalavuz yaşamaktan bıkmış ve argadaş aramaya çıkmış. Kopek önünde koşan bir tavşan görmüş ve tavşanın ardından seslenmiş.

- Hey gücçük davşan kaçma, dur beni dinle. Seninle dost olup beraber yaşayalım iste misiy, demiş.

Davşan bi istekle cevap vemiş kopeğe.

- Neden istemeyem. Çok isterin, demiş.

Gece olunca davşan ve köpek birlikte yatmışla. Küçük davşan yatar yatmaz uyumuş. Ama kopek uyanıkmiş. Ağaçlardan yaprakla düşdükçe ve gece kuşları çevrede uçuşdukça kopek durmadan havlayamış. O sırada davşan uyanmış ve çok sinirlenerek kopeğe seslenmiş.

- Sus artık, bırak havlamayı. Gurt duyasa gelüp bizi parçala, demiş.

Kopek de gendi gendine davşanı iyi bi arkadaş olmadını düşünmüş. Davşanı gurttan gorkmasından etkilenerak gurdun daha güçlü olduğunu düşünmüş ve gurdu aramaya goyulmuş. Günleden bir gün, boz renkli ve sivri burunlu gurtla karşılaşan kopek, gurtla arkadaş olmuş ve bütün gün bitlikte gezmişle. Aşam olunca da ormanı bir köşesine yerleşmişle. Gece yarısı kopek havlamaya başlamış. Gurt da kopeğe seslenmiş,

- Ayı duyasa bizi yer. Biraz sessiz ol, demiş.

Göpek gurdun ayıdan gorkan bir gorkak olduğunu düşünerek ayı ile arkadaş olmaya garar vemiş. Gurdu orada bırakıp ayıyı aramaya garar vemiş. Gurt bir zaman sonra ayı ile karşılaşmış. Arkadaş olmayı ona da teklif etmiş. Ayı bu öneriyi seve seve kabul etmiş ve bütün gün ormanda gezinmişle. Aşam olunca da bir yere gıvrılıp yatmışla. Ayı uyuyalı çok az bi zaman olmuş ve kopek başlamış havlamaya. Ayıda bu duruma sinirlenmiş ve söylenmiş,

- Yete artık sus, insanoğlu duyasa gelip bizi öldürü, demiş.

Kopek kendi kendine söylenmiş ve bunun da diyerlerinden farkı yok diyerek ayıyı orada bırakarak çıkmış insanoğlunu aramaya. Kopek bi çok insana arkadaşlık teklif etmiş fakat hiç biri kopeğin arkadaşlık teklifini kabul etmemiş. Herkes birilerinden gorkuyomuş. Kopek ormanda gezinüken bir ormancını kendisine doğru geldiğini görmüş ve ona seslenmiş.

- Davşanı, gurdu, ayıyı gorkutan insanoğlu benimle arkadaş olu musuy, demiş.

Ormancı kopey bu teklifini kabul ederek onu alu ve evine götürü Aşam olunca oduncu yatmış, uyumuş. Kopekte o sırada olanca gücüyle havlamaya başlamış. Sonra oduncu galkmış ve köpeğe,

- Bire yiğidim neyiy va seni? Açsıy işte al sa yiyecek, susuzsay al sa su. Bırak da rahat uyuyam, demiş.

Kopek de bu lafların üzerine bunun hiç kimseden korkusu yok deya ve susuya. İşte o günden bu yana insanoğlu ve kopek dost olmuş ve bu böyle devam etmiş.

Zeynep Gebedek

5.21. Padişah ve Balıkçı

Günüy birinde bi balıkçı, balık avlaken ordan tamtakım gıyafetle gezen padişaha rastlaya. Padişah balıkçıyı selamladukdan sonra ona bikaç soru sormak üçün yanına gidiya. Padişah balukçıya nüçün zabahleyin galkmadını soruya. Balıkçı padişaha cevap veriya.

- Er galktım, el aldı, deya.

Padişah, balukçıya geçünüp geçünemedüğünü soruya. Balukçı padişaha cevap veriya.

- 6'ya 6 ekleyon. 32'ye yetiremeyon, deya.

Padişah, balıkçıya gene soruya.

- Yolla aran nası, deya.

Balıkçı da padişaha cevap veriya.

- 3 ile aram iyi, deya.

Padişah en son balıkçıya gene soruya.

- Peki bi gaz gondersem yollaya bilü müsüy, deya.

Balukçı da cevap veriya.

- Erbabıyım efenüm, deya.

Padişah oradan ayrıldıktan sonra balukçunuy söyledükleni uzun uzun düşünüya. Ertesi gün vezürüne görev veriya.

- Ben balukçıya bişeyle sordum ba tuhaf cevap veriya. Nüçün erken galkmadiy deyon, er galktım el aldı, peki geçinebilü musuy deyon 6'yı 6'ya ekleyon 32'ye yetiremeyon, deya. Yolda aray nası diye soruyon üç ile aram iyidü, deya. Tüm bunlan mağanası ne? Bağa öğren yoğsa vezürlüğünü elinden alırun, deya.

-

Vezür gideya ve balukçıyı buluya. Bi kese altunu balukçıya veriya ve padişaha söyledükleni mağanasını soruya.

- Emice padişah sağa sordu erken galkmayon, deya; sen er galktım, el aldı, deyasuy. Nüçün böyle söyleya, diye soruya.

Yaşlı balukçı cevap veriya.

- Erken evlendüm emme gız oldu, el aldı, deya.

Vezür gene soruya.

- Padişah sağa geçünüp geçünemedüğünü soruya. Sen 6'ya 6 ekleya. 32'ye yetiremeyon, deyasuy. Nüçün böyle deyasuy, deya.

Vezür şaşurarak sormaya devam ediya.

- Padişah sağa yolda aray nası, deya. Sen de üç ile aram eyüdü, deyasuy. Bunun mağanası ne, deya.

Balukçı cevap veriya.

- Ben yaşlıyım zopamlan birlikte yolda gayet rahat yürüyom, deya.

Son olarak vezür sorularına devam ediya ve her soru karşuluğunda da balıkçıya bir kese altın veriya.

Padişah sa bi gaz gondersem eletebilü müsüy, deya soruya. Sen de

erbabıym, deynosuy. Bu ne anlama geliya, diye soruya.

Balıkçı da gulerek munzurca cevap veriya.

- Padişah seni bağa gonderiya. Ben de seni gaz gibi yolarun, deya.

Balıkçımy aklu padişahı da, vezürü de alt ediya. Bu masal da herkese ibret oluya.

Halil Demiroğlu

5.22. Padişahın Ovulu

Ülkeniy birinde bir padişay uşa yokmuş. Padişah bir uşak sahibi olmak için bir sürü kadınla evleniya fakat hiçbiründen çocuk sahibi olamaya. En sonunda padişah anlaya ki sorun kendisinde ve asla çocuğu olmaya. Padişah bir sürü hocaya gidiya, geliye; gendisini okutuya, üfletiya. Bi gün üfürükçüleden biri padişaha,

- Padişahım senin uşay olacak. Bu uşak güçlü, guvvetli, yağız bir delikanlı olcak. Fakat senin evleneceği kadın Gafdağı'ny ardında ve kötü galpli ejderiy elinde gidip onu kurtarır ve evlenirse hem çok mutlu olucay hem de bir evlat sahibi olucay, deya.

Padişah üfürükçünüy söylediklerine gafayı çok takıya. Gafdağı'ny ardına gidip kötü ejderle mücadele etmek çok zordur amma padişah bir evlat sahibi olamazsa gözü açık öleceni düşünüya. Tüm gücünü gullanarak tek başına düşüya yollara. Gel zaman git zaman deya ki padişah, kötü ejderin gapısına dayanıya ve ne gadar zor durumda oldunu, elinde duttuğu dünyala güzeli gızı ona vermesi gerektiğini söyleya. Ejder padişaha cevap veriya.

- Sen goskoca padişah gapıma gadar geldiy. Demek ki bu ülkede ki en güçlü benim. Seni istediklerünü yerine getirmem için benim şartlarım var. Benden alacağın güzeller güzeli gızın yerine senden doğacak olan oğlunu isteyom, deya.

Padişah bu cevap üzerine çok üzülüya zaten bir evlat sahibi olmak için bu gada derde katlanıya, doğacak olan oğlunu ejdere verme fikrinden hiç hoşlanmaya. Emme nasılsa daha çok uzun zaman va diye düşünüya o zamana gada ejder belki unuttur ve

benden doğacak çocuğumu istemez diye geçiriya aklından. Padişah bunları gafasından geçirdikten sonra ejdere cevap veriya.

- Tamam olur. Sen bana dünyalar gözeli gızı ver. Doğacak olan çocuğumu al, deya.

Ejder yerin yedi gat altından gızı çıkareya ve padişaha veriya. Güzel gız yıllardır güneş görmemiş etrafa bakıya, dualar ediya. Padişah da gızıy bu durumuna çok üzülüya. Bir yandan da gızıy güzelliği garşısında çok etkileniya. Uzun yolladan sonra padişah güzel gızı da yanına alarak sarayına gidiya ve kırk gün kırk gece harika bir düğünle evleniya. Gısa bir süre sonra padişahın çok güzel bir oğlu oluya. Bu bebek o kadar güzel ki görenler bakamaya, kör olmaya başlaya. Padişah bu sırada ince hastalığa yakalanıya ve ölüm döşegine yatıya. Garısına da olanları anlatıya ve oğullarını kimseye vememesini söyleya. Günden bi gün padişah ölüya. Padişahay garısı oğlunu bir beze sarıya ve sepetiy içinde sallaya dereye. Ejdere de oğlunuy öldünü söyleya. Derede çamaşır yıkayan yaşlı bi köylü sepetiy içindeki bebeği alıya, büyütüya. Bebek büyüdükçe yağız bir delikanlı oluya ve çok güçlü oluya. Yaşlı gadın çocuğuy gücünden ve güzelliğinden önemli bir çocuk oldunu anlaya. Yaşlı gadın bunu öğrenmek için büyücülerin yolunu tutuya. Büyücüleden biri yaşlı gadına,

- Bu çocuk padişahın oğlu ve ejder onun yaşadını biliya. Çünkü gokusunu aldı. Ejderi kimse gandıramaz mutlaka bu uşa bulup öldürecek. Ancak Gafdağı'nıy ardında yeriy yedi gat altında ejderi bulup galbini sökerse o zaman ejderden kurtusuy, deya.

Yaşlı gadın büyücünün anlattıklarını oğluna anlatımaga garar veriya.

- Bak oğul sen benim öz evladım değilsiy. Ben seni buldum büyütüdüm. Fakat kötü ejder peşinde seni öldürcek. Onu bulup kalbini sökesey gurtulusuy, deya.

Yiğit delikanlı yaşlı gadınıy elini öpüya ve koyuluya Gafdağı'nıy yoluna. Günlece gidiya ve ejderiy gapısına dayanıya. Tabi ejder onuy önceden geleceñiy gokusunu alıya ve delikanlıy bayılıtya yeriy yedi gat altına atıya. Çocuk gözlerini açduğunda bi bakmış ki çok güzel bir gızıy kollarında yatıya. Bu gız başından geçenleri delikanlıya anlatıya. Ejderiy gendisini esir aldını ve gurtulmayı bekledünü söyleya. Aynı zamanda ejderiy gendisine âşık oldunu ve gendisiniy asla gıramaduğünü anlatıya. Güzel gız ve delikanlı bi plan yapıya. Gız ejderiy yanına gidiya ve çok susadını söyleya.

Ejder de gıza su götümeye gideya o sırada uyuya numarası yapıya deliganlı galkmış ve ejderi bıçaklayıp öldürüya. Ejderiy galbini çıkarana deliganlı ve kız ondan kurtulmayı başarıya. Delikanlı bu arada güzel gıza âşık oluya ve ona anasını bulmaya gidceni, annesini bulduklarında evlenebileceklerini söyleya. Kısa süre sonra delikanlı buvasını sarayını buluya ve ananesine gavuşuya. Sarayda güzel kızla kırk gün kırk gece düğün yapıyala. Evlenen delikanlı bir ömür boyu mutlu mesut yaşaya. Bu masal da böyle güzel bitiya.

Nihayet Kılıç

5.23. Padişahın Ovulu ve Çobanı Gızı

Uzak bi yede bi çoban ve gızı vamiş. Bi padişahında uşa vamiş. Padişah ve çobanı köyleri birbirine çok uzakmış fakat padişah her gece rüyasında uşanı bi çobanı gızıyla evlendünü görüya ve bu duruma çok üzülyümüş. Padişah gordüğü bu rüyalarıy ardı arkası kesilmemiş ve padişah rüyasında gordüğü bu çobanı bulmaya garar vemiş. Padişah uzun aramaladan sonra çobanı gızını bulup çobandan yardım istemiş. Padişahta çobanı istediğı parayı verünce, uşağı alıp gidmiş. Aradan kırk gün geçiya ve bi gün çoban goyunlarını otlatuken goyunla birden çukur bi yerin etrafında toplanıya. Çoban goyunlarıy olduğı yere doğru gidince bi bakıya ki her tarafı yara bere içinde, bıçaklanup gıyuya atılmış bi gız uşak. Çoban uşağı alıp evine götürmüş. Fakat yara bere içindeki uşağıy gendi gızı oldunu anlamamış. Çoban uşağa bakıya, yaraları iyileşiya. O zaman uşay gendi uşağı olduğunun farkına varıya. Padişah bu arada uzun zaman rüya gormediğı için sarayında mutlu mesut yaşaya. Tabi çobanı gızını bulmasıyan, padişah yine aynı rüyaları gormeye başlaya. Padişah gordüğü rüyaladan yine çok rahatsız oluya ve aynı rüyayı gordüğünü söyleya.

- Ben bu uşağı öldüdüm. Nüçün aynı rüyayı tekrar gorüp duruyon, demiş.

Öyle böyle deken aradan tam yirmi sene geçmiş. Padişah yaşlanıya ve yollara düşüya ve Zongulday bi koyüne varıya. Araya ve çobanı buluya. Çobanı evine gidip garşısına oturuya. Aslında padişah yapduklarından pişman ve özür dilemek isteya. Neyse o sırada çoban yanında çok guzel bi gızla çıkıp geleya. Padişah her şeyden habersiz çobanla sohbeta dalaya. Padişah gızı çok beğeniya ve sarayına gotüme isteya. Çoban yirmi sene önce olan olayla başlaya anlatmaya.

Padişah yine çok sinirleniya ve gızı alıp sarayına gotürmeye garar veriya. Çoban çaresiz gızını padişaha teslim ediya. Uzun bi yolculuktan sonra varılaya saraya, padişah tam gızla birlikte saraya gireken padişahın yakışıklı uşağı gızı görüya ve o an da âşık oluya fakat padişahın uşağı babasınıy âşık olduğı gızı öldürteceni anlaya. Padişah o gun vezürlerine mektup yazıya ve gızı öldürmelerini emrediya. Padişahın uşağı babasınıy bıraktığı mektubu vezürleden önce ele geçireya ve mektupta yazılanları değüştürerek, padişahıy uşağıyla çobanıy gızını evlendürmeleri gerektiğini belirten bi mektup bırakıya. Padişah saraya dondüğünde bakıya ki düğün dernek kurulmuş ve çobanıy gızıyla gendi uşağı evlenmiş. Bunlardan sonra padişah düşünüya ve bi garar veriya. Çobanıy gızını çağırıy gelsin, deya.

- Sana üç sorum olacak. Sorularımı cevaplayabülsey size karışmaycan, deya.

Çobanıy gızı vezürleden bi eşek, bi goyun derisi ve bi de değnek isteya. Çobanıy gızı zabah biniya gendisine verilen eşeğe variya padişahıy gapısına. Gıza eşekten inmesini söyleyala fakat gız eşekten inmeya. Padişaha gızıy gapıya geldiğini söyleyala. Padişah da alay ederek gızı içeri almalarını söyleya. Çobanıy gızı içeri giriya,

- Padişahım sağolsun. Sorularınızı sorabilüsüy bana, deya.

Padişah çobanıy gızına sorularını yöneltiya.

- Dünyanın ortası nere, diye soruya.

Gız eşekle odanıy ortasında dönüya, dönüya ve tam ortada durarak dünyanı ortasının orası olduğunu söyleya. Padişah gıza ikinci sorusunu soruya.

- Gökteki yıldızla kaç tanedü, deya.

Gız, goyunun derisini padişahın önüne atıya.

- Bunla kaç taneyse gokteki yıldızlada bu gadadır, deya.

Padişah gızın verdiğı cevaplara çok sinirleniya ve son sorusuna geçiriya.

- Allaf nerededir, diye soruya.

Gız düşünüya ve cevap veriya.

- Padişahım sağolsun. Şu tahtan inip, şu eşeğe bine misiyiz, deya.

Padişah tahdından inip eşeğe biniya. Gız da bunun üzerine üçüncü soruyu cevaplaya.

- Allah öyle büyükdür ki seni tahdan indiriyä, eşeğe bindiriyä. Beni de eşekten indürüp tahta bindirüyä, deya.

Padişah bi bakılaya ki eşeği üzerinde, bunca zaman yaptığı zulümlerden utanıya ve çobanıy gızıyla uşagınıy mutlu olmasına izin veriya. Gader ve gısmetin önüne gimseniy geçemeyeceni anayan padişah, sarayına çekiliya. Bu masalda mutlu sonla bitmiş.

Nihayet Kılıç

5.24. Peri ve Koyün Gızı

Bi vamiş bi yoğumuş. Koyün birinde bi gız uşagı vamiş. Fakat bu gız uşagı çok yalnız ve mutsuzmuş. Hiç gulumeyomuş ve içine gapanıkmuş. Ormanda hayvanlarla gonusu ve gecelede de yıldızlanan gonusuyomuş. Çevresindeki insanlanan bu gız uşagina bu yüzden tuhaf gozle bakıyomuş çünkü onun deli olduğunu düşünüyolamış. Emme gız uşagı insanlara çok mutlu oldunu ve hayvanlala gonusuğunu söyleyip duruyomuş. Bi gün ormanda gezünükten garşısına çok değüşük bi hayvana rastlamış. Küçük gız hayvana kim olduğunu sormuş fakat hayvan cevap vememiş. Bu ismini ve ne olduğunu bilmediğini hayvan küçük gıza,

- Hadi beni takip et, deya.

Küçük gız merakla hayvanın peşinden gideya. Uzunca bi yoldan sonra hayvan bi duman bulutuna garışmış. Küçük gız hayvana tekrar soruyomuş.

- Biz nereye geldük, diye.

Hayvan da gıza cevap vemiş.

- Sen her gece yıldızla bakıp dua ediyodun ya işte duaların kabul oldu, demiş.

Sonra o anda bi peri gızı bilememiş. Peri gızı, güccük gıza hep mutlu olacanı ve mutlulukla ulkesinde huzurlu bi şekilde yaşayanı söyleyomuş. Bundan sonra küçük gız dualarınıy kabul olduğunu anamış. Küçük gız periye sormuş.

- Peki ben buraya nasıl geleyom? Buraya nasıl gelindiğini bileyom, deyomuş.

Peri, küçük gıza cevap vemiş.

- Senin odanda bi ayna va. O ayna çok sihirli bi ayna. Sen kendini mutsuz hissettüğünde o aynaya bak ve dua et biz o zaman seni buraya alacaz, deyomuş.

Küçük gız bu olanlara çok şaşırılmış fakat bi o gada da sevinmiş. Bi gün gene çok mutsuz olan küçük gız odasındaki aynanıy garşısına geçmiş ve aynaya seslenmiş küçük gız aynaya her seslenişinde peri gızı gelerek onu mutluluklar ulkesine getümüş. Küçük gız her seferinde böyle yapıya ve mutluluklar ulkesine giddiğinde tüm sıkıntılanı unutuyomuş. Fakat bi gün güccük gızın odasındaki ayna gırılmış ve gız ne yapacanı bilememiş o gadar çaresüz galmış ki çaresizlükten ağlayamış. Tabi gızın bu içler acısı halini goren peri gızı fazla dayanamayomuş ve gızı mutluluklar ulkesine götürmüş. Ve gız o gün gararını vererek mutluluklar ulkesinde sürekli olarak yaşamak istediğini dile getümüş. Gızın bu isteğini kabul etmiş ve küçük gızdan bi daha asla haber alınamayamış. Aslı astarı nedir bilinmeye Trabzon'un bi koyünde yaşayan gızın bu yaşadıkları dilden dile dolaşmış. O köyde bi kayaya mutluluk gayası denmiş ve koylüle zaman zaman o gayanıy başına gidip güccük gız için dua edemiş. Bu masal da böylece sona emiş.

Müzeyyen Tatar

5.25. Iramazan ile Eyüp Amca

Günleden bi gün, koye domuzla baskın yapmış. Koylüler yerlerini gorumak için her aşam domuz avına çıkmış. Koyün sözü dinlenen kişilenden bi Eyüp Emice vamiş. Bi de koyün delisi vamiş. Bu delinin kaçmasını isteyen ve deliden gorkan koylüle,

- Zimbili, zimbili, zimbili, deli bağırırlamış.

Domuz avına çıkan iki arkadaş, Eyüp Emice'yi gorkutmaya garar vemişle. Adamlardan biri gadın gıyafeti giyip Eyüp Emice'nin garşına çıkmış. Eyüp emice gadın gıyafetleriynen, bağırın birini görünce, gerçekten gorkmuş ve ne yapacağını şaşırılmış. O sırada da koyün delisi gelmiş ve gadın gılığına giren adamın garşısına dikilmiş. Adam ne yapacanı şaşırılmış ve bağırma başlamış.

- Zimbili, zimbili, zimbili git deli, deyomuş.

Gadın gıyafetli adam, deliden kaçarken mısır tarlasına yuvallanmış ve orada ne yapcaganı bilemeden galmış. Eyüp Emice, mısır darlasından sesle duyunca bu sesleri domuz sanmış ve peşinden goşmuş. İnmiş mısır darlasına ve sese doğru uzatmış silahını. O sırada bi ses geliya.

- Yapma Eyüp Emice, yapma o bizim Ramazan!

Eyüp Emice hem sinirlemiş, hem şaşırılmış.

- Ben bi saaddir korku içinde yaşıyon. Buldum domuzu onu öldürecen, deyomuş.

Adam bakmış Eyüp Emice gararlı belki insafa gelir de öldümekten vazgeçe diye,

- O koyün delisi, vuma ona Eyüp Emice, deyomuş.

Eyüp Emice çok sinirlenmiş.

- Deli de olsa onu domuz diye öldürcen. Beni çok gorkuttu, deyomuş.

O sırada Ramazan üzerindeki gadın gıyafetlени çıkamış ve bunu gören Eyüp Emice de onun Ramazan oldunu görünce, öldümekten vazgeçmiş. Eğlenmek isteyen iki gafadar, az daha canından oluyomuş. Bu masal da herkese ibret olmuş.

Müzeyyen Tatar

5.26. Sultan Gız ve Ayı

Evvel saman içinde, kalbur zaman içinde pire berber iken, deve tellal iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken. Tıngır elek, tıngır felek demişler, bu

masalı şöyle anlatmışla: Koyün birinde çok fakir bir değirmenci vamiş. Aslında önceleri hali vakti yerindeymiş bu değirmencinin, fakat sonra koyde mahsuller kıtlaşmaya başlayınca kimse değirmenciye un öğütmeye gelmez olmuş. Adamın bir de garısı vamiş o da ince hastalığa yakalanıp ölünce adam bir gızıyla kalıvermiş. Zaman geçmiş adamıy gızı serpilip genç bir gız olmuş. Adamcaz gızı sultanlar gibi yaşasın diye kızına “sultan gız” dermiş emme hep sefalet içerisinde yaşamış. Adam düşünüp daşınmış bakmış ki garınlarını bile doyuramıyala artık. Ne yapayım ne edeyim derken kızıyla ormana gitmeye garar vermiş. Ormanda akşama gada gızıyla dolaşan adam, o sırada garşidan gelen güçlü kuvvetli bir ayı görmüş. Seslenmiş ayıya.

- Ayı gardeş sen güçlü kuvvetlisiy. Benim gızımı koruyup gollarsıy al gızımı kendine gadın et. Benim bakacak gücüm kalmadı, demiş.

Ayı bakmış kız güzel, almış gitmiş gızı inine. Bunlar evlenmişle ve çocukları olmuş. Kız da zamanla ayıyı sevmeye başlamış. Ama bir inde yıllarca yaşamak golay olmuyormuş. Ayı sabah erken kalkıp karısı ve çocuğuna yiyecek bulmak için yollara düşüyormuş. Yine böyle bir gün kız ayının ininden kaçmış. Kucağında çocuğuyla günlerce yol yürümüş ve yaşlı buvasınıy evini bulmuş. Babası kızını görünce çok sevinmiş ve kızını bir daha ayının inine göndermek istememiş. Adam ayının kızınıy peşine takılacağını düşünerek ayıyı öldürmek için plan yapmış. Kızına söylemeden evden çıkmış. Günlerce yol yürümüş ve ayının inine ulaşmış. Ayı ininde uyurken adam dayamış tüfeği ayının başına ve ayıyı öldürmüş. Ayının kılından bir parça kesen adam bu kılı kocasından hatıra olarak kızına vermeye garar vermiş. Tabi adam gene uzun zaman yürümüş ve evine varmış. Bakmış kızı hazırlanıya.

- Nereye gidersin kızım, demiş.

Kızda buvasına, gocasını özlediğini ve ayınıy inine gideceğini söylemiş. Adam o sırada başlamış ağlamaya.

- Kızım ben ayıyı vurdum. Senin ondan kaçtığını düşündüm. Ölünce kıllarından bir parçayı da sana götüdüm demiş.

Sultan kız kocasınıy kıllarını görünce başlamış ağıt yakmaya.

- Canım kocam, ayı gocam, ben seni sevdim gocam

Anam öldü toprak oldu, babam attı bıraktı

Sen bana sarıldın, sen beni sevdin gocam

Ben sensiz ne yaparım, kime gider ağlarım?

Sana gönül vermişim, sana evlat vermişim

Babası, Sultan kızın ağtlarını duyunca ayıyı sevdiğini anlamış ve kızının kocasını öldürdüğü için çok üzölmüş. Sultan kızla ayının aşkı da dilden dile dolaşmış.

Fatma Altıparmak

5.27. Sümöklü Böcek

Adamıy biri ormanda gezeken sümöklü böceğe rastlamış. Uzun süre sümöklü böceğe bakan adam, bu hayvanıy çok gereksiz oldunu düşünmüş. Gel zaman git zaman ormana her gidişinde sümöklü böceğe goren adam, çok sinirlenmiş ve bi gün sümöklü böceğe bi tekme atıvamiş. Böcek ormanda oraya buraya yuvalanmış. Aradan uzun yıllar geçmiş. Adam bi gün çok amansız bi hastalığa yakalanıvamiş. Her tarafa haber gönderiliya, gencecik adam ölüp gidecek olmasını kimseniye gönlü razı olmayayomuş. Üfürükçüle, hocala, derde derman olacak kim vasa goşmuş gelmiş adamıy yanına fakat nafile adamcaz iyi edecek bi çare bulumayomuş. Adam artık her şeyden umudunu kesmiş ve bi kenara çekilüp ölümünü beklemeye başlamış. Geceleri ateşle içerisinde inleyen adam bi gece tuhaf bi rüya görmüş. Bi sümöklü böcek geliya ve adamıy üzerine konuyomuş. Sonra da bi ses duyuyomuş adam.

- Bu böceği ye gurtul, seniye dermanıy bu böcek, deyomuş ses.

Adam birkaç gün üst üste aynı rüyayı görünce, bu rüyada bi keramet oldunu düşünmüş ve sümöklü böceği bulmaya garar vemiş. Ertesi gün erkenden ormana giden adam birkaç sümöklü böcek toplayıp evine gelmiş. Hanımına sümöklü böcek çorbası yapıdın adam bu çorbayı afiyetle içivemiş. Adam birkaç gün sonra galkmış ayağa ve eskisi gibi sağlıklı haline dönüvemiş. Sağlığına gavuşan adam hasta yattığı

günlede ki borçlanı ödeyebilmek için Almanya'ya gurbete çıkmış. Orada bi gün çalışdukları yer aniden sallanmaya başlamış. Herkes kaçışmaya, canını gurtarmaya çalışıyomuş. Adam hiç gımıldamamış yerinden. Sallantı bitince her yer mahfoluvemiş ve canı yananla başlamış söylenme. Adama bakmışla, hiçbi şey demeye ve gonusmayomuş. Meraktan gitmişle yanına.

- Sen neden hiç sesini çıkarmayon, diye sormuşla.

Adam durmuş, düşünmüş ve cevap vemiş.

- Yılla önce amansız bi hastalığa yakalanıvedim. Büyük laf eddim ve Allaf ba begenmedüğüm sümüklü böceği yedüdü. Yeniden yaşamama fırsat vedi. Bi kere Allaf'ın yaraddığını sorguladım ve bedelini en ağır şekilde ödeyon. Bi daha Allah'ın işine garişmam. Etrafı sallayan Allaf kimiy öleceni kimiy yaşaycanı benden iyi biliya, deyomuş.

Melahat Aygün

5.28. Tembel Gız

Vaktiyen, güccük bi koyde fakir bi gadınla gızı yaşamış. Gızın babası ölmüş. Anası, zabahtan aşama dek durup dinlenmeden çalışıyomuş. Gızı ise, çıkırğınıy önünde tembel tembel oturu, hayale dala ve hiç iplik bükmeden günlerini geçürmüş. Bi gün, gızınıy tembelliğine gızan anası onu dövmüş. Gız ağlamaya başlayavemiş. O sırada gapınıy önünden geçmekte olan yaşlı nine, gızın sesini duymuş, öküz arabasını durduruvemiş; arabasından inip gızıy neden ağladını öğrenmek için içeri girivemiş. Anasını gızınıy tembellini yaşlı nineye söyleme cesaret edemeyomuş.

- Gızım o gadar çalışgan ki, durup dinlenmeden iplik büküya onu durduramayon. Çok fakirim, ona iplik yapacak gerekli yünü satın alamayon, deyomuş.

Bunun üzerine yaşlı nine,

- Gızıyı baa ve, benim evimde çok yünüm va, deyomuş.

Gadın buna razı oluvemiş ve yaşlı nine gızı alıp, evine götürüp tavana gadar yünle dolu bi odaya goymuş. Gıza söylenivemiş.

- Şimdi önünde istediğin gadar yün va. Yünün hepsini iplik haline götüdüğün zaman seni uşagımla evlendürcen. Çünkü ben çalışkanları çok severin, deyomuş.

Genç gız, çıkırığın önüne otumuş ve yana yıkıla ağlama başlayvemiş. Çıkırıyı başında yüzyıl galsa bu gadar çok yünü bütürmeceni biliyomuş. Yünlere elini bile sürmeden üç gun öylece ağlayıp duruyomuş. Dördüncü gun nine eve geldüğünde gızın hiçbi şey yapmadını görünce şaşumuş. Gız bi mane uydurup nineye anlatma başlamış.

- Evimden ve anamdan ayrıldığıma çok üzülüyom. Bu yüzden hiçbi şey yapamadım. Üç gündür ağlayon, deyomuş.

Yaşlı nine ertesi gun gızdan yünleri iplik yapmaya başlamasını istemiş ve gitmiş. Gız pencere genarında yaşlı nineniy ardından bakaken bahçede üç yaşlı gadın görmüş. Biriniy gocaman bi başparmağı, ikincisiniy büyük bir ayağı ve üçüncüsünüy de gocaman sarkık bi dudağı vamiş. Üçü birden gızıy yanına gelmişle.

- Biz saga yardıma geldik. Bizi halalarını olarak tanutursay ve bizi düğününe davet edecene söz verüsey seni yerine yünü biz büküp iplik yaparuz, demişle.

Genç gız gadınlara söz vemiş ve gadınlı çok kısa bi sürede bütün yünleri iplik yapıvemişle. Yaşlı nine gızın tüm yünleri iplik yaptugunu görünce gızı uşagıynan evlendümüş. Genç gız ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Melahat Aygün

5.29. Yaşlı Adamın Ovulu

Koyün birinde bi uşak vamiş. Babası sürekli uşay bi baltaya sap olamayacını düşünüyamiş. Aradan uzun yıla geçmiş. Uşak uzaklara gitmiş ve evini terk etmiş. Çiftçilikle uğraşan yaşlı adam, ovulundan iyice umudu kesmiş ve koyünde işine gücüne dalmış. Gel zaman git zaman derken aradan yıla geçmiş. Adamıy ovlu da bu sürede İstanbul'da ogumuş ve abugat olmuş. Bi gün oğlanıy ağına babası gelmiş ve demiş ki,

- Buvam bana her zaman senden bi şey olmaz derdin. Ama ben okudum ve çok ünlü bir abukat oldum. Buvam benim bu halimi görmeli ve bana söyledüklerinden utanmalı.

Yaşlı adam darlasını süreken, ara sıra ağına gelen ovulu için üzümlü ve gözleri dolamış. Yaşlı adamıy garısı da ölünce koyde tek başına galagalmış. Tek ovulu vamiş ama işte oda hayırsız çıkmış. Adamcaziy gunleri koy yerinde böyle tek başına geçip gidemiş. Günleden bi gün adam yine tarlasında çalışuken tanımadu iki kişi çıkagelmiş ve adama demişle ki,

- Biz emir alduk amca, seni İstanbul'a eletmeye geldik.

- Adam benim İstanbul'da ne işim olu. Beni neden apar dopar eletisiyonuz, dese de görevlile adamı dinlemeden apar dopar eletmişe. Yaşlı adam yol boyu düşünmüş ve görevlilere sormuş.

- Beni böyle apar dopar çağirtan kişi de hiç insaf yok. Benim gibi bi garibana böyle davranıyala. Kim bu acımasız insanla, demiş.

Görevlile adama hiç cevap vememişle. Çünkü adamıy oğlu kim oldunuy söylenmesini istememiş. Uzun bir yoldan sonra adam varmış İstanbul'a yorgun düşmüş. Adamı taşıyan araba güzel ve büyük bir binanıy önünde durmuş. Adam olanlara şaşırılmış emme ne sorsa cevap verilmeye diye bir şey de soramamış. Adamı güzel bir kapınıy önünde epey bir süre bekletmişle. Sonra içeri almışla. Bi de bakmış ki güzelce giyimli, zengin bir adam garşısında duruya. Zengin adam yaşlı adama doğru dönüp söylenmiş.

- Bak demiş ehtiyar, ben seniy oğluyum. Hani baa gücçüklümden beri bi baltaya sap olamayacamı söyledi y ben okudum abukat oldum ve şu an çok varlıklı yım. Gorevlilerim, hizmetçülerim, evim, arabam ve saygın bi işim va.

Yaşlı adam gozleri dolarak orada galagalmış. Sonra uzun uzun oğluna bakmış demiş ki,

- Ah ovulum ben sa bi baltaya sap olamasıy derken, iyi insan olamasıy demek istemişüm. Görüyom ki okumuş etmişsiy. Emme bunla iyi insan olman için yetmez.

Şayet sen iyi insan olabilseydi bu ehtiyar buvayı onca yoldan zorla ayağıya gada getüddümezdi. Koyüne gelüb, babanı elini öpe hayır duasını aluduy, demiş.

Adamıy oğlu üzölmüş ve yapdunun büyük hata oldunu agnamış fakat babası da söyledüklerinde haglı çıkmış. Dursun Yılmaz

5.30. Yılan ile Çoban

Zonguldağın bir köyünde büyük bir yılan va deyalı. Bu yılan köyde hangi hayvan garşısına çıkasa o hayvanı yemeye çalışıya. Köy halkı bu yılanı bir türlü ulaşamaya. Ne var ne yok yılan yiya ve köy halkı ne edeceni bilemeye. Bide köyün garip çobanı va zabahtan akşama kadar goyun otlatıya. Oraya gidiya, buraya gidiya garip ne yapsın goyunlarına sahip çıkmaya çalışıya. Gene bi gün böyle dolanugen karşısına yılan çıkıya. Çoban yılanı deya ki,

- Sen benim goyunlarıma dogunma ben sa yarın ne istiyosay götürcem, deya.

Yılanda çobandan beş kilo süt isteya. Çoban ertesi gün yılanı beş kilo süt getiriyı. Sonra yılan öbür günde isteya. Çobanı hayvanlarında her gün süt ne geze. Çoban her gün süt satın alıya. Tabi yılan hiç akıllanmaya her gün daha fazla süt isteya çobandan. Günler böyle geçip gideya. Çoban bakıya yılan agıllanmaya. Gidiya yılanı yanına.

- Ben sana yarın goyunlarımdan birini vercem. Çünkü artık sana verecek süt galmadı, deya.

Yılanda bunu kabul ediyı ertesi gün yılan çobanı bekleyı. Çoban yılanı yanına geliya goyunlarını gece ahırdan gaçtığını söyleya. Yılan çobanı dinleyı ama onun söyledüklerine inanmaya. Çoban yılanı gendisine inandığını düşünüyı ve oradan uzaklaşıya. Aradan uzun zaman geçiyı çoban köyü kızlarından birine âşık oluyı. Gız da çobana karşı güzel şeyle hissetme başlıya. Bunlar aralarında anlaşip evleniyı. Yuvalarında mutlu mesut yaşayıp gidiyala. Çobanı garısı hamile galıya ve bi gün bahçede iri bi yılanla garşılaşıya. Yılan gızı sokmaya çalışıya ama ne görsün gız hamile, sonra gıza acıya ve gızı orada bırakarak gideya. Yılan gızı çok beğeniya ve ertesi günde aynı yere geliya. Gızıy argasından çoban çıkıveriyı ve

yılan anlaya ki bu çobanıy garısı, çobana zaten çok gızgın olan yılan garısını çobanıy elinden almaga niyetleniya. Ertesi gün bahçede çobana rastlaya.

- Çoban gardeş sen bana goyunlarım gaçtı demiştiy ama hepsi yaşaya sen beni gandırmışiy. Ben sana çok gızgınınm garını alıp gidecem ve doğan uşaya da baba olacam, deya.

Çoban çok sinirleneya ve yılanı elindeki sopayla govalaya. Sonra gidiya eve başından geçenleri göyün ermişine anlatiya. Ermiş çobanı dinleya dinleya ve sonunda bir karar veriya.

- Bak çoban gardeş bu yılan çok tehlikeli ve bunun dilinde zehir va. Eğer yılanı gözlerini içine bakarsay ve yılan o sırada seni yüzüye üflese aklıyı yitürüsüy. Hayatıy boyunca deli olarak yaşamak zorunda galırsuy. Gece vakti yılanıy galbini çıkarusay yılan ölü ve sen ancak o zaman gurtulursuy, deya.

Çoban o aşam evine gidiya fakat çok üzgün ve çaresiz ne yapacağını bilemeye. Garısı çobanın bu haline dertleneya. O gece hiç bişey olmamış gibi yatıyala. Ertesi sabah yılan gene çobanıy gapısına geliya ve çobanın garısının garşısına dikiliya.

- Ben seni alıp gidecem ve garındaki uşa da buvalık edecem. Çoban beni gandumuşdu bana yalan söylemişdün ondan da intigamımı alacam, deya.

Çobanıy garısı çok üzülüya ve çobana belli etmeden ertesi gün o da ermişe gidiya ve olanları anlatiya. Ermiş gadına yılanıy kendisine âşık oldunu, kendisini gaçıracanı ve garında ki çocuğa buvalık edeceni söyleya. Kadın gocasına söylemeden bir plan yapıya ve ertesi gün yılanıy garşısına çıkmaya garar veriya. Ertesi gün yılan gene bahçeye geliya tabi bu sırada gadınıy gocası hayvanları otlatmaya çıkmış dağlara. Yılan gadına deya ki,

-Hadi seni alıp gidecem uşayıda buvalık edecem. Gelmissen de seni öldürecem, deya.

Gadın çaresiz yılanla gitmeye garar veriya. Uzun bir yoldan sonra yılanıy evine varıyala. Tabi kadın yol boyunca gideken golyesini goparıp boncukları bir bir yerlere bırakıya. Aşam olunca çoban evine geliya ve bir bakıya garısı evde yok.

Oraya gidiya buraya gidiya ne yapsa ne etse garısını bulamaya. Çok üzülyüya tam o sırada yerde ayağına bir şey takılaya eğilip bir bakıya ki garısınıy golyesiniy boncuğu çoban anlıya ki yılan garısını gaçırmiş. Çoban düşüya yollara ve garısınıy yerlere attığı boncukları takip ederek yılanı inini buluya. Bakıya yılan yok ve garısı tek başına otumuş inde ağlaya. Garısı çobanı görünce çok seviniya ve garı goca bir plan yapıp yılanı öldürmeyi gararlaştırıyala. Çoban yılanın inine saklıniya ve aşam olup yılan ininden içeri girince gadın çocuğu doğuracam diye kendini yerlere ativeriya. O sırada çoban saklandığı yerden çıkıya ve yılanıy galbini çıkariya tabi vakit tam gece vakti olmadığı için yılan ölmeya. Yılanıy başında garı goca gece olmasını bekleyala. O sırada yılan uyanıya ve çobanla garısını öldüreceni söyleya dilini çıkarıp yüzlerine üflemeye çalışıya o sırada vakit gece vakti oluya ve çoban bir yolunu bulup yılanıy galbini çıkariya ve yılan ölüya. Çoban ve garısı uzun uzun yollardan sonra evlerine ulaşıyala ve çocukları dünyaya geliya. Bundan sonra hep mutlu yaşayıp gidiyala.

Dursun Yılmaz

5.31. Gülperi ve Devlerin Padişahı

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur zaman içinde çok uzak diyarların birinde bir padişah yaşarmış. Bu padişahın nur topu gibi üç kızı olmuş. bu kızlardan biri Ayperi, Nurperi ve diğeri de Gülperiymiş. Yalnız Gülperi o gadar çirkin bir gızmış ki bu gızın padişahın gızı oldunu bilmeyenler onunla alay edellemiş. Bilenler ise kıs kıs gülermiş. Fakat Gülperi bu kadar çirkin olduğunu hiçbi zaman öğrenememiş. Çünkü padişah saraydaki tüm aynaları yasaklamış. Saraydakileri, eşini ve gızını tembihlemiş.

- Sakın Gülperi'ye çok çirkin oldunu deyvemey. Çok üzülyü, demiş.

Gel zaman git zaman padişay üç gızı da büyümüş ve evlenme çavına gelmişle. Padişah tüm ülkede ve gomşu ülkelere ferman buyurmuş. Kendine güvenen tüm yiğitler ve savaşılarla kızlarını evlendirecemiş. Diğer ülkelere yiğitle ve savaşıyla bu kızlarla evlenmek için gelmiş. Ayperi bir diyarın prensiyle, Nurperi başka bir diyarın prensiyle evlenmiş. Sıra Gülperi için savaşımaya gelmiş. Fakat Gülperi'yi gören prensler arkalarına bakmadan kaçmaya başlamışla. Bu durum Gülperi'yi çok üzmüş. O güne kadar aynaya bakması yasak olan Gülperi,

- Buvacum boynumu vurdusay da ben aynaya bakmak isteyon. Çok mu çirkinimde beni goren kaçıyor. Nasıl bi yüzüm var, nasıl bir tenim va. Merak ediyom, demiş.

En sonunda kendini gören Gülperi bi ata binerek saraydan kaçmış. Atıyla dörtnala giden Gülperi'niy aglından kendini öldümeğe geçiyormuş. Saatlerce at goşturduktan sonra ikisi de yorulmuş ve susamış ve çok ileride bir guyu varmış. Su içmek için kuyuya eğilen Gülperi, suya yansıyan çok güzel bir gız görmüş. Hayal gördüğünü sanan Gülperi yine aynaya bakmış ve yine çirkin kızı görmüş. Suyu dokunmak istemiş ve o sırada suya düşüvermiş. Ama ne derin bir guyunun içinde derin bi su vamiş ne de suya düşerken canı acımış. Gülperi başka bir diyara geçiş yapmış sanki. Gorkuyla yürüken garşısına bir dev çıkmış.

- Sen kimsiy yabancı, ne işiy var ülkemizde, demiş.

Gülperi olanları anlatmaya çalışırken dev tek eliyle Gülperiyi havaya kaldırıp onu devler ülkesiniy padişahınıy yanına götürmüş. Gülperi olan biteni ona da anlatmış. Ama dev padişahı o gadar etkilemiş ki bunları hiçbirini dinlememiş. Gülperiyi en gözer şekilde avırlamak için misafirhaneyi hazırlatmış. Devlerin padişahı Gülperiyle o gadar güzel ilgileniyomuş ki Gülperi kendini dünyanıy en güzel gızı gibi hissetmeye başlamış. Kendine yapılanlar aglına geldikçe yavaş yavaş gönlü düşmeye başlamış. Aradan biraz zaman geçtikçe devlerin padişahı Gülperi'yle evlenmek istediğini ve bi ömründe bu gadar güzel birini gormedini söylemiş. Gülperi duyduklarına inanamamış. Gülperi mutlulukla devin boynuna sarılmış ve birden bire gerçekten dünyada eşi benzeri olmayan bir güzelliğe kavuşmuş. Meğer kötü kalpli bir cadı zamanında Gülperi'nin ne kadar güzel olacağını bildiği için ona büyü yapmış ve büyüünün tek çözümü gerçek aşkmış. Gülperi'nin bu kadar güzelleştiğini gören dev birden ağlamaya başlamış.

- Ben çok çirkin biriyim. Sen değıştikten sonra çok güzelleştin. Benimle evlenmek isteyecek misin? İstemesen de ben seni hiç zorlamam, demiş.

Gülperi devlerin padişahına cevap vermiş.

- Sen benim galbimdeki güzelliği gordüm. Yüzüme bakmadıy bile ben de seni yüzüdeki değil, galbindeki güzelliği görüyorum ve seninle evlenmek istiyorum. Bir omür geçirmek istiyorum, demiş.

Gülperi sarılıp devi öptüğü an devde o anda boylu poslu yağız bir delikanlıya dönüşmüş. Aslında bütün çirkinlikleri güzelleştiren şey gerçek aşk, gönül sevgisi ve gerçek duygularmış. Bir ömür boyu eşi benzeri olmayan bir mutlulukla yaşamışlar ve boy boy uşakları olmuş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Mine Baba

5.32. Güvercin ve Balık

Bi varmış bi yokmu. Evvel zaman içinde galbur saman içinde, çok uzak bir yerde içinde türlü türlü hayvanların bulunduğu bir orman vamiş. Bu orman sihirliymiş. Çünkü bur da ki bütün hayvanla konuşabiliyomuş ve bicu ormanı diğer bi özelliği de tüm hayvanları gardeş gardeş yaşıya olmasımış. Bu hayvanları aralarında hiç anlaşmazlık çıkmazmış ve hiç kavga etmezlemiş. Aslan tilkiyle, kurt goyunla, kedi kopekle o gada guzel anlaşmışla masal bu ya, bi gun beyaz bir guvercin pınardan su içerken rengarenk bi balık gormüş. Masal bu ya o balık güverciniy o gada hoşuna gitmiş ki artuk her gün o balığı görmek için, o pınardan gide su içemiş. Balıkta bu güverciniy hiç farkında değilmiş. Bu durum bi gun güverciniy canına tak etmiş ve balıkla konuşmak için pınarıy ilerisine doğrucak yürümeye başlamış. O sırada güverciniy ayaklarına yosun dolanmış. Güvercin can havliyle çırpınuken balık güvercine doğru yaklaşmış ve seslenmiş.

- Ne oldu sana, niye çırpınıyosuy, demiş.

Güvercinde baluğa cevap vemiş.

- Ben her gün seni gormek için buraya gada geliyorum. Emme sen benim hiç farkında değilsiy. Ben seniy gadar gozel bir balık gormedim. Seninnen gonusmak için buraya gelmiştim fakat ayaklarıma yosun dolandı, demiş.

Balık bu duruma hem çok üzölmüş hem de çok şaşırılmış. Güvercine yardım etmek için ona doğru yüzmeye başlamış. Onu gören güvercin,

- Sakın buraya gelme. Yoksa ölürsüy, demiş.

Balık, güvercine aldırmadan birden kıyıya atlamış. Güvercin o telaşla balığın yanına gitmek isterken kendini birden pınarın içinde bulmuş. İkisi de oracıkta çırpınmaya başlamış. Oradan geçen tilki güvercinle balığı görmüş ve içinden bunların ikisinin de güzel bir yemek olduğunu düşünmüş. Tilkiniy o gün çok karnı acıkmış ve ormanda yiyecek hiçbi şey bulamamış. Tilki güvercinle balığa seslenmiş.

- Ben size yardım edeceğim. Fakat sizi gurtarınca birinizi yiyecem ve karnımı doyuracağım, demiş.

Güvercin, balığa hayran olduğu için tilkiniyonu yemesini istememiş.

- Sen bizi gurtar bu suyun içerisinden ama balığa dokunma ben sana yem olurum. Karnını doyurursun, demiş.

Tilki, balığı ve güvercini kurtarmaya garar vermiş. Güvercin her ne kadar kendisini tilkiye yemek olarak feda edecek olsa da sudan kurtulunca bir şekilde tilkiden kurtulabileceğini düşünmüş. Tilki ağzı sulanarak, kıyıdan büyük odun parçası bulmuş balık ve güvercini suyun içinden kurtarmış. Tilki sudan kurtulan balık ve güvercine demiş ki,

- Ben sizin ikinizi de yiyip karnımı doyurmaya karar verdim. Sizi yemeden önce son isteğinizi bana söyleyin ve onu yerine getireyim, demiş.

Güvercin düşünmüş daşınmış ve demiş ki,

- Sen beni yemeden önce biraz dua oku ve ondan sonra beni midene indir, demiş.

Tilkide güverciniy son isteğini kırmamış ve güvercini ağzına atmış, onu yemeden önce de dua etmeye başlamış. Güvercin o sırada bir fırsatını bulmuş ve tilkinin ağzından çıkararak kaçmış. Güvercin kaçmış ama akli balıkta kalmış. Gökyüzüne doğru çıkan güvercin oradan aşağıda olup biteni seyretmeye başlamış. Tilki güvercinin elinden kaçmasına çok sinirlenmiş ve bir hışımla balığa yönelmiş. Tam Balığı ağzına atmış o sırada olup biteni yukarıdan seyreden güvercin, bir hamleyle balığı tilkinin ağzından çekip almış ve gökyüzüne çıkarmış. Tilki çok

sinirlenmiş ve oradan gitmiş. Tabi balık ait değilmiş her ne kadar güvercin balığa hayran olsa da ve ondan ayrılmak istemese de balığın çırpındığını ve ölmek üzere olduğunu görünce buna dayanamamış ve gagasında tuttuğu balığı ormanı diğer ucunda ki pınara bırakmış. Güvercin her sabah o pınarın başına balığa hayran hayran bakarmış. Güvercinin balığa olan hayranlığı diğer tüm hayvanların diline dolanmış ve tüm hayvanlara örnek olmuş. Bu masal da böylece son bulmuş.

Kadir Keskin

5.33. Hiç

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, vakti zamanın birinde bir Keloğlan vamiş. Bir gün evlerinde tuz bitmiş. Anası da Keloğlan'ı tuz almaya göndermiş. O devirde tuzun adı "hiç" miş. Keloğlan çok unutkan olduğu için her şeyi unutmuş. Anası da sürekli Keloğlan'a alacağı şeyi unutmaması için tekrar etmesi gerektiğini söylemiş. Keloğlan hiç hiç diye bağıra bağıra gidiyormuş. Giderken, bakmış ki yol boyu uzunca bir kalabalık varmış. Koyün muhtarı ölmüş ve herkes feryat figan ağlıyomuş. Keloğlan cenazede ağlayanların içerisinde geçerken hiç hiç diye bağırıyormuş. Oradan biri gelmiş ve Keloğlan'a bir tokat atmış.

- Sen de hiç utanma yok mu? Cenazede böyle söylenmez.

- Ne diyeceğim?

- Allaf ırahmet eylesin, diyeceksiy.

Keloğlan bu seferde "Allah rahmet eylesin" diyerek yoluna devam etmiş. Keloğlan yoluna devam ederken, bakmış davullar zurnalar çalıyor. Millet oynaya oynaya geliyormuş. Keloğlan'da "Allah rahmet eylesin" deyomuş. O sırada bir adam Keloğlan'a bir tokat atmış.

-Allaf ırahmet eylesin denilü mü?

- Ya ne diyecem?

-Hayırlı, uğurlu olsun, diyeceksiy.

Keloğlan bu seferde hayırlı, uğurlu olsun, diyerek yoluna devam ediyormuş. Yolda bir inek ölüsüne rastlamış ve hayırlı, uğurlu olsun, diyerek yoluna devam etmiş. Keloğlan'ın bu sözünü duyan ineğin sahibi kadın, Keloğlan'ıy gulağını çekmiş.

- Ayıp değil mi benim ineğim olmuş. Hayırlı, uğurlu olsun denülü mü, demiş.

- Ne diyecem?

- Of, ne fena diyeceksiy, demiş.

Keloğlan of, ne fena, diye diye yoluna devam ediyormuş. Yolda yürürken bakmış beş on kadın güle oynaya gidiyor. Keloğlan'da kadınların yanından geçerken of, ne fena, demiş. Kadınlar toplanmış, eğlenceye gidi. İçlerinden biri Keloğlan'a söylenmiş.

- Sen ne biçim konuşuyorsun. Terbiyesiz.

- Nasıl konuşmam gerek?

- Oh ne güzel, ne ala diyeceksin, demiş.

Keloğlan "Oh ne güzel, ne ala!" diyerek yolunda yürürken, yol kenarında bir bakkalı hırsızların soyduğunu görmüş. Oradan geçerken de oh ne güzel, ne ala, demeye başlamış. Bakkalın sahibi üzgün ve çaresiz yardım beklerken. Keloğlan'ın oh ne güzel, ne ala, dediğini görünce,

- Ayıp ayıp sen ne biçim konuşuyorsun!

- Ne diyeceğim?

- Geçmiş olsun diyeceksin, demiş.

Keloğlan geçmiş olsun, diye diye yolunda yürürken iki adamıy gavgaya tutuğuğunu görmüş ve geçmiş olsun diyerek yoluna devam etmiş. Adamlardan biri gavgayı bırakmış ve Keloğlan'ıy gafasına bir tane vurmuş.

- Ulan sen ne biçim konuşuyorsun?

- Ne diyeceğim, ne desem olmuyor.

- Ayıptır yiğitler, günahdır yiğitle diyeceksiy, demiş.

Keloğlan ayıptır yiğitler, günahdır yiğitler, diyerek yoluna devam ederken önüne birkaç kedi çıkmış. Keloğlan ayıptır yiğitler, günahdır yiğitler, demiş.

O sırada yoldan geçen bir adam,

- Kedilere hiç öyle denir mi?

- Ya ne diyecem?

- Hiç hiç bir şey demeyeceksiy, demiş.

Adam böyle söyleyince Keloğlan'ın aklına anasını "hiç" istediği gelmiş. Keloğlan vah anam ben ne ettim, deyip goşup anasının evine gitmiş. Masal da böylece son bulmuş.

Ruşan Keskin

5.34. Hocanın Yosması

Bi varmış bir yokmuş koyün birinde gariban bir değirmenci varmış. Bu değirmenci hep dua edermiş. Garibanlıktan gurtulmak ve rahat yaşamak için elinden ne gelirse yaparmış. Sonra bir dileği daha varmış o da evlenip yuva gurmakmış. Günün birinde,

- Allahım bana iş ver helalinden bir de eş ver haramından, demiş.

Değirmenci dua ederken ne diyeceğini bilememiş. İsteddiği eşi haramından istemiş. Allah değirmenciniy sesini duymuş ve duasını gabul etmiş. Değirmenci hangi işe elini atsa para kazanamıyormuş. O yıl köyde de kuraklık olunca kimse değirmenciye bir şey öğütmek için gelmemiş. Değirmenci küçük tarlasına domates salatalık ekmiş. Oradan çıkan ne varsa satıp para kazanacaktı. Ama ektiği ne varsa kurumuş gitmiş. Birkaç tavuğu varmış, onları yumurtasını satayım demiş emme tavuklada hastalığa yakalanıp ölmüş. Değirmenci son çare olarak koyün ağasına gitmiş ve derdini anlatmış.

- Ağam ben hiçbir iş tutamıyorum. Ne işe el atsam para kazanamıyorum. Bundan sonra aç kalacam. Sen ne yap ne et bana bir çare bul, demiş.

Ağa, insanların zor zamanlarından faydalanmayı seven fırsatçı bi adammış. Değirmenciyle tutuşmuş pazarlığa.

- Seni elin iş tutuyor. Benim bir fındıklığım va. Orayı böcek sardı yedi yıldır mahsul vermeye. Sen bi el atsay ve bu böcekleri bahçemden geçirirsey seni yanıma işe alırım. Marifetini göster bakalım, demiş.

Değirmenci düşünüp taşınmış bahçedeki boceklerden nasıl gurtulacağını bilmediği için koyun ermişine gidip danışmaya karar vermiş. Ermişe demiş ki,

- Ben işsiz galdım, aç galdım. Ağanıy kapısına gittim o da bana yedi yıldır mahsul vermeyen fındık tarlasını böceklerden kurtarmamı, şayet bunu yaparsam beni yanında işe alacağını ve rahat edeceğimi söyledi.

Ermiş düşünmüş daşınmış.

- Bu böcek küçük ve kolay olmayan bir böcek sen ceylan kanı bulup bu böceklerin üzerine dökersen bunlar ölü, demiş.

Değirmenci ermişin bu lafına karşılık düşmüş ormanın yoluna, ceylan bulup öldürmek için saklanmış bir ağacın arkasına. Alan çıkmış aradan epey bir zaman geçmiş ve güzel bir ceylan çıkmış ortaya. Değirmenci bu ceylanı öldürmeye kıyamamış. Oradan geçerken yerde yatan ölü bir tavşan gormüş. Tavşanıy ganını çıkarmış ve bahçeye dokmeye karar vermiş. Değirmenci tavşan kanını getirip ağanıy bahçesine dökmüş. Aradan kırk gün geçmiş. Bahçede fındık ağaçları filiz vermeye başlamış. Ağa, değirmenciye verdiği sözü tutmamış. Ağanıy yanında guzel bi iş tutacağını düşünen değirmenci, ağanıy ayak işlerini yapmaya başlamış. Değirmenci bir gün ormanda yürürken öldürmeye kıyamadığı ceylanı görmüş. Ceylan değirmenciye,

- Sen beni öldürmeye kıyamadın. Ben de senin için Allah'a dua ettim. Yakında duam kabul olacak, demiş.

Değirmenci duyduklarını şaşırarak yoluna devam etmiş. Ormanı ilerisinde sahipsiz bi ev görmüş. Evin bahçesinde kocaman bir değirmen, evden içeri girmiş. Bakmış ortalarda kimse yok. Eviy arka kapısına çıktığında bi bakmı yerde yaşlı bi adam yatıya.

- Yavrum ben ölüyorum. Kimim kimsem yok bu evde, değirmende senin olsun. Beni bu civarda herkes tanır. Çevre köylerden herkes bana mahsulünü öğütmeye getirir. İşlerim iyidir, müşterim çoktur. Bundan sonra bu işi sen devam ettü. Benim gimim gimsem yok. Olmek üzereyken sen girdin içeri her şeyde va bi hayır, demiş ve ölmüş.

Yaşlı adamıy evi bahçeli gucçük bir evmiş. Değirmenci bu evde yaşamaya başlamış ve gerçekten yaşlı adamıy dediği gibi müşterisi çokmuş. Değirmenci durmadan çalışmış ve kısa süre içerisinde işlerini toparlamış. İşleri düzeline bir de ikinci isteği varmış. Yine dua etmeye başlamış.

- Allahım bana iş verdiy helalinden bi de eş ve haramından, demiş.

Değirmenci duasını ederken hep ağzından yanlış kelime gaçıyormuş fakat olacak iş ya değirmenciniy bu duası da kabul olmuş. Camiye Cuma namazı kılmaya giden değirmenci, caminiy bahçesinde çok guzel bi gız görmüş ve kızıy nereden olduğunu merak etmiş. Değirmenci o gün gızıy nereden olduğunu öğrenememiş. Bir hafta sonra yine Cuma namazına gittiğinde bakmış o güzel kız gene caminiy bahçesindeymiş. Değirmenci gızın orada ne yaptığını merak etmiş ama gıza gonlünü gaptırınca her şeyi unutmuş. Camiden çıkınca gızı sormuş fakat kimse tanımayamış. Değirmenci gene bir gün caminiy önünden geçeken o gızı görmüş gıza el sallamış. Gız da ona el sallamış. Değirmenci kızın yanına girmiş, bakmış caminin hocası da yanında ve cami hocasının gıza bakarken yanakları kızarıyormuş. Gızda utangaç tavırlarla cami hocasına bakınca değirmenci cami hocasınıy gızın babası olduğunu düşünmüş. Gel zaman git zaman derken değirmenci ve güzel kız sık sık görüşmeye ve halleşmeye başlamışlar. Tabi değirmenci kızı caminiy önünden alıyor ve caminiy önüne bırakıyormuş. Bir gün cami hocasını görünce,

- Aşama ziyaretiyize geleceğim, demiş.

Tabi cami hocası olanlardan habersiz.

- Her zaman bekleriz, demiş.

Değirmenci, âşık olduğu kızın cami hocasınıy gızı olduğunu sanıyormuş. Tabi güzel kız o yolun yolcusuymuş. Cami hocasınıy, baggaalıy, manavın her gün birinin evinde yatıp galkıyormuş. Değirmenci kapıyı çaldığında, yukarıdan gülüşme, bağırma sesleri geliyemiş ama bu saf değirmenci olanlara hiçbir anlam yükleyememiş. Güzel kız demiş ki hocaya,

- Bu değirmenci iyi adam beni istemeye gelmiş. Sen beni koynundan çıkar. Benim buvam ol. Beni de değirmenciye ver. Ben de namuslu bir hayat süreyim. Tövbe edeyim, demiş.

Hoca efendi nasıl olduysa yaptıklarından utanmış, en azından günahlarından biraz gurtulacağını düşünerek, güzel kıza buvalık yapmaya garar vermiş. Tabi değirmenci bu sırada telaşlı telaşlı vuruyormuş gapıya. Açmışlar kapıyı buyur etmişler değirmenciye yukarıya. Değirmenci ezilmiş, büzülmüş ve hoca efendiden gızı sandığı yosmasını istemeye başlamış.

- Hoca efendi benim işim gücüm yerinde. Ben de evlenip yuva kurmak istiyorum. Senin gızın çok terbiyeli. Buvasına bakarken bile başı önünde ve yüzü gızarıya. Siz münasip görürseniz ben gızınıza talibim, demiş.

Hoca efendi yosmasını değirmenciye vermiş, göndermiş. Değirmenci sevdiği kıza kırk gün kırk gece düğün yapmış. Mutlu mesut yaşayıp gidellerken, bir bayram sabahı değirmenciniy garısı, değirmenciniy ne kadar iyi olduğunu görünce yalanından utanmış ve gerçeği değirmenciye anlatmaya karar vermiş. Olanı biteni öğrenen değirmenci, kendini vurmuş yollara. En sonunda gene ermişe gitmeye garar vermiş.

- Ben iyi bir adamım, kimseye kötülük etmem. Allah'tan helal iş, helal eş istedim. Emme bana kötü bi eş verdi, demiş.

Ermiş, değirmenciye uç gün sonra gelmesini söylemiş. Değirmenci üç gün sonra heyecanlı bir şekilde ermişin yanına gelmiş.

- Allah bana neden kötü bir eş nasip etti, demiş.

Ermış, değirmenciniy sorusuna yanıt vermiş.

- E sen daha nasıl dua edeceğini bilememişsin. Her dua edişinde helal iş, haram eş istemişsin. İyi bir insan olduğun içinde Allah duanı kabul etmiş, demiş.

Değirmenci bu duyduklarına çok zlmş. O gece namaz gıllarak şükür etmiş.

- Allahım iyi ki sevdiğin gullarındanmışım. Ne mutlu ba hem yanlış ettiğim duamı kabul ettin. Hem de o yanlıştan dönmeme yardım ettin. Senin karşında sana edilen duaya dikkat etmek. Boynumuzuy borcudu. Sen beni affet, demiş.

Değirmenciniy bu yaşadığı herkese ibret olmuş. Her kim ne için dua ederse gollnden geçene ve ağzından çıkana daha fazla dikkat ede olmuş. Bu masal da burada son bulmuş.

Hanife Acar

5.35. Gurt, Tilki ve Ayı

Günleden bi gün, tilki, ayı ve gurduy garnı acıkıya. Ayı biraz iri ve giloluca, gendi gidip yiyecek bulamayacanı anlaya, tilkiye sesleniya.

- Sen git bize gmesten bi tavuk bul gel, deya.

Tilki de tavuk bulmaya gitmek istemeya.

- Gurt gitsin, ben neden gidiyom, deya.

Ayı gene tilkiye sesleniya.

- Tilki gardeş sen git gmese gurt bu işi beceremeya. Sen uyanıksıy yaparsıy. Garnımız çok acıktı bize bir tavuk gap gel, deya.

Tilkide bunun üzerine tavuk bulmak için goyuluya yola. Bir gmesiy yanına geliya. Bakıya gmesiy sahibi oturuya orada. Tilki gerisin geri dönüya. Ayınıy yanına gidiye. Ayıya deya ki,

- Ben kümese gittim. Fakat orada sahibi vadın. Ben tavuk filan alamadım. Hem orada gapan vasa ben ona yagalanurun.

Ayı da tilkiye cevap veriyala.

- Tilki gardeş sen akıllısıy, ben bir genarda durup sa bakarm. Orada gapan vasa bile sen sessizce girer tavuğu alusuy, deya.

Gurt ve ayı bir genarda bekleyip tilkiyi gümesine tekrar gönderiyela. Fakat gapan va. Tilki yine tavuk alamaya. Ayı ve gurt garar veriyala ve gurt gece gidip gümesiy sahibi olan adamıy evini dinlemeye başlıya. Evin içinde sabah tilkiniy bigaç gez gümesine geldini ve ondan gurtulamaduklarını gonusula ve gurtta bunları duyaya. Gümes sahibi tilkiyi atlatacanı ve ona asla tavuk vermeceni anlatıya. Bu duruma gızan ayı ve gurt bir plan yapıyala. Gurt, çift süren adamı göz hapsine alıya ve tarlada garşısına çıkaya.

- Sen bize bir tavuk vermediy. Seniy ögüzüyü yiyecem, deyela.

Adam, gurt ve ayıya yalvarıya.

- Benim tarlayı sürmem gerek bana bugün izin veriy tarlamı süreyim. Yarın gelip ögüzümü alusuyuz, deya.

Adam başından geçenleri aşam eve gidince garısına anlatıya. Garısı adama bir fikir veriyala.

- Sen yarın tohum çuvalına gidiyosuy. Tohum çuvalı ağacıy dibine goy. Ayı mutlaka seni gözetle, deya.

Adam tarlaya gidiya ve çift sürmeye başlıya. O sırada tilki adama sesleniya.

- Oyyy çiftçi gardeş avdan, guştan ne haber, deya.

Çiftçinin yanındaki tohum çuvalınıy içinde ayı da vardır ve ayı çiftçiye sesleniye.

- Dohum çuvalı de. Dohum çuvalı de, deye.

Dilki, dohum çuvalınıy içinde ayınıy olduğunu biliya. Fakat gurnaz olduğu için bilmezden geliya ve çiftçiye sesleniya.

- Çuvalı sıkı sıkı bağla ve ağaca as, deya.

Çiftçi çuvalı bağlaya ve ağaca asıya. Tilki işi apartarak çiftçiye gene sesleniya.

- Eline sopa al ve çuvala vur, deya.

Çiftçi eline sopayı alıya ve başla cuvala vurmaya. Ayıda sopayı yedikçe başlıya bağırmaya.

- Ay başım, ay gıcım, ay golum, deya.

Ayı oracıkta yediği sopa darbeleriyle ölüya. Tabi tilki gene rahat edemeye ve çiftçiye sesleniya.

- Çuvalı indir ağaçtan, dereye yuvalla, deya.

Tilki gurnazlığıyla ayıyı öldürüya ve tavuğa gavuşuya. Bu masal da burda son buluya.

Ulviye Acar

5.36. Minare

Koydeki insanla, minare yapıyala bu minare kaç metre boyundadu diye düşünme başlayala. Gafa gafaya verip gonusup tartışiyala. Nihayet bir garara variyala. İçlerinden biri deya ki,

- Bu böyle olmaz. Bu minareniy boyunu ölçmek için önce minare kaç adam boyu ede, bunu tespit edelim, deya

Adamlardan başka biri de düşünüp daşınıya deye ki,

- Üç adam üst üste çıgalım. Minareniy boyunu ölçelim.

Adamlar, ağıllarınca minareniy boyunu ölçmeye garar veriyela. Adamıy bi danesi minareye yugardan yapışıya. İkinci adam bu adamıy bileklerine tutunuya. Üçüncü adam da sıraya giriyala. Bunla böyle minare boyunca diziliya. Böyle biraz zaman geçiyala.

En üstte duran adam, aşaya doğru sesleniya.

- Ben gari duramayon çok yoruluyon. Düşerin aşağı doğru, deya.

İkinci adamda söylenme başlaya ve aynı zamanda da sallanıya.

- Benim takatim galmadı, dayanamayon gari, deya.

En altta duran adam da hem yoruluya hem canı yanıya. Direnme çalışıya ve sesleniya.

- Bırakmay, az gayret ediy, deya.

Tabi ne gada dirensele de üç adamıy, adam boyunca, minare boyu hesabı görenleri şaşırtıya. En sonunda en üstteki adam sesleniya.

- Ben saldım gitti, deya.

Adam gendini bırakınca, üç adam paldır güldür yuvarlanıya. Koylüle toplanıya ve adamlara yardım ediy. Fakat nafîle çaresiz galıyala. Adamlarıy üçü de ölüya. Ne minare boyu ölçülüya. Ne de ortada adam galıya. Adam boyu, minare boyu ölçmek gimseye fayda etmez. Bu masal da burada bite.

Yelda Erdem

5.37. Gurnaz Tilki

Tilki çok kurnaz bi hayvanmış ve her gün ortalada bugün kime ne yapsam diye düşünüp durmuş. Bi gün ormanda garşısına garga çıkıya ve tilki de bunu görünce çok seviniya. Kargaya sesleniya.

- Garga gardeş az yanıma gel de gül yüzüyü görem, deya.

Garga da olan biteni anamadan tilkiniy yanına gidiya. Kendisine ne deyeceni merak ediy. Tilki o sırada gargayı atıya ağzına. Tam çiğneyecekken,

- Tilki gardeş beni bismillah çekmeden yeme, deya.

Tilki de düşünüyü tam bismillah çekmek için ağzını açaken, garga oradan kaçıp gidiya. Tilki çok sinirleniya ama yapacak bir şey yok artık diye düşünüyü. Sonra yine ormanda aylak aylak dolanıy, yemek araken kirpiye rastlaya ve bi hareketle gidip kirpiyi ağzına atıya. Sonra kirpi bağırmaya başlaya ve tam o sırada

tilki ağzını açınca, kirpi dikenlerini çıkarıya ve kirpiniy dikenleri ağzına batınca tilki kirpiyi bırakmak zorunda galıya. Tilki kirpiyi de yiyemeyince açlığı daha fena hale geliya. Ne yapacanı düşünmeye başlaya. Yine gezeken yolda eşeğe rastlaya ve eşey yanına gidiya.

- Eşek gardaş nasılsıy gel yanıma da az konuşalım, deya.

Eşek tilkiniy bir kurnazlık düşündünü anlaya ve yanına gidiya. O sırada ayanıy altına bi şey takıldını ve yürümedini söyleya tilkiye. Tilki de bu lafın üzerine eğiliya ve eşey ayanıy altına bakıya. Tam o sırada eşek tilkiyi bir tepeleya. Tilki yuvarlanıya ve her darafı yara bere içinde galıya. Tilki artık eyice sinirleniya. Bu sefer yolda horozla garşılaşıya ve horozun yanına gidiya.

- Horoz gardeş şu ilerde bi kümes var. Bana oradan tavuk çal hem seniye işine yara hem de benim. Ben sa gözcülük ederin, deya.

Horoz gidiya tam gomuşunuy kümesinden tavuk çalacak, kümesiye sahibi çıkıya geliya horoz o sırada kümese giriya ve saklanıya kümesiye sahibi de tilkiyi gaçaken görünce çekiya silahını ve tilkiyi öldürüya. Tilki gurnazlık yapay deken canından oluya.

Yelda Erdem

5.38. Üç Gelin

Bi varmış. Bi yokmuş. Koyün birinde bir evin üç gelini vamiş. Bu gelinle gocalarından hiç memnun değılmış. Büyük geliniye gocası evden gider günlerce geri gelmez. Ortanca geliniye gocası hiçbir iş tutmaz. Küçük geliniye gocası ise hep garısını dövermiş. Gelinle hep dertlenümüş ve çaresizlik içinde gıvranırmış. Emme buvalarınıy evine de dönemezle mecbur her çileye katlanırlamış. Çeşme başına gittikleri bi gün büyük gelin diğerklerine demiş ki,

- Bu gece gocalar uyuyunca bulaşalım ve hızlıca goşalım. Sabah olunca bir çaresini buluruz. Bu adamlardan gurtuluruz, demiş.

Böyük geliniye bu fikri diğerk gelinlere de uymuş. Uç gelin gece gocaları uyuyunca var güçleriyle goşarak, koyden gaçmışla. Gaçmışlar emme ne

yapacaklarını bilmiyorlar. Aç, susuz uzunca yol yürümüŖle. Gece vakti gurtlar ulumaya baŖlamıŖ, ayılar karŖılarına çıkmıŖ. Ortanca gelin,

- Bizi bu ormanda gurtlar, ayılar yiyecek. Kemiklerimiz bile kalmayacak. Az ileride bir ışık yanıda. Gidelim gapıyı çalalım. Yolumuzu kaybettik deriz, bu akŖam orda galalım sabah erkenden çıkarız, demiŖ.

Üç gelin çaresiz bilmedikleri evin kapısını çalmıŖlar, karŖılarına çirkin ama yaŖlı bir kadın çıkmıŖ. Tabi kadını kimi kimsesi yok. Gelinler sevinmiŖ, yaŖlı kadın gelinleri eve buyur etmiŖ. Gelinler sevinerek girmiŖler eve bakmıŖlar ev sıcak, ısınmıŖlar bir güzel. Sonra yaŖlı kadın bu gelinleri doyurmuŖ. Ama büyük gelin yaŖlı kadına yaŖlı kadına yardım etmek için mutfağa girdiğinde orda dolabıy içinde bir sürü insan kulağı görmüŖ. Tabi kadını yanında bunu diğer iki geline söyleyememiŖ. Meğer bu yaŖlı kadın insan eti yiyor ve öyle doyuyormuŖ. YaŖlı kadın gelinlere sürekli uykularını gelip gelmediğini soruyormuŖ. Sadece büyük gelin uykusunuy gelmediğini söylüyormuŖ. Diğer iki gelin sürekli uykularını geldiğini söylüyormuŖ. YaŖlı kadın gelinleri bu halini görünce sevinmeye baŖlamıŖ.

- Siz yorgunsunuz, üst katta yorgan döŖek var gidinde yatın. Ama ben yaŖlı bir kadınım, tek başıma çok gorkuyom bende hemen sizi gapınıza döŖek atıp yatayım, demiŖ.

Böyük gelin mutfakta gordüğü insan kulaklarını diğer gelinlere soylemeye çalıştıysa da yaŖlı kadınadan bir türlü fırsat bulamamıŖ. Neyse bunlar çıkmıŖlar yukarı, üç gelin bir odada yan yana yatmıŖla. YaŖlı kadınada bunlara yakın olmak için kapını önüne döŖek atmıŖ. Diğer iki gelin yorgan olduğu için baŖlamıŖ uyumaya. Böyük gelinde uyuyor gibi yapmaya baŖlamıŖ. Biraz sessilik olunca yaŖlı kadın seslenmiŖ içeriye doğru.

- Yavrularım uyudunuz mu, demiŖ.

Böyük gelin kadınada cevap vermiŖ.

- Benim uykum kaçtı teyze, uyuyamıyorum. Evimi, döŖeđimi özledim. Bi de anam aklıma geldi, demiŖ.

Yaşlı kadın sinirlenmiş. Büyük gelin de uyusa onların üçünü de kesip yiyecek. Yaşlı kadını bir an önce uyutmanı yollarını aramaya başlamış.

- Yavrum senin annen gibi olayım ne dersen yapayım. Beni annen gibi görünce hemen uyursun, demiş.

Büyük geliniy ağına bir fikir gelmiş:

- Nene annem bana mani söylerdi. Ben öyle uyurdum. Sen de söyle de uyuyayım, demiş.

Yaşlı kadın mani söylemeye başlamış, büyük gelin bir an önce uyasun diye bildiği tüm manileri okumaya başlamış. O sırada büyük gelin, diğer gelinlerin kulağına gördüklerini fısıldamış. Yaşlı kadını söylediği mani bitince kadın tekrar seslenmiş.

- Uyudun mu yavrum?

Bu sefer ortanca gelinden ses gelmiş.

- Teyze o uyudu da ben uyandım bu sefer. Ben de babamı özledim çünkü o bana ateş yakardı ben de sıcacık ısınır hemen uyurdum, demiş.

Yaşlı kadın kızlar uyasun diye odunları kaptığı gibi yukarı çıkmış ve küçük bir ateş yakmış. Sonra yaşlı kadın gene seslenmiş.

- Kızlar, uyudunuz mu?

Bu sefer en küçük gelin seslenmiş.

- Onlar uyudu da ben uyandım.

Yaşlı kadın artık sinirden deliye dönmüş. Çünkü karnı çok acıkmış ve bir an önce insan eti yemek istiyormuş.

- Sen niye uyuyamıyorsun, demiş.

En küçük gelin de cevap vermiş.

- Teyze benim koyde bir elma ağacım vardı. Ben her akşam o ağaçtan bir elma koparır, yer ve hemen uykuya daldım. Senin bahçende de elma ağacı var. Bir tane alıp gelsen hemen uyurum, demiş.

Yaşlı kadın bahçeye elma koparmaya çıkmış. O sırada gelinler aralarında konuşmuşlar ve yaşlı gadından nasıl gurtulacaklarını düşünmüşler. Mutfaktan yağ bidonunu alıp evin giriş gapısına bolca yağ dökmüşler kadında elma koparıp eve gireceği sırada ayağı kaymış ve yere yuvarlanmış. Gadıni tutmuşlar, üst kata getirmişler ve yanan ateşe odunları atarak, ateşi harlatmışlar. Sonra yaşlı gadıni da ateşin içine atmışlar. Kadın orada bağıra bağıra ölmüş. Üç gelin yaşlı kadını evine yerleşmiş ve uzun yıllar mutlu yaşamışlar. Gelinleriy koyünden de kimse onlara ulaşamamış.

Gülhanım Baltacıoğlu

5.39. Gorku Arayan Adam

Ben sa gorku arayan adamı annadivaray. Şinci evvel zaman içinde galbur saman içinde bi adam vamiş. Bu adam gorku nedü bilmezmiş. Yani hiç bi şeyden gorkmazmış. Buna çok uraşıyala gorkuday deyi emme adamıy gulaniy arkası bile tellememiş, aradan zaman geçiya bi gun bu deyakı kendi kendine: bu gorku neyle oluku, deya. Gorku gorku nedür bu, deya. Hele ben şunu bi arayay, deya. Nası bi şeymiş bu gorku, deya. Çıkıya bu gorku arama. Çok yelle geziya, melmekat melmekat dolaşıya gene bi şey anayamaya.

Derken böyle az gidiya uz gidiya bi şeyire varya. O şeyirde gavulla oturmuş. Ordaki gavullarıy da papazı ölmüşmüş. Bunna kiliseye gotümüşle papazı. Gece orda duracamış. Duracamış emme başında beklemek kimse bulamayalamış. Hortlayvoru da bizi bova deyi hiç bi kimseniye gözü dutmayomuş. Şindi bu adam gidiya oraya ben beklerin, deya. Bunna sifde şaşuryala, inanmayala. Beklesey sa yüz altun va deyala. Bu gene beklerin, deya. Gotürüy beni oraya, deya. Bunna egidiyala adamı kiliseye. Bi inantar da ona veryala. Nese aşam oluya. Adam ganını doyurya, yasdu namazını gılıya. Ondan sora giriya kiliseye ötekile de kapıyı kitleyala dışardan. Adam galiya eçerde kendisi. Bakıya bu şindi. Üsdü açuk bi tabuda gomuşla papazı. Öyle yatıyomuş. Bakıya bakıya, la bu ölü ba ne yapacak, deya. Bunuy gorkacak nesi varmış, deya. Furuya kafayı yatıya bu tabuduy yanına.

Gece yarısı oluncu ordan bi ses gakay mı, deyi bavurya. Hemen uyanıya adam. Bakıya bişey gorameya. Emme uyumaya. Öyle bekleme başlaya. Birazdan gene gakay mı, deya. Adam diyneya.

- Napacay bakan gakıp da, deya bu şindi.

Adam öyle deyinci, bu papaz bi gakıyo mu tabutdan. Olmuş bi cazı. Dırnakları fele uzamış böyle. Bunna bi kapışıya mı sa orda, altalta üsdüsde oluyala. Bi gaç sahat böyle uraşıyala. Böyle bovazına salıyomuş uşay, ciyerini alacak. Gan ter içinde galıya adam. Guveti de bitme başlaya gartuk. Nereye gaçsa o cazı da kedi gibi geliyomuş hemen. Bunna böyle uraşuken zabaha yakın oluya. Adam bakıya baş olacak gibi deyil, pencireniy dömüllerine sıçaraya can havliynen. O cazı da peşinden çıkacak oluya, tam o vakıt horuzla ötme başlayala. Cazı, horuz seslerini duyunca pusuya böyle. Doru gidiya gene tabuduy içine yatıya ölü gibi. Adam eniya artuk ordan.

- La ne yedi cannı cazıymış bu, deya.

Adamı üsdünü başını yırtuk yırtuk etmiş. Ondan sora düzeldiya bu üsdünü başını, şu yüzümü de bi yıkayvaray, deya bu kapıya gidiya. Ondan sona açıya kapıyı, bi de baksakı herinkes de ona bakma geliyomuş. Adamı kapıda görüncü eyvah hortlamış deymede bu, deyi başlayala gaçma.

- La, nereye gaçıyosuyuz, deya adam.

- Benyin işde, deya.

Çarıya bunnarı. Bunna geliyala bunuy yanına.

- Ne oldu, gorkmadıy mı, deyala.

- Nöçün gorkan, gorkacak bi şey olmadıkı, deya.

Ondan sora annadıvarya başından geçenneri.

- Sen bize komüve bunu, deyala.

Adam oraya bi mezer gazıya, komüya papazı. Ondan sora buna yüz altunu veryala, bi de eşek veryala altına.

- Sav ol, hadi sa uvullar olsun, deyal.

Adam biniya eše gidiya artu. Gideken, gene gorkuyu bulamaduk, deyi düşünüyomuş. Böyle epeyce gitmiş. Gidekene bunuy eşesi geliya. Bi pürüvüy gıysında eniya eşekden bu. Oraya çömelüken pırr deyi bi guş uçuya ordan, pürükden. Adamıy yüre birden hop ediya. Yüre hoplayvarıncı bi beyildeya bu.

- Vay anasını yavu emme gorkdum, deya.

O zaman doruluya bu.

- Demek ki gorku buymuş, deya.

Artu gorkuyu buldum, deyi seviniya bu. Oncaman talikedek gorkmaya da o guşuy pıllamasından gorkuya işde. Çok yer gezdim emme deya, en sovunda gorkuyu öğrendim deya. Ondan sora varya gidiya memlekadına. Ondan sorasını nebiley. Bu gada işde.

Behiye Aslan

5.40. Muradına Eremeyen Dilber

Evel zaman içinde galbur saman içinde fakır bi garı gocanıy bi gız çocukları olmuş. Çok güzel bi gızmış bu. Bakanıy gozleri gamaşıyomuş bu gıza. Şindi bu fakır garı goca, Allah bize böyle güzel bi gız vedi emme, bunuy ismini ne goylum, deyi düşünüyalamış.

Onna böyle düşünedursun o gun bunların evine bi ehdiyar adam geliya. Böyle beyaz sakallı gelen bi adammış bu.

- Uzak bi yola gidiyon, deya. Beni Tanrı misefürü gabul ede misiyiz, deya.

Bunna bu ehdiyarı eve buyur ediyala. Bu adam da Hızır'mış. Nese yimek file çıkaryala bunna bu ehdiyar adama. Ondan sora oturukan o gıs çocuvunu görüya bu.

- Bunuy adı ne, deya.

- Ta bi isim gomaduk, deyal.

O Hızır zati Allah tarafından biliyomuş bu gızıy olacanı.

- Bunuy adını ben gocan, deya.

- Bunun adını "Gulizar' godum, deya.

Oran çıkarya bi de goluna tılsım balaya.

- Bunu golundan hiç çıkarmayacaksınız, deya.

- Çıkarduvuyuz vakıt bu çocuk ölü, deya.

- Bu tılsım golundaykana bu aladukca gozlerinden incile dökülecek, deya.

- Guleken yanaklarında gulle bitecek, deya. Ondan sora,

- Yörürken ayanıy altında çimen bitecek, deya.

- Saçlarını hiç kesmeyecesiyiz, deya. O saçlarını darakan altunna dökülecek, deya.

Ondan sora gayboluya gidiya bu. Sıllara garışıya. Bunna şaşuryala neydinki bu adam deyi.

Zabahsı olunca gadun çocuvu yeykeya, ondan keri başlaya saçlarını darama. Bakıya ki guca altunnan dolmuş. Gızı cümcükleyip aladıya. O vakıt da böyle gızıy yanaklarından aş incile dökülüya. O ehdiyarıy her dedüvü çıkıya. Bu fakır garı goca bu gıs çocuklarınıy yüzünden çok zengin oluyala.

Aradan zaman geçiya, bu gızıy anası bi hasdalıva dutuluya, gurtulamaya bu hasdalıkdan. Ömrü el vermeye artu ölüya anası. O vakıt bunuy bubası gızım anasuz gamlasın, deyi bi garı ta alıya. Bi gızı da bu garısından oluya bunuy. Bunna böyüyala artu. Bu gız oluya bi ayıy öndördü. Böyüdükce ta güzelleşmiş böyle. Saçları topuklarına varyomuş artu. Dillere desdan oluya bunuy guzellivi o melmekadda.

Şindi o vakıt da Yemen'de bi patişah vamiş. Onuy da böyle bi olu vamiş. Bu patişahıy olu bi gece rüyasında bu gızı gorüya. Âşık oluya buna bu. Ondan sora yimededen içmeden kesiliya ışak. Artu hep onu düşünüyomuş bu. Bigun böyle

sarayınıy gul bahcasında gezen bi ehdiyar adam bunuy öynüne bi kahat atıya. Bunu alıya bu, okuya. Bakıya o sevdüvü gızıy melmekadınıy ismi yazılıymış. Hemen varya anasına gidiya, anadıya.

- İlle de olacak, deya. Yoksa beden ümidiyizi kesiy, deya.

Ne yapsın anası, varya gidiya o gızıy melmekadına. Dövüllüve geliya. Bakan bu gız mı deyı bundan su isdeya. Bakıya gız yürürken ayanıy altında ot bitiya. Burda yürüken bunuy elini sıkıvarya bu. Gızıy canı acıya incile dökulme başlaya gozlerinden. Ondan sora bi de guldürcek laf ediya bu. O vakıt gızıy yanaklarında gulle açıya. Garı,

- Gızım seniye ne guzel saçlarıy va, deya. Gel de sa darayvaran onarı, deya.

Bi darak furuya altunnan doluya garınıy guca. Ondan sora tamam, deya.

- Benim araduvum gız bu, deya.

Allafiy emri, peygamberiy gavliynen isdeya gızı. Ondan sora dövün gavli alıya. Kırk gun kırk gece bi dövün yapıyala. Artu gelin almacı geliya kırk birinci günü, gızı böyle altun direkli, atlas gumaşından yapılmış bi tahdıravana bindürüya. Bunuy övey anası da yatakcı olarak geliya bunnan. Öteki gızını da alıya yanına. Bunna artu gidiyala.

Yolda gızıy ganı acıya. Yimek isdeya. Bunuy övey anası duzlu yimek verya buna. Garı,

- Benim gızımıy bundan nesi evsükmüş, deya. Onuy yerine bunu vörün, deya. Ben bülürün yapacamı., deya

Gıs susaya tabi duzlu yime yiyinci.

- Anacun ba bi yudum su ve, deya.

O da deya kı,

- Bi yudum su bi göze, deya.

Etme ana yapma ana, derse de fayda etdüremeya. Dayanamaya bu, çıkarya gozünü birini,

-Al, deya.

Bi yudumcuk su verya analıvı buna. Biraz ta gidiyala, gene su içesi geliya gızıy. Garı gene,

- Bi goze bi yudum su, deya.

Gız alaya zıklaya emme ne fayda. Ne yapsın gızcuvez öteki gozünüde çıkarıp verya. İki gozüde kor oluya bunuy. O vakıt garı alıya bunuy elbiselerini, kendi gızına geydürya. Atıya bu kor gızı, bi avacıy dibine goyvarya. Galiya orda gız, alaya artu. Hebire alayomuş o avacıy altında. Önü böyle inciynen dolmuş.

Ordan bi kervan geçiyomuş. Aşam güneşiniy altında incile parıl parıl pallayomuş. Gorüyala bu kervancıla bunu. Gızım sen kimsiy, nesiy, deyi soruya kervancı başı. Gız da böyleyken böyle deyi hep anadıvarya başından geçenneri. Kervancı başı alıya bunu yanına.

- Benim gızım ol, deya.

Evine gadaelediya bu gızı. Artu bu adam kendi gızı gibi bakmış buna. Oynayıp gulme başlamış artu gız. Bi gun yananda biten iki gulü alıya bu, bubalıvına gotürya.

- Bu iki gulü al da Yemen Sarayı'nıy oraya git, deya. Oraya gidinci iki goze iki gul, deyi bavur deya.

Yemen Patişahı'nıy olu da öteki gıza bi tüllü ısınamamış. Hani seniyanayda gul bitecedin, işde. Ayayda ot bitecedin, deyi gıza işey ediyomuş. O gız da yârin bitecek, birgun bitecek, deyi ganduryomuş ışa. Şindi bu adam geliya sarayı önüne.

- İki goze iki gul, iki goze iki gul deyi bovrma başlaya. Bu övey ana duyuya bunu. Gidiya gızına,

- Gızım, gız gardaşıyıy gözlerini ve de al gulleri, deya.

- Bunna benim yanamda bitdi deyi gocayı gandurusuy, deya.

Bu gız verya gozleri, alıya gulleri gocasına gidiya. Öteki adamcuvaz gozleri alduvu gibi hemen eve geliya verya gıza. Gız gözlerini dakıncı gozleri açılıya. O övey ana gene duyuya bunu. Ta ölmemiş mi bu galtak, deyi ordan iki garı gönderya.

- Ne yapıy yapıy golundan o tıslımı alıy, deya.

Bu iki garı geliyala gızıy otduvu koye.

- Ah gıscıvazım çok susaduk bize ascuk su ve, deyala.

Gız ne bilsin.

- Buyuruy, uzakdan geliyosuyuz heralde, deya.

Oturuy, diyneniy, deyi eve çıkarya bunnarı. Emme arkasını dönüverinci bi daş furuyala bunuy başına, düşüya bayılıya gız. Orda tıslımı alıyala bunuy golundan, analıvına gadarı elediveryala. Gız galıya orda ölü gibi. Emme gız, bubasına dermiş her vakıt.

- Buba bu benim golumda tıslım vadu. Bu benden gidese ölüürün. Ben ölünca şu davıy en yümsek yerine bi mara yapacasıy. Ösger esdükce kapısı "Muradına ermeyen dilber" deyi ses çıkaracak, beni oraya komüy, dermiş.

Adam eve gelip gızı öyle görünca,

- Ah benim gıscıvazım, muradına eremeyen gıscıvazım, deyi alaya.

Alaya alaya o dava bi mara yapdurya. Gızı da komüya oraya. O adamcuk orda alaya dursun, öteki garıla tıslımı övey anaya veryala. Oh, artu gurtulduk şıllıktan, deyi seviniyala bunna.

O övey gızıy da Patişahıy olundan bi çocuvu olmuş. Bu uşak da hep çekmeciniy önünde oynamış, açamış kapamış çekmeciyi. Anası ışay çekmeciyi açduvunu gorüverinci, bakan seniye ne işiy va orda deyi basıya sopayı buna. Patişahıy olu,

- Ne vamiş o çekmecide, deya. Ne dövüyoy uşa, deya.

Gızıya gariya. Emme bi böyle iki böyle ışak şüpeleniya garıdan. Bi gun açıya çekmeciyi orada gorüya tıslımı.

- Ha demek böyle, deya.

Anaya artu uşak her şeyi.

- Ben Gulızarı bulan da sorarın size bunu, deya.

Atına atladuvu gibi çıkıya gidiya. Bu gide gide bi davıy altına gelmiş. şurda bi mola verey, deyi eniya bu atdan. Ganını doyrurken bi ösger çıkıya davdan aşa. Maranıy kapısı da “Muradına eremeyen dilber” deyi ses çıkarma başlamış. ışak bu sesi duyuncu, bu neki yarabbim, deyi gidiya ora doru.

Orada bi ışak barmanı emiyomuş bi mezeriy gıysına otumuş da. Tutuya bu başlaya mezeri gazma. Bi de ne gorsün o rüyasında âşık olduvu gız deyimiş mi. Hemen çıkarya tıslımı dakıya gızıy goluna. O vakıt can geliya gıza. Bunna sarmaş dolaş oluyala orda.

Ondan kerı gız anadıvarya başından geçenleri buna.

- Patişahıy olu bu ışak ne, deya.

- Ben gız bubalıvımdan iki gul yolladım. Sen o gulleri koklayıncı ben burda gebe galdım, deya.

- Hadi gidelim, deya Patişahıy olu.

Gızı terkesine bindürya, ışanı da goluna alıya, dönüya geliya sarayına. Çarıya bu övey anaynan gızını.

- Sizi gidi sizi, deya. Kırk gatır mı isdesiyiz, kırk satır mı isdesiyiz, deya. Bunna,

- Kırk satırı neypacaz, deyala. Kırk gatır isdeylim de melmekadımızacak giderüz, deyala.

- Peki, deya patişahıy olu.

- Balayıy şunnarı kırk gatırıy guyruvuna, deya.

Bunna daşlara, gyalara çarpa çarpa parçuklanıp ölüyala. Patişahıy olu da yeyinden bi düvün yapıya. Kırk gun kırk gece bi düvün ta başlaya. Ondan sora onna ermiş muradına biz çikalım kerevetine.

Anşa Köktürk

5.41. Keloğlanıy Atı Masalı

Bi vamiş bi yoğumuş. Esgi zaman eçerisinde galbur saman eçerisinde bi Kelolan varımış. Bunnarıy davlıkda bi tallası vamiş. Tallayı her vakıt görünmeyen bi şeyle yiyvörümüş. Bunna üç gardaşmısla. Bi gun bunnarıy buvaları böyüg oluna deya ki,

- Olum bu tallayı bi şeyle yiya, git gözet bakay neymiş bu, deya.

Uşak alıya tüfeni gidiya tallayı bekleme. Bunuy bekleken bekleken uykusu geliya, uyuya galiya bu. Yârin ki gun buvası gızıya buna. İkincisi aşam tallayı ortan ışak bekleme gidiya. Emme o da uyuya galmış tallada. O şey genecüvüm gelip yiyvemiş tallayı. Buvası buna da gızıya.

- Om para etmesiyiz siz, deya.

Kelolan da orcuk da duramış böyle.

- Buva ben gidey bekleyey, deya.

- La bunnarıy yapamaduvu işi sen neyle yapacay, deya.

Emme Kelolan gandurya buvasını gidiya tallaya. Artu bunuy da bekleken gece yarısı oluncu uykusu gelmiş emme bu barmacunuy ucundan escük kesmiş, onuy acısından uyku girmemiş gözüne. Bi vakıt sora bi takırtı çıkmış ordan. Bu hemen tüfene sarılıp gidiya oya. Orda deyizden iki dene at çıkmış, tallayı yime başlamış. Bu hemen yakalaya bunarı. Bu atla yalvaryala Kelolan'a bizi goyva, deyi.

- Biz sa iki tane siyirli kıl veylim, başıy sıkuşusa birbirine sürtesiy. Biz de hemen seni y yardımıya gelürüz, deyala.

Bu goyvarya atları. Geliya buvasına deya ki,

- Gece yarısı iki at geldi, yakaladım, emme sovra goyvadım, deya.

Böyle deyinci evden govuya bunu bubası. Kelolan uzayıp gidiya. Bi melmeketiy Padişahınıy yanına hizmekger duruya. Bu Padişahıy da bi gızı vamiş. Kelolan bu gıza furuluya emme gız buna bakmazmış hiç. Bunuy agılina o kılla geliya. Bunnarı bi çatallaya bu. O iki at hemen geliya.

- Buyur sultanım, deyala.

- Ba ipekli bi urba, bi de ganatlı bi at gotürüy, deya

Össehet eçersinde geliya bunuy isdedükleri. Bu geyiya bu urbaları. Ondan kerı biniya ganatlı ata, bi oya bi bu ya yarış guruyomuş. Gız bunu gorüya.

- Kim ki bu yiyit, deya.

Sora Kelolan olduvunu öreninci orcu vazda âşık oluya. Bi gun padişah,

- Artu ben ehdiyalladım gızım. Sa bi elme vercen. Bunu isdedüvyü kişiye ve de, onnan seni evlendürey, deya. Gözüm arkada galmasın. deya.

Toplanıya bunuy bütün vezirleri asgelleri. Gız bakıya kı Kelolan yok. Atmaya elmeyi.

- Kelolan da gelsin buba, deya.

Gotürüya bu Kelolanı. Ondan kerı bi yarış oluya. Bu Kel bunnarıy hepisini de geçiya. Galan ganatlı ata biniya ya.

- Olmaz, deya Padişah.

Bi ta yapıyala. Bu Kel gene en birinci geliya. Gız elmeyi buna verya. O vakıt Padişah gızıya bunara, atıya bunnarı evden.

Bi düşman da bu Padişahıy üsdüne gelmiş o zaman. Bu harba gidiya emme başa çıkamaya. Kelolan ordan kılları çatıp çarıya atları. Bunna başdan başa öldürüya govulları. Elcüveziniy ucunda da bi yara alıya bu. Patişah onu tanımaya. Cebinden gızınıy mendilini çıkarıp sarıya bunu. Eve gelinci anadıya. Kel de geliya. Barmanı görünce tanıya bunu.

- Sen midiy o, deya. Beni ölümden gurtardıy. Bu gızım sa helal olsun, deya.

Bunna kırk gun kırk gece bi düvün yapıp evleniyala. Onna ermiş muradına biz de erelim.

Cemile Yüzlü

5.42. Üvey Ana Masalı

Bi adamcazıy dokuz olu vamiş. Dokuz olunuy annecükleri ölüvemiş. Galmış mı anesüz ovulla. Gitmiş buvaları övey ana gotürvemiş. O övey anne isdememiş onnarı, çocukla galmışla. O şaşuran bubacuk hadi olum, demiş; kescene toplama gidelim siznen, demiş. Dava eletmiş çocukları. Davda kescene toplakan toplakan o bobacaz onnarı davda bırakmış. Davda bırakmış onnarı gitmiş.

Aşam olmuş, garanuk olmuş. Başlamışla çocukla alaşma, babamız yok deyi. Guçcük gardaş demiş ki,

- Ben bi acıy doruna çıkayn, bakayn bi yerde ışık gozüya mı, demiş. Çıkmış acıyn doruvuna. Davıyn depesinde bi ışık gormüş.

- Hadin gardaşlarım düşüyn peşime, gidelim şu ışıva, demiş.

Gide gide ışıvı buluyala, varyala ışıva. Furuyala kapıyı. Gaduncaz açıvarya kapıyı bunnara.

- Yavrularım, deya.

- Biz aç milaç galduk. Bubamız bizi bıraktı, deyala.

O gaduncaz,

- Yavrum ben sizi doyurun emme bura ayınıy evi. Şindi gelü ayı sizi yir, deya.

Çacukları doyurya. Doyurkan, yimek yirken ayı geliya. Ovf burda insan eti kokuya, deyelekden merdimandan yokarı çıkıya. Çıkakan gaduncaz çacukları dolaba saklaya.

- Seni yicey çok, deya. Çok avla geldi emme sen şurda yimeyi yi bakalım, deya.

O yimeni yirken çacukları yere endürya.

- Hadi olum, başıyızıy çaresine bakıy, gaçıy, bu ayı bu aşam sizi yir, deya.

Sora bunna çocukla eniyala gidiyala. Tee nereye gidibülüsele. Bakıyala arkaya kı, ayı geliya arkalarından. Bunna giriyala bi maraya. Maraya ayı gidemeya. Ayı yatıya maranıy önüne. Çacukla galıya marada. Sora maranıy sayibi bunnara deya ki,

- Ayınıy ayandan çaruklarını alıy, deya. (evelce çaruk geyedinne biliyamıy sen).

Ayınıy ayandan çarukları alıncı ayı yörüyemezmiş. Ayınıy ayandan çaruklarını alıyala, dönüyala ayınıy evine geri.

Gaduna deyala ki,

- Bak çaruklarını biznen yolladı. Eşe altunnan yükleysin seni yollasın dedi, deyala.

Gaduncazı ganduryala. Garı da doldurya altunu heybelere çacuklarınan yollaya geri. Ayı duradursun orda. Altun yüklü eşek geliya. Geliyala çocukla altun yuküynen gidiyala, gidiyala.. Bubalarınıy evi deyimiş mi gitdukları. Bubaları onnarı gorüya.

- Hey benim ovulla geliya, deya. N' oldu? Bunna nerden çıkdıla, deya.

Bakıya kı eşey heybeleri altun yüklü. Dokuz oluna dokuzuna da ev yapdurvaryala.

Onna ermişle muradına, biz de erelim tahdımıza.

Naciye Köktürk

5.43. Topal Adam Masalı

Bi Padişahıy bi gıscazı vamiş. O gıscaz kendince böyümüş. Ondan sora avır bi misevür gelmiş Padişahıy evine. Yatumuşla misevürü. Zabah olmuş gakmış misevür. Gıscaz yatakları toplayomuş. Toplakan yatakda bi bit bulmuş.

- Ayy buba demiş, bi cannı mahlugat va burada, demiş.

- Gızım al onu, kirpit kutusuna hapis et, demiş.

Kirpit kutusuna habis etmiş onu. O gada, kirbit gada olumuş, kutu gada olumuş. Zabahsı ahıra endümüşle onu. Ahırda kömüş gada olumuş, manda gada. Biz bunu keselim, demişle. Gitmişle onu bi şehirde kesmişle, derisini yüzmüşle. Derisini böyle bi sokay ortasına asmışla.

- Bunuy derisiniy kim ne derisi olduvunu bilüse, Padişah ona gızını vercem, demiş.

Bütün bi araya toplaşmışla, ne derisi olduvunu bilememişle. Kimi davşan derisi deyomuş. Kimi at derisi deyomuş. Sora bi topal bi adamcaz gelmiş bi hocacuk. Bakmış şöle,

- Bu bit derisi. Bunu neden bilemeyosuyuz, demiş.

Öyle deyinci Padişah ona gızını vemiş. Düvün etmişle, damat güymüşle. Ondan sora bi gaç ay durmuş orda.

- Buba benim evim ma, sarayım ma, ben seni gızıyı alıp gidecen, demiş.

- Git, demiş o da.

Binmişle atlara, gitmişle o topalıy, topal adamcazıy melmekatına. Topal adamcazıy melmekatına gitmişle ki bi sarayı vamiş. Çıkmışla kı bi saraya, demiş gariya,

- İşde şurası pirinç odası, şurası yav odası, şurası işde bal odası, şu kapıyı açmacasıy, demiş. Odanıy birisiniy kapısını açmacasıy. Burda yi iç yaşa, demiş.

Gennisi zabah atına binip bi ticarete gidiyomuş. Gideken gideken bi gun oluya, beş gun oluya, bir ay oluya, beş ay oluya. Bu gızcaz aşam yimek yemeya, hiç yemek aramaya. Bu gıscaz deya ki,

- Ba bu odayı açma dedi bu, bakay şu odayı açay ne va şu odada, deya.

Açıya. Ascuk açıya bakıya odaya ki odada cemat vamiş. Cenaze namazı gılıyalamişla. Hemen odayı kapaya çıkıya dışara. Bunu açduvunu biliya bu. Gız duruya. Gidiyala cenazeyi komüyala. Cenazeyi komdükden sora bu, bi düdük çalıya. Millet davılıya. Millet davıldukdan sora, kennisi giriya gabre. Cenazeni ciyelerini yiya. Cenazeni ciyelerini yirken o gıscaz da öyle onu gozediya garsı. Artu ölüya o, onu yirken görüncü. Dönüp geliya artu gız eve.

Geldükden sora aşam oluya. Adamcaz geliya eve.

- Ee, garı nasılsıy, eyi misiy işde fele, derken garı bi yimek goyvarya.

- Yimen, ganım tok, deya.

- Ölünyü ciyerini yir misiy, deya.

Öle deyinci iyy, deya, azılıları çıkarya bu.

- Yat seni de alacan ciyeriyi, deya.

Garınıy agılını alıya.

- Yi ciyerimi, neremi yirse yi, deya. Sen yalavuz ba bi musada ve ben apdes alay, deya.

Apdes alma gidiya apdeslive. Epdes alukan, Allafa bi dova ediya, bi zikir ediya orda, furtuna is deya. Epdesliviy bi peñçiresi vamiş böyle. Bi furtuna isdeya peñçireye yamanıya da. Furtuna ordan onu alıya da eletiya divan divan. Bi çeşmeniy başında bi gavak avacına bırakıya onu ösger. Bırakdukdan sora gavak acında gıscaz sabahlaya. Zabah oluya çeşmeniy başına bi deligannı çocuk geliya tüveynen. Tüveni uzadıya yokarı.

- Deligannı, hurma beni, ben de seni gibi insanın, deya. En bakalın, kimsiy, deya ona. Cin misiy, peri misiy, deya.

Eniya gıscaz aşı.

- Beni ösger gotdü burayı, deya. Benyin, insanın, deya. Sen gibi bi müslümanın, deya.

Bunu alıya gidiya evine. Bunna ikisi birbirinen evleniyala. Evlendükden sora çoluk çocuk sahibi oluyala. Çocukları böyle oluya okula gidiya. Okula gideken o imamcaz onu divan divan araya. Araya araya o köye geliya artuk. Çacukla okuldan çıkıncı birbiriynen gavga ediyala.

- Sen gahbeniy evladı. Ben orusbunuy evladı. Seniy anney de aşdan endi, deya.

O imamcaz buna gulak verya. Nerde aşdan endi olum, deya.

Çacuk, bu aşdan endi, deya.

- Nerde onuy evi, deya.

Çocuklarını da ona beyzediya. Eletiverya evine, gosderverya onu. Eve varya bakıya kı hiç bi yer yok girilecek. Edirafını alaynan gaplamış. Üç kapısı va, üç de kope va. Evine girmeniy yolu yokmuş. Orda bekleya o adamcuvaz.

Topal orda bekleken bekleken zabah oluya. Zabalin gaduncaz, üç dane ine vamiş, inekleri govuya. İnekleri govduvu yere adamcaz da gidiya. İneklerinen baraber inek oluya o da. İneklerinen barabar geliya aşam gadunuy evine. Gadun balaya inekleri, onu da balaya. Zabah oluya savıya, onu da savıya. Gocasına,

- Onuy üç misli südü va, deya. Bunuy biz saybini bulalım, deya.

- Buluruz, buluruz. Onu da aluruz biz, deya.

Böle üç beş gun geliya eviniy altına. Üç beş gun geldükden sora, tabi anaya artuk evi. Gariyi da gorüya, anaya. Anayıncı bu, aşam oluya, gece oluya. Eve bi tüsü verya. Herkesi uyuduya. Yalavuz o gadunu uyutmaya. Yani alıp gidecek fikrindeki. Bi tüsü verya alemi uykuya uyarya. Merdivanıy dibine de bi ataş yakıya. Bi gazan goya, gaynadiya suyu. Gadunu alamasa gaynar gazanıy içinde

büşürceymiş. Ordan bu çıkıya eve. Gadun gocasıynan yatıyomuş. Yatakan geliya, varıya, sarılıya orda ona.

- Hadi gak gidecevüz, deya.

- Nereyi gidecevüz, deya.

Anaya artuk o olduvunu. E, artuk gocasını uyaramaya. Kimse uyanmaya. Ne kopek sesi va, ne horoz sesi va. Kimse sesi yok. İyneleya gocasını, iyneleya, her yannarını iyne yarası yapıya. Gene uyanmaya. Ordan çeke çeke artuk merdimanı başına eletiya. Merdimanı başına eletince bu, bunna birbirine orda sarılıyala artu. Dövüş çıkıya. Sen beni kakacay, ben seni kakacan, derken adamı bi kakıya gadun gazanıy eçersine doldurya. Büşürya gazanıy eçersinde onu. Gidiya yatsa da millet uyanmaya. Zabah olmuş kimse uyanmaya. Pencereyi acıya söyleya bakıya.

- Bura kimse uyanmaya, koyde de kimse uyanmaya. N'oldu, n'oldu bize, deya.

Ona deyala ki,

- Yüznümereniy takınyesini ters çövür, deyala.

Gidiya yüz nümereniy takınyesini ters çövürya. Gocası uyanıya, uyanıya emme, iyne yarasından gakamaya. N'oldu bize, deyala. Artu gidiya ölüyü gosterverya onnara. Başımıza bu iş geldi, böyle böyle bu iş geldi. Yere eniyala bakıyala dörd inek, galmış üç. İney biri o adammış. Garıyı öldürcek yerde kendisi ölmüş gaynar gazanıy eçersinde.

Naciye Köktürk

5.44. Keloğlanıy Kısmeti

Bi vamiş bi yokmuş. Evel zaman içinde galbur saman içinde bi Kelolan vamiş. Bu davar gudemiş koyde. Bi çoban ta vamiş bunuy yanında. Gunmeden bi gun bu Kelolanıy koyde canı sıkılıya.

- La Memet, biraz da başga bi köye gidelim, deya.

Ak ediya gok ediya gandurya bunu bu. Dakıyala heybelerini gidiyala bunna. Az gidiyala, uz gidiyala bi puvar başına geliyala. Şurda bi yimek yiyim, deya bu Kel. Arkadaşı deya kı,

- Nası olsa barabar gidiyoz, sifde seniye ekme yiyim de sora beninkini yirüz, deya.

Yiyala bunna. Yidükden sora gene yola çıkıyala. Aşama doru bi deymeni yanına varyala.

- Şurda bi galanga va, onuy altında bi yimek yilim, deya Kelolan.

O Memed olacak deya kı,

- La Kel, beni ganduran sensiy, ben sa şindi ekmemi vemen, hadi ba eyvallah, deya bu gidıya.

Kelolan,

- Vay, böyle mi, deya.

Ne yapsın, artu gece oluncu giriya bu o deymene. Ordaki ekmek gırıklarıyan doyurya ganını. Bakıya, goca bi tekne vamiş orda. Giriya tekneniy içine yatıya bu.

Gece yarısı oluncu üç dane peri geliya bu deymene. O deymende oturulamış bunna. Bunna gonusma başlayala. Biri deya ki,

- Şu davıy etende garşı garşı iki avaç vadu. O avaçlarıy dibinde bi gazan altun va, deya.

Öteki peri deya ki,

- Padişahıy gızınıy gozleri kor olmuş emme ta kimse iyi edemedi. Halbiki bi goyun ödüyner, bi kopey ödünü garişdurup gızıy gözüne sürteleyinci açılı gızıy gozleri, deya.

Üçüncü peri deya ki,

- Bu deymende bi sıçan va, boynuda bi kese altunnan tıkırdayıp duruya, deya.

Ondan sora bunna zabaha yakın gene gidiyala. Kelolan da hep dinnemiş bu gonuşukları. Zabah oluncu ilkin o sıçanı tutuya. Bekleya dölüvüy başında. Çıkıvarıncı öldürya onu. Alıya boynundaki altunnan dolu keseyi. Ondan sora bi çoban görüya orda.

- La çoban bi goyun kes de yiyim, deya.

- La dayı benim bi senelivim bi altun. Ben n'aparın sora. Beni atalla bu çobannıktan, deya.

- Al sa bi altun, deya Kelolan.

Ordan bi goyun kesiyala bunna yiyala. Bunuy ödünü alıya bu Kel. Ondan soracuma, la çoban şu kope satıva ba, deya.

Çoban, la dayı sürüyü kim beklecek, benim senelivim bi altun, deya.

- Al sa iki altun, deya.

Ordan alıya bu kope bu gidiya. Orda bi derede kesiya. Ödünü alıp gıyuya yenine.

Ondan sonra bu Kelolan gidiya o padişahıy sarayına.

- Seni y gızıyıy gozleri körmüş, ben açıvaran, deya.

- Açamassay bu kelleyi keserin, deya buna padişah.

Oradan bi dolap açıvarya buna. Bütün adam başı doluymuş ora. Ondan kerı gızıy yanına goyvaryala bunu. Bu orda kopey ödüynen, goyunuy ödünü garışdurya birbirine, ondan kerı sürteleya gızıy gozlerine. Gidiya ondan sora padişahıy yanına. Padişah,

- Açdısay sa bu gızıy vercen, deya.

O vakıt da gız geliya uça uça. Gozleri açılmış gayrı.

- Benim gözlerimi kim açdı buba, deya.
- İşde bu Kelolan açdı gızım, deya.
- Dile benden ne dilesiy, deya buna padişah.

Bu Kel de,

- Gızıynan evlenmek dilerin, deya.
- Aman buba ben bu Kelnen evlenmen, deya gız.
- Bunuy evi yok koyü yok. Beni sürüm sürüm süründürce misiy, deya.

Gız öyle deyinci bu Kel çıkıya gidiya saraydan. O periniy dedüvü avaçları altından altunnarı çıkarya. Tutuya bu bi saray yapdurya padişahıy sarayınıy garşısına. Her bi tarafını halılarınan döşetdürya. Atla arabala alıya galan. Patişahnan gızı marak ediyala, kim ki bu zengin deyi.

Kelolan da yime çarmış bunnarı. Geliyala bakıyala kı bu Kelolan. Giyinmiş kuşanmış Kel. Hizmekkelleri el pençe divan duruya yanında.

- İşde benim evim de va yerim de va, deya.

Bunna şaşıp galıyala. Bu zenginlivi gorüncü bunnarıy ganı ısınıya artu buna. Ah benim gıymatlı damatcuvum, deyi gucaklaya patişah bunu.

Artu kırk gun kırk gece bi düvün ediyala bunna. Onna ermiş muradına biz de çıkalım tafdına.

Halise Gümüşok

5.45. İğci Baba

Bi vamiş bi yokmuş. Bi adamıy üç gızı vamiş. Bunna pomuk eyirülemiş. Adamıy biri, İğci geldi, deyi koylede gezeken o üç gızıy böyüvü,

- Ne o İyci Baba iy mi satıyoy, deya.

Adam,

- İğ satıyon emme, satduvum iğle eyi deyil. Benim eve gidelim, deya.

Eve varıncı, Gız et büşürya. Eti büşürüp, sohraya goya. Gız,

- Eti yiseya, deya.

- Ben et yimen, deya.

- Baramı kesiveren yir misiy, deya ba.

O da,

- Yirin, deya.

- Yimedisey napay, deya ba.

- Kes, yicen, deya. Keseya beni.

Adam gene iğcilive çikiya. Şindi ortan gız geliya yanına. Ona da

- Gızım bende eyi iy yok, eve gel de godüreay, deya.

Ona da eve gotürünce et büşü, deya. Eti büşürya sohraya goya. Gız,

- Et yiseya, deya.

- Ben et yimen, deya.

- Barmamı kesiverey yir misiy, deya.

O da,

- Yirin, deya.

- Yimedisey ne yapan, deya.

- As, deya.

O da onu asıya. Asdukdan sora gene gidiya o koye. Guççük gızı gorüya.

- Hey gızım, gardaşlarıyı çok eyi yere vedim, gel hadi, seni de eyi bi yere vörün. Bi başıya bi evde duramassıy, deya. Gızıy evde kedisi vamiş onu almış. Beraber o adamınan gitmişle. Eve varıncı etekilere dedüvü gibi ona da,

- Et büşü, deya.

Gız et büşürıya. Büşümüş sohraya gomuş.

- Et yi, demiş adam.

- Ben et sevmen, demiş gız.

- Barmamı kesiverey yir misiy, deya.

O da,

- Yirin, demiş.

- Yimediysey napan, demiş.

- Öldü beni, demiş.

Barmana soruya adam, “Nerdesiy?” deyi.

- Sıcacuk garındayın, demiş.

Sohranıy altında kedi vamiş. Barma kediye vemiş gız.

- Hah, böyle olmalı gızım, demiş. Eteki gardaşlarıy serserimişle. Onnarı kesdim, asdım. Sen benim barmamı yidüvüy için seni asmadım.

Ona kırk bir anakdar vemiş.

- Ben gidiyon gısım, demiş. Kırk odayı aç, kırk birinci odayı açma, demiş.

Birbirinden gozel kırk odayı açmış. Gezmiş. Gelmiş kırkbirinci odaya. Çok maraklanmış, ne olusa olsun, deyi orayı da açmış. Bi de ne görsün, tavanda saçlarından dakılı bi deligannı asılı.

- Ey, is misiy, cis misiy, deyi soruya gız.

O da,

- Seniy gibi bi ademyin, demiş.

Gız deligannıyı gurtarmış. Endükden sora eviy içindeki altunnarı, eyi eşyaları toplayala. İki ordan kaçıyala.

Geliyala bubasınıy evine. Düvün ediyala, evleniyala. Akşam namazı oluya. Gız yerde inek savakan bi ehdiyar adam geliya.

- Gızım beni misefür alu musuyuz, deya.

O da,

- Aluruz, deya.

Alıya eve. Yimeklerini yiyala yatıyala. Uyurkan gızıy gocasınıy başınıy altına o ehdiyar adam bi şişe goya. O şişede zehirli su vamiş. O gızıy gocası uyanmayası için goya. O ehdiyar adam da İyici babaymış. Bu gızı bovma oturya. Bovakan duvardan cıllayala gıza.

- Ne duruyoy gocayıy başınıy altında zehilli su va, onu al da gır at, deyi bovaryala.

O da şişeyi alıp gırıya. Gocası o vakıt hemen gakıya. O İğci Baba'yı gaz yavıynan yavlayala. Ocay içine goyup da yakıyala.

Onna ermişle muradına, biz gidelim dava guru oduna.

Döndü Kaymaz

5.46. Götsüz Ovlan Masalı

Şindi ben sa bi kötsüz olan masalı anadıvaray bak. Evel zamanda bi garı gocanıy götsüz bi uşakları oluya. Allah öyle vemiş. Bu işay kotü olmaduvu üçünden koyde buna "Götsüz" deyi ad dakıyala. Şindi bi gun bunuy buvası tallaya gidiya çit sürme. Öylen vakdı oluncu bunuy anası yimek yapıya.

- La Götsüz, al şunu bubaya egidive, deya.

Alıya bu yime gidiya. Geliya tallanıy gıysına bi dere vamiş orda. Oran bovurya bubasına.

- La buva ben geçemeyon, deyi.

O da,

- Gıylayva olum gıylayva, deya.

Bu gene bavurya,

- La buba ben geçemeyon, deyi.

Bubası bu sever,

- Ortalayva olum ortalayva, deya.

Bu kotsüz sava gidiya sola gidiya ensovunda geçiya dereyi. Gidiya buvasını yanına. Anam yimek yolladı sa, al yi, deyi goya önüne. Bubası yimek yime oturya bunuy. Şinci bu Gotsüz,

- La buva ben çit sürecen, deya.

Hastir layn bok sen mi galdıy çif sürecek? deyi azallaya bunu. O da gakiya ordan pusa pusa otları altına giriveya. Bunnarıy ine de otlayamuş. Otlakan bu Gotsüz de otnan barabar iney ganına giriya. Ordan aşam oluya. Bu Gotsüz haral evecek gitdi, deyi buvası ine alıp eve geliya. Bunuy gız gardaşı bi çanaknan ine savma giriya tama. Savakan,

- Gız kotüy gözüya, gıs kotüy gözüya, deyi bavurya.

Gorkuya gız. Ana ana bu inekde bi hal va, deya. Savmasını bilmeyon da ondan mı, deya. Bu söver anası savacak oluya. Bu gene anasına da

- Gız garı kötüy gözüküya, deyi bovurya.

- Allah Allah... deya anası.

Bi de bubasını çarıyala. Bubası savma oturya. Ona da bovurya bu,

- La adam Gotüy gozüya, deya.

Öyle deyinci,

- Gotürüy şu pıça, deya bubası.

Kesiya ine orda. Bu Gotsüz de eşgembede galmış. Gece bi ayı geliya yiya bu eşgembeyi. Bu söver bu Götsüz ayınıy ganına giriya. Ayı ordan, tovuk çalma gidiya. Bu kotsüz gene ayınıy ganından dovru bavurya.

- La dayı tovuklarını çalıyala, deyi.

Hoh, ediya ayı. Başlaya gaçma. Gaçakan gaçakan bi başga ayıya ras gidiya.

- Yavu, tovuk çalma gitdiydim emme ganımdan doru bi ses, la dayı tovuklarını çalıyala, deyi habar vedi, bu ne ki, deya öteki ayıya.

O da deya kı,

- Te orda bi gayalık va, ordan aşa sıçıva da gitsin ganıydan, deya buna.

- Savol dayı savol, deya bu ayı.

Gidiya o gayalıva. Çıkıya en yüvsene bi bacanı goya, bi bacanı ta gorkan bi kayıyo mu sa ordan aşa, gayalara çarpa çarpa ölüya. O Gotsüz de onan barabar ölüya gidiya.

Recep Çöloğlu

5.47. Talih Guşu Masalı

Bi padişahıy üç olu vamiş. Bu padişah bu üç olunu bi gun yanına çarıya. İlkin böyüg oluna sormuş.

- Beni ne gada seviyoy, deyi.

Böyüg olu,

- Seni altun gada seviyon buba, demiş.

Patışah sevinmiş. Ondan sora ortan oluna sormuş. O da,

- Ben seni gümüş gada seviyon, demiş.

O zaman padişahı yüzü purşumuş Nöçün öyle deya, deyi. En son galdıya guçcük oluna soruya. O da,

- Ben seni duz gada seviyon, deya.

Vay, deya patişah, Sen beni duz gada sevesiy ha, deya. Çarıya ordan bi cellat.

- Alıy bunu başımı uçuruy, deya. Gannı goyneni ba gotürcesiyiz, deya.

Bunna cellatnan dava gidiyala. Emme cellet gıyamamış ışa

- Olum, ben seni öldüremem, sen goyneyi ba ve, ben şurdan bi guş furay onuy ganını bileşdürü bubaya eledürün, deya.

- Sen de başıyıy çaresine bak, deya.

Ordan gidiya ışak. Az gidiya uz gidiya bi başka şeyire varya. Orda bi ehdiyar adam dömürcülük yapamış. O adamı da hiç ışa yokmuş. Bu ışak,

- Beni yanıya çırak alumusuy, deya.

- Gel bakalım, zahtan benim de ışam yok, deya.

ışak artu çırak olarktan giriya bunuy yanına. Aradan zaman geçiya bu melmekadıy padişahı ölüya. Bunna padişahları ölünce böyle bi talih guşları vamış, bu guş kimi başına gonasa onu patişah yapallamış. Oranıy adedi de böyleymiş. Bunna talih guşu uçacak, deyi her yere ilan ediyala, tellal bovrduyala. Bu ışak,

- Ben de giden buba, deya.

- Git olum, deya bubası.

Ondan kerı ışak da gidiya oraya. Millet de toplaşmış bi meydannıva. Ora bi hoca talih guşunu goyvarya. Bu guş da uça uça geliya ışay başına gonuya.

- Olmaz böyle şey, ışakdan patişah olmaz, deyala bunna.

- Yârin gene uçuylum, deyala.

Yârinki gun oluya. Gene toplâşya millet. Işak gene gidiya oraya. O sakallı hoca gene goyvarya guşu. Guş gene bu ışay başına gonuya. Oranıy adamları hep şaşuryala bu işe.

- Allah Allah! Bu ne hikmet ki, deyala.

- Bi ta yapalım bakay, deyala.

O guşçuk gene bu ışay başına gonuya. O zaman bu ışa alıyala saraya gotürüyala.

- Galan sen bizim patişahımız olduy, deyala.

Işak geliya oturya tahdına. Bu ışak tafdına oturuncu hemen bi emir çıkardıya.

- Büyük bi yemek çıkarcasıyız, deya. Her bi tarafıy gıralını da çarıy, deya.

O gun geliya saray bütün gıralarınan, vezir vüzeraynan doluya. Bunuy patişah bubası da geliya oraya. Emme ışak tanınmaya bubasına. Onuy yimeklerini de duzsuz yapdumuş hep. Bubası yiya, bakıya dussuz. Belkim bu melmekadda dussuz yiyala, deyi bişey demeya. Emme nöçün böyle yillekin, deyi bi soruya.

- Burda yimeklere duz gomaz mısıyız, deya.

O zaman ışak,

- Seni bi oluy vadın. O sa, seni duz gada seviyon deyinci, onu cellada vediy, deya. Yimek altunsuz olu emme dussuz olmaz, deya.

Patişah,

- Ah benim ovlum, deyi sarılıya buna. Alaya. Ben etdim sen etme, deya. Buba ovul artu gucaklaşyala bunna, barışyala. Ondan sora yeyinden bi dernek ta guruluya. Yiniliya içiliya, bize bişey galmaya. Onna ermişle muradına biz gidelim dava guru oduna.

Anşa Ünsal

5.48. Molla

Annadıvaray ışamız. Şindi bundan sen de yirmi, ben deyey otuz sene oluya. Çarşı bazarına doru uzanıvadiydım. Gavede oturukan bi sakallı molla girdi eçere.

O gün ırmazandın. Herkes ırmazan tutuyodun. O sakallı molla orda bi çay içivemesin mi, şaşduk galduk. Gızduk bu molla adam ne deyi oruç tutmaya, deyi.

Orda konşiladan bi tanası,

- Utanmayamuy, bi de molla olacasıy, burada çay içme, dedi. O sakallarıya da yazukla olsun seni, dedi.

O molla da ne dese eyi,

- Ben on bir ay aç geziverey de kimsecükle ba haliy nedü demesin. Ondan sovra, şurda bi ganımı escük doyuray, dedim. Hincük neyçün ırmazan yiyosuy deyi ba çataşiyala. Ben aç gezeken ne sormayosuyuz, aç ırmazan tutulu mu? Böyle demesin mi azınıy eçersine baka galdım adamıy.

Esgi Sözle

atala sözü vadu yürüyve emme tallayı çiyetme
garşıydakı dosduy da olsa gendiye beyzetme
bi söz vadu bi iysana bi fenalık yapıdsayız
onuy arkasından da bi eyilik yapacasıy delle
gulüveme gonşuya delle gelivörü başıya
şu dünyada dosdum vadu deme,
öynüye gelen azukdan yime
paraya guvenme gotürü felakata
diniya guven o gotürü seni selamata

Osman Yumuk

5.49. Terzici Gozeli

Bi varmış bi yokmuş. Evel zaman içinde galbur saman içinde deve tellaken pire belberken ben buvamıy beşivini tangur tungur sallakan bi padişahıy bi olu vamiş. Bu uşak bubasına darılıp başga melmekata gitmiş. O melmekatta bi ehdiyar adam esgicilik yapamış. Bi dükgeni vamiş. Dükgeni de filfişge, pis, örümceklimiş. Bu uşak,

-Buba beni çırak alu musuy, deya.

O da,

-Neynen alan ovlum, deya. Alduvum yirmi para ba yetmeya. deya.

Uşak yalvarya yakarya, o adamıy yanına çırak duruya. Düggeni gozel temizleya, parıl parıl parladiya. O vakıt günden güne müşderisi çovalıya. Sora o düggen bunnarı idare etmeya bi tane ta açıyala. Galfala alıyala, terzicilik yapıyala. Çocuk o melmekatda “Terzici Gozeli” deyi nam yapıya.

O melmekadıy gıralınıy bi gozel gızı vamiş. Buna çok merak ediya.Şuna bi giden goren, deya. Gumaş alıp Terzici Gozeli’ne elbise kesdüme gidiya. Galabalıktan dükgana yanaşamaya. Pohçasını elden ele yollaya. O vakıt aradan Terzici Gözeli’ni gorüya. Derhal orcuvazda âşık oluya. Evlerinden o çocuvuy dükkanına gada lovum(yeraltı yolu) gazdurya. Birer tas altun verip adam tutuya, yeri altından yol gazdurya. Akşam namazı Terzici Gozeli ezan beklemiş, namaz gılacamış. O zaman gız lovumdan dovru geliya. Uşak gıza bakmaya.

- Namaz gılacam vakit sen şeytansıy, deya.

Gaş tafa geldise gabul etmeya. O arada Gıral da Terzici Gozeli’niy namını duyuya. Çavırıy buraya gelsin, deya. Çacuk gidiya Gıral’ıy huzuruna. Yedi yerde temenna çekiya, sekizinde el balaya.

- Emriyiz Gıral’ım, deya.

O zaman Gıral deyor ki,

-Nısfımıy nısfınıy nısfından bi top gumaşım mar. Bunu terzi dikmecek, makas kesmecek, iyne batmacak, ba bi çeket bi pantul dikecesiy. Sa gırk gun musada. Gırk birinci gun celladsıy, yapacasıy, deya.

Uşak çaresiz kalıya dönüya geliya. Çocuk pofcayı atıya dükkanına gelinci.

- Ya rabbim bu kesip biçmeyinci nasıl olacak, deya.

İşini gücünü gaybediya düşünmekden. Ondan sora üç gun galmış gırk gun bitme. Gece tak tuk kapı furuluya. Kapıda bi ehdiyar, bi tirid bi adam:

- Fenarımı yakıva ba, deya.

Uşak o ehdiyarıy fenarını yakıvarya. Merdimandan çıka çıkmaz gene tak tuk ediya kapı. Gene eniya açıya. Bakıya o adam, gene,

- Fenarımı yakıva ba, deya.

Çacuk deyor ki,

- Sen gidemecesi, bu aşam ba misefür gal, deya. O da onu isdeyomuş zahdı çocukdan. Çıkıya eve. Uşak onuy ganını doyurya, yatamı yapıvarya, yaturya. Çocuk onu uyuya zannediya emme uyumayomuş. Zahdıuşak da efgarından uyuyamayomuş. O ehdiyar da Hızır'mış. Emme uşak bunu bilmeya. Gene başlaya af of çekme. Ehdiyar uykudan uyanu mahnası yapıya.

- Ovlum nedür seni zoruy ba annat, deya.

- Bi zorum yok buba, deya. Emme ehdiyar gene soruya bi gaş tafa. O vakıt çocuk mecbür galıya anatma.

- Bu melmekedıy Gıralı ba bi gumaş vedi. İyne batmacak, makas kesmecek, dedi. Bu şekilde ba bi elbise yapacay, dedi. Gırk gun musada vedi. Hinci üç gun galdı bitme. Ne yapacamı sapıttım, deyi anadıya.

Ehdiyar,

- Gotü bakam gumaşı goren, deya.

Uşak gotürıya.

- Makas ver bana, deya ehdiyar.

Çocuk olmaz, derkene o gıyuk gıyuk ediya gumaşı.

- Al şinci bunu yüklüve atıva, deya.

Ondan sora bi de çocuvu okuya. Uşak üç gun üç gece uyuya. Gırk birinci gun patışahdan araba geliya çocuk arabaya biniya emme sapsarı oluya. Nası olsa beni asacakla, deya keni kenine.

Ehdiyar,

- Olum pohcayı da al, deya.

- Ne yapacan ben onu, deya.

Ehdiyar onuy goltuvuna kısdurvarya. Uşak ehdiyarnan helallaşıya.

- Bütün malım mülküm seni olsun, ben nası olsa cellat olacan, deya. Ondan sora gidiya gıralıy huzuruna. Gıral'ıy her tarafı doluymuş vezir vüzeraynan. Gıral uşa soruya,

- Dikdiy mi, deya.

Çocuk pohcayı goya önüne. Açıya Padişah pohçayı. Bi de bakıya kı ne makas kesmiş; ne iyne batmış, gudretten bi elbise olmuş. Onu görücü çocuk da şaşurya. O zaman Gıral,

- Dile benden ne dilesiy, deyi soruya.

Çocuk,

- Savlıvıyızı dilerim patişahım, deya.

Üç kere soruya. Uşak da üç kere savlıvını dileyä. O zaman Gıral,

- Benim savlıvımdan sa fayda yok, onuy üçün ben sa gızımı vedim, deya.

- İçilsin şerbetle, gıyılısın nikahla, deya Gıral.

Şerbetle içiliya, nikahla gıyılıya. Bi de ondan sovra Patişah,

- Seni gibi terzici parçasına benim gızım layık deyil, deyi govuvaryä uşa saraydan. O zaman uşak netsin boynunu büküp gidiya dükğanına. Ehdiyar,

-Kıral sa ne başış vedi, deyi soruya.

Olan,

- Gızımı virdi, emme tegirar beni govdu, deya.

Akşam oluya, o ehdiyar çocuva,

- Hinci sen hiç bi şeye garişmacasıy, deya.

Uşak da gabul ediya. O vakit ehdiyar Terzici Gozeli'niy gözlerini sürmeleya, o düggeniy içine gelen lovuma guyuya. Deya k1,

- Bu yoldan gidecesiy Gıral'ıy gızınıy odasınıy övnünde iki dene gız nöbet bekleya. Onnara gözükmeden bi cümcük birine at, bi cümcük de ötyankine at. Onna birbiriynen dövüş edelle. Seni kimse göremez. Gir eçeri, Gıral'ıy gızını birden cümcük içinde gocasıy. Her yanını çürük içinde goyva. Sabaha yakın hemen buraya gel, deya.

Uşak ehdiyarın dedükleriniy hepisini yapıya, dönüp geliya. Ertesi aşam uşak gene gidiya. Kapıda dört dana hizmetgar vamiş. Emme o hepisini de gene cümcükleya. İçere giriya, Gıral'ıy gızını hep çürük ediya. Zabalin gene evine geliya. O vakit Gıral'a haber gidiya.

- Gızıy geceleri çok cıllaya, ne olduvunu bilemeyoz, deyala.

Gıral gızına soruya o da bi şey deyemeya. Halbiki Hızır uşay gözüne sürme çekdüvü üçünden onu hiç kimse goremeyamuş.

O vakit Gıral,

- Sivas'da bi bakımcı va, bi tabur asgernen gidiy, bakıdıy bakalım ne derdi vamiş gızımıy, deya.

Gidiyala bakımcıya. Bakımcı bakıya bakıya,

- Sürmeli gözlü görünüya, deya. Mangalları çatıy, samannarı hazırlay. Gız cıllama başlayıncı samannarı mangallara akdarıy. O zaman duman olu. Dumandan sürmele silinü. O zaman kim olduvu meydana çıka, deya.

Akşam olunca ehdiyar çocuvuy gözlerini gene sürmeleya.

- Bu akşam mangalla çatılacak, samanna dökülecek. Sav eliyen sol gozüyü, sol eliyen de sav gozüyü kapa duman gitmesin gozüye. Sona dutalla seni, deya.

Çocuk gidiya. Gız cıllama başladımı samannarı dökuyala. Sav elini kapaya, sol elini kapakan duman giriverya. O vakıt bütün millet peşine düşüverya.

- Yarım adam, yarım adam, peri peri, deyi.

O zaman uşak hemen lovuma kaçıvarya. Ötekile bulamayala onu. Yarınki aşam ehdiyarnan ikisi barabar gidiyala. Gızı aldıkları gibi dükgana gada gotüryala. Zabaha garşı eletiveryala eve. Emme kimse goremeya onnarı. Gözlerine sürme yapıyala ya. Gıral,

- Ne yapallasa evde yapsaydınna da gıra eletmeseledin, deya.

Çok avlaya. Gene bakıcıya adam gonderya Bakıcı,

- Bi bakıra mürekkep eziy, gızıy golunu sokuy. Ne yana gotürülese izi galu orda. O vakıt neya gitdükleri belli olu, deya.

Hızır'nan olan gene kaçuryala gızı. Zaba yakın gene gotüryala gızı evine. Baksakı o Hızır, kapıya mürekkep sürülmüş. Bi saniyeniy içinde hemen mirekgep yapıya. Ne tam kapısı goya ne komes kapısı goya, ne bostan kapısı goya. Her yana sürüya mürekgebi.

Zabah Gıral, bi tabur asger çıkarya, nerde boya va deyi bakıdıya. Geliyala Gıral'a deyala ki,

- Seniy gızıyıy girmedüvü yer galmamış, her yere girmiş çıkmış, deyala. Tabi bulamayala. Zabahnın Hızır hamama gidiya. Gıral da tellal bavırdıya.

- Gıralıy gızını kim bu hale goduysa, Gıral onu tafına oturdacak, deyi. Terzici Gozeli de dukganıy önünde oturyomuş.

- Ben etdim, ben, deya.

Bi tellal ta peşine onu yakaladukdan kerı,

- Terzici Gozeli cellat olacak, seyirci toplansın, deyi.

Hızır da hamamcıya,

- Bi gürültü va, bak bakan, deya.

Hamamcı,

- Terzici Gozeli cellat olmuş, onuy için seyirci gidiya, deya.

Hamamcı onu yıkayon zannediya, emme Hızır gayboluya gidiya. O vakıt da hamamcı kut de düşüverya.

Hızır gidiya bi garpuz gabuvu buluya yerde. Cellat meydanına gidiya. Emme onu kimse goremeya. Bire tokat furuya cellatcılara.

-Gıral tarafından ferman geldi, apışaneye (aff-ı şahane) uğradı, deya.

Cellatcıla,

-Hani ferman, deyala.

O da garpuz gabuvunu verya ellerine. Cellatcıla gidiyala Gıral'ıy yanına.
Gıral,

- Kesdiyiz mi, deya. Onna da garpuz gabuvunu veryala.

- Size bunu kim verdi, deya.

- Yalan demecek bi ehdiyar adam vedi, deyala.

- Çarıy o adamı buraya, deya.

Ehdiyarı Gıral'ıy yanına elediyala. Bi tevsür okuya, bütün orda oturan vezir vüzeranıy kötünü isgemleye yapışduruya. Gıral'a,

- Tükür şuraya, deya.

Gıral tükurya.

- Bunu yala, deya ehdiyar.

Gıral,

- Tükurulen tükurük yalanu mu, deya.

Ehdiyar,

- Hayir, sen tükürdüyü tukürüvü yaladıy, bunu da yalacasıy, deya.

-Nasıl yalamışım, deya.

O zaman, Gırala nası böyle, deya, deyi vezir vüzera gakmak isdeya. Emme yapışdukları üçün gakamayala. Gıral o zaman onuy ne olduvunu anaya.

Ehdiyar,

- Sen Terzici Gozeli'ne isdedüyü şekilde elbiseyi dikdüdüy, gızıyı vediy, bi de geri aldıy. Tukürdüyü tukürüvü yaladıy, gene yalacasıy, deya.

Gıral kendisini gurtarma kimseniye gelemedüvünü gorüya. Başlaya ona yalvarma. Yeyinden gızını verya.

- Başlasın düvünne, deya.

Gızı da bu habara çok seviniya. Âşık olduydun ya Terzici Gozeli'ne. Ondan sora artuk kırk gun kırk gece bi düvün başlaya. Memlekadiy her tarafından düvüncüle geliya. Tüllü çeşit yimekle yiniliya içiliya. Ondan sora ben de düvünden gelükene bakdım kopürüy altındaki gurbala vırak vırak deyala. Ben de anadımki bırak bırak. Ben de bıraktım.

Gayrı onna ermişle muradına, biz çikalım kerevetine.

Hacer Kalyoncu

5.50. Arzu'ynan Gamber

Bi vamiş bi yokmuş. Evel zaman içinde bi Arzu'ynan bi Gamber vamiş. Bu Arzuyla Gamber birer gardaş çacuklarıdır. Bunna mekdepde okurken birbirine âşık oluyala. Âşık olunca bunnarıy bi de büyük bubanneleri varmış. Mekdepden gelince bunna şefdali bahçesine giriyala. Silkeleye şeftaliyi. Olmuşunu buya goğünü buya ayıryala. Sevişiyala bahçede. Gocanaları gorüya. Böyüganaları bunnarıy goreken bi böyle iki böyle üçüncüsünde ovluna söyleya.

- E olum bu gıznan bu uşak sevişiyala, ben bu gızı bu uşa ölürün de vemem.

- Ne yapalım ane ne çare bulalım. Biz bunu başga bi yere veylim. Bu fıkara bizim dengimiz deyil, bubası yok anası yok.

Neyle bülüsey öyle yap ana, deya olu buna. Şimdi bunna gılınula masuzdan olana,

- Olum Gamber, sa düvün yapılacak, deymene gidecesiy.

Işak,

- Peki gocana gidem deyirmene, deya.

Gidiya deyirmene bu. Büydeyi üvüdüye deymende. Benim düvünüm olacak deyi, sevine sevine geliya eve. Deymene gidegosun. Gocagarı bi tavuk kese, gozelce gızardu, zehille tovuğu. Gız da böyle ocak başından dışarı çıkmazmış hiç. Gozetleyomuş n'arıyala deyi. Ötten geliya.

- Ovul Gamber'im yavru Gamber'im, deyirmenede acıkmışuydu yorulmuşuydu, deyi.

Hemen sohrayı guruya. Tovuğu goya evela sohraya. Olan elini sunaca vakıt gız deya ki,

- Evme Gamberim evme

Tatlı canıya gıyma

Önüydeki tovuva

Şeker katsala yime, deya bu şimdi.

Cebinde çakısı va olanıy. Çıkarya çakıyı bi lokma toğuk eti kesiya, kediye ververya. Bi de beşik varmış orada, beşiviye altına giriya da kedi, tık da guyrunu vura vura orda ölegalıya. Olan gakıvarya sohradan. Garı giriya içeri,

- Neçün yimediy? deya.

- Zaten komeç yapduyduk, yidüydük deyirmende ganım tokdun, deya olan buna.

O gızıy buvası geliya,

- Ne yapıy ona? deya.

- Ah olum ah. Böle böle yapıy ama, kafır gız söyledi heralde de yimedi, deya.

- Öyle gözetledi beni ne yapıya deyi, deya. Şimdi buna vemecez, deyi.

O deyirmendeken gızı başka bir yere veryala bunna. Olanı davara yollayala çobannıva yaylaya. “Yayladan gelinci düvünüyüzu yapacaz” deyala olana. Olan gidiya. Yayladan geliya artu davarı önüne gatıya da gıçası. Doğulla gumbireya. Birsine, orda bi çacuva rasgeliya mezallıkda.

- Bu ne doğulla, deya.

- Arzu gızıy düvünü va, onnarıy davulları deya.

- Neh, deya.

- Arzu gızıy dovulları, deya.

Gavış da düşüya olan mezallıkda galiya. Hemen gidiyala gocagarıya müzde ediyala. Gocagarı bi mezer çövrüya. Olan ayıya.

- Nene ne bu, deya.

- Ah ovul, yavrum, seni düvünü yapacaduk. Arzu gız merdimandan yuvallandı ölegaldı, deya bu şimdi.

Uşak bi da bayılıyagalıya. Hemen gidiya. O gece gınasını yapıyala gızıy. Gene ayıya olan.

- Aman çoban, şu elbiseleri al, sen de esgi elbiselerini ve bana, deya.

Bi de guzu kesiy orda. Boklu eşgembesini de başına geyiya, gızıy gınasına gidiya. Gız geyinmiş telleri şeyleri otumuş yükse. Gızla sıraynan bi erkek bi gız şarkı söylelemiş, âdetleri öyleymiş. Kelovlan da merdiman başında oturya.

Deyola ki Kelolan’a,

- Sen de söylecesiy.

- Aman ben bilmem, deya.

- Çobanna çok şarkı bilüle çobana, deya.

- Ben söylerin emme, evela ben söylerin, benim arkamdan gelin gız söyleyesiye söz vörüse, ben öyle söylecen, deya bu şinci.

Annaşacak. Gelini gotüryala olanıy yanına. Vallayı söylecen, deya gelin gız şindi. Geliya gız oturya. Başlaya Kelolan,

- Gokden uçan gaz mısıy sen

Gız olan gız mısıy sen

Gene evelki sözüde misiy sen, deya olan şindi buna.

Gız bu söver gulak gabarya tabi. Sora olana cüvap verya,

- Gökden uçan gaz idim ben

Gız olan gız idim ben

Gene evelki sözüümü üsdündeyin, deya gız buna.

Gız onu anaya. Yüznümereye gitme mahnasına Kelolan'a laf atacak.

- Aman evladım, yavrum gumaşcukları pis oluvor deyi. O gocagarı bunuy eteklerini bırakmayomuş. Nine git ben sennen helaya gidemen, sıkulurun, edemen, derse de hayır etdüremez. Orda aşure gazanı varmış içinde kepçe varmış. Sen benim bu dünyada yetdiy canıma, ahretde de mi yetecey deyi, Nece kepçeyi vurasa, gocanasınıy gafasını ayırta. Düşüya bayılıya. Milletnuy başına çöküya. Gelin gız gocanasınıy başını ayırdı, bayıtdı deyi. O aralık da gidiya. Yarin dersiy ki,

- Gamberiy düldülü olmadukdan sora ben merdimandan aşı enmem dersiy İtda edesiy, ben hemen gelürün, deya.

Gelin almacı geliya.

- Gamberiy düldülü olmadukdan sora, ben merdivandan aşı gitmen, deya bu şindi gız.

- Nerde bulalım bunu ? deyala.

O Kelolan gene ollada dolaşumuş.

- Vallayı ben buluvorun size Gamber'iy düldülünü, deya şindi.

Kennisi Gamber ya.

- Lan Kel, nerde bulacaz ? deyala.

- Eyer bulamassam öldürüy beni döve döve, deya bu şindi.

Burdan açılıya mesela Gırıklar'ıy eviniy yanna, orda bi gılları çatıya Gamber. Düldül geliya. Tutuya dizginlerini gotürya gelin gızın işeysine. Bindüylüm de elinden aluruz, deyala. Bindüryala gızı, burdan şura gada gidiya elinden alıyala. Emme Düldül, arkasına geleni öldümüş, tepmiş öldümüş, önüne geleni ısırmış öldümüş. Gelin üsdünde duruya.

Gayınta,

- Aman ne olacakmış sanki, doksandokuz oldu, bi de bu Kelolan ölüvesin, yüz olsun varsın, deya.

Veryala Kelolan'ıy eline bunu. Çekiya artı Kelolan bunu. Kelolan önde atı çeke, gız üsdünde. Burdan gideken, gelin almacınıy eçersinde de bi gözü kor bi adam varmış. İrayala onna. O gözü kor adam da onnara yakınmış. Eyiliya topukları ganamış böyle atıy ayaklarında. Goynundan mendil çıkarya da,

- Sav ayayı sil, sol cebiyeye guy, soluyu sil sav cebiyeye guy, deya olana.

Olan da muş muş kokuya da goynuna guyvarya mendili. O birki kor gorüya bunu. Gidiya bu. Gideken gideken artı yol ayrılma yeri gelmiş.

- Hey yele ser gum savrulur

Cihan başa çevrülür

Eyil bir şevtali ver Arzum

Yol burdan ayrılır, deya bu şindi.

Eyiliya gız atıy üsdünden doru ona bi öpücük verya. Kor bi adam

- Hey ahali Kelolan, gelin gızı öpdü, vallayı billayı öpdü, deya.

- Buncaman goz gormedi de seni bi tek gozü mü gördü, deyi.

Alıvayala korü sopanıy altına. Vur patlasın çal kutlesin eziyala bunu. Orda bekleya Kelolan şindi. Alıyala gızı elinden artu. Gidiya, gonusuyala onna artu. Ben deya gız,

- Ak gulnen gırmızı gul olmadukdan sora, yedili bi sekizli bi ayamnan başıma dolandumadukdan sora, ben damadı yanıma yakaşduman kırk gun. Gırk birinci gun gelüsüy. Ordan sennen gaçaruz, deya gız buna.

Bu gocagarı gene bunnan gidiya yatakçı olarak. Varya gene, gumaşcuklarıy pis olmasın, gene şey olmasın. Nine yapma bunu, etme, dese dayi hayır etdüremeya buna. O gece gerde giriyala. Damada itda ediya.

- Ak gul gırmızı olup yedili bi sekizli bi ayamnan başıma dolandumadukdan sora ben seni yanıma yanaşduman, deya.

Gidiyala, gırmızı gul bululaya. Ak gul bulunu mu, bulunmaz. Olan ne gadarı da ak gulnen gırmızı güle devam etdiyse de hayır etdürememiş. Gırmızı gul pasa açıyomuş, ak gul açmayomuş. Kırkınıcı gun de düvün oluya bi yerde. Gelin gıza da,

- Gidelim, deyala.

- Ben gitmeycen, rahatsuzyun biraz, siz gidiy deya.

- Hadi gocana sen de git, deya.

Gocana dura mı o da gidiya düvüne. Bu gız nece, evden bakılları alu da suya gidiyon mahnasına gidese. Bakılları gyunuy azına goyvor, ayakkabısınıy birini gyunuy içine ata, birini gyunuy gıysına gor. Çeke gide denis kenarına. Gyunuy başından doru bakıya, Gamber'iy perçemi yalap yalap yalaplaya denis kenarında. Gidiya yanına. Orda bunna sarmaş dolaş oluyala. Biri deya, ben denize atla çıkarın. Biri deya, ben denize atılı çıkarın deya.

Bunna ikisi sarmaş dolaş olup ayrulup denize atlaya bunna. Atılınca denizden oylan çıkamaya. Gız çıkıya. Yarış guruyomuş gız deniziy kenallarında. Gokden govercinne uçuya. Guş dilinden de anlayomuş gız.

Deyalakı govercinne,

- Sen sav eliyeye al üç gulüfalfafu oku, soluya al, üç elham oku, at denize, çayır çimen olacak. O vakıt Gamber'i kap çıkar.

Gamber de böyle bi dala yapışmış, deyiz dalga vurdukca enip enip gakiyomuş denizde. Çıkıya bu. Bunna ikisi deniziy kenarında sarmaş dolaş oluyala, ölegalıyala. Gelin alma gidenne de eve geliyala artuk. Gelinci, gelin gızı arayala. Gomşunuy biri deya kı,

- Bakıllarınan suya gitdi o, deya.

Varyala bakıyala, bakılla duruya, ayakgabisınıy biri va biri yok.

- Eyvah bu gıyuya gitdi, deyala.

Gıyuyu ayıklayala yok. Gıdiyala artu arama. Gocagarı önlerinden gıdiya artu. Varya damat gıdiya önünden. Bakıya kı sarmaş dolaş ikisi öle galmışla.

- Eyvah, ölmüşle, deya.

Gocagarı geliya.

- Sizi ben dünyada gavuşdumadım ahrette mi gavuşdurcan, deya.

Damat da ordaymış.

- Ya, demek sen bunnarı iki aşıvı birbirinden ayırdıy deyi mi, deya. Buna bi gılıç huruya. İkisiniy ara yerine bi damla ganı damıya bunuy. Oluya ikisiniy orta yerinde bi garaçal dikeniy. Ak gulnen gırmızı gulüy dalını yapranı birbirine dokundumayomuş. İşde Mekge'de vamiş bu. Olmuş bi şey ya.

Behiye Şen

SONUÇ

Bir milletin en önemli özelliğini hiç şüphesiz kültürel, sosyal ve ekonomik yapısı oluşturmaktadır. Kültür, nesiller arasında bir köprü görevi kurarak o milletin varlığının devam etmesini sağlar. Masallar da kültürel unsurların içinde yer alır.

Zonguldak ili masallarına yönelik ilk akademik çalışma olan bu çalışmada Zonguldak ve köylerinden 50 masal metni derlendi. Çalışma Zonguldak ili masalları ile sınırlandırıldı. Çalışmada farklı ağız özellikleri ve kültürleri aktarabilmek adına Zonguldak'ın birbirinden farklı özelliklere sahip çeşitli köyleri dolaşıldı. Bu araştırmayla ilgili yüksek lisans, doktora tezleri ve Zonguldak'ta çıkan gazete ve dergilerde incelendi. Emekli Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Hamit Kalyoncu'dan alınan 12 masalın haricinde 38 masal da saha da derlendi. Derleme yapılırken masal anlatıcılarının Zonguldak'ın farklı ilçe ve köylerinden olmasına özen gösterildi. Masallar kişilerden duyulduğu gibi yazı diline aktarılarak bölgenin ağız özelliği korunmuştur. Derlenen masallar ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. 33 kaynak şahsın 5'i Ereğli Gökçeler beldesinde, 4'ü Çaycuma Filyos beldesinde, 1'i Gökçebey Bakacakkadı beldesinde, 2'si Çaycuma Saltukova beldesinde, 3'ü Zonguldak Kilimli ilçesinde, 6'sı Çaycuma ilçesinde, 2'si Zonguldak il merkezinde, 1'i Çaycuma Kozlu ilçesinde, 1'i Ereğli Gülüç beldesinde, 1'i Ereğli ilçesinde, 1'i Çaycuma Karamusa köyünde, 1'Çaycuma Veliköy'de, 1'i Çaycuma Kayıkçılar köyünde, 1'i Çaycuma Karapınar köyde, 1'i Çaycuma Çömlekçi köyünde, 2'si Çatalağzı Yaka köyünde ikamet etmektedir. Bu kaynak şahısların öğrenim bilgileri ise okur-yazar olmayanlar 5 kişi, ilkokul mezunu olanlar 20 kişi, lise mezunu olanlar 8 kişi, yüksekokul mezunu olan ise bulunmamaktadır. Kaynak şahıslarımızın yaş durumları ise 50 yaş üzeri 25 kişi, 50 yaş altında olanlar 8 kişi olarak belirlendi. Meslek dağılımına bakıldığında 23 kişi ev hanımı, 6 kişi emekli, 2 kişi kamu personeli ve 2 kişi işçi olarak tespit edildi.

Derlenen 50 masalın tasnif incelemesinde Stith Thompson tasnifinin en son şekli esas alınmıştır. Çalışmadaki 50 masaldan: 4, 20, 26, 27, 30, 32, 35, 37 numaralı Hayvan Masalları; 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 numaralı masallar Asıl Halk Masalları olarak belirlenmiş olup

Fıkralar, Zincirleme Masallar ve Sınıflandırmaya Girmeyen Masallar numaralandırılmamıştır. Derlemede Stith Thompson tasnifinin Asıl Halk Masalları sınıfı üzerinde durulmuştur. Masalların tip numaraları ve Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratav'ın hazırladıkları tip kataloğuna göre 50 masal sıralanıp tip numaralarını incelendi. İncelenen masalların Eberhard, Boratav kataloğundaki dağılımı: Hayvan Masalları 8 masal, Hayvan ve İnsan Masalları 5 masal, Hayvan veya Ruh Bir İnsana Yardım Eder 4 masal, Tabiatüstü Bir Ruh veya Hayvanla Evlenme 2 masal, Kaderin Hakimiyeti 20 masal, Rüya 3 masal, Fakir Kız Zenginle Evlenir 6 masal, Kıskançlık ve İftira 6 masal, Zina ile Baştan Çıkartma 4 masal, Realist Masallar 3 masal, Komik Hikâyeler 3 masal, Aptal Tembel Erkek ve Kadınlar 5 masal, Akıllı Hilekar veya Cimri Kadın ve Erkekler 28 masal şeklinde belirlendi ayrıca İyi Ruh ve Evliyalarla Evlenme, Kötü Ruhla Yaşama, Sihirbazlar, Bir Kız Sevgili Bulur, Bir Erkek Sevgili Bulur, Hor Görülen Koca Kahramandır, Acayip İcraat ve Olaylar, Acayip Davalar, Acayip Tesadüfler, Hırsız ve Dedektif başlıkları altında masallara karşılık bulunamamıştır.

Derlenen masalarda bulunan ortak unsurlarda tespit edilen temler şunlardır. Kurnazlık ile Yükselme 6 masalda, Bilgi ile Yükselme 4 masalda, Tesadüfen Yükselme 8 masalda, Kötülerin Cezalandırılması 8 masalda, Bir İşin Yapılması 1 masalda, Tehlikeden Kurtulma 3 masalda, İffetini Muhafaza Etme 2 masalda, İffetsizlik 2 masalda, İyilik 7 masalda, Doğruluk 2 masalda, Tevekkül 2 masalda, Kadere Karşı Gelme 2 masalda, Fırsatları Değerlendirme 1 masalda, Kötülük 7 masalda görülmektedir. Masalların ortak unsurlarından kahramanlar kısmı çeşitli olduğunda dallandırılmış bir görünüm oluşmaktadır. Derlenen 50 masalda kahramanlar incelendiğinde insanlar kahraman kadrosunda büyük yer teşkil eder. Kahramanlar yaptıkları işlere ve buldukları mevkilere göre şu alt gruplara ayrılmaktadır. Saray ve İdare Adamları grubunda padişahlar 7 masalda, padişahın kızları 1 masalda, padişahın oğulları 1 masalda geçmektedir. Halk Tabakasına Mensup Olanlar grubunda, Halka Mal Olmuş Bazı Tipler bölümünde; Keloğlan 4 masalda, delikanlı 2 masalda geçmektedir. Aile Fertleri bölümünde baba 9 masalda, anne 2 masalda, üvey anne 3 masalda, kızlar 3 masalda geçmektedir. Meslek Sahipleri bölümünde çiftçi 3 masalda, çoban 5 masalda, değirmenci 2 masalda, kervancı 1 masalda geçmektedir. Gerçeküstü Varlıklar grubunda, Asal Gerçeküstü Varlıklar bölümünde dev 1 masalda, ejderha 1 masalda; Sihirli Gücü Olan Varlıklar

bölümünde sihirli kaval 1 masalda, sihirli ayna 1 masalda, sihirli orman 1 masalda geçmektedir. Fevkaladelikler Gösteren Gerçek Varlıklar grubunda konuşan ayı 2 masalda, konuşan köpek 1 masalda, konuşan tavşan 1 masalda, konuşan yılan 1 masalda, konuşan güvercin 1 masalda, konuşan balık 1 masalda, konuşan kurt 1 masalda, konuşan tilki 2 masalda, konuşan karga 1 masalda, konuşan eşek 1 masalda geçmektedir. Son olarak Hayvanlar grubuna bakıldığında at 2 masalda, eşek 3 masalda, horoz 1 masalda, inek 2 masalda, koyun 1 masalda, öküz 1 masalda, tavuk 2 masalda, deve kuşu 1 masalda yer almaktadır.

Zonguldak masallarına yönelik yapılan saha çalışması sonucunda, masal anlatma geleneğinin son demlerini yaşadığı kaynak kişileri bulmakta zorlanıldığı, masalların eskisi kadar anlatılıp paylaşılmadığı ve hatta kaynak kişilerden masal anlatmaları istenildiğinde bazılarının fikra ve bazılarının da başından geçen anıları anlattığı görülmektedir. Masal anlatan kişilerin çoğu masalı sürekli anlatmadığı için unutmakta bu yüzden de masalı tam olarak anlatamadığından dolayı aynı masalı eksik veya değiştirerek anlattıkları görülmektedir. Teknolojinin toplumun her kesimine hâkim olmasıyla insanların birbiriyle iletişim kurması sohbet yoluyla değil sosyal medya aracılığıyla yapılmakta bu da masalların paylaşımını azaltmakta dolayısıyla sözlü kültürde masallar yok olmaktadır. Masalların birçoğu bu anlamda deformasyona uğramakta ve aslından kopmaktadır. 50. Masal olan Arzu ile Kamber masalı bir halk hikâyesi olarak bilinirken, bilinen ve sevilen bir masal karakteri olan Keloğlan, hikâyenin içinde yer almış ve hikâye ders verici bir masal özelliği kazanmıştır. Burada türler arası geçişin bir örneği verilmiştir. Masal anlatan kişiler masalın başındaki tekerlemeleri atlamaktadırlar. Kaynak şahıslar derlenen masallardaki tekerlemelerin çoğunu hatırlatmalar sonucunda söylemişlerdir. Çünkü tekerleme kısmını tamamen uydurma olarak gördükleri için söyleme gereği duymamaktadırlar. Yapılan bu çalışmada masal anlatma geleneğinin değişen sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmeler neticesinde her geçen gün toplumda önemini kaybetmeye başladığı ve yeni nesillere aktarılmasının azalmasından dolayı da unutulmaya yüz tuttuğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Aça, Mustafa (2018); Dağların Efendileri Doğu Karadeniz Havancılık ve Çobanlık Kültürü, Gece Kitaplığı, Ankara
- Alay, Okan (2005); Bingöl Masalları İnceleme- Metin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ
- Albayrak, Nurettin (2004); Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Leyla ile Mecnun Yayınları, İstanbul
- Alptekin, Ali Berat (2002); Taşeli Masalları, Akçay Yayınları, Ankara
- Artun, Erman (2009); Türk Halkbilimi, Kitabevi, İstanbul
- Artun, Erman (2016); Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri Edebiyat Tarihi/ Metinler, Karahan Kitabevi, Adana
- Aslan, Ensar (2001) ; Masal Araştırmaları ve Korkak Ali Masalı Üzerinde Bir İnceleme, Milli Folklor Dergisi, Yıl:13, Sayı:52, Ankara
- Atlı, Sağıp (2011); Kastamonu Masalları Araştırma- İnceleme- Metin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- Baysal Adnan (2016); Zonguldak ve Uzak Geçmiş, İnsan, Kimlik, Mekân Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri: 16-18 Ekim 2014, Zonguldak
- Boratav, Pertev Naili (1982); Folklor ve Edebiyat, Adam Yayıncılık, Ankara
- Boratav, Pertev Naili (1992); Zaman Zaman İçinde, Adam Yayıncılık, İstanbul
- Boratav, Pertev Naili(2013); 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Bilgesu Yayıncılık, İstanbul
- Çobanoğlu, Özkul (2012); Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara

- Çobanoğlu, Özkul (2015); Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları, Akçağ Yayınları, Ankara
- Dağı, Satiye (2008); Safranbolu Masalları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Develioğlu Ferit (1970); Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara
- Dundes, Alan, (Çev.: Tolga Çetinkaya) (1998); Motif İndeks ve Tip İndeksi: Bir Değerlendirme, Yıl:10, Sayı:39, s.130-135
- Elçin Şükrü (1997) Halk Edebiyatı Araştırmaları 1, Akçağ Yayınları, Ankara
- Elçin, Şükrü (2010); Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara
- Elçin, Şükrü (2013); Halk Edebiyatına Giriş, Akdağ Yayınları
- Göde, Burcu (2011); Amasya Masalları Araştırma- İnceleme- Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- Günay, Umay Türkeş (2011); Elazığ Masalları ve Propp Metodu, Akçağ Yayınları, Ankara
- Güven, Tamer (2014); Zonguldak Kozlu'da Kömür Mdenciliği: İşletmecilik ve Çalışma Hayatı 1848-1921, Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları, Zonguldak
- Işık Ayhan, Baştürk Kaya, Şimşek Mesut (2016);Zonguldak'ın Coğrafi Özellikleri ve Yerleşme Üzerine Etkileri, İnsan, Kimlik, Mekan Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri: 16-18 Ekim 2014, Zonguldak
- Işık, Neşe (2002); Türk Masal Kahramanlarının "Yolculuk"tan Olgunlaşa Değişim Süreci, Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı 200, Ekim, 2012
- Kalyoncu, Hamit (2005); Kömürde Açan Çiçek, Pervaz Yayınları, Ankara
- Karauğuz, Tahir (2011); Kuvaiye Milliye Ruhuyla Bir Ömür, Turuva Yayınları, İstanbul

- Kumartaşlı, Satı (2006); Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir
- Kunos, İgnas (1978) Türk Halk Edebiyatı, İstanbul
- Özkırımlı, Atilla (1987); Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.2, Cem Yayınları, İstanbul
- Öztürk, Bülent (2016); Herakleia Pontike (Karadeniz Ereğli) Antik Kentinde Dinsel İnanışlar, İnsan, Kimlik, Mekan Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri: 16-18 Ekim 2014, Zonguldak
- Sakaoğlu, Saim (1992); "Masaldan Masalbilimine Geçiş ve Türk Masallarının Kaynakları Üzerine", IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, II, 323-329, Ankara
- Sakaoğlu, Saim (2002); Gümüşhane ve Bayburt Masalları, Ankara
- Sakaoğlu, Saim (2009); "Masalların Oluşumu Üzerine Farklı Bir Yaklaşım", Milli folklor Dergisi, Yıl:21, Sayı:84
- Sakaoğlu, Saim (2017); Masal Araştırmaları, Akçay Yayınları, Ankara
- Sakaoğlu, Saim(1974); "Formel Kavramı ve Türk Masallarında Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller", I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri, Ankara, s. 148-154.
- Seyidoğlu, Bilge (2016); Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar (Metinler Açıklamalar), Dergâh Yayınları, Ankara
- Şimşek, Esmâ (2001), Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Tezel, Naki (1968); Türk Halk Edebiyatında Masal, Türk Dili, Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara
- Wolfram Eberhard Und Pertev Naili Boratav (1953); Typen Turkischer Volksmärchen, Wiesbaden

EKLER

Ek 1: Mahalli Kelimeler Sözlüğü

Aşır	: Âşık
Apışane	: aff-1 Şahane
Büydey-biydey	: Buğday
Buva	: Baba
Çavur	: Çağırmaq, Seslenmek
Çoruk	: Ayakkabı
Dovul	: Davul
Düvün	: Düğün
Elet	: Götürmek
Enmek	: İnmek
Emme	: Ama
Eteki	: Öteki
Fıkara	: Fakir
Filfişge	: Dağınık olan pis yer.
Furul	: Vurulmak
Gada	: Kadar
Gayınta	: Kayınbaba
Gavış	: Çok yoğun, fazla
Geymek	: Giymek
Gocana	: Büyükanne
Göğü	: Ham olan meyve
Gümbirmek	: Çalmak
Güççük	: Küçük
Hinci	: Şimdi
Hurmak	: Vurmak
Irızkımızdan	: rızık
Işak-uşak	: Delikanlı
Komeç	: Ekmek
Lovum	: Yer altı
Mahna	: Bahane

Merdiman	: Merdiven
Müzde	: Müjde
Orucuvaz	: Orada iken
Ovul	: Oğul
Ösger	: Rüzgâr
Össehat	: O saat, o an
Ötten	: Öteden
Pasa	: Sürekli
Sa	: Sana
Sav	: Sağ
Savlık	: Sağlık
Şinci	: Şimdi
Sohra	: Sofra
Şevtali	: Şeftali
Temenna çek	: Eli başa götürülerek verilen selam
Tirid	: Yaşlı ve zayıf
Urban	: Elbise, kıyafet
Üvüdmek	: Övütmek
Yalavuz	: Yalnız
Yarış gurmak	: Koşturmak
Yüznümere	: Tuvalet
Zahdı	: Zaten

Ek 2: Masal Anlatıcıları

Çalışmada yer alan masallardan 24 ve 25 numaralı masalların anlatıcısı, genç masal anlatıcıları arasında yer alan Müzeyyen TATAR.

Çalışmada yer alan masallardan 42 ve 43 numaralı masalların anlatıcısı, Naciye KÖKTÜRK.

Çalışmada yer alan masallardan 7 numaralı masalın anlatıcısı Gülten VERİM.

Çalışmada yer alan masallardan 3, 4, 5, 35 numaralı masalların anlatıcısı en yaşlı bayan masal anlatıcılarından biri olan Ulviye ACAR.

Çalışmada yer alan masallardan 8,9,10,21 numaralı masalların anlatıcısı en yaşlı erkek masal anlatıcılarından biri olan Halil DEMİROĞLU.

Çalışmada yer alan masallardan 19 numaralı masalın anlatıcısı Pakize ASLANTAŞ.

Çalışmada yer alan masallardan 27, 28 numaralı masalların anlatıcısı en yaşlı bayan masal anlatıcılarından biri olan Melahat AYGÜN.

Çalışmada yer alan masallardan 22,23 ve 26 numaralı masalların anlatıcıları Nihayet KILIÇ ve Fatma ALTIPARMAK.

ÖZGEÇMİŞ

1 Mayıs 1983 tarihinde İstanbul'un Silivri ilçesinde doğdum. İlköğretim eğitimimi Şanlıurfa'da ortaöğretimi Manisa ilinde tamamladım ve 2001 yılında Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi'nden mezun oldum. Daha sonra Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun oldum. Uzun yıllar gazete ve televizyonlarda Muhabirlik, Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü gibi görevlerde bulundum. 2013 yılından beri Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Meslek Yüksekokulu Görsel, İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktayım. Evliyim ve bir kız çocuk annesiyim.

